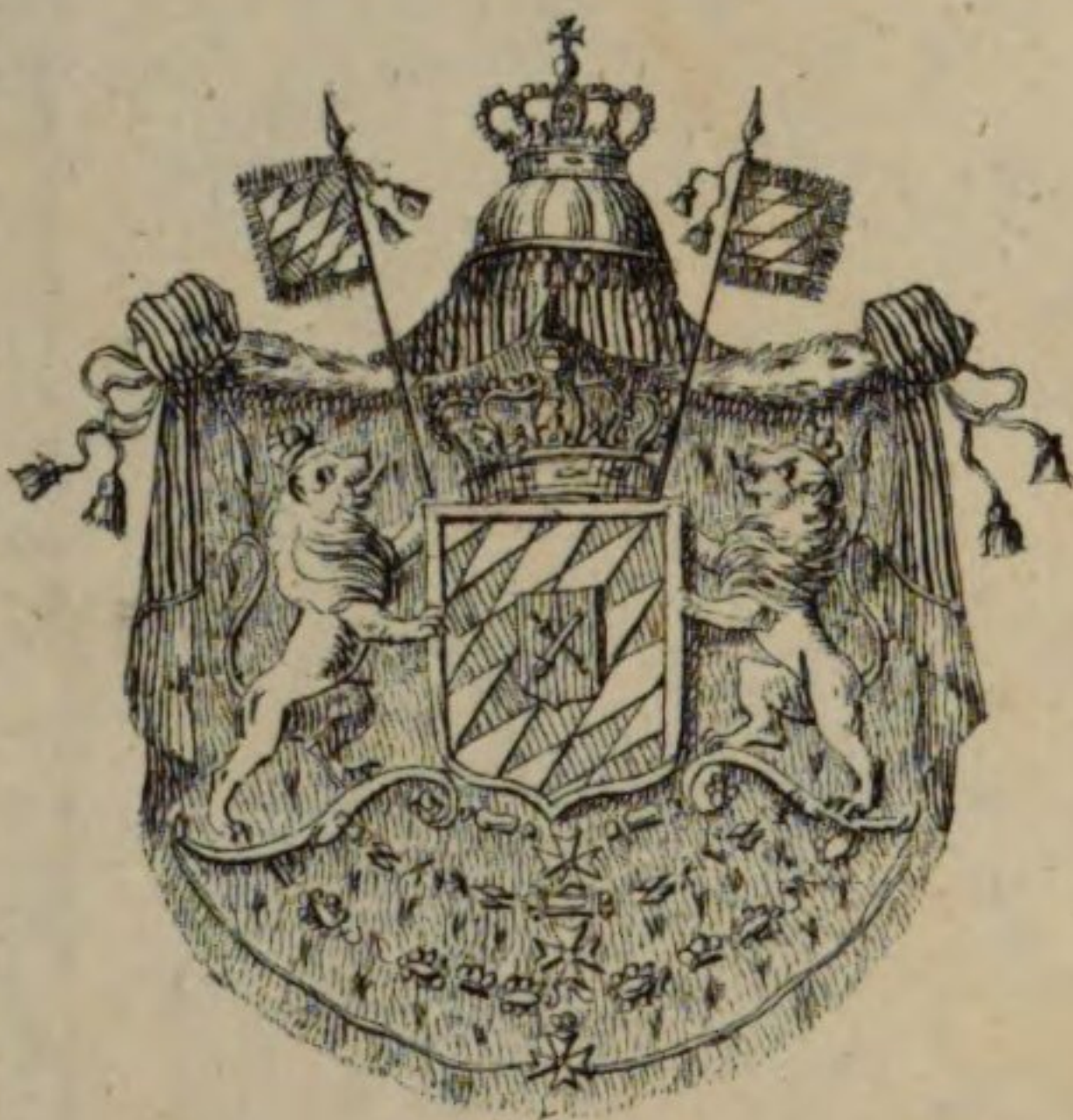
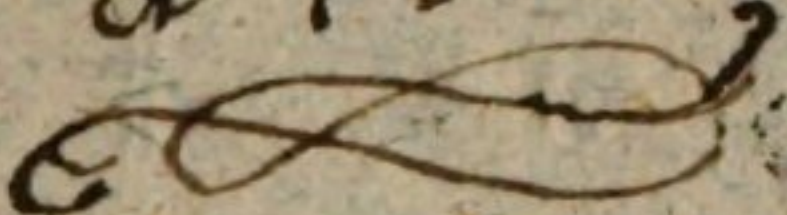

L. Lat.

882^c.

**BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.**

Ex Libris ~~CAF XXX~~
Jacobi Reischach Gram-
maticæ Studioſi
A 7 CD A

DE
PARTICULIS
LATINÆ
ORATIONIS,

AUTHORE

HORATIO TURSELLINO

Romano, è Societate JESU.

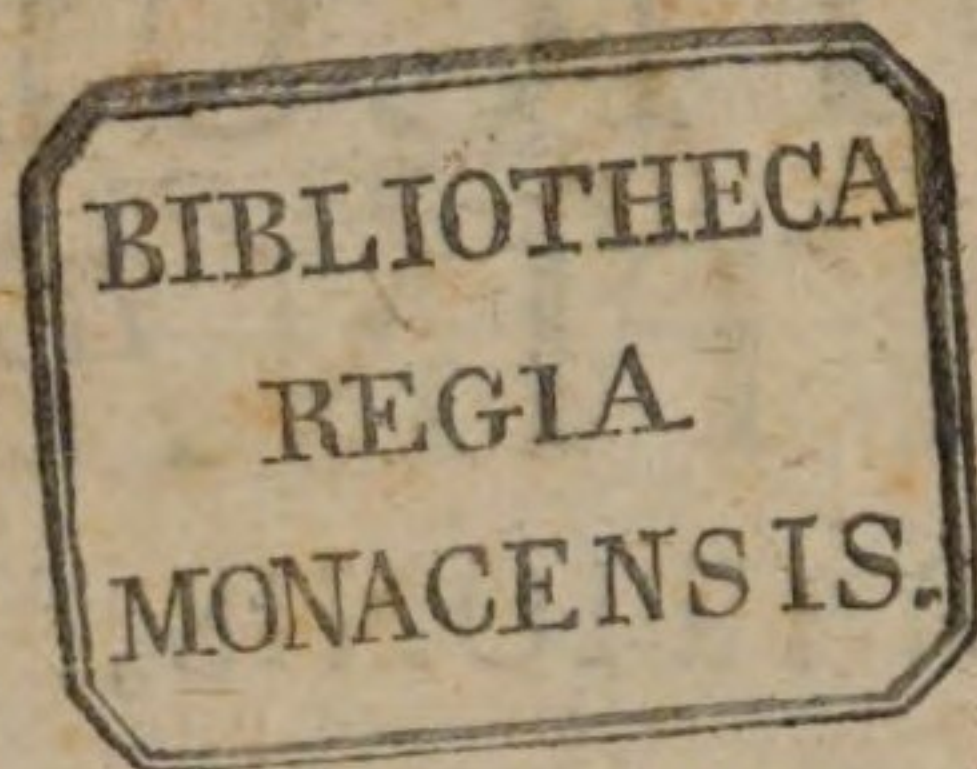

COLONIÆ,

APUD VIDUAM JOANN. WILH. KRAKAMP,
ET HÆREDES CHRISTIANI SIMONIS.

1763.

Permissu Superiorum.

A U C T O R

L E C T O R I.

EN tibi , Lector , opusculum de ratione colligandi , connectendique inter se membra , & quasi artus orationis. Parva quidem res in speciem & exilis , sed ad usum magna , ac planè necessaria. Nisi verò obscurum est , quantum momenti habeant in corpore ad motum , usumque membrorum molles ossium commissuræ , nervi , cæteraque , quibus artus omnes apti connexique inter sese continentur. Quippe sine his conjunctionibus , & quasi vinculis , non secus atque humanum corpus sine nervis , dissoluta , minimèque inter se apta , & cohærens languet oratio. Itaque non immeritò fortasse Caligula ille Cæsar hoc nomine Senecam irrisit , quod ejus scripta arenam sine calce esse diceret. Neque verò exilitas ac tenuitas rerum , quæ in hoc libello tractantur , ab eo alienare te debet. Quis enim ignorat gemmas , quamvis specie exiguas , pretio & æstimatione ingentes haberi ? Nimirum , & minutis rebus genere eximiis , dignitate præstantibus , usu necessariis sua laus , suum pretium est. Ut quod elegantissimus Poëta apum solertiam explicare aggrediens , de carmine suo verè dixit , id ve-

rius fortassè de hoc studio solerter colligandæ orationis dici queat.

In tenui labor: at tenuis non gloria.

Quamobrem si propositam habes veterem eloquentiæ laudem ; incumbe in hanc curam, ut partes omnes orationis aptæ inter se nexæque cohæreant, mollésque commissuras, tanquam artus habeant. His enim scitè solerterque descriptis, iam demùm Eloquentiæ succus, sanguis, color & quasi robur accedet.

TY-

TYPOGRAPHUS

LECTORI S:

***H**Unc Observationum libellum floris
 & elegantia plenum recudere visum
 est studiose Lector, non solum quod in suas
 velut areolas distinctus specie delectabat,
 sed quod spem faciebat maximi fructus.
 Recto enim Particularum usu puritas
 conservatur, & virtutes Orationis con-
 finiuntur, & forma genúsque dicendi
 constituitur. Aristoteles lib. 3. Rhet. & in
 Rhet. ad Alex. Hermogenes lib. de formis,
 similia. Eadem igitur mihi laboris, quæ
 Auctori, causa est, quod ut vestis, ne
 dissolutè fluat, fibulis cinctúque contine-
 tur: ita oratio particulis committitur,
 & dignitatem consequitur quasi ingenuæ,
 decora compositione. Cuius opusculum,
 postquam historiam ejus Lauretanam, ex-
 cuderam, in manus meas venit, cum
 multò ante ab ignaro Godeschalci Sterne-*

chii, qui de eodem argumento libellum edidit, Romæ esset evulgatum Quod eo etiam nomine emitte malui, quod ex optimis linguæ Latinæ Authoribus, & ferè uno Cicerone ducta exempla continet. Nam ut minimè eos probamus, qui aliorum Scriptorum authoritatem rejiciunt: ita putamus juventuti primis studiorum initiis, ex mente Quintiliani lib. 10. unum Ciceronem esse debere propositum. Habent igitur & Præceptores Observationum summas, & ordines, quos pro re nata explicent, & discipuli formulas, quibus orationem concinnent, quem in finem vocum latinarum, in vicem Italici idiomatis, germanicam explicationem adjunximus. Tu Lector studiose, quod damus, optimi consule.

DE VI ATQUE USU ELEGANTI CONSTRUCTIONUM *Orationis.*

Præpositionum, Adverbiorum, ac Pronominum.

DE PRÆPOSITIONE *A* vel *AB*

CAPUT I.

A & *AB* verbis Activis & Neutris juncta *A* vel *AB*. Causa per quam.

A vel *AB* verbis activis, aut neutris juncta interdum significant causam, per quam res efficitur. *Cic. pro Mil.* Adde incertos exitus pugnarum, Matrémque communem, qui sæpè spoliantem, & exultantem, evertit, & perculit ab adjecto, id est, per adjectum. *Durch ein erlegten und zu Boden geschlagenen. id. 1. Acad.* Nihil enim vacultus est, à quo intereat. *Durch was Mittel einer verderbe. Ovid. Metam. l. 13.* Occidit à forti (sic Dii voluistis) Achille.

A vel *AB* Causa propter quam.

2. Non nunquam causam designat, propter quam res est. *Cic. Acad. 2.* Mare, quia nunc colucet à sole, albescit, id est, propter solem. *Pli. lib. 24. c. 5.* si caput à sole doleat.

A vel AB. Locus aut persona unde.

3. Sæpè locum aut personam, unde aliquid fumitur. *Cic. Ver. 5.* Pecuniam numeravit ab ærario. Aus dem gemeinen Schatz. *id. 2. Agr.* Sumptum suppeditat à sociis. Erstattet den Unkosten durch die Gesellen, oder aus der Gesellschaft = Seckel. *id. pro Planc.* Sinite me, quod vobis fretus, huic sæpè promisi, id à vobis ei perfolvere. *Id. Att. lib. 14.* A me hoc illi dabis, id est, fumes à me, quod illi des.

A vel AB pro PRO.

4. Alias declarat PRO. *Cic. 1. de Orat.* Vide ne hoc totum Scævola sit à me. id est, pro me. Daß es nit mit mir daran sey. *Idem in Brut.* Ut nemo contra civium perditorum popularem, turbulentamque dementiam, à Senatu, & à bonorum causa steterit. Daß keiner mit dem Rath gehalten hat.

A vel AB pro POST.

5. Nonnunquam idem est quod POST. *Cic. pro Mil.* Centesima lux est hæc ab interitu P. Clodii. Nach des P. Clodii Todt. *id. 3. de Orat.* Qui annus ei primus ab honorum perfunctione omnium concessu, aditum ad summam authoritatem dabat. *Idem de Sen.* Cujus à morte hic tertius & trigessimus est annus. *Idem lib. 3. de Nat. Deorum.* Quos Homerus, qui recens ab illorum ætate fuit, sepultos dicit Lacedæmones.

*A & Ab Nominibus copulata.**A vel AB Causa unde res est.*

6. A & AB Nominibus copulata interdum de-

declarant causam efficientem, unde res est. *Cic. pro Mur.* Noſtri illi à Platone & Ariſtotele moderati homines & temperati ajunt, apud ſapientem valere aliquando gratiam. Id eſt ex diſciplina Platonis. *Liv. lib. 6.* Criminabantur multi cum infeſtorem agrum à nobilitate eſſe, quam à Volſcis fuerit. Id eſt, magis infeſtari à nobilitate, quam à Volſcis.

A vel AB Quod attinet ad.

7. Sæpius ſignificat, Quod attinet ad *Cicero in Brut.* Mediocriter à doctrina, inſtructus, anguſtius etiam à natura, id eſt, quod attinet ad doctrinam, & naturam. *Idem ibidem.* Niſi qui à Philoſophia à jure civili, ab hiſtoria eſſet inſtructior. *Idem ibidem.* Sed ille Græcus ab omni laude felicior. *idem poſt red. ad Quir.* A propinquis nudus. *idem Att. l. 1.* Ab amicis, & exiſtimatione inops. *idem in Brut.* Tum erat ab Oratoribus quædam in foro ſolitudo.

A vel AB pro OB vel PROPTER.

8. Interdum eſt OB, vel PROPTER *Cic. pro Reſc. Am.* Vir & contra audaciam ferociſſimus, & ab innocentia clementiſſimus, id eſt, propter innocentiam. *idem lib. 1. de leg.* Id enim ut ſuaviter delectans ab errore mentis, tanquam ſalutare aliquid adſciſcitur. id eſt, ob errorem mentis. *Liv. l. 39.* A verecundia, memoriaque meritum, haud ſecus quam ducem ſuum attollunt. *id. l. 30.* Ab recenti memoria perfidia, aliquanto minore cum miſericordia auditi ſunt. *id. l. 5.*

Cur Vates quoque adhibere cœpit à superstitione animi.

A vel AB Præpositus alicui muneri.

9. Alias significat eum qui præest alicui muneri, ut à studiis, ab epistolis, à rationibus. *Suet. in Claud.* Libertorum præcipue suspexit Bosidem, & Harpocram, & super hos Polibium à studiis, sed ante hos Narcissum ab epistolis, & Pallantem à rationibus.

A vel AB ad tempus præteritum relata.

10. Sæpè ad tempus præteritum refertur: Idque multis modis, à puero, à pueris, à pueritia. *Cic. 4. Acad.* Diodoro quid faciam Stoico, quem à puero audivi. *id. 2. Tusc.* Nec verò fieri ullo modo posse, ut à pueris tot rerum notiones haberemus, & disceremus.

Admonitio.

11. Cum de uno sermo est à puero dicimus, cum de pluribus, à pueris.

AB ineunte ætate, A prima ætate.

12. Ab ineunte ætate, & à prima ætate, idem est, quod à pueritia. *Cicero pro leg. Man.* Sed me meæ vitæ rationes ab ineunte ætate susceptæ prohibuerunt. *id. lib. 1. epist. 4.* à prima ætate me omnis ars & doctrina liberalis, & maxime Philosophia delectavit.

AB adolescentulo, Ab adolescentia.

13. Ab adolescentulo, & Ab adolescentia, sive à prima adolescentia, idem penè est, quod ab ineunte ætate. *Cic. pro Quin.* Nam qui ab adolescentulo quæstum sibi instituisset sine impendio, *idem*

2. *de Fin.* Tua erga me, & erga Philosophiam voluntas ab adolescentia suscepta. *id. lib. 1. epist. 9.* refero me ad mansuetiores Musas, quæ me maximè, sicut à prima adolescentia delectarunt.

Admonitio.

14. Ab non solum insequentibus vocalibus adhibetur, sed etiam alijs literis, ubi nullus asperior concursus existit, maximè vero liquidis, l. & r. ut ab Legione, ab Rege, itemque si mutæ, s. i. consonanti, ut ab Sylla, ab Jove, Interdum etiam, d, & n, ut ab duce, ab nobilitate.

De adverbio Abhinc.

15. Abhinc, & ablativo, & accusativo junctum refertur ad tempus præteritum. *Cic. Vi. 3.* Quæstor. Cn. Papirio Consuli fuisti, ab hinc annis quatuordecim. *id. pro Corn. Bal.* Etenim si Cn. Pompejus abhinc annos quingentos fuisset. Wann er vor fünffhundert Jahren gelebt hätte. *id. 4. Verr.* Offendit eum mensem comitiale comitiis abhinc XXX. diebus habitis, pro ab eo tempore. Vor dreyßig Tagen.

Admonitio.

16. Cum tempus futurum significatur, non usurpatur abhinc, sed Ad vel Post. *Cic. 1. Tusc.* & ego doleam, si ad decem millia annorum gentem aliquam urbe nostra potituram putem. Es solt mir leid seyn, wann ich wüßte, daß ein Volk über zehn tausend Jahren unser Stadt solte erobern.

De Præpositione Absque.

C A P. II.

Absque pro sine, apud Comicos usitatum est: apud Oratores non item. *Plant. Bers.* Si absque me foret. Itaque satius est dicere, sine injuria, quam Absque injuria: sine ulla dubitatione, quam absque dubio.

De conjunctionibus Ac, & Atque in principiis.

C A P. III.

1. **A**c & Atque in principiis periodorum dignitatem habent, hoc differunt, quod Ac ponitur in sequente quavis liquida, muta & consonante præter c. & q. tum enim pro Ac reponitur Et.

2. Atque usurpatur insequente vocali. *Cic. pro lege Man.* Ac primum quanta innocentia debent esse Imperatores: *id. I. de Orat.* Ac mihi quidem sæpe numero. *id. pro Sext.* Atque ego sic statuo Judices, in hac causa. *id. pro lege Man.* Atque ut omnes intelligant me, &c. *id. pro leg. Man.* Et quoniam autoritas multum in bellis administrandis valet. *id. pro Sext.* Et causam dicit Sextius de vi.

De Præpositione Ad.

C A P. IV.

Ad pro Usque ad. Bis in: Bis auf: Bis zu.

Ad pro Usque ad, sæpe tempus significat. *Cic. Att. lib. 13.* multus sermo ad multam diem. *Bis weit in Tag hinein.* *idem 2. Phil.* Perpotavit ad vesperam. *id. de Sen.* Sophocles ad summam senectutem tragœdias fecit.

2. Huc pertinent illa: Ad insaniam, Ad satietatem. Ad impudentiam, & alia ejusmodi. *Cic. 4. Verr.* Quæ iste ad insaniam concupierat. *id. 1. leg.* In loquendo multus & ineptus ad summam impudentiam. *Liv.* Inermes ad satietatem trucidabitis.

3. Interdum accommodatur ad summam pecuniæ. *Cic. pro Quint.* Quid iis ad denarium solveretur. id est, usque ad denarium. *id. Att. lib. 5.* Assident, subducunt, ad nummum convenit. **Trifft bey einem Pfennig zu.**

Ad dimidias, ad tertias.

4. Interdum refertur ad partes. *Pl. lib. 2. c. 3.* Aqua multa in ea decoquitur ad dimidias. **Bisß auf halben Theil.** *Columella lib. 12. cap. 21.* Mustum quam dulcissimum decoquitur ad tertiam, & decoctum, defrutum vocatur *Plin. lib. 14. cap. 9.* Munto usque ad tertiam partem decocto, **Bisß auf den dritten Theil.**

Ad pro Circiter.

5. Alias est circiter. *Cic. ad Q. lib. 2. epist. 1.* Sane frequentes fuimus ad Ducentos: **Bisß in die, oder, bey zwey hundert.** Homines ad quindecim Curioni assenserunt, nullum Senatus consultum facienti. *idem ad Att.*

Ad Usus.

6. Aliquando usum significat. *Cic. ad Q. Fr. lib. 1. epist. 1.* Ad templum monumentumque pecuniam decrevere. *idem Verr. 5.* Ad statuam pecuniam contulerunt. Haben Geld an ein Bild gesetzt, oder Geld zusammen bracht, ein Bild davon

von zu machen. *id. 6. Verr.* Quo uti solet ad festos dies ad hospitium adventum. Welches sie auf die Feiertag gewend, oder auf den Feiertagen brauchen.

Ad pro apud.

7. Ad pro apud interdum refertur ad locum. *Cic. 4. Verr.* Ad Urbem cum esset, audivit. Als er nah bey Rom war. *id. Att. lib. 1. ep. 2.* Signa quæ nobis curasti, ea sunt ad Cajetam exposita. Seind nah bey Cajeta ausgelegt. *id. pro Mur.* pugna navalis ad Tenedum. *id. pro Cæl.* Habet hortos ad Tiberim. Bey der Tiber. Alias ad personam. *Cic. 2. Verr.* Ex his quasi decem fiscos ad senatorem illum reliquos esse. Beym Rathsherrn. *id. in Brut.* Cum Cato contra Sergium Galbam ad populum magna contentione dixisset. Beym Volk, und der Gemein. Nonnunquam ad alias res. *Cic. 4. Tusc.* Ut venirent ad tibiam clarorum virorum laudes. *id. de leg. lib. 3.* Ad cantus, & ad Tibicines prosequi laudes honoratorum virorum.

Ad, pro Quod attinet ad.

8. Sæpe, Ad, usurpatur pro Quod attinet ad. *Cic. 3. Verr.* Vidi forum comitiûmque adornatum, ad speciem magnifico ornatu, ad sensum, cogitationemque, acerbo & lugubri. *id. pro Sex.* Rem quæris præclaram juventuti ad discendum, nec mihi difficilem ad perdocendum. *id. pro Dom.* Hic tibi auctor ad instituendam, socius ad comparandam, adjutor ad rem perficiendam fuit. *id. pro Font.* Impiger ad labores, fortis ad pericula, peri-

tus ad usum, & disciplinam: prudens ad consilia, felix ad casum fortunamque.

Ad pro Secundum. Nach.

9. Ad interdum ponitur pro Secundum. *Cic. de Amic.* Non dicam C. Fabritium, T. Coruncanum ad istorum normam fuisse sapientes. *Nach* ihrer Meynung, oder rede. *id. in Orat.* Ad arbitrium & nutum auditorum totum se fingit, & accommodat. Er richt sich ganz und gar nach der Zuhörer gefallen. Er redet, wie man gern hört. *idem de Amic.* Omnia ad voluntatem loqui, nihil ad veritatem. Einem zu gefallen, aber nit der Wahrheit gemäß reden.

Ad pro Adversus. Wider, gegen.

10. Alias pro Adversus. *Cic. lib. 2. epist. 16.* Nisi desperatione rerum obduruisset animus ad dolorem novum. *idem pro Ros. Am.* Tecti esse ad alios possumus, intimi multa apertiora videant necesse est. Gegen ander Leuthen mögen wir wohl hinter Berg halten, aber den geheimen Freunden müssen wir viele Ding vertrauen. *idem l. 1. de Div.* Mirari licet, quæ sint anima adversa à Medicis herbarum genera, quæ radicum ad morsus bestiarum, ad oculorum morbos, ad vulnera.

Ad pro Præ.

11. Eleganter etiam Ad pro Præ, in comparatione usurpatur. *Cic. 2. de Orat.* Sed nihil ad persium. *idem de Leg.* Nihil ad Coelum: sed potius ad antiquorum languorem & inscientiam. *Terent. Eun.* Sed nihil ad nostram hanc. Ist nichts gegen den

den unsern. Kan den unsern nicht das Wasser reichen.

Ad pro Post.

12. Alias pro post. *Cic. ad Att. lib. 11.* Nescio quid intersit, utrum nunc veniam, an ad decem annos. *idem Att. lib. 2. epist. 22.* Num Samserani merita in patriam ad annos sexcentos majora viderentur; quam nostra. Ueber 600. Jahr.

Ad diem, ad dictam diem.

13. Ad diem significat praestitutum tempus. *Cic. pro Rosc. am.* Opinor esse in lege, quam in diem praescriptiones, venditionesque fiant, nimirum ad Calendas Junias. *Idem 4. Verr.* Quando illa frumentum quod debebat, ad diem non dedit. *id. lib. 16. epist. 12.* Te musis nostris para, ut operas reddas, nostra ad diem dictam fient. Zu bestimmter Zeit, auf bestimmte Zeit.

Ad summum. Zum höchsten, meisten, längsten.

14. Ad summum, vel ad tempus, vel ad numerum refertur *Cic. att. lib. 12.* Scies igitur fortasse cras, ad summum perendie. Auf längst, übermorgen. *idem pro Milon.* Quatuor, ad summum quinque sunt inventi qui &c. Vier, oder zum höchsten fünf. *idem lib. 2. epist. 1.* A te vero bis terve ad summum, & eas perbreves accepi.

Ad summam.

15. Ad summam, idem quod in summa. In Summa mit einem Wort. *Cic. lib. 1. Offic. ad summam,* ut agam de singulis, communem &c. *Id. att. lib. 7.* Ad summam, dic. M. Tulli, assentiet C. Pompejo, id est, T. Pomponio.

Ad

Ad extremum, ad postremum, ad ultimum,

Zu letzt, letztlich.

16. Ad extremum, ad postremum, ad ultimum pro Denique usurpantur. *Cic. att. lib. 2. epist.*

16. Sed cum jam diu occultè suspirasset, postea jam gemere, ad extremum verò loqui omnes & clamare cœperunt. *Liv. lib. 3.* Ad postremum adhortatio capeffendi belli. *id. lib. 1.* Ad ultimum connixus omnibus copiis Ancus acie vicit.

Admonitio.

17. Ad postremum, & ad ultimum Historicis sunt, quam Oratoribus aptiora.

De adverbio ADEO.

CAP. V.

Adeo in principio pro in tantum.

1. **A**deo in principio positum non rarò servit Epiphonemati. *Cic. lib. 1. Offic.* Adeo summa erat observatio in bello gerendo. *Liv. lib. 1.* Adeo quanto rerum minus, tanto minus cupiditatis erat.

2. Sæpe usurpatur pro, Verò, sed secundo loco. *Cic. 6. Verr.* Idadeo ex ipso S. C. cognoscite. *id. pro arch.* Atque adeo hoc mihi concedendum est magis. Atque adeo, est & verò, vel imò vero. *id. att. lib. 9.* Hanc adeo habeo illi gratiam.

Atque adeo in medio.

3. Atque adeo in medio sæpe pro, Imò ponitur, & servit correctioni. Oder besser zu sagen, Ja nit mehr. *Cic. pro Clu.* De foro atque adeo de civitate esse sublatum. *id. pro Planc.* Posco, atque

atque adeo flagito. *id. 3. Catil.* Intra mœnia, atque adeò in senatu videtis.

Adeò ut adeò non.

4. Adeò sæpe cum, Ut jungitur. *Cic. pro Flac.* Neminem quidem adeò infatuare potuit, ut ei nummum ullum crederet. *id. pro Rab.* Adeone hospes hujus urbis, adeo ignarus es, ut hæc nescias?

5. Interdum cum particula Non, pro tantum abest, ut *So gar ist dem nit also: Es ist so weit davon daß.* *Curt. lib. 3.* Adeo ipse non violavit, ut summam adhibuerit curam, ne quis captivo corpori eluderet.

De adverbio ADHUC.

C A P. VI.

1. **A**Dhuc ad tempus refertur, tum præsens, tum etiam præteritum. *Cic. 1. Verr.* Est adhuc non verres, - sed P. Mutius. *Biß her, biß auf die Stund ist er noch nit* *Idem lib. 2. de Div, in princ.* Adhuc hæc erant *Id. lib. 6. epist.* Tamen adhuc non feci. *id. att. lib. 7.* Unam adhuc à te epistolam acceperam. *id. lib. 7. epist.* Me adhuc non legisse turpe est.

2. Interdum pro præterea usurpatur. *Noch mehr, oder ferner.* *Cic. de amic.* Nisi si quid adhuc fortè vultis. *Es sey dan daß ihr etwas ferners begehrt.*

De adverbio ADMODUM.

C A P. VII.

1. **A**Dmodum dictum quasi ad modum, proinde significat Satis, aut Valde: quia admodum

modum quod est, fatis est. *Cic. 6. Verr.* Erat admodum amplum & excelsum signum cum stola. **Gar** oder sehr weit und hoch. *id. att. lib. 8.* Philotomi litteræ me admodum delectârunt. *idem de amic.* pauci admodum familiares.

Admodum nihil.

2. Admodum nihil, vel nihil admodum, pro Nihil omnino, aut pænè nihil, usurpari solet. **Durchaus**, oder gar nichts. Item **Schier nichts**. Quia quod admodum nihil est, pro nihilo habetur. *Cic. in Brut.* Nam planè quidem perfectum, & cui nihil admodum desit. Demosthenum facile dixeris. *id. ibid.* Curio literarum admodum nihil sciebat. **Er könt so wenig als nichts**.

De Præpos. ADVERSUS vel ADVERSUM.

C A P. VIII.

1. **A**Dversus vel adversum ex Ad & Versus, idem est, quod erga; Nec solum in malam partem accipitur, sed sæpe etiam in bonam. *Cic. lib. 1. de Nat. Deor.* Pietas, & justitia adversus Deos. **Gegen den Göttern.** *id. lib. 1. Offic.* Adhibenda est reverentia quædam adversus homines. *Idem lib. 3. epist. ult.* Censorem te jam esse sperabam: eo brevior est hac epistola, & ut adversum magistrum morum modestior.

2. Interdum pro Contra uirpatur. *Cic. 1. Verr.* pecuniæ conciliatæ adversus leges, adversus remp. *idem att. lib. 14.* Non contendam adversus te, si duriores te præbes. *Terent. Hecyr.* Adversus edictum tuum facere esse ausam.

De adverbio ÆGRE.

C A P. IX.

1. **Æ** Gre adverbium ab ægro ductum significat. Ut ægri solent. *Schwärlich, ungern, vorübel, kaum.* Unde trita illa Ægre ferre, Ægre pati. Ungern haben, vor übel aufnehmen. Ægre carere aliqua re. *Cic. att. lib. 7.* Tironem ægrum patris reliqui, adolescentem probum, nihil vidi melius, itaque careo ægre. *idem pro leg. Man.* Vident unum virum esse, in quo summa sint omnia, & eum propè esse: quo etiam carent ægrius.

2. Ægre interdum est difficile: quia ægri difficile se movent. *Cic. de Sen.* Nam omnis conglutinatio recens ægre, inveterata facile divellitur. *idem 6. Verr.* Nihil ægrius factum est multo labore meo, quam ut manus ab illo appellatore abstinerentur. *Ist mir nicht schwäreres ankomen: hab mich dan enthalten, daß ich ihm nicht eins angesetzt hab.* Indidem illa sunt, ægre sustinere impetum alicujus, ægre se tenere, quin.

De adverbio ÆQUE.

Eben oder gleich so, eben oder gleich wie.

C A P. X.

1. **A** dverbium Æquè, ab Æquo dictum est. Interdum absolute ponitur. *Cic. lib. 4. epist. 6.* Quantum præsens me adjuvare potueris & consolando, & propè æquè dolendo. Was du mir gegenwärtig hättest können nugen, so wohl mit trösten, als schier auch mit gleichem

len-

lenden, hab ich leichtlich abgenommen, &c. h. e. mit dem daß dir mein Elend fast eben so leyd, als mir gewesen ist. *id. lib. 5. epist. 21.* Tamen nemo erat, quicum essem libentius, quam tecum, & pauci, quibuscum æquè libenter. *Es* seynd wenig mit denen ich eben so gern: als bey dir bin.

Æquè ac, Æquè atque.

2. Sæpè cum ac, vel atque conjungitur. *Cic. de amic.* Quis esset tantus fructus in prosperis rebus, nisi haberes, qui illis æquè, ac tu ipse gauderes? *id. lib. 13. epist. 43.* Sed me colit & observat, æquè atque illum ipsum patronum suum.

Æquè &, Æquè us.

3. Interdum cum Et, vel Ut. *Cic. 2. Tusc.* Eosdem labores non esse æquè graves Imperatori, & militi. *id. in Orat.* Nam versus æquè prima & media, & extrema pars extenditur. *id. Phil. 2.* Possúmne igitur in Antonii latrocinio æquè esse, vehi, &c. *id. pro Dom.* Itaque libentissimè prædicabo Cn. Pompejum studio & authoritate, æquè ut unumquemque vestrum, &c. pro salute mea laborasse. Eben so wohl als ein jeder aus euch.

De adverbio AGE.

C A P. XI.

Age, agedum, age nunc.

1. **A** Ge, agedum, age nunc, sunt adhortantis etiam plures, & ad alia transeuntis.

Nun, wohl an. Cic. pro Cluentio. Age, quoniam
cor-

corrumpendi iudicii causas ille multas, & graves habuit, hic nullam. *id. pro Syl.* Agedum conferre nunc cum illius vita vitam P. Syllæ, vobis populoque Roman. notissimam. *id. pro Rosc. am.* Age nunc illa videamus, Iudices, quæ statim consecuta sunt. Wohlan, laßt uns sehen.

Age verò, age sis verò, age sis nunc.

2. Age verò, age sis, age sis nunc, Transitioni serviunt. *Cic. pro leg. Man.* Age verò, cæteris in rebus qualis sit temperantia considerate. *id. in Part.* Age sis ergò, quoniam dictum de altero est, expone nunc, &c. 2. *Tusc.* Age sis nunc de ratione videamus. Wohlan, ist's dir gefällig, laß sehen.

3. Age sis interdum disjungitur. *Cic. pro Rosc. am.* Age refert animum sis ad veritatem.

Age, age porrò, instantis.

4. Age, age porrò, sunt interdum instantis. *Cic. 1. Phi.* Age, si paruerit, hoc cive uti aut volumus, aut possumus? *idem 15. Verr.* Age porro tu, qui te tam religiosum existimari voluisti, cur Tauromitanis frumentum imperasti; Nun wohlan, weil du für so geistlich hast wollen gehalten werden, warum, &c.

Age, age, age, age sanè. Concedentis.

5. Age, age, age, age sanè concedentis sunt. *Cic. pro Mil.* Age sit ita factum, cur Romam properabat? *id. lib. 5. de Fin.* Age, age inquit, satis enim scitè me nostri sermonis principem esse voluisti. *id. 2. de Fin.* Age sanè inquam. Wohlan ich bins zufrieden, ihm sey also.

De Pronomine ALIUS.

C A P. XII.

Alius ac, alius atque, alius &.

I. **A**lius sæpe jungitur cum ac, atque, Et. *Cic. Potest. n. non solum aliud mihi, ac tibi, sed mihi ipsi alias aliud videri. Idem 3. de Orat. Alia dicentis ac significantis dissimulatio id. lib. 1. Epist. 9. Non alius essem, atque nunc sum. So war ich nit anderst weder ich bin, ich war eben der ich bin. id. pro M. Calio. Lux denique alia est Solis, & lychnorum. Varr. lib. 2. de re Rust. initio. Ignorantes non idem esse agriculturam & pastionem. Alius enim Opilio & arator.*

Alius iteratur eodem casu.

2. Alius, alia, aliud, sæpe iteratur eodem casu. *Cic. Dolus malus est, cum aliud dicitur, aliud simulatur. Es ist ein böser Betrug, wan man eins im Mund, ein anders im Herzen hat, wan Mund und Herz nit zu treffen, übereinstimmen. id. att. 2. epist. 7. Alia legatio dicta erat, alia data est. id. pro Cael. Aliud est maledicere, aliud accusare. id. lib. 1. de Leg. Intelligo te, frater, alias in historia leges observandas putare, alias in Poëmate. id. 1. de Orat. Ut aliis miserandus, aliis irridendus esse videatur.*

Alius iteratur diverso casu.

3. Sæpe etiam iteratur diverso casu. *Cic. pro Sext. Alius alio gravius de mea salute dixit. Einer hat ernstlicher, oder stattlicher, als der ander gesagt. id. 3. Verr. Hic tum alius ex alia parte.*

Einer

Einer da, der ander dort. *id. 2. Nat. Deor.* Est enim admirabilis quædam continuatio, seriésque rerum, & alia ex alia nexa, ut omnes inter se aptæ, colligatæque videantur. *id. lib. 7. epist. 25.* Habeo Sardos venales, alium alio nequiores. Deren einer ärger als der ander. *id. att. lib. 7.* Accepi epistolas tuas aliam alia iucundiores. *id. lib. 3. ad Q. F.* Jetzt diß, jetzt jenes. *id. Verr.* Et signa alia alio in loco intuebantur. Eines da, das andere dort. *id. 1. Off.* Homines autem hominum causa esse generatos: ut aliâ aliis prodesse possint. Die Menschen seynd um der Menschen willen geböhren, das einer dem anderen möge nützlich seyn.

Admonitio.

4. Alius tum iteratur, cum de pluribus est sermo; nam cum de duobus tantum, aliter iteratur, lege alter.

Alius, alio.

5. Interdum (alius) cum (alio.) adverbio jungitur. *Cic. lib. 3. Off.* Et cæteri quidem alius alio, Marius in Rostra recta. Einer da, der ander dorthin. *id. 1. de Divin.* Simia & sortes ipsas & cætera, quæ erant ad sortem parata, disturbavit, & alia alio dissipavit. Hat eins da, das andere dorthinauß zerstreuet.

Aliud ex alio.

6. Aliud ex alio, eleganter dicitur pro (Una res post aliam.) *Cic. lib. 9. epist.* Aliud ex alio me quotidie impedit. Es hindert mich eins nach dem

Dem anderen. *id. att.* Nunquam aliud ex alio peccare destitit.

7. Interdum seriem rerum connexarum significat. *Cic. att. lib. 16.* Sed ut aliud ex alio, mihi non est dubium quin, &c. Aber wie eins das ander bringt, oder gibt, wie eins aus dem andern kommt.

Aliud, aliàs.

8. Aliud, aliàs. *Cic. 1. de Orat.* Potest enim non solum aliud mihi, ac tibi: sed mihi ipsi aliud aliàs videri. *id. 2. de Orat.* Ut uterque nostrum aliàs aliud defendat. *idem ibid.* Itaque illi aliàs aliud de iisdem rebus judicant. *id. lib. 2. de Div.* Ut iidem versus alias in àliam rem accommodari possint. Schicken oder reimen sich jetzt auf eins, jetzt auf ein anders.

Aliud nisi, aliud præter.

9. Aliud cum (nisi) vel (præter) jungi solet à Cicerone. *Cic. de Sen.* Quid est aliud, Gigantum more bellare cum Diis, nisi naturæ repugnare? *id. lib. 1. Off.* Bellum ita suscipitur, ut nihil aliud, nisi pax quæsitæ videatur. *id. lib. 7. cap. 13.* Neque alia fuit ulla causa intermissionis litterarum, nisi quod ubi esses planè nesciebam. *id. lib. 2. de Orat.* Rogavit nunquid aliud ferret, præter arcam?

Admonitio.

10. Rariùs cum (Quam) jungitur à Marco Tullio. *Att. lib. 3. epist. 15.* Nec quicquam aliud opus est, quam abrogari.

Aliàs, aliàs iteratum.

1. *Aliàs* interdum iteratur. *Cic. lib. 2. de Fin.*
 Nemo potest alias beatus esse, alias miser. *Rei-*
ner kan jek glück - jek armſelig ſeyn. id. 3. de Oras.
 Ornamentis ferè iisdem uti licebit, alias conten-
 tius, alias remissiſſus. *id. 3. Verr.* alias revocabat,
 alias decernebat.

Aliter ac, aliter atque, aliter atque ut, aliter quam.

Anders als.

1. (*Aliter*) plerumque copulatur, cum ac,
 atque, ut, quàm. *Cic. lib. 16. epist. 12.* Ne ſim ſal-
 vus, ſi aliter ſcribo ac ſentio. *Es gehe mich kein*
Glück an, wan ich es anders ſchreib, als ich
meyn. Germanus dāceret, Gott ſtraff mich,
Gott laß mich nit leben. Ich will dieſer oder ie-
ner ſeyn, wan ich nit ſchreib, wie ichs meyne. id.
lib. 1. epist. 3. aliter, atque oftenderam, facio,
id. 3. Tuſc. Qui aliter caſus ſuos ferunt, atque
 ut aliis authores ipſi fuerunt. *id. lib. 16. ad attic.*
epist. 2. De Antonii itinerebus nescio quid aliter
 audio, atque ut ad te ſcribebam. *Von Antonii*
Reiße höre ich, weiß nit was anders, als ich zu
Dir geſchrieben. Nec aliter quam ego velām, me-
um laudet ingenium. 3. Verr. Daß du nit an-
 ders als ich wolt.

Aliter &, aliter ac.

2. Interdum cum Et, vel ac conjungitur. *Cic.*
att. lib. 10. epist. 9. Quod de puero aliter ad te
 ſcripſit, & ad matrem denuò. *id. att. lib. 1. epist.*
23. Illud quidem mutari, ſi aliter eſt ac oportet,
 non video poſſe. *Wan ihm anders iſt, als er ſoll.*

Aliter

Aliter absolute.

3. Non raro absolute ponitur. *Cic. lib. 3. epist.*
 7. Tu si aliter existimas, non errabis. *id. att. lib. 6. epist. 9.* Non fuit faciendum aliter.

Aliter, aliter iteratum.

4. Nonnunquam iteratur. *Cic. 3. Off.* Sed aliter leges, aliter Philosophi tollunt astutias. *id. att. lib. 13.* aliter enim cum Tyranno, aliter cum amico vivitur.

De Pronominibus aliquis & aliquot.

C A P. XIII.

1. **A**liquis (& aliquot) ab alio) sunt ducta, sed (& aliquis) ad unam ferme rem, aut personam, (aliquot) ad numerum refertur. *Cic. attic. lib. 13.* Expectabam aliquem meorum. *id. attic. lib. 9.* aliquot anni sunt, cum &c. *id. lib. 7. epist. 18.* aliquot epistolas accepi à te uno tempore.

De adverb. alicubi, & alibi, alicunde & aliunde.

C A P. XIV.

1. **A**licubi est (aliquo in loco) *Cic. attic. lib. 9.* Si salvus sit Pompejus, & constiterit alicubi. Wan er noch bey Leben ist, und etwa still hält. Alibi (alio in loco) Anderswo: an einem andern Ort. Quæ nusquam inesset alibi, veri, & certi nota.

2. Alicunde est [ab aliquo loco.] *Cic. 5. de Fin.* Si quando his minamur præcipituros alicunde: extimescunt. *Ter. and.* Venit meditatus alicunde ex solo loco. Er kommt wohl bedacht etwa her,

weiß nicht aus was Winkel, oder aus einem heimlichen Orth.

3. (Aliunde) est (ab alio loco.) Anderswoher. *Cic. pro Lig.* cum tu ipse, neque per te scires, neque audire aliunde potuisses.

De adverbii aliquoties, & aliquando.

C A P. XV.

1. **A**liquoties) dictum est ab [aliquot] & ad numerum refertur. Etlichmahl. *Cic. 4. Verr.* aliquoties litteras ad socios de huius injuriis miserunt.

2. (Aliquando) ex alius & quando conflatum, ad tempus accommodatur. Etwa einmahl, bisweilen, zu Zeiten. *Cic. 3. Offic.* Liceret enim dicere honestatem aliquando cum utilitate pugnare. *id. lib. 5. epist. 8.* Et te nonnunquam à me alienârunt, & à me aliquando immutârunt tibi.

Aliquando pro Unquam, seu aliquo tempore.

3. Interdum ponitur pro [unquam.] *Cic. pro Cael.* Quis civis meliorum partium aliquando? Etwa einmahl. *1. acad.* Num hæc ex ullo audivisti aliquando? Hastu es auch etwa, oder einmahl, oder dein Lebtag einmahl gehört? *id. 1. Offic.* Et maximè si aliquando alio domino solita est frequentari. *idem lib. 6. epist. 6.* Veritus sum deesse Pompeji salutis, cum ille aliquando non defuisset meæ. Ich hab mich geschämt dem Pompejo kein Hülf zu thun, weil er mir dermahl eins auch geholffen hat.

Aliquando pro Tandem.

4. Persæpe (aliquando) pro (tandem) usurpari

pari solet. *Cic. pro Cluent.* Collegi me aliquando, atque ita constitui, fortiter esse agendum. *id.* 3. *Verr.* Et aliquando miseremini sociorum Judices. Erbarmet euch doch einmahl, oder letztlich. *idem de arusp.* Sit discordiarum finis aliquando.

Nec rarò [Tandem] adjungitur, majoris explicationis gratia. *Cic. 2. Catil. princ.* Tandem aliquando Quirites L. Catilinam, &c. urbe ejecimus. Wir haben dannoch, oder letztlich, einmahl den Catilinam ausgetrieben. *id. pro Quinct.* Spes est, & hunc infelicem aliquando tandem posse consistere.

De Pronomine ALTER.

C A P. XVI.

1. **A**lter ferè de duobus dicitur, ut alius] de pluribus. *Cic. pro Planc.* Quorum alter exercitum prodidit, alter vendidit. Der eine hat es verrathen, der andere verkauft. *Cic. in Brut.* Alter ab altero adjutus.

Dicitur etiam de pluribus duarum partium. *Cic. lib. 6. epist. 3.* alteri dimigant, alteri victorem timent.

Alter pro Secundo.

2. In enumeratione plurium [alter] usurpatur pro [secundo.] *Cic. 3. Verr.* Primo die tanto testium numero citato, alter dies amicis istius, & defensoribus, &c. tertius dies sic hominem prosterneret. *id. Phil.* Proximo, altero, tertio denique reliquis consecutis diebus. *id. 4. Verr.* alterum, tertium, quartum, permulta erant ejusmodi nomina.

Alterum tantum.

3. Alterum tantum. Noch so viel, noch eines so viel. *Plaut. Epid.* Etiam si alterum tantum pereundum sit. *id. Rachid.* alterum tantum auri non meream. *Liv. lib. 8.* alterum tantum ex Latino delectu adjiciebatur. *id. lib. 10.* Militibus ex præda centenos binos asses, alterum tantum centurionibus, atque equitibus divisit. *Cic. in Orat.* Ut necesse sit partem pedis, aut æqualem esse alteri parti, aut altero tanto, aut sesqui esse majorem.

De Pronominibus alteruter, & alternus.

C A P. XVII.

1. **A**lteruter. Der eine, oder der andere, einer unter ihnen. *Cic. attic. lib. 8.* Si vobis videretur; alteruter ad me veniret *idem attic. lib. 9.* Id non est tuæ dignitatis, atque fidei, & contra alterutrum, cum utrique sis conjunctissimus, arma feras. *id. lib. epist.* Si alterutrum necesse sit, audire ea malis quam videre. *idem pro Marc.* Quod si in alterutro peccandum sit; malim timidus, quam parum prudens videri.

2. Alternus ab altero dictum est. *Hor. Car. lib. 1. Od. 4.* Alternò terram quatiunt pede. Jetzt mit einem, jetzt mit dem andern Fuß. *Plin. lib. 10. cap. 1.* Grues alternis pedibus insistentes. Jetzt auf dem einem, jetzt auf dem andern Fuß. *Cic. pro arch.* Quod Epigramma in eum fecisset, alternis versibus longiusculis. *idem 4. Verr.* alternæ civitates rejectæ sunt. Als eine um die andere ausgeschlossen oder verworffen war.

3. Alternis verbis, alternis versibus, ex altero quoque verbo, altero quoque versu. *Liv. lib. 8.* Dictatorem avidum poenæ venire, alternis pene verbis T. Manlii facta laudantem *Schier allweg im andern Wort. Cic. 4. Tusc.* alternis versibus intorquentur inter fratres gravissimæ contumeliæ. Die Brüder schmähen einander eins um das ander auf das äußerst.

Alternis diebus, alternis mensibus, alternis annis. Ein Tag, Monath, Jahr um das ander.

4. Alternis, adverbium hinc fluxit, intelligitur enim vicibus, aut aliquid ejusmodi. *Virg. Ecl. 3.* alternis dicetis. *id. 1. Geor.* alternis alternis facilis labor *Cic. [Vicissim] solet dicere.* Abgewechslete Arbeit ist leicht, wan einer um den andern arbeitet, so kommt es leicht an.

De adverbio AMPLIUS.

C A P. XVIII.

Amplius pro Plus.

1. **A**mplius sæpè idem est quod plus. *Cic. 4. Verr.* amplius amplexus sum, quam &c. *id. 3. Verr.* Facite quod vultis, daturus non sum amplius.

2. Accommodatur ad tempus, ac numerum. *Cic. pro Rosc. am.* amplius sunt sex menses. *id. 7. Verr.* Qui cum amplius centum cives Romanos haberet ex conventu Syracusano. *id. 4. Verr.* amplius quam centum cives. *6. Verr.* Hora amplius in demoliendo signo moliebatur. *id. pro Flac.* Laodiceæ viginti pondo, paulo amplius.

Amplius pro Insuper, aut Præterea.

3. Interdum declarat [Insuper] aut [Præterea.] *Cic. ad Brut. epist. 5.* Cui cum essem assensus, decrevi hoc amplius: ut &c. *id. lib. epist.* Itaque obtemperare cogito præceptis tuis, hoc amplius navicularum habere, &c. *id. pro Mil.* Quid vultis amplius? Was wolt ihr mehr. *id. pro Plan.* Nihil dieo amplius. *id. 4. Verr.* at ego dico amplius h. s. cccc. accepisse te arguo. Huc spectant illa. Etiam hoc amplius. Noch mehr, das noch dazu. Etiamne amplius. Und noch mehr.

De adverbio AN.

CAP. XIX.

An, annè, & an verò in principio.

1. **A**N, annè, & an verò, in principio, in interrogationi serviunt, ac vim habent instanti, negandique vehementius. *cic. 1. Phil.* annè censetis P. C. decretum fuisse, ut parentalium cum supplicationibus miscerentur? *id. in Pis.* an potest ulla esse excusatio? *Pro Bald.* annè licebit foederatis: istud vobis non licebit? *id. 3. Verr.* an verò dubitamus, quo modo iste cæteros homines inferiore loco solitus sit appellare, qui &c. *id. pro Cluent.* an verò illi sua per se iudicia rescinderent, cum cæteri soleant, &c. 1. *de Orat.* an verò tibi Romulus ille aut pastores convenas congregasse, aut, &c. videtur?

Admonitio.

Interrogatio non rectè fit per forsan, forsitan, & fortasse, sed per an, aut an verò, aut aliquid ejusmodi.

An,

An, & annè interrogationi subiectum.

2. An sæpè interrogationi subicitur pro (aut.) *Cic. 2. Phil. init.* Quid putem? contemptum ne me? Non video, &c. an in senatu facile de me detrahi posse credidit? qui &c. an decertare mecum voluit? Id postulo mihi respondeat, qui sit iste Verrutius mercator, an arrator, an pecuarius. *id. 2. acad.* Cum interrogetur, tria pauca sint, annè multa.

An, & annè dubitationi serviens.

3. Interdum dubitationi servit. *Cic. de Sen.* Quam orationem in suas origines retulit, paucis antequam mortuus est an diebus, an mensibus. Weiß nit ob es etliche Tag oder Monath vor seinem End geschehen. *id. att. lib. 1. epist. 2.* Nos hic te ad mensem Januarium expectamus, ex quodam rumore, an ex literis tuis ad alios missis? *id. 2. acad.* Non internoscat vera illa visa sint, annè falsa? *id. pro leg. Man.* Quo mihi indignius videtur, obrectatum esse Sabino dicam, annè Pompejo: an utrique. Weiß nit ob ich sagen soll, Sabino oder Pompejo, oder beyden. Huc pertinent illa, ubi [Utrum] aut aliquid ejusmodi, aut ponitur in oratione aut intelligitur. *Cic. in Orat.* In quo quæsitum est, in totone circuitu illo orationis, an in principiis solum, an extremis, an in utraque parte numerus tenendus sit. *id. lib. 3. de Orat.* Refert etiam qui audiant: Senatus, an populus, an Iudices frequentes, an pauci, an singuli.

Admonitio.

4. In Interrogationibus, & Dubitationibus pro (aut) an, reponendum est, nisi fortè sententia aliud postulet, nimirum quia interrogatio, aut dubitatio spectetur, sed rerum disjunctio. *Cic. I. de Fin.* an ille tempus aut in Poëtis volutandis, aut in Musicis contereret. *idem I. de Orat.* an verò tibi Romulus ille, aut pastores convenas congregasse, aut Sabinorum connubia conjunxisse, an finitimorum vim repressisse eloquentia videtur?

De Præpositione, & adverbio ANTE.

C A P. XX.

I. **A**Nte, Præpositio est, quoties casum regit, ac sæpè ad locum, personam tempus accommodatur. *Cic. pro Mil.* Clodius ante suum fundum Miloni insidias collocavit. *id. 6. Verr.* ante hosce Deos erant tabulæ. *idem 2. Verr.* Causam interea ante eum diem diceret. Item illa, ante urbem conditam, & alia ejusmodi. Interdum personæ additum, designat etiam tempus. *Cic. 3. Verr.* Minutus mortuus est ante istum prætorem. Ist gestorben ehe dieser Schultheiß gewesen. *Idem acad. 1.* Omnes ante eum Philosophi. Alle Philosophi die vor ihm gelebt.

Ante adverbium est, cùm nullum casum regit, cui opponitur [post.] *Cic. 2. de Fin.* Ut qui Philosophi esse volunt, aforti ante fiant. *idem I. Tusc.* Et paucis ante diebus, cùm posset è custodia educi noluit.

Admonitio.

2. Cùm dicimus, Paucis ante diebus, annis, men-

mensibus, sextus ille casus non ab (Ante) regitur, sed est ablativi temporis: perinde ac si diceretur, paucis diebus, vel mensibus, vel annis ante.

De adverbio ANTEQUAM.

C A P. XXI.

1. **A**Ntequam, alias cum conjunctivo, alias cum indicativo modo copulatur. *Cic. 1. Phil. antequam de Rep. P. C. dicam ea, quæ &c. idem 4. Verr. antequam de Sicilia incommodis dico.*

2. Interdum (antequam) pluribus verbis interjectis distrahitur. *Cic. pro Rab. Poet. Quæ causa antè mortua est, quàm tu natus esses.*

De adverbio ANTEA, & ANTEHAC.

C A P. XXII.

1. **A**Ntea dictum quasi ante ea, cui [postea] opponitur. *Cic. lib. 1. epist. 9. Appius in sermonibus antea dictitabat, postea etiam dixit in Senatu.*

2. Antehac, est ante hoc tempus, cui contrarium est (post hac) & (nunc.) *Cic. lib. 12. epist.*

3. atque ante hac quidem sperare saltem licebat, nunc etiam illud ereptum est.

De Conjunctionibus AST, & AT.

C A P. XXIII.

1. **A**ST pro [Sed] rarum est apud Oratores, non tantum inusitatum. *Cic. attic. lib. 1. epist. 11. Crebras à nobis literas expecta: ast plures etiam mittito.*

2. At, multiplices & egregios usus habet,

Fermè enim adversatur, *Cic. 1. Phil.* Misi qui hoc diceret pro familiaritate. At ille vobis audientibus, &c. *idem 2. Phil.* at ego non nego, téque in isto ipso convinco, &c. Dixerat enim se negare posse. Ich aber läugne es nicht.

AT in principiis continuat orationem.

3. At in principiis sæpe continuat orationem, *Cic. pro Do.* at videre hominis audaciam, *id. 3. Verr.* at quemadmodum se induit prior actione? *id. Phil. 4. Verr.* at quæ est ista tertia Decuria? at quemadmodum venerunt? Wie seynd sie aber kommen.

AT in princip. servit anteoccupationi.

4. Alias servit anteoccupationi, *Cic. 2. Phil.* at ego suasi, scilicet is animus erat Milonis, ut sine suafore prodesse reip. non posset, *id. ibid.* at lætatus sum. Quid ergò? in tanta lætitia cunctæ civitatis, me unum tristem esse oportebat? *id. 4. Verr. in extr.* at mores commodi, quis contumacior? at hæc sine cujusquam malo, quis acerbior?

AT execrantis.

5. Non rarò execrantis. *Ter.* at te Dii Deæque perdant. *Virg. 2. Æn.*

At tibi pro scelere (exclamat) pro talibus ausis.

Dii, si qua est celo pietas.

AT, in medio servit subjectioni.

6. At in medio sæpè servit subjectioni. *Cic. 3. Verr.* Quid ita? ne vitiosum fieret opus? at erat probatio tua, ne parum locuples esset? at erat, & esset amplius, si velles, *id. Orat.* Domus, tibi

tibi deerat? at habebas: Pecunia superabat at regebas.

AT *servit amplificationi.*

7. Nonnunquam amplificationi. *Cic. pro Mil.* Itaque antevertit, at quo die; *id. pro Cluen.* Una oppugnat mater; at quæ mater; Aber was für eine Mutter: habuisses enim non hospitem; sed contubernalem, at quem virum? *lib. 4. epist.* Aber was für ein Mann.

AT *in exclamatione, & imploratione.*

8. Alias exclamationi, & implorationi. *Cic. in Ten.* at, per Deos immortales, quid est quod de hoc homine dici possit?

AT *pro Saltem.*

9. Interdum usurpatur pro [saltem.] *Cic. pro Flac.* Non propinquitatis suæ: si non hominis, at humanitatis rationem haberet *Idem pro Milone.* Si mihi republica bona frui non licebit, at carebo mala. *Idem pro De.* Esses omnia si minus re, at verbis consecutus. Du hättest alles, wo nicht mit dem Werck, aufs wenigst mit Worten erlangt oder zuwegen bracht.

De AT VERO, & AT ENIM.

C A P. XXIV.

1. **A**T verò plerumque adversatur, & usurpatur initio ambitus. *Cic. de Nat. Deor.* at verò aut honoribus aucti, aut re familiari: *idem pro Marc.* at verò hæc tua justitia florescet indies magis.

2. AT enim in anteoccupationibus frequens est. *Cic. 2, Phil.* at enim te in disciplinam meam

tradideras ne tu id fecisses. Aber du möchtest sagen, du habest dich, &c. *Idem pro leg. Man.* at enim vir clarissimus Reipubl. & vestris beneficiis amplissimis affectus, Q. Catulus, itemque &c. dissentiunt. Es möchte aber einer sprechen. *idem ibid.* at enim nihil novi fiat contra exempla, atque instituta majorum. Es möchte aber einer sagen, man soll nichts neues anfangen.

De ATTAMEN, & AT ETIAM.

C A P. XXV.

1. **A**ttamen idem ferè quod (Tamen.) *Cic. 3. de Fin.* Sed quanquam negent nec virtutes, nec vitia crescere: attamen utrumque eorum fundi quodammodo, & quasi dilatarì putant. *idem 6. Verr.* attamen ut possit se dicere emisse. Jedoch, aber jedoch. Damit er aber könnte sagen.

2. At etiam, indignationi servit, & irrisioni rerum dissentanearum. *Cic. 11. de Fin.* at etiam de sanctitate, de pietate, adversus Deos scripsit Epicurus. *idem ibid.* at etiam inscribi jussit in Fastis. Was soll aber das seyn, daß ers auch in die Jahr-Geschicht hat lassen schreiben.

De Conjunctione ATQUI.

C A P. XXVI.

1. **A**tqui sæpe continuat orationem non secus quam (atque etiam) sed vi quadam majore. *Cic. pro Mil.* atqui, si tempus est ullum iure hominis necandi, quæ multa sunt, certe illud est. Und zwar so je ein Zeit gewesen, einen

einen mit Fug zu tödten. *ibid.* atqui erat id temporis clarissimus, & fortissimus consul inimicus Clodio.

Atqui, pro at verò.

2. Nonnunquam adversatur, similiter ut (at vero.) *Cic. 2. agrar.* atqui, ego à primo capite legis usque ad extremum reperio Quirites &c. Ich finde aber.

Atqui pro Tamen.

3. Interdum declarat [& tamen.] *Cic. 3. Verr.* atqui in his rebus multa videmus ita sancita esse legimus, ut &c. *id. pro Sext.* atqui ne ex eo quidem tempore id egit Sextius. Aber doch mit dem allen Sextius.

De Conjunctione AUTEM.

C A P. XXVII.

1. **C**onjunctio autem, sæpè quidem idem est quod (sed) verum plerumque continuat orationem, nec tam significat, Sed, quam &. Nihil opus est exemplis, quæ passim occurrunt; satis est monuisse.

Autem, cum interrogatione.

2. Verum, cum interrogatio subjicitur, servit correctioni. *Cic. pro Rab. Posth.* Num quis testis posthumum appellavit? testis autem? Was sag ich. Ein Zeug. *id. attic.* Sed ferendus tibi in hoc meus error, ferendus autem? imò verò etiam adjuvandus. *id. 1. att.* Curare quid in Rep. fiat, fiat autem? immò verò quid etiam futurum sit. Was sag ich: von jeß geschehen? Ja wohl auch was künftiger Zeit geschehen wird.

De

De adverbio BENE, & BELLE.

C A P. XXVIII.

1. **B**ene præter vulgarem usum, sæpè auget, & pro (Valde) ponitur. *Cic. att. lib. 4.* Benè mane dedi litteras. In aller frühe. *idem 2. de Orat.* Benè ante lucem. Lang vor Tag. *id. 2. Catil.* Quos aut imberbes, aut benè barbatos videtis. Gar wohl gebärtet. Große Barthanssen. Wohl mit Bart versehen. *id. 2. agr. ado-*lescens non minus benè nummatus, quam benè capillatus.

2. Item illa apud Ciceronem, aliosve bonos authores, bene doctus, benè peritus, benè iratus: Oratio benè longa, benè magna caterva; fermo benè longus: benè longinquus dolor. Rursus, benè maturum, benè firmum, aliaque ejusmodi.

3. Belle, à (Bene) imminutum est: ut sit (Satis bene.) Verum sæpe magis accedit ad (Venuste) atque (concinne) quam ad (Bene.) *Cic. 2. de Orat.* Bene & præclare quamvis nobis sæpe dicatur: belle & festive, minimum sæpe nolo. *Id. ad Q. Fr. libr. 3.* aqua non longe à Villa belle sane fluens. *id. att. lib. 2.* Hermathena tua posita ita bellè est, ut &c. Ist so lustig und zierlich.

4. Non rarò tamen pro (commodè) usurpatur, quia (commodè) est (satis benè.) *Cic. att. 7.* Bellè nobis flavit auster. *id. attic. lib. 4.* Ergo hæc quomodo feres? bellè hercule: & in eo valdè amo, *id. lib. 2. de Div.* Hæc non tam admirabilia

rabilia sunt, quam confecta bellè. *id. lib. 5. de Fin.* Mihi quidem Antiochum quem audis, satis bellè videris attendere. *Ähnlich wohl, wohl genug.* Item illa satis trita, belle cecidit, belle habere: minus belle habere. Rursus illa belle facere, belle negare, bellissime scribere, bellissime navigare.

De adverbio BREVI.

C A P. XXIX.

1. **B**Revi adverbium ex eo factum videtur, quod intelligitur tempore, aut Oratione Duplex inde ejus significatio, ususque manavit, interdum enim brevi tempore declarat. *Cic. att. lib. 8.* Cum majores brevi habiturus sit. *Bald hernach, über ein kleines.* *Plau. Ruden.* Eum brevi fieri divitem. *Liv. lib. 12.* Deinde brevi effecit

2. Sæpe vero pro [breviter] ac [paucis] usurpatur. *Cic. 1. de Orat.* Nunc complectar, quod proposui, brevi. *Kürzlich, mit wenig Worten.* *id. de Sen.* Brevi expediam. Item illa, explicabo brevi, brevi respondebo, dicam brevi, brevi sic habeto.

De adverb. CÆTERUM & CÆTEROQUI.

C A P. XXX.

1. **C**Æterum adverbium, propriè est (de cætero: de reliquo.) Was das übrig anlangt, allein das ausgenommen: wenn nur das nicht wär. Ego me in Cumano, & in Pompejano, præterquam quod sine te, cæterum satis commode me oblectavi. Ich hab mich gar be-
quem

quem erlustiget, allein ausgenommen, daß du nicht dabei warest. *ad Q. lib. 2. epist. 15.*

2. Usurpatur ab historicis passim pro [Sed] Interdum etiam ab Oratoribus.

3. Cætera pro [cæterum] non Poëticum solum, sed etiam historicum est. *Horat. lib. 1. epist. 10.* excepto quod non solum esses, cætera lætus. *Virg. 9. Æn.* Cætera parce puer bello. *Liv. lib. 1.* Ergo virum cætera egregium secuta, quam in petendo habuerat, etiam regnantem ambitio est. *id. lib. 21.* Missile telum hastili oblongo, cætera tereti.

Admonitio.

4. Orator pro (cætera) cæterum dicit, aut cæteroqui.

CÆTEROQUI.

5. Cæteroqui, aut cæteroquin, eandem originem, ac vim habet. *Cic. lib. 9. epist.* Ego cæteroqui æquo animo fero.

6. Interdum pro (alioquin) poni videtur. *Cic. lib. de Natur. Deor. de Simonide,* non enim Poëta solum suavis, verum etiam cæteroqui doctus, sapiensque traditur. *id. attic. lib. 14. epist. 16.* O loca cæteroquin valde expetenda: interpellantium autem multitudine pœne fugienda. *id. in Orat.* Quem nisi quod solum, cæteroquin quidam recte vocant atticum.

De Adverbio CEDO.

C A P. XXXI.

Cedò pro Da.

1. (Cedò) sæpè declarat (Da.) *Plat. Ampho*
Cedo

Cedo mihi pateam. id. Cap. cedo manum. Reiche die Hand her. id. Mostel. cedo aquam manibus. Gib Wasser auf die Hand. Cic. 7. Verr. cedo tabulas. 3. Verr. cedo mihi ipsius Verris testimonium, recita. Gib her das Zeugnuß.

Cedo pro Dic.

2. Alias usurpatur pro dic. *Terent. eun. Quid factum est? cedo. Sag an, oder her. Cic. lib. 2. de Div. cedo tandem, qui sit ordo, aut quæ concursatio somniorum. id. 7. Verr. Unum cedo auctorem tui facti. id. 5. Verr. Cedo unum ex triennio Præturæ, quæ &c. Sag mir eines.*

De Adverbio CERTE.

C A P. XXXII.

1. **C**ertè propriè est, sine dubio. *Plaut. Trinum. Certè is est. Cic. lib 2. epist. Si me tanti facis, quanti certè facis. Wie hoch du mich wahrhaftig schätze.*

Certè concedentis.

2. Interdum concessioni servit. *Cicer. in Oras. At dignitatem docere non habet: certè si quasi in ludo. Ist wahr, wie man in der Schul thut. id. 2. de Fin. Naturales divitias dixit parabiles esse, quod parvo esset natura contenta: certè nisi voluptatem tanti æstimaretis. Es ist wahr: ihm ist also, wan ihr die Vollust nicht so hoch achtet.*

Certè pro Saltem.

3. Quoties antecedit fortasse, si non, aut aliud quippiam, quod dubitationem contineat certè, pro, saltem, ponitur eleganter: nimirum, quia
id

id quod subjicitur, tanquam dubio certum opponitur. *Cic. 4. de Fin.* Res enim fortasse verae, certè graves. Die Ding seynd vielleicht wahr: oder auß wenigst, wichtig. *id. libr. epist.* Victi sumus igitur, aut si vinci dignitas non potest, certè fracti, atque abjecti. *idem 4. Phil.* Hoc insperatum omnibus consilium, incognitum certè cepit. *id. 1. Tusc.* Homines mortem optare incipiant, vel certè timere desinant. *id. lib. 4. de Fin.* Totum genus hoc & Zeno, & ab eo qui sunt, aut non potuerunt, aut noluerunt, certè reliquerunt.

Certè quidem, & quidem certè.

4. Quidem certè, & certè quidem, certe aliquid designat. Sed (certè quidem) in principio ponitur (quidem certè) subjicitur. *Cic. 1. Tusc.* Ubi est animus, certè quidem in te est. Es ist zwar in dir. *id. de Prov. Cons.* Quam sapienter non disputo: constanter & fortiter quidem certè. Zwar auß wenigst beständig und dapffer.

De Adverbio CITIUS.

C A P. XXXIII.

Citiùs pro Potiùs.

1. **C**itiùs, ut à vulgata significatione discedamus, interdum usurpatur pro [potiùs] *Cic. Phil.* Citiùs dixerim jactasse se aliquot, ut &c. quàm &c. Ich wolt lieber, oder ich soll billig sagen. *id. in Brut.* Eam citiùs veteratoriam, quam oratoriam dixeris.

Citiùs

Citiùs pro Priùs.

2. Aliàs pro priùs. *Cic. Verr.* Vox me citiùs defecerit, quam nomina. *Cic. lib. 5. epist. 6.* Citiùsque amore tui fratrem tuum odisse desinam, quam illius odio quicquam de benevolentia nostra detrahatur.

De Præpositione CIRCA, & CIRCITER.

C A P. XXXIV.

1. **P**Ræpositio (circa) idem est quod (circum) & ad locum, aut personam ferme refertur. *Cic. 2. Ager.* Cùm Rullus Capuam, & urbes circa Capuam, occupârit. *Ulm Capua herum. id. 3. Verr.* Multa sibi opus esse, multa canibus suis, quos circa se haberet.

2. Circiter idem panè significat, sed ad tempus, aut numerum accommodatur. *Plaut. Most.* Redito huc circiter meridiem. *Cic. Att. lib. 2.* Nos circiter Calendas, aut in Formiano erimus, aut in Pompejano. *Cæs. lib. 2. de bell. Gall.* Ita dies circiter viginti quinque iter fecerunt. *Liv. lib. 28.* Cum decem circiter millia passuum ab hoste abessent. *Ungefehr, oder bey 10. Meil.*

Admonitio.

3. Ergo quoties tempus aut numerus, significatur (circiter) non (circa) ab elegantibus Scriptoribus dici solet.

De Præpositione CITRA.

C A P. XXXV.

1. **C**itra, præpositio contrarium habet, Ultra. *Cæs. lib. 6. de bell. Gall.* Qui sunt citra Rhenum. *Jene Seite des Rheins. Cic. lib. 16. epist.*

epist. 4. Is locus est citra Leucadem stadia xxx.
id. 6. Phil. Ut exercitum citra flumen Rubiconem educeret.

Citra pro Intra, vel Sinè.

2. Citra per translationem declarat interdum, Intra, vel Sinè. *Colum. lib. 7. cap. 6.* Citra satietatem, data glans, id est, intra satietatem, ita ut ne fatientur. *Cels. lib. 1. cap. 2.* Exercitationis plerumque finis debet esse sudor, aut certè lassitudo, quæ citra fatigationem sit. Man soll sich üben, daß man schwitze, oder auch ein wenig müde, aber nicht gar matt werde und erliege. *Pl. lib. 3.* citra fastidium nominare, id est, sinè fastidio. *id. lib. 11.* citra perniciem. *lib. 7.* citra invidiam.

De Adverbio COMMODUM.

C A P. XXXVI.

1. **C**ommodum, adverbium pro commodè, sive, opportunè, usurpari solet. *Plaut. Merc.* Si isthac ibis, commodum obviam venies Patri. Wirst du dem Vater eben recht begegnen oder anstoßen.

Commodum, eum.

2. Sepe assumit cùm. *Cic. Attic. lib. 13.* commodum ad te miseram Demeam, cum herus ad me venit. Eben dazumahl, innerhalb einer Stund, als. *id. Att. lib. 10.* commodum ad te dederam litteras de pluribus rebus, cùm ad me bene mane Dionysius fuit. *id. Att. lib. 13.* commodum discesseras heri, cùm Trebatius ad me venit.

De

De Adverb. CONTINUO, & CONTINENTER.

CAP. XXXVII.

1. **C**ontinuo, idem est quod, Statim. *Als bald, ohn Verzug, in einem Huh, flugs.*
Cic. pro Quint. Ignis in aquam coniectus continuo
 extinguitur. *Ter. Heaut.* Continuo hic adero. *id.*
Eun. Hos prius introducam, &c. Postea conti-
 nuo exeo, subito. *Cicer. Acad. I.* Deinde absens
 factus Aedilis, continuo Prætor, post, &c.

Non consinuo, pro Non ideo.

2. Sæpe (non continuo) usurpatur pro (non
 ideo) *Cicer. pro Rosc. Am.* Non continuo si me
 in gregem sicariorum contuli, sum sicarius. *id.*
2. de Orat. At si illæ seditiones saluti huic civi-
 tati fuissent: non continuo si quis motus populi
 factus esset, id &c. *Nicht darum, folgt nicht.*

2. CONTINENTER est sinè intermissione.]
Cic. I. de Nat. Deor. Quomodo enim probas con-
 tinenter imagines fieri? *Als bald, ohn Unterlaß.*
Cæs. lib. I. de bell. Civ. cum hoc esset modo pug-
 natum continenter horas quinque. *id. lib. I. de*
bell. Gall. Belgæ cum Germania continenter bel-
 lum gerunt, id est, assidue.

Admonitio.

2. [Continuo] adverbium pro (assidue) bar-
 barum est.

De adverbio CONTRA.

CAP. XXXVIII.

1. **C**ontra adverbium sæpe est, quia sine casu
 ponitur. *Cic. lib. I3. epist. 18.* Utrumque
 con-

contra accidit. Mit beyden hat sich das Widerspiel zugetragen.

Contra pro Econtra, ut multi loquuntur.

2. Contra sæpe usurpatur pro econtra. *Cic. 5. Tusc.* Ut hi miseri, sic contra illi beati. Wie diese armselig, also seynd jene hingegen glücklich. *id. de Amic.* Peccasse enim se, non anguntur; objurgari molestè ferunt: quod contra oportebat, delicto dolere, objurgatione gaudere. *idem 2. Acad.* Ut aliæ probabiles videantur, aliæ contra.

Contra ac, contra atque, contra quam.

3. Contra jungitur cum Ac, Atque, Quam. *Cic. pro Cluent.* Si denique aliquid, quod non contra ac liceret factum diceretur sed contra atque oporteret. Man letztlich etwas, nicht dem, was hat mögen, sondern dem, was billig hat sollen geschehen, zugegen oder zuwider gesagt wurde. *id. pro Cluent.* De vestro jure, ac religione, contra quam proposueram, disputabo. Ich will meinem Fürhaben zugegen, von eurem Recht sagen.

De Conjunctiōe CUM.

CAP. XXXIX.

Cum, junctum tempori.

1. **C**UM, sæpe tempori adhibetur. *Cic. lib. 13. epist. 3.* Seis profecto fuisse quoddam tempus, cum homines existimarent. *id. lib. 15. cap. 14.* Multi enim sunt, cum ille in ære meo est. *id. pro Cluent.* Dies nondum decem intercesserunt, cum ille alter filius necatur, *id. lib. 3.*

epist.

epist. 3. Utinam diem illum videam, cum tibi gratias agam. *id. pro Planc.* Nunquam obliviscar noctis illius, cum tibi vigilanti pollicebar.

Cum pro Etsi.

2. Interdum, cum, designat etsi. *Cic. lib. 1. epist.* 2. cui cum Cato, & Caninius intercessissent: tamen est perscripta. Ob oder wiewohl Cato und Caninius sich dawider gesetzt, ist doch beschrieben worden. *id. lib. 1. epist.* 8. cum plus etiam contenderimus, quam possumus; minus tamen faciemus, quam debemus.

Cum & tum. Tum etiam.

3. (Cum) & (tum) ferè usurpantur, cum duo inter se ita comparantur, ut posterius priori anteponatur: significant autem idem, quod. Non solum, sed etiam. *Cic. lib. 4. epist.* 13. cum cæteris, ut quidem videor, tum mihi ipse displiceo. Ich mißfalle nicht allein andern Leuthen, sondern auch mir selbst. Attamen post (tum) ponitur interdum, Verò, alias, Etiam. *Cic. ad Q. F. lib. 1.* Quæ cum abhorrent à literis, & ab humanitate, tum verò contraria sunt imperio, & dignitati. Neben dem, über das: Mit allein, sondern auch. *id. lib. 3. epist.* 13. Ut ego perspicio cum mea conjectura, tum etiam tua Nicht allein nach meinem, sondern auch nach deinem Wahn. *idem ad Q. Fr. lib. 1. epist.* 1. Halienus autem noster cum animo, & benevolentia, tum vero etiam imitatione vivendi.

*Cum, tum maximè, tum præcipuè, tum inprimis,
tum vel maximè.*

4. Ut vehementius id quod secundo loco ponitur, affirmetur: post Tum, adhibetur (maximè) aut (pæcipuè) aut (inprimis) aut vel (maximè.) *Cic. I. Offic.* Luxuria verò cum omni ætati turpis, tum maximè senectuti fœdissima est. Ob sie schon allen Menschen ins gemein, steht sie doch fürnemblich den Alten übel an. *id lib. II. epist. 6.* Solicitum esse tecum de tuis communibus fortunis, tum maximè ac dolore meo sentio. *id. ad Q. Fr. lib. I. epist. 1.* Servos cum omnibus in locis, tum præcipuè in provinciis regere debemus. *id. lib. I. epist. 8. ad Q. Fr. lib. I. epist. I.* Lentulum nostrum cum cæteris artibus, tum in primis imitatione tui fac erudias. Auch in andern Künsten, insonderheit aber in. *id. lib. 12. epist. 22.* Hoc ego cum Reipub. causa cenfui, tum in primis retinendæ dignitatis tuæ. *id. pro Flac.* cum alia multa certi homines, tum hoc vel maximè moliuntur.

Cum Tum.

5. Interdum quia plura inter se comparantur, (tum iteratur.) Sed quod cæteris antefertur, postremo loco collocatur. *Cic. lib. 9. epist. 13.* Velisque per te hoc muneris tum ipsis amicis hominibus, tum municipio caleno, &c. tum Leptæ, quem omnibus antepono.

*Cum, & tum diversis verbis ejusdem, alias diversi
modi copulata.*

6. Cum, & tum, diversis sæpe verbis ejusdem
modi

modi copulantur. *Cic. lib. 16. epist. 6.* cum tua & mea valde interest te valere, tum multis est curæ. *id. 2. epist. 8.* cum gratulor, tum verò quibus verbis tibi gratias agam, non reperio.

7. Interdum modus variatur. *Cicer. de Arusp.* Sic enim sentio, jus legatorum cum hominum præsidio munitum sit, tum etiam divino jure esse vallatum. *id. Attic.* Hoc cum antea intelligerem, tum verò proximè judicavi.

Cum & tum ad tempus futurum relata.

8. Cum & tum, tempus futurum nonnunquam designant. *Cic. lib. 16. epist. 11.* Si valebis, cum rectè navigari poterit, tum naviges. *id. lib. 14. epist. 3.* cum inimici nostri venire dicentur, tum in Epirum ibo. Wan man wird sagen die Feind kommen, alsdan und nicht ehe, will ich ic.

Interdum additur (denique) majoris explanationis gratia. *Cic. pro Quinct.* Apud Judicem causam priore loco dicat, & eam cum perorârît, tum denique vocem accusatoris audiat.

Cum jam, vel jam tum, relata ad tempus præteritum.

9. [Cum jam] vel [Jam tum] ad tempus præteritum referuntur. *Cic. lib. 10. epist. 10.* cum hæc legeres, jam decretum arbitrabar fore. *id. lib. 15. epist. 13.* cum hæc scriberem, jam tum existimabam orationem ad te esse perlatam. Als ich diß schriebe, gedacht ich meine Rede wird dir schon dazumahl überantwortet seyn.

De Adverbio CUR.

C A P. XL.

1. **C**Ur] saepe cum causa conjungitur. *Cic. pro Rosc. cum.* Non fuit causa, cur tantum laborem caperes. *id. pro Rosc. Amer.* Quod si tibi nulla causa est, cur tanta calamitate affici velis. Wan du aber kein Ursach hast, warum du ihm wollest, &c. *id. pro Cluent.* Quæ est causa, cur hoc velis. *id. pro Flac.* Quid est causæ, cur non pertimescat? Warum solt er sich nicht fürchten?

2. Aliàs causa non exprimetur, sed intelligitur. *Cic. pro Cel.* Quid est Q. Naso, cur tu in isto loco sedeas? Warum sighest du hier, &c.

De Præpositione DE.

C A P. XLI.

De pro Ex, ad personam relatum.

1. **D**E, pro Ex, saepe ad personam accommodatur. *Cic. pro Corn. Bal.* Audivi hoc de parente meo. Ich habß von meinem Vater gehört. *idem ad Att. lib. 1.* Metellus Consul de Pompejo quæsit, quid de religione sentiret. Er hat den Pompejum gefragt. *id. pro Flac.* Furdum Cirneum Romæ mercatus est de Pupillo Merubonio.

De ad locum.

2. Aliàs refertur ad locum. *Ter. And.* Clamat de via. Er schreiet auf der Straß. *Cic. de Orat.* Non enim declamatorem de ludo aut fabulam de foro quærimus. *id. 2. de Orat.* Hominem audietis de schol. *id. 4. Verr.* Palam de sella ac tribunali

nali pronuntiat. *id. Attic. lib. 1.* De Phaselo epistolam dedi.

Item illa vulgata [Exire de navi] de Sicilia abire (de provincia) decedere.

De, ad tempus.

3. Interdum ad tempus. *Cic. pro Mil.* In comitium de nocte venit. Ist bey der Nacht, oder des Nachts kommen. *id. pro Mur.* Vigilas tu de nocte, ut tuis consultoribus respondeas. *id. ad Q. Fr. 2. epist. 5.* Ut considerate diligentérque naviges de mense Decembri. Du solst ihm gerader schiffen. *Cæs. lib. 1. de Bell. Gall.* Cum de tertia vigilia Petrejus & Afranius castra movissent. In der 3. oder 4. Nacht, haben sie das Lager verrückt.

De, ad gentem, gradum, conditionem multitudinem.

4. Persæpe accommodatur ad gentem, gradum, conditionem, multitudinem aliquam. *Cic. pro Flac.* Si quis unquam de nostris hominibus fuit? Aus den unseren. *id. de opt. g. or.* Ut habeat Orator, non sanè de minoribus. *id. in Brut.* Is accusator de plebe fuit. Ist aus dem gemeinen Mann oder Hauffen einer. *id. pro Mil.* Item illa, Unus de multis, Unus de septem, Unus de populo.

De, ad materiam.

5. Non rarò ad materiam. *Cic. Att. lib. 13.* De eodem oleo & opera scripsi ad te. *id. lib. 2. de Orat.* Cujusmodi artificius de ipso jure civili crassus componi posse dicebat. Aus den Bürgerlichen Rechten.

6. Huc spectant illa. *Cic. Parad.* Cæteri multa de suis rebus exportabant, & alia ejusmodi. Die anderen hatten ihres Guts viel ausgetragen.

De pro Super.

7. Cum de legatis agitur (De) usurpata ad significandam materiam, aut causam legationis. *Cic. lib. 1. Off.* Regulus, de captivis commutandis Romam missus. *id. in Brut.* Legatus ad Senatum de Rhodiorum præmiis venerat. Item illa. Legati de pace. De captivis redimendis, &c.

De pro Propter.

8. Etiam ad causam declarandam adhiberi solet. *Ter.* Non hoc de nihilo est, quod laches me nunc conventam expetit. *Plaut. Truc.* de nihilo irasci. Um nichts, vergebens, umsonst zörnen. *Cic. 3. Verr.* Fiebat uterque non de suo supplicio: sed pater de filii morte, de patris filius. Item illa vulgata. Gravi de causa, Certis de causis, Quibus de causis, Maximis, justissimisque de causis.

De pro Quod attinet ad.

9. Sæpissime usurpatur pro (Quod attinet ad.) *Cic. 1. & 2.* Cedit religioni de exercitu. Das Kriegs-Volk belangend, weicht er der Religion. *id. Att. lib. 10.* De pace sentio simulationem esse apertam. Den Fried belangend halt ich. Huc revocari possunt illa (De facie novi) *Cic. in Pis.* Virtus quam tu ne de facie quidem nosti. Du kennest die Tugend auch nicht von Gesicht. Du hast sie nie gesehen.

De consilio, De sententia alicujus.

10. Jungitur sæpe cum consilio & sententia. *Cic. lib. 12. epist. 3.* Omnia de meo consilio, & vos fecissetis, & Canutius faceret. *id. Att. 1. 6.* Q. puer legit, &c. Et solet aperire; idque de consilio meo. Mit, oder aus meinem Rath. *id. pro Rosc. Am.* Ut hæredes sui de Hemarchi sententia dent, quod satis sit, ad agendum diem natalem suum. *idem 1. 2. de Fin.* Item illa, De communi sententia. Mit, oder nach gemeinem Gutdüncken.

De industria.

11. (De industria) est (Dedita opera.) Mit Fleiß, fürseßlich. *Cic. lib. 4. de Fin.* Nec tamen ab illis ita dicuntur de industria. *idem lib. 1. Off.* Si de industria facias.

De integro pro Denuo.

12. De integro, idem quod, Denuo. *Cic. 4. Verr.* De integro creare censores. *idem Att. 1. 13.* Gratulari de integro. *id. lib. 12. epist. 29.* De integro incidere in morbum. *id. Att. lib. 13.* De integro scribere. Auf ein neues, von neuen schreiben.

De scripto.

13. De scripto) contrariam habet (memoriter) *Cic. lib. 10. epist. 1.* Ut à me de scripto dicta sententia est. *id. 10. Phil.* Ita enim dixisti, & quidem de scripto. Du hast aus dem Buch, oder Papier gelesen.

De meo, de tuo, de suo, de nostro, &c.

14. De meo, de tuo, de suo, Vulgaria videntur,

tur, sed elegantia sunt. *Ter. Heaut.* Potat, olet unguenta, de meo. *Bon dem meinem, auf meine Kosten, aus meinem Sackel.* Ad eam operam facere sumptum de tuo *Bacch. Liv. lib. 4. Plaut. Truc.* Cum ante id tempus de suo quisque functus eo munere nostro sæpè edunt.

De Adverbiis DEINDE, & DEINCEPS.

C A P. XLII.

1. **D**Einde est adverbium ordinis, atque interdum sæpius iteratur. *Cic. lib. 3. ep. 7.* An ego tibi obviam non prodirem? primum Appio Claudio, deinde Imperatori, deinde moris majorum, (quod captus est) amico?

2. Deinceps, ex dein, & capio, factum, proprie est (Unus post alium) *Eines nach dem anderen, von Hand zu Hand.* *Cic. lib. 2. epist. 17.* Sed tamen tres tummo loco natos te nolo habere iratos, quos video deinceps Tribunos plebis per triennium fore. *idem 4. Tusc.* Deinceps qui accumberent, canerent ad tibiam. *idem 4. de Rep.* Deinceps accipere ab aliis & tradere.

3. Interdum usurpatur pro Deinde. *Darnach* itæ folget. *Cic. lib. 1. Off.* De justitia dictum est, deinceps, ut erat propositum, de liberalitate dicendum. *id. 4. Phil.* Deinceps laudatur provincia Gallia.

De Adverbio DEMUM, & DENIQUE.

C A P. XLIII.

1. **D**Emum idem est quod, Tandem, præsertim cum interrogationi jungitur, & vim habet gravius instandi. *Cic. 5. Tusc.* Jam ve-

rò exilium, quantum demum à perpetua peregrinatione differt? Was ist den lezlich für ein Unterschied.

2. Cæteroqui usurpatur pro, Denique. *Cic. Att. 10.* Nunc demum literis tuis rescribo. Jetzt will ich erst auf dein Schreiben antworten.

3. Denique, est (ad extremum) ac propriè locum habet in extrema parte enumerationis. *Cic. pro Post Ra. ad Quir.* Primum vos docuit, &c. Denique ad extremum, &c. *id. 3. de Orat.* Nihil est denique immatura rerum omnium quod, &c. Endlich, lezlich ist nichts unter allen Dingen.

4. Sæpe tamen usurpatur pro (Demum) *Cic. 2. de Orat.* His omnibus consideratis, tum denique cogito, &c. *id. lib. 9.* Tantum accessit, ut nunc denique amare videar, antea dilexisse. *idem pro Quinct.* Ne sexagesimo denique anno macula notetur.

De Adverbio DIU.

C A P. XLIV.

Diu) est (per longum tempus.) *Cic. 1. Verr.* Quæ singulatim, ac diu collecta sunt, uno tempore universa perdamus. Was einziger Weis und langsam versammlet, auf einmahl verlieren.

Diu cum tempore præsentis.

2. Cum actio adhuc durat, diu cum præsentis tempore copulatur. *Cic. 2. de Orat.* Omnia jam ex eo, quæ diu cupio, cognoscam. Was ich lange Zeit her begehrt, will ich jetzt und alles aus ihm verstehen.

Diu, multumque.

3. Diu sæpe jungitur cum (multum) ut significetur, & diuturnitas temporis, & assiduitas, vel attentio actionis. *Cic. in Orat. Verum &c. Diu multumque dubitavi. idem Att. lib. 11. Libri Oratorii diu, ac multum, in manibus fuerunt. id. de Sen. Cum multum, diuque vixeris. id. pro Syl. Hæc diu, multum, multoque labore quæsitæ una eripuit hora.*

De Adverbio DONEC, & DUM.

C A P. XLV.

Donec) est (Quoad.) *Plaut. Amph. Neque credebam primo mihi met, donec Sofia, &c. Ter. Adol. Certum est obsidere usque, donec redierit. So lang biß er wieder kommt.*

Raro usurpatur pro (Quamdiu) vel (Dum) *Ovid. Donec eris felix, &c.*

Dum pro donec.

1. Dum) interdum ponitur pro (Donec) sive [Quoad.] *Colum. lib. 2. cap. 11. Paulum aqua maceratur, dum inlentescat. Cic. pro Flac. Qui valuit, tamdiu, dum hic prodiret. So lang biß daß er.*

Dum cum verbo Exspecto.

2. Per sæpe cum verbo Exspecto (Dum) jungitur. *Cic. Att. lib. 7. Exspecta amabo te, dum Atticum conveniam. id. lib. 11. De Afidio non puto te expectare, dum scribam. idem lib. 6. Ego in arcano operior, dum illa cognosco. Biß ich das erkenne.*

Dum pro Quamdiu.

3. Plerumque verò significat, *Quamdiu. Cic. 1. de leg. Dum literæ latinæ loquentur. idem pro Rosc. Am. Dum præsidia ulla fuerunt, in Syllæ præfidiis fuit. idem ibid. Dum hominum genus erit. So lang die Welt stehen wird.*

Dum pro Adhuc.

4. Quoties Non, aut Nihil antecedit, dum usurpatur pro (adhuc) *Cic. lib. 2. epist. Nondum erat auditum te ad Italiam adventar. id. 1. 12. ep. 7. Et quanquam nihil dum audieramus, nec ubi esses, &c. Wiemohl wir noch nicht vernommen hatten.*

Dum pro dummodo.

5. Dum interdum pro (Dummodo) usurpatur. *Cic. Att. lib. 6. epist. Tu autem meministi, nos sic agere: ut quas vellent præfecturas sumeret, dum negotiatori. id. Att. lib. 6. epist. 11. Ego si cui adhuc videor segnior fuisse, dum ne tibi non laboro, id est, Dummodo, non tibi. id. lib. 1. de Orat. Ista conditione, dum mihi liceat confiteri nescire, quod nesciam. Mit dem beding daß: Allein, daß: Ausgenommen, daß ich möge bekennen, ich wisse nicht was ich nicht weiß.*

Dum cum Usque, & Usque eo.

6. Interdum cum (Usque) & (Usque eo) jungitur. *Cic. 3. Verr. Fateatur se hominem privatum, prædonum duces vivos &c. usque dum per me licuerit, tenuisse. id. 2. de Nat. Deor. Usque*

eo premere earum capita mordicus, dum illæ captum amitterent, Lege [Usque eo.]

Dum, cum [interea.]

7. Aliàs cum (Interea.) *Terent. Eun.* Hæc dum mecum reputo, accersitur interea virgo. *Cic. pro Quinct.* Hæc dum Romæ geruntur, Quinctius interea, &c. de saltu agroque communi à servis communibus, vi diruitur. Weil Batter dem: Ja dem das in Rom gehandelt wird.

De Adverbio DUMMODO.

C A P. XLVI.

1. **D**ummodo) conditionem significat. *Cic. Att.* Quod nunquam, dummodo otiosi essent, recusarunt.

Dummodo ne, ne quid.

2. Cum conditio negans est, dicimus [Dummodo ne] potius quam (Dummodo non.) *Cic. ad Q. F. lib. 1. epist. 1.* Sit summa in jure dicendo severitas, dummodo ne ea varietur gratia. *Id. lib. 12. epist. 44.* Idipsum scribas velim, te nihil habuisse, quid scriberes, dummodo ne his verbis. *Id. lib. 10. epist. 25.* Veniendum cenfeo: dummodo ne quid hæc ambitiosa festinatio imminuas ejus gloriæ, quam consecuti sumus. Meine Meinung ist, du solltest entsendts kommen, allein daß durch diß ehrgeizig eilen meiner Glori und Herrlichkeit nichts benommen wird.

De Adverbio EATENUS.

C A P. XLVII.

Eatenus quod, Eatenus ut.

1. **E**atenus conflatum ex (Ea) & (Tenus) significat (Usque ad eum terminum.) *Cic. de opt. gen. Or.* Verba persequens eatenus, ut non abhorrerent à more nostro. *So weit, bis dahin. ad Q. Fr. lib. ep. 2.* Quorum si quis esset sordidior, ferres eatenus, quoad per se negligeret eas leges, quibus esset, &c.

De Adverbio ECCE, & EN.

C A P. XLVIII.

1. **E**cce) sæpè repentinum quid ostendit ac novum. *Cic. Att. lib. 8.* Ecce subito litteræ Domitii ad illum. *id. Att. lib. 7.* Ecce postridie ad Cassium litteræ caput à Lucretio familiari ejus.

Ecce autem.

2. Sæpe adsciscit (autem.) *Cic. 2. Verr.* Ecce autem repentè, ebrio Cleomene, dormientibus cæteris nuntiatur piratarum naves adesse. *id. 6. Verr.* Ecce autem nova turba, atque rixa. *idem pro Cluent.* Ecce autem subitum divortium.

Ecce tibi.

3. Assumit interdum pronomen (Tibi) elegantiae causa. *Cic. 2. Acad.* Ecce tibi ex adverbo Campacenus Strato. *id. pro Cluent.* Ecce tibi ejusmodi fortitio, ut &c. *idem Att. lib. 2.* cum hæc maxime scriberem, ecce tibi Sebosus.

En irradientis.

4. En solum demonstrantis est, sed interdum

irridentis. *Cic. 3. Verr.* En cui tuos liberos committas. *id. pro Cluent.* En hoc illud est, quod ante dixi mulier abundat audacia. *idem 2. Phil.* En cur Magister ejus ex Oratore arator factus sit. En wie ein schöne Ursach, warum aus einem Redner ein Pflugner oder Ackerman sey worden.

En, indignantis, aut miserantis.

5. Alias indignantis, aut miserantis. *Cic. pro Deiot.* En crimen, en causa, cur regem fugitivus, Dominum servus accuset. *id. pro Sest.* En cur cæteri Reges stabilem esse suam fortunam arbitrentur. *id.* En cur Tyndaritani libenter prædicent, Nos in septendecim populis Siciliae non eramus.

De Pronomine ECQUIS, & Adverbio ECQUANDO.

C A P. XLIX.

1. **E**cquis ex conjunctione, Et, conflatum est; tamen non tam significat (Et quis) quam (num quis) *Fla. Rud.* Ist auch jemand auf dem Hof. *Cic. 2. Acad.* Ecqua poterit in agnoscendo esse distinctio. *idem 5. Verr.* Ecquod judicium Romæ tam dissolutum fore putasti, quo &c. *idem 1. Catil.* Ecquid animadvertis horum silentium. Merckest du auch, hast du auch acht auf ihr jüngst stillschweigen?

2. Usurpatur etiam sine interrogatione. *Cic. 3. Verr.* Ut videant, & investigent, ecqua virgo, aut mulier sit. Sie sollen sich erkündigen, ob auch etwa ein Jungfrau oder Weib vorhanden sey.

3. Adsciscit interdum (*Nam*) instandi causa. *Cic. 10. Phil.* Ecquod nam principium putatis libertatis capeſſendæ?

4. Ecquando) est num aliquando. *Cic. Verr.* Ecquando te rationem factorum tuorum redditurum putasti? Hast auch etwa einmahl gedacht du mußt deines Thuns Red und Antwort geben.

De Adverbio ENIM, & ETENIM.

C A P. L.

1. **E** Nim, & Etenim, etsi æquè reddunt ratio. nem, usu tamen differunt. Namque Enim ut (omnes norunt) post unum aut alterum verbum usurpatur. Etenim apud Oratores, semper initio ponitur. Utrumque autem continuat interdum Orationem. *Cic. 4. Verr.* Attendite enim diligenter. *idem Verr.* Etenim rem totam breviter cognoscit.

Nec enim, Neque enim.

2. Nec enim, aut, Neque enim pro: Non enim, dici solet. *Cic. de Sen.* Nec enim unquam sum assensus veteri illi, laudatoque proverbio. *idem 1. de Nat. Deor.* Neque enim quod sentio libet dicere. Dan ich mag nicht sagen, wie ichs meine.

De Adverbio ENIMVERO.

C A P. LI.

1. **E** Nim vero ex (Enim & Vero) factum, vehementius affirmat aut negat. *Plaut. Pers.* Ain vero? *Persa* Aio enim vero. *id. Amph.* Tum te abiisse hinc negas? *idem Amph.* Nego enim vero.

ro. Ja fürwahr, ich leugne es. *Cic. 6. Verr.*
Enim vero negat.

Enim verò pro Scilicet.

3. Usurpatur interdum (*Enim verò*) pro (*Scilicet*) Ja freylich, es ist gewiß, es versteht sich, ohn allen Zweifel: Meinlich. *Cum res nunquam de qua agitur, ita nota est, ut quivis per se eam intelligere possit. Cic. 7. Verr.* Illi enim verò se ostendunt, quod vellet, esse facturos. *idem 5. Verr.* *Enim verò* iste credere, ac mirari. *idem ibidem.* Hic enim verò tu exclamas, hominem improbum. Sie wirst du nembllich, ohn allen Zweifel, mit lauter Stimme sagen.

Enim verò indignantis.

4. Aliàs indignantis est. *Cic. 3. Verr.* *Enim-verò* hoc ferendum non est. En, oder bey leibe, daß ist nicht zu leyden. Das soll durchaus, keins wegs geduldet werden. *idem ad Q. Fr. lib. 1. ep. 1.* *Enimverò*, si unus homo, &c. quanta tandem pecunia, &c.

Enimverò pro Demum.

5. Nonnunquam pro (*Demum*) usurpatur. *Plant. Cap.* Nunc enimverò occidi. Nunmehr ist's mit mir auß. *Liv. lib. 2.* Tunc enimvero Deorum ira admonuit.

Enimverò pro Nimirum.

6. Aliquando pro (*Nimirum.*) *Plant. cap.* *Enimverò* Dii nos quasi pilas homines habent. *Tarent. Ant.* *Enimvero* Dave locus non est segnitiae.

De Adverbio Eo.

C A P. LII.

Eo quo, pro Tanto quanto.

1. **E**O quo] pro [Tanto quanto] Vulgatissimum est. *Cic. lib. 11. epist. 1.* Quarum rerum eo gravior est dolor, quo culpa major. *idem pro Quinto.* Eo plus opus auferret, quo minus attulisset.

Eo quod, Eo quia.

2. Eo quod] & (Eo quia) idem declarant quod (Propterea quia) *Cic. lib. 3. epist. 7.* Eoque tardius scripsi ad te quod quotidie teipsum expectabam. Ich hab darum desto langsamer geschrieben, weil ich täglich deiner selbst gewärtig war.

Idem lib. 12. ep. 5. id autem eo facilius credebatur, quia simile vero videbatur.

Eo quo, pro Eo quod.

3. Interdum (Eo quo) usurpatur, pro (eo quod.) *Cic. lib. 3. ep. 15.* Neque hæc eo scribo, quo te meo casu non maximo dolore esse affectum sciam. *idem pro Quintio.* Non eo dico, C. aquili, quo minus veniat in dubium tua fides, atque constantia. Ich sagß nicht darum, der Ursach, der Meinung, daß ich an deiner Treu zweiffle.

Eo ut, Eo ut ne.

4. Jungitur etiam nonnunquam cum (Uti) vel [ut ne] *Cic. lib. 13. epist. 69.* Hæc ad te eo pluribus scripsi, ut intelligeres me, &c. id est, propterea, ut. *id. lib. 11. ep. 69.* Ich haltß dafür,
er

er habe mir darum ein Stund fürgeschrieben, oder bestimmt, daß ich nicht mehr sag.

De Adverbio ERGO.

C A P. LIII.

Ergo pro Igitur cum interrogatione.

1. **E**Rgo] ut vulgatum usum omittamus [interdum usurpatur cum interrogatione pro] igitur. *Cic. pro Quinct.* Quid ergo est? primum magnitudo periculi, &c. *id. Acad.* 2. Num ergo is excæcat nos, aut orbat sensibus? *Plan. Tri.* Ipsius inquam Carmides sum. Si ergo ipse es? Bist du es dan selbst.

Ergo pro Itaque.

2. In principiis sæpè usurpatur pro Itaque. *Cic. de Amic.* Ergo hoc est animi bene constituti, & *Liv. lib. 4.* Ergo dum nullam fastiditur genus, in quo eniteret virtus, crevit imperium Romanum. Weil man dan ab keinem Geschlecht Verdruß oder Unwillen gehabt.

Ergo pro Causa.

1. Ergo) in medio sumitur pro causa. *Cicer. Amb. lib. 3.* Si quid contra alias leges, ejus legis ergo factum sit. Wan etwas den anderen Gesetzen zuwider, um dieses Gesetzes willen geschehen sey. *id. de opt. gen. or.* Virtutis ergo donaretur. *id. ibid.* Eum donari virtutis ergo benevolentiaque. Wegen seiner Tugend. *id. 2. lege.* Néve lessum (id est ejulationem) fueris ergo habento. *Liv. lib. 22.* Fugæ ac formidinis ergo non abituras. Aus Furcht.

De Conjunctione ET.

C A P. LIV.

Et, pro, Et tamen (hortantis.

1. **C**onjunctio (&) in principiis comprehensionum mirificos usus habet. Sæpè declarat (Et tamen) ac vim habet hortandi. *Cic. pro leg. Man.* Et quisquam dubitabit, quin huic tantum bellum transmittendum sit? Und darff noch jemand zweiffeln, ob man. *Virg. libr. 6. Æneid.*

*Et dubitamus, adhuc virtutem extendere factis.**Et indignantis.*

2. Aliàs indignationem designat. *Cic. 1. Phil.* Et vos acta Cæsaris defenditis, qui leges ejus evertitis. Und ihr wolt des Kaisers Geschicht handhaben, dessen Gesetz ihr umstost? *id. 2. Phil.* Et tu in Cæsaris memoria diligens. *id. pro Sext.* Et causam dicit Sextius de vi, cur ita?

Et quidem, Et verò affirmantis.

3. Et quidem, Et verò, graviùs affirmant. *Cic. de Am.* Rarum genus. Et quidem omnia præclara rara. *id. ad Q. Fr. lib. 1. epist. 1.* Tibi & fuit hoc semper facillimum, & verò esse debuit. Es ist allzeit gewesen, und hat zwar sollen seyn.

Et quidem amplificantis.

4. Interdum (& quidem) vim habet augendi. *Cic. 2. Phil.* Duo millia jugerum ei assignasti, & quidem immunia. *id. 2. de Div.* Sed draconem loquentem visus est audire, & quidem (quo majus sit) cum radiculam ore teneret, locutus est. *id. 2. Phil.* Me aspicias, & quidem, ut videris iratus.

Et

Et quidem pro Quid mirum? etiam.

5. *Cic. in Phil.* Cruciatus est Dolabella Tres bonius, & quidem à Carthaginensibus Regulus.

De Conjunctione ETIAM.

C A P. LV.

Etiam pro Insuper.

1. **E**tiam) ex (Et) & (Jam) conflatum esse apparet, Proinde conjunctio (Et) præponi ei non solet, sed pro (& etiam) dicimus (atque etiam) plerumque vim habet audiendi. *Cic. in Brut.* Voce, motu, forma etiam magnifica. *id. 4. Verr.* credo & has tabulas nihil profuturas, etiam plus suspicionis in eo crimine futurum. Werden ihm nichts nutzen, ja viel mehr Argwohn machen. *idem in Brut.* Probabilis Orator; jam verò etiam probatus.

Etiam redarguentis.

2. Nonnunquam vim habet redarguendi. *Cic.* Is mihi etiam queritur se, &c. Und darf sich noch gegen mir beklagen. *id. 2. Phil.* At etiam me aspicias: & quidem, ut videris iratus. Und darfst mich noch anschauen. Lege (At etiam.)

Etiam affirmantis.

3. Non rarò vim habet affirmandi. *Cic. 2. Acad.* Aut etiam, aut non responde. Sag ja, oder nein. *idem pro Rosc. Com.* Utrum cætera nomina, &c. digesta habes, An non? Si non; quomodo tabulas conficis? Si etiam? quamobrem hoc nomen, &c. in adversariis relinquebas? Ist ihm also, was ist dan die Ursach, daß.

Etiam,

Etiam, atque etiam.

4. *Etiam atque etiam*] est [iterum atque iterum] *Cic. ad Q. Fr. lib. I. epist. 1.* Te prorsus vehementer etiam atque etiam rogo. Ich bitte dich zum höchsten : außß fleißigst : so hoch ich kan. *idem pro leg. Man.* *Etiam atque etiam* qui id liceat, considerabunt. *idem Verr.* Tu quemadmodum existimes, vide etiam atque etiam. Bedencke wohl und recht mit allem Fleiß.

Etiamne.

5. *Etiamne*) cum admirationi servit, tum etiam amplificationi. *Plaut. Amph.* Obsecro te, etiamne hoc negabis te, &c. *Cic. Att. 10.* *Etiamne* Balbus in Senatum venire cogitet? *id. Verr.*

5. *Etiamnum* frumentum pro empto gratis dare? *idem de Am.* *Etiamne*, inquam, sive in Capitolium faces ferre vellet?

*Etiamnum, etiam nunc, pro Adhuc.**Quod barbari dicunt (usque nunc.*

6. *Etiamnum*) sive (*Etiam nunc*) pro (*adhuc*) usurpari solet. *Cic. Att. lib. 6.* Si ulla ratione etiamnum efficere potes, ut id explices. Salvi etiam nunc esse possumus. *pro Rosc. Am. idem pro Mur.* Queritur etiamnum, quis eum nuntium miserit. *idem pro Mur.* Homines tam ingeniosos per tot annos etiam nunc statuere non potuisse, &c. Bis auf diese Stund. *Terent. eun.* *Etiam nunc* hic stas Parmeno? Stehest du noch da?

*Etiam tum , pro etiam tunc , sive ut barbari ,
Usque tunc.*

7. Etiam tum) pro (Etiam tunc) dici solet.
Ter. Hecy. Narratque , ut virgo ab se integra
etiam tum fiet. *Sene* noch unverlezt bey ihm bis
auf dieselbige Zeit, oder Stund. *Cic. 2. de Orat.*
Cum etiam tum retineant illum periculis suc-
cum. *idem 6. Verr.* cum isti etiam tum de Sibe-
nio integra tota res esset.

Etiamfi absolute.

8. Etiamfi] vim habet augendi. *Cicer. Tus.*
Omnia autem brevia tolerabilia esse debent,
etiamfi maxima sint. Alle kurze Ding seynd ley-
dentlich, sie seyen so groß, als sie wollen.

Etiamfi, pro etsi, cum tamen aut certe.

9. Etiamfi] pro [Etsi] usitatum est. *Cic. lib.*
14. epist. 10. Etiamfi non is esset, qui est; tamen
ordinandus videretur, *id. de opt. gen. Or.* Etiamfi
est in genere tolerabili, certe non est in optimo.
Obschon: wiewohl. *id. de Amic.* Quæ tamen ipsa
efflorescit ex amicitia: etiamfi tu eam minus se-
cutus sis.

De Conjunctione ET SI.

C A P. LVI.

Etsi, cum (Tamen, At, Attamen.)

1. **E** Tsi] non solum Tamen adsciscit, sed in-
terdum At, vel Attamen. *Cic. lib. 6. epist.*

19. Etsi abest maturitas ætatis; jam tamen per-
sonare aures ejusmodi vocibus non est inutile.
id. in Orat. Etsi magister ejus Isocrates, at non
Thucydides, *id. 3. de Orat.* Etsi nequaquam pa-
rem

rem illius ingenio ; at pro nostro tamen studio meritam gratiam , debitamque referamus.

Etsi , cum Sed , Sed tamen , Veruntamen.

2. Etsi] jungitur interdum cum (Sed , Sed tamen , Veruntamen. *Cic. lib. 9. epist. 16.* Etsi posuisti joco versus Asianus ; sed quæ est invidia ? *id. lib. 15 epist. 17.* Etsi me quidem non offendunt ; sed tamen cum discedunt , flagitant litteras. *id. lib. 13. epist. 43.* Suaves tuas litteras ; etsi acerba pompa , veruntamen scire omnia non acerbum est.

Etsi , sine Tamen.

Cic. lib. 6. epist. Etsi idipsum nonnullis videatur secus. *id. lib. 7 epist. 3.* Coram considerabimus quale sit : habet enim deliberationem. Etsi ex parte magna tibi assentior. *id. Att. lib. 9. ep. 9.* Do , do poenas temeritatis meæ. Etsi quæ fuit illa temeritas ?

De Præpositione E , vel EX.

C A P. LVII.

E , vel EX , à qua , vel propter quam res est.

1. **E** vel EX causam sæpè declarat efficientem. *Ter. And.* Gravida è Pamphilo est. *ibid.* peperit è Pamphilo. *Cic. lib. 16. epist. 12.* Quando igitur tum ex me doluisti : nunc ut dupliciter tuum ex me gaudium præstabo. Weil du dardzumahl meinentwegen Leyd und Schmerzen gehabt. *idem in Brut.* Ex te duplex nos afficit sollicitudo , quod & tu Rep. careas , & illa te. *id. At. lib. 1.* Nos hic te ad mensem Januarium expectamus, ex quodam rumore , an ex literis
tuis

tuis ad alios missis? *idem* 8. *Phil.* Cumque è via languerem. Als ich von der Reiß matt war. *id. de Aru. Resp.* Domus mea aedificatur, ex auctoritate Senatus pecunia publica. Aus des Rathes Befehl.

2. Huc referenda sunt etiam illa [Ex lege, ex decreto, ex testamento, ex formula. In Krafft, oder vermög des Gesäß, Decrets, des Testaments.

E, vel EX, materia copulata.

3. Sæpè materiam designant. *Cic.* 6. *Verr.* Erat etiam vas vinarium ex una gemma pergrandi trulla excavata. Ein Wein-Geschirr, aus einem ganzen grossen Edel-Gestein. *id. pro Arch.* Ennius in sepulchro Scipionum putatur esse constitutus è marmore. *id.* 1. *Verr.* Simulachrum ex ære, poculum ex auro.

E, vel EX, parti juncta.

4. Interdum parti adhibetur. *Cicer.* 2. *Tusc.* Laborat è renibus. *id. lib.* 9. *ep.* 23. Laborare ex pedibus. Item (Ex oculis, ex capite.

E, & Ex ad multitudinem, aut numerum relata.

5. Non rarò ad multitudinem, aut numerum refertur. *Cic.* 2. *Phil.* Tibi ex latronibus suis detulit principatum. Hat dir aus seinen Mördern den Vorzug geben, für den besten Hahnen in seinen Mörder-Korb gehalten. *idem* 1. *de Orat.* Homo ex numero desertorum postulabat, &c. *idem lib.* 13. *epist.* 3. Ex intimis unus.

6. Item illa: Unus è plebe, Unus è multis, vel ex multis, Unus ex omnibus.

E,

E, & Ex, modus.

7. Aliās modum declarant. *Cic. I. Offic. Sim-*
plices & aperti, qui nihil ex occulto, nihil ex
insidiis agendum putant. Schlechte und aufrich-
tige Leute die meinen, man soll nichts heimli-
cher, dückischer, oder hinterstelliger, oder tie-
stiger Weis handeln. idem pro Cluent. Multi boni
viri ex occulto intervenissent. id. 3. Verr. Vo-
luntis ex improvviso, si quæ res natæ essent, &c.
decernere. Unversehens. Liv. lib. 23. ex inspe-
rato, repente misistis nobis hunc Scipionem.
Unverhohft.

E, vel Ex, pro Secundum.

8. (E, & EX aliquando ponitur pro Secundum.)
Ehrlich, gemäß. Cic. I. de Fin. Hunc statum cor-
poris maximè expetit, qui est è natura maximè.
Ist nach der Natur: der Natur ähnlich, gemäß.
idem 2. Philip. Nihil nisi ex optimo more, & san-
ctissima disciplina. id. 5. Tusc. EX præceptis Phi-
losophiæ acta vita. Das Leben nach den Gebot-
ten der Philosophie zugebracht, wie in der Phi-
losophia fürgeschrieben und gebotten wird. Item
illa (EX constitutione, ex instituto.)

Ex animo, ex sententia.

9. (EX animo) simulationi opponitur. *Cic. in*
Pis. Equidem dicam ex animo, quod sentio. id.
ad Q. Fr. lib. epist. I. Te autem alienum hominem
ament ex animo? Sollen sie dich von Herzen
ernstlich lieben?

10. EX sententia) idem est, quod (ex vo-

ne obsonavi & ex mea sententia. Ich hab wohl und nach meinem Gefallen eingekauft. *Ter. Heut.* Spero hanc rem eventuram nobis ex sententia. *Cic. Attic.* Te ex sententia navigasse gaudeo. Daß du nach deinem Willen, wie du begehrst, geschiffet hast, erfreuet mich. *id. lib. 12. epist. 10.* Hæc ex sententia confecta sunt.

E, vel Ex loco juncta.

11. Sapissimè (E) vel (EX) loco ferviunt. *Cic. 1. de Natur. Deor.* Epicureos tecum paucos è Græcia compararet. Sed exempla passim occurrunt.

E, vel Ex, temporì juncta.

12. [EX] sæpe ad tempus præteritum accommodatur. *Cic. 1. Phil.* Nec verò usquam disce-
debam ex eo die, quo ad Ædem Telluris con-
vocati sumus. *id. 3. Ferr.* EX ea die ad hanc diem
quæ fecisti, in judicium voco. Was du von
der Zeit an, bis daher gethan. Aliàs ad futu-
rum. *Cic. libro eo.* Vereor, ne ex Calendis Janua-
riis magni tumultus sint.

Ex intervallo.

13. (EX intervallo) tum ad locum, tum ad
tempus refertur. *Liv. lib. 8. bell. Pun.* Multa quæ
ex intervallo non apparent, bellum aperit.
Der Krieg bringt viel Ding an Tag, die hie
zwischen verborgen seynd. *Cic. Attic. lib. 4.* Ille
Latinus ex intervallo regustandus est. Bis-
weilen.

14. Huc referenda sunt illa. (Ex improvise, Ex tempore.) *Cic. 1. Verr.* Voluisti ex improvise, si quæ res, &c. decernere. *id.* Illud egregium Sestii, & ex tempore, Manus lava, inquit, & cæna.

Ex pro Post.

15. Aliquando usurpatur pro Post. *Cic. pro Sext.* Si quis an ea mirabatur, &c. ex hoc tempore miretur potius. Von jeß fort; Von der Zeit an. *id. in Brut.* Cotta ex Consulatu profectus est in Galliam. Ist nach dem Bürgermeister-Mut in Frankreich gezogen.

Ex ad priorem statum.

16. Nonnunquam ad priorem statum, aut conditionem refertur. *Terent. And.* E servo libertus. Aus einem Knecht, ein Gefreuter. *Cic. partit.* Nihil tam miserabile, quam ex beato miser. *id. 3. Verr.* Sed repente ex homine, tanquam aliquo Circei poculo factus est Verres. *id. 2. Phil.* Cur ex Oratore arator factus sit.

E, vel Ex ad Utilitatem.

17. Interdum designat utilitatem. *Cic. 3. Phil.* Duobus aut tribus Senatus consultis è Republ. factis. Dem gemeinen Regiment zu gut, zu nuß, zum besten. *id. ad Brut. epist. 2.* Facis ex tua dignitate, & è Rep. Du thust das deiner Würde, und dem gemeinen Regiment zum guten was du thust, kommt deiner Ehren und der Gemein zum besten. *id. Att. lib. 5.* Statues, ut ex fide, fama, réque mea videbitur. *id. lib. 5. epist. 8.*

Statues ex nostra dignitate. Uns zu Ehren, un-
ferer Würde zum guten.

De Adverbio EXTRA.

C A P. LVIII.

1. **E**Xtra contrarium habet (intra.) *Cicer. 5. Tusc.* Solane beata vita relinquitur extra ostium, liménque carceris? Außerhalb der Thür, und der Schwellen. *id. de Nat. Deor. Sensibus & animo*, eaque extra sunt, percipimus.

2. Illa translata. *Cic. pro Syl.* Se extra omnem culpam & causam posuit, extra conjurationem hunc esse dixisset. *id. 1. Off.* Ne extra modum sumptu & magnificentia prodeas. Daß du mit Unkosten und Pracht, nicht aus der Weis schreitest, über das Ziel trettest: Nicht über die Schnur hauest. *id. lib. 2. epist. 6.* Sed me Hercule extra jocum homo bellus est. Aber ohne Scherz, er ist ein lustiger Mensch. *id. pro Deo.* Extra ordinem bellum cum Mithridate, Tigranèque gessit. Aus sonderer Freyheit. *id. 1. Verr.* Extra hanc contentionem, certaménque nostrum familiariter tecum loquar.

Extra pro Præter.

3. Non rarò usurpatur pro (Præter.) *Cic. 2. de leg.* Extra collegium Sacerdotum ne quisquam sacra, quæ publicè essent constituta, posset. Außerhalb der Priesterschaft. *id. lib. 7. epist. 3.* Extra Ducem paucosque præterea. Außerhalb des Hauptmans, den Hauptmann ausgenommen. *id. pro Do.* Civis est nemo in tanto populo,

extra

extra contaminatam illam P. Claudii manum,
qui &c. Außerhalb des schändlichen Hauffens,
den losen Bubenbursch.

De Adverbio EXTRINSECUS.

C A P. LIX.

EXtrínsecus adverbium, contrarium habet,
intrínsecus. Cic. 2. *de Nat. Deor.* Ducunt ex-
trínsecus spiritum pulmones, & cor. Von
außen hinein. *id.* 1. *de Div.* Animos hominum
extrínsecus esse tractos, & haustos. *id.* 2. *Acad.*
Irrumpunt extrínsecus in animos nostros per cor-
pus imagines nobis dormientibus. *id.* 1. *de Div.*
Cum Annibal columnam auream vellet auferre
dubitavit, utrum ea solida esset, an extrínsecus
inaurata. Allein auswendig verguldet. *id.* 4. *Tusc.*
Corporum adjumenta adhibentur extrínsecus,
animorum salus inclusa in ipsa est.

De Adverbio FACILE.

C A P. LX.

1. **F**acile) ut vulgatam ejus significationem
taceamus, interdum usurpatur pro, sine
controversia. Ohne Zweifel, ohne Wiederred.
Cic. *pro Rosc. Am.* Non solum fui municipii, sed
etiam illius vicinitatis, facile primus. *id.* 2. *de*
Div. Eudemus Platonis auditor, in Astrologia,
judicio doctissimorum hominum facile Princeps.

Facile cum superlativo.

2. Jungitur etiam cum superlativo. Cic. *pro*
Rab. Postb. Virum unum totius Graeciae facile
doctissimum Platonem. *id.* *Tusc.* Africani fratris

nepos vita omnium perditorum ita similis, ut esset facile deterrimus.

De Adverbio FERE & FERME.

C A P. LXI.

Ferè & Fermè pro Quasi.

Schier, gar nah.

1. **F**erè ac Fermè imminuunt nonnihil rem, aut numerum. *Cic. 1. Offic.* Quemadmodum dicatur honestum, fatis ferè dixi. *Hab ich schier gnug gesagt. id. in Brut.* Ut ei nihil fermè quisquam possit addere. *Schier, oder gar nahe nichts. id. lib. epist.* Omnes ferè familiares Cæsaris me colunt. *Fast alle haben mich in Ehren.* Hora ferè nona.

2. Interdum [Ferè] videtur aliquid addere. *Cic. lib. 3. de Nat. Deor.* Hæc ferè habui dicere de natura Deorum. *So viel hab ich ohngefähr, beflüssig zu sagen gehabt. id. lib. 2. epist.* Hæc erant ferè quæ tibi nota esse vellem. Significat enim pauca quædam præterea fuisse.

Ferè, & Fermè pro Plerumque.

3. Aliàs usurpatur pro (Plerumque.) *Cic. pro leg. Man.* Hoc jam ferè sic fieri accepimus. *Mehrentheils, gemeinlich. id. lib. 1. epist.* Nunc etiam ab orationibus disjungo me ferè, referoque ad mansuetiores musas. *5. Tusc.* Sapientis enim cogitatio non fermè ad investigandum adhibet oculos advocatos.

De Adverbio FORTE, & FORTASSE.

C A P. LXII.

1. **F**ortè & Fortasse, non tam origine, quàm significatione, & usu differunt. Fortè enim idem est quod casu. *Cic. 2. de Orat.* Fortè evenit, ut Privernati essemus. *id. pro Plan.* Cum Puteolos fortè venissem. *Du alle Gefahrde.*

2. Fortasse [idem de fortassis, & forsitan dicendum est] dubitationem continent. *Cic. lib. 3. epist.* Habes epistolam verbosiorē fortasse quàm velles.

Si fortè, Nisi fortè, Ne fortè.

2. Quoties antecedit Si, Nisi, vel Ne (Fortè) dicitur non (Fortasse, neque forsitan.) *Cic. 2. Verr.* Si quis vestrum Jud. aut eorum, qui adsunt fortè miratur. *id. pro Mil.* Nisi fortè magis erit parricida, si quis consularem patrem, quam si quis humilem necaverit. *id. 4. de Orat.* Ne fortè hoc magnum, ac mirabile videatur.

Admonitio.

3. Si fortasse, Si fortassis, Si forsitan. Item Nisi fortasse, nisi fortassis, nisi forsitan. Ne fortasse, ne fortassis, ne forsitan, vitiosa censentur, nisi quando multa verba interponuntur.

Forsitan, fortasse, anteooccupant.

4. Forsitan, & fortasse nonnunquam anteo-
cupationi servant. *Cic. de Orat.* Forsitan quispiam dixerit, numne igitur, &c. *id. pro Rosc. Am.* Forsitan queratis, &c. *id. 1. Verr.* Fortasse dices; quid ergo? hæc in te sunt omnia?

Admonitio.

5. Quoties accedit interrogatio, non solet usurpari fortè, aut fortasse, aut forsitan, sed An, vel ne; An credis; Credis ne?

De adverbio HACTENUS.

C A P. LXIII.

1. **H**actenus (ex Hac & Tenus) factum [usque ad hunc locum, seu terminum] significat. *Virg. 6. Æn. Hac Trojana tenus fuerit fortuna secuta. Bisher.*

2. Plerumque usurpatur per translationem, pro (Usque ad hunc locum Carminis vel Orationis) *Virg. 2. Geor.*

*Hactenus arborum cultus, & sydera cœli,
Nunc te Bacche canam.*

Cic. de Am. Hactenus mihi videor de amicitia, quid sunt rem, potuisse dicere. So viel. *idem lib. 6. epist. 2.* Sed Hactenus. Aber von den Dingen genug, Hievon ist genug gesagt. So viel ist genug. *id. Attic. lib. 11.* Hactenus fuit, quod à me scribi posset. So viel hat von mir mögen geschrieben werden. So viel hab ich können schreiben.

Hactenus ut, Quoad, Quod.

3. Interdum adsciscit, Ut, Quoad, Quod. *Cic. 2. de Orat.* Præcepta duntaxat hactenus requirunt ut certis dicendi luminibus ornentur. Begehrens allein der Meynung: zu dem Ziel und End, der Ursach halben. Hactenus existimo nostram consolationem rectè adhibitam esse, quoad certior ab homine amicissimo fieres his

de rebus. lib. 4. epist. 3. id. lib. 1. de Nat. Deor.
Nunc autem hactenus admirabor eorum tardita-
tem, &c. quod ea forma ullam neget esse pul-
chriorem Plato.

Admonitio.

4. Cum, Usque ad hoc tempus significatur,
non solet Hactenus usurpari, sed adhuc, lege
(Adhuc)

De Adverbio HAUD.

CAP. LXIV.

Haud quaquam, Haud sanè

1. **H**Aud idem est quod Non, Cic. pro Cluentio
Haud haeres est Cluentius.

2. Haud si adsciscat (Quaquam) aut (Sanè)
vehementius negat. Cic. 2. de Orat. Haud qua-
quam id est difficile Crasso. Ist gar nicht schwär,
hat gar nichts zu bedeuten. id. 1. de Orat. Quo-
rum pater homo prudens, & gravis, haud qua-
quam eloquens, salutis Reipub. fuit. id. de Am.
Haud quaquam mediocre condimentum amicitiae.
id. de Am. Rem haud sanè difficilem admirari vi-
demini. Wår gar nicht vonnöthen. id. 3. Tusc.
Haud erat sanè quod quisquam ratione, ac do-
ctrina requireret. Wår gar nicht vonnöthen.

Haud scio an, pro Fortasse

3. (Haud scio, an) usurpatur pro (Fortasse)
cum verecunde aliquid, quod dubium esse pos-
set, affirmare volumus. Cic. 1. de Nat. Deor. Vir
sapientissimus, atque haud scio, an omnium
præstantissimus. id. lib. 9. epist. 15. Est id quidem
magnum, atque haud scio, an maximum. id. 1. Off.

Capeffentibus Rempubl. nihil minus, quàm Philoſophis, haud ſcio, an multò magis etiam diſplicitia adhibenda ſit rerum humanarum. *id. de Amic.* Atque haud ſcio, an ne opus ſit nihil unquam omnino deefſe amicis.

Haud paulò, pro Multò.

4. Haud paulò idem eſt quod [Multò.] *Cic. lib. 7. epist.* Ne tu haud paulò plus, quàm quiquam noſtrum delectationis habuiſti. *id. Attic. lib. 2. epist. 6.* Civis haud paulò melior, quàm iſti noſtri.

De Conjunctione HEUS.

C A P. LXV.

Heus tu, expoſtulantis.

1. **H**eus tu] etſi propriè vocantis eſt, tamen interdum eſt expoſtulantis, aut reprehendentis, aut vehementius aliquid commonentis, aut declarantis. *Cic. ad Q. Fr. lib. 2. epist. 6.* Sed heus tu, cœlari videor à te. *Holla, hörſt du lieber? Was ſoll das ſeyn, mich dünckt, du verhalteſt mirs ic. id. lib. 16. epist. 17.* Sed heus tu, qui canonem eſſe meorum ſcriptorum ſoles. *id. Att. lib. 1. epist. 12.* Sed heus tu. Vides ne conſulatum illum noſtrum, quem &c.

De adverbio HIC.

C A P. LXVI.

Hic pro Cum ita res ſe habet.

1. **H**ic, etſi propriè adverbium eſt loci, tamen per translationem ad res alias accommodatur, ac ſæpè ſignificat, (Cum ita ſe res

res habeat. Cum res eo loci sit. *Cic. 4. Verr.* Hic vos dubitatis, Judices, tantam infamiam audaciam tantam crudelitatem, tantam injuriam vindicare? *idem Philip. 8.* Hic mihi etiam Q. Fufius vir fortis, ac strenuus, amicus meus, pacis comoda commemorat? *id. pro leg. Man.* Hic miramur tantum hunc hominem, tantum excellere cæteris? Sie verwunderen wir uns, das ist, weil, oder obschon die Sach also beschaffen. Weils auf dem beruhet: Weils die Gestalt oder Meinung hat, so verwundert uns dannoch, als wolte er sagen: Es solt uns billig nicht wunder nehmen.

Hic, hic jam, pro Nunc.

2. Nonnunquam ponitur pro (Nunc) praesertim cum (Jam) adsciscitur. *Cic. pro Sext.* Hic ego quid praedicem, quibus rebus hic consulem ad rem gerendam excitarit? *id. pro leg. Man.* Hic jam plura non dicam. Fuit enim illud extremum. *id. pro Sext.* Hic jam de ipso accusatore quaero. Jetzt klag ich den Ankläger selbst.

Hic, hic tum, pro Tunc.

3. Interdum usurpatur pro Tunc: nimirum cum ad tempus praeteritum refertur. *Cic. 5. Verr.* Hic illi flentes rogare, atque orare coeperunt ut &c. Da haben sie mit weinenden Augen angefangen zu bitten. *id. 2. Acad.* Hic Carulus & Gheri, inquit &c. *idem pro Cluent.* Hic cum Fabricius non modo ad me meos v. cinos, & amicos non adduxit. *idem 3. Verr.* Hic tum alius ex alia parte, enimvero, inquit, &c.

Hic etiam, indignantis.

1. (Hic etiam) indignationem designat. *Cic. 5. Verr.* Hic etiam priore actione Q. Hortensius pupillum Junium venisse prætexitatum questus est. Da hat er sich in der vorigen Handlung noch darzu dörffen beklagen.

Hoc, quo, pro Eo quo, seu Tanto quanto.

2. [Hoc quo] pro [Tanto quanto] usitatum est, cum duobus comparativis. *Cic. lib. 18. epist. 26. pro Plan.* Hoc audio libentius, quo sæpius. *Cic. lib. 20.* Certè hoc majus est testimonium amoris mei, quo maturius tibi, quàm cæteris nunciavi.

Hoc quod, Hoc quia, pro Eo quod, Eo quia.

3. Hoc quod, & Hoc quia, pro Eo quod, Eo quia, eleganter usurpatur, cum intercedit comparativum. *Cic. Attic. lib. 9.* Consilio vestro utari libenter, & hoc libentius quod &c. *id. pro Flac.* Hoc vehementius lætor, quod ex ipso Messinio &c. *id. 1. de Orat.* Quod hoc etiam admirabilius videri debet, quia cæterarum artium studia, &c.

De adverbio HINC.

C A P. LXVII.

Hinc propriè de loco dicitur, sed ad alias res transfertur. *Cic. 2. Agr.* Non autem, hinc Roma qui veneramus, jam non hospites, sed peregrini, & advenæ numerabamur. Von Danen auf Rom, von Rom aus. *id. 1. Tusc.* Hinc à nobis in cælum profecti reperiuntur. *id. 3. de Fin.* Via, quæ est hinc in Indiam. Der Weg von dannen in Indien.

2. Hæc

2. Hæc inquam propriè dicta. Illa translata.
Cic. pro Flac. Hinc omne odium hinc omnis offen-
 sio. *id.* Hinc ficæ, hinc venena, hinc falsa te-
 stamenta nascuntur, hinc expilationes, direptio-
 nésque sociorum.

Hinc, & illinc, pro Hinc, & inde.

3. Hinc, & illinc, pro hinc inde eleganter
 dicitur. *Plaut. Mostel.* Hinc, & illinc exhibent
 mihi negotium. Sie machen mir allenthalben
 her, von allen Orthen herzuschaffen. *Cic. de Univ.*
id. fit, cum speculorum levitas hinc illincque al-
 titudinem assumpsit.

Admonitio.

Hinc, & hinc poëticum magis, quam orato-
 riū est. *Virg. 1. Æn.*

Hinc atque hinc vastæ rupes.

Hinc, inde, minimè usitata sunt apud bonos
 Latinitatis authores.

De adverbio HAC, ILLAC.

C A P. LXVIII.

Hac, Illac.

HAc, illac circumcurfa, inveniendum est
 tamen argentum. *Heaut. 1. Ter.* Lauf
 hin und her, so must du dannoeh Gelt auf-
 bringen.

Huc, Illuc.

1. *Cic. Att. lib. 9.* Ne fortè aut absim cum ve-
 niet, aut cursem huc illuc deterrima via *id. 1.*
de Orat. Erectum & celsum, huc atque illuc in-
 veri, illud per translationem. *Cic. 1. de Offic.*

Pars quæ huc & illuc hominem rapit. *Reißen ihn hin und wieder, hin und her.*

Huc, ut, buccine, ut:

2. Huc proprie [ad hunc locum] sed interdum per metaphoram usurpatur. *Cic. 2. Catil.* Rem huc deduxit, ut &c. Er hat die Sach so weit, oder dahin bracht. Interdum pro (Huc, buccine) dicimus, cum interrogamus per indignationem. *Cic. 7. Verr.* Huccine omnia reciderunt, ut civis Romanus in Provincia populi Roman. &c. deligatus in foro cederetur? Ist es dan darzu kommen, ist dahin gerathen.

Hiccine, Hæccine, Hoccine.

3. Hiccine, Hæccine, Hoccine, admirationem ferè continent, aut indignationem. *Cic. 3. Tusc.* Hiccine est Telamon ille, modo quem gloriæ ad cælum extulit? *id. pro Mil.* Hiccine vir patriæ natus, usquam nisi in patria morietur? *Terent. And.* Hoccine credibile est, aut memorabile?

De Conjunctione JAM.

C A P. LXIX.

Jam, & jam verò, transitioni juncta.

1. **J**Am & jam verò sæpè transitioni serviunt. *Cic. pro leg. Man.* Jam quantum consilio, quantum dicendi gravitate, & copia valeat. *id. ibid.* Jam verò ita faciles aditus ad eum privatorum, ita liberæ querimonie de aliorum injuriis esse dicuntur.

Jam à, jam ab, præterito tempori juncta.

2. Jam tempori præterito junctum, sæpè præ-

præpositioni A, vel ab, copulatur. *Cicer. lib. 1. epist.* Jam à prima adolescentia delectarunt. *id. pro Bal.* Jam à principio Romani nominis. Gleich, oder gar von Anfang her. *id. lib. 2. epist.* Jam ab illo tempore, cum in Cumanum in hi obviam venisti. Gleich von derselben Zeit an.

Jam cum.

3. (Jam) quovis tempus declarat. Cum, libenter adsciscit *Cæs. lib. 6. de bell. Gall.* Jamque ab eo non longius bidui via aberat, cum duas venisse legiones missu Cæsaris cognoscunt.

Jam nunc, pro jam ex hoc tempore.

4. (Jam nunc) pro [jam ex hoc tempore] seu pro eo quod barbari dicunt [Ex nunc] elegantissimè dicitur. *Cic. 1. Verr.* Quæ cum cogito, jam nunc timeo. Ich fürchte mir schon jetzt. *id. Attic. lib. epist. 5.* Jam nunc admodum me delectant. *id. 1. Verr.* Jam nunc mente & cogitatione perspicio, quæ tum studia hominum, qui concursus futuri sint.

Jam tum, pro jam ex eo tempore.

5. Jam tum, est quod barbari dicunt (ex tunc.) *Cic. pro Cluent.* Qui omnes in judiciis publicis jam tum florente Republ. floruerunt. *id. pro Arch.* ita se jam tum gessisse, pro cive iis temporibus, quæ tu criminaris. Schon von derselben Zeit her.

Jam tum, cum.

6. [Jam tum] sæpe assumit [cum.] *Cic. lib. 13. epist. 16.* Ejus libertum Appollonium jam cum

tum equidem, cum ille viveret, & magni faciebam, & probabam. *id. lib. 1. epist. 9.* Lactat ea, quæ jam tum cum aderas, ostendere ejus animum intelligebam. **Schon, oder eben zu der Zeit, als du zugegen warest.**

Jamdiu præterito tempori junctum.

7. Jamdiu plerumque præterito tempori adjungitur. *Cic. lib. 1. epist. 13.* Nam jamdiu propter hyemis magnitudinem nihil novi ad nos afferebatur. *id. Attic. lib. 1.* Conventus qui initio celebrabantur, jamdiu fieri desierunt. **Schon vorlängst, vor einer guten Zeit.**

Jamdiu præsentis tempori copulatum.

8. Quoties actio adhuc durat (jamdiu) præsentis tempori jungitur. *Cic. 7. Verr.* Per eos solos Deos, de quorum religione jamdiu dicimus. *id. lib. 15.* Ut te, quem jamdiu plurimi facio, tanto intervallo viderem. *id. 5. Verr.* Jamdiu flagitat. Eine gute oder lange Zeit her. *id. 1. Acad.* Jamdiu hæc tractantur à Græcis.

Admonitio.

9. (Jamdiu) cum (Est, quod) conjungi non solet [itaque] pro [jamdiu est, quod studet:] (jamdiu venit.) **Er studiert schon lang. Ist vorlängst kommen.**

Jamdudum, & Jampridem.

10. [Jamdudum] longius spatium designat quam (Dudum) & (Jampridem) quam (Pridem.) Similiter ut (Jamdiu, Quamdiu.) Atque etiam hæc, item ut (Jamdiu) & ad præsens tempus, & ad præteritum accommodantur. *Cic.*

lib.

lib. 2. de Orat. Quem jamdudum Cotta & Sulpi-
tius expectant. *id. de Amic.* Ea, quam jam, du-
dum tractabamus, stabilitas. Schon eine gute
Weil. *id. pro Marc.* Quæ miretur, jampridem
multa habet, nunc etiamque laudet, expectat.
id. Att. lib. Cupio equidem, & jampridem cupio
Alexandriam visere. *id. Attic. lib. 11.* Jampridem
intellexisti voluntatem meam. *id. in Orat.* Nam
in me quidem jampridem effectum est, quod fu-
turum fuit.

Jam inde à, vel ab, pro Inde usque.

11. [Jam inde à, vel ab] est (inde usque à
vel ab) *Cic. 14. Philip.* Jam inde à consulatu meo
testis. *id. pro Bal.* O jura præclara, ac divinitus
jam inde à principio Rom. nominis à majoribus
nostris comparata. *idem Att. lib. 13. epist. 19.* Est
enim illarum exercitatio elegans, & jam inde à
Quæstura mea Siciliensi. Schon, oder bis von
meinem Rentmeister Untt her, oder an. Seyd
daß ich bin Rentmeister gewesen.

Jam usque, Jam tandem.

12. (Jam usque) idem quod (Jam inde.)
Cic. de Div. Vetus opinio est jam usque ab He-
roicis ducta temporibus. Bis von der Helden
Zeit an.

13. (Jam tandem) est (nunc tandem.) *Cic.
lib. 14. epist. 23.* Redditæ mihi jam tandem sunt
à Cæsare literæ. Zuleß, oder leßlich ist mir ein-
mahl dem schreiben geantwortet.

De Adverbio IDCIRCO.

C A P. LXX.

Idcirco quod, idcirco quia.

1. **I**dcirco, idem est quod (ideo) sæpe jungitur cum (Quod) interdum cum (Quia) actum præcedit, tum subsequitur. *Cic. lib. 9. epist.*
2. Putaret me idcirco discedere, quod quidam homines oculis me ferre non possint. *id. Att. lib. 8.*
8. Ego quod putabam dispersos nos, &c. idcirco ad Dominum litteras misi. *1. de Jud.* Idcirco Jud. quia veram causam habebam.

Idcirco ut, idcirco ne.

2. Aliàs cum [Ut] aut [Ne.] *Cic. lib. 6. epist.*
1. Qui me idcirco putant bene audire velle, ut ille malè audiat. Sie meinen, ich suche allein darum, der Ursach, der Meynung mein Lob, daß er gescholten werde. *id. lib. 13. epist. 7.* Quos idcirco non commemoro, ne de miseriis meorum necessariorum conquerens, homines quos nolo, videar offendere.

De Adverbio IDEO.

C A P. LXXI.

Ideo quod, ideo quia.

1. **I**deo] eandem vim quam (idcirco) & eodem usus habet. *Cic. 2. Agr.* Neque verò nunc ideo disputabo, quod hunc statum Reipubl. non magnopere defendendum putem. *id. lib. 12. epist. 14.* Ad te ideo antea rarius scripsi, quod non habebam idoneum, cui darem. *id. 1. off.*

Off. ideo quia nihil invita decet Minerva, ut ajunt.

Ideo ut, ideo ne.

2. *Cic. 3. Verr.* Ideo Claudius Pulcher retulit, ut C. Verres posset auferre? *id. 3. Verr.* An ideo aliquid contra mulieres fecit, ne totum edictum ad Chelidonis arbitrium scriptum viderem?

De Pronomine IDEM.

C A P. LXXII.

Idem ac, idem atque, idem & idem ut.

1. **I**dem sæpe cum Ac, Atque, & Ut, copulatur. *Cic. pro Syll.* Idémque valere debet ac si pater judicaret. *id. pro Do.* Unum, & idem videtur esse, atque id quod de me ipso nominatim tulisti. *id. 1. Offic.* Ut eadem sit utilitas unuscujusque, & universorum. *id. 1. Offic.* in eadem sunt injustitia, ut si in suam rem aliena convertant.

Admonitio.

2. (Idem cum) barbarum est. Ergo non dicet (idem cum illo. Idem tecum. Idem cum Francisco.) sed (idem atque ille. Idem ac tu. Idem & Franciscus.)

Idem qui, quæ, quod.

3. Idem persæpe assumit Qui, Quæ, Quod. *Cic. 3. Verr.* Idem est, qui fuit semper Verres. *id. lib. 6. epist. 14.* Non offendes eundem bonorum sensum quem reliquisti. *id. 2. ibid.* Eadem causa opes meas fregit, quæ tuam salutem in discrimen adduxit. *id. 2. de Div.* Quid enim est fors?

fors? idem prope modum, quod micare. *id. lib. 1. epist. 14.* Apud bonos iidem sumus, quos reliquisti.

De Adverbio IDENTIDEM.

C A P. LXXIII.

1. **I**dentidem est [sæpius per intervalla] aut frequenter. *Cic. 2. de Nat. Deor.* In motu identidem reciprocando. *id. pro Do.* identidem se revocans. *id. Att. lib. 3.* Revolvor identidem in Tusculanum. Ich kan etlichmahl, oder bisweilen, wider ein. *idem de Fin.* identidem dicitis.

De Adverbio ILLICO.

C A P. LXXIV.

1. **I**llico dictum quasi (in loco) id est, in eodem loco, usurpatur pro [Statim] *Cic. Att. lib. 2.* illico puer abs te cum epistolis. *idem pro Mur.* Simul atque increbuit suspicio tumultus, artes illico nostræ conticescunt. *idem pro Quincto.* Illicone ad Prætorem ire convenit.

De Præpositione IN.

C A P. LXXV.

In, ad tempus relatum.

1. **P**ræpositio IN, præter vulgatos usus alios quosdam magis reconditos habet. *Cic. 3. Off.* Simul ad cœnam invitavit in posterum diem. Auf den nachstfolgenden Tag. *idem Phil.* Ut in hodiernum diem vestitus mutetur. Auf heutigen Tag. *id. 2. Agr.* Actio constituta in mensem Januariarium. *idem pro Sest.* Habebit Senatus in hunc an-

annum quem sequatur. *id.* 4. *Verr.* Syracusis lex est de religione, quæ in annos singulos Jovis sacerdotem sortito capi jubeat. Erwählen alle Jahr durch das Loß ein Priester. *id.* *pro Dom.* Solis defectiones, itémque lunæ prædicuntur in multos annos. Ita (in paucos dies) in multos menses, &c. Auf wenig Tag, auf viel Monat.

In dies, in singulos dies.

2. In dies, & in singulos dies significationem eandem habent, hoc differunt, quod alterum imminutum est, alterum plenum. *Cicero Top.* In dies vitium crescit. Das Laster nimmt täglich, oder von Tag zu Tag zu. *Cic.* 3. *Catil.* Crescit in singulos dies hostium numerus. *idem lib.* 6. *epist.* 11. illa in dies singulos magis magisque opinio confirmatur.

In diem vivere.

3. *Cicero* 2. *Offic.* Si barbarum est in diem vivere. So es aber barbarisch ist, von einem Tag zum andern leben: Sich von einem Tag zum andern nähren. *idem* 2. *Philip.* Jam minime miror te cum perditissimis latronibus non solum de die, sed etiam in diem vivere.

In posterum, in perpetuum.

4. *Cicer.* 2. *Agr.* Videte, ne Censoribus in posterum potestatem regiam permittatis. Sehet zu, daß ihr nicht den Zuchtmeistern künftige, oder mit der Zeit, Königlichen Gewalt einräumt. *idem* 2. *de Div.* Defectiones solis & lunæ cogni-

ta prædictæque in omne posterum tempus. *idem* 3. *Verr.* Idcirco tibi amicum in perpetuum fore putasti.

In, distributioni serviens.

5. In, sæpè distributioni servit. *Liv. lib. 31.* Quod pretium in capita statuissent. Wie hoch oder theur sie eine jede Persohn geschätzt oder angelegt haben. *id. lib. 11.* Singulis in militem tunicis imperatis. *Cic. 4. Verr.* Describemat censores binos in singulas civitates. Aus jeder Stadt zwey. *idem pro Bal.* Ut in singulas Colonias cives Romanos facere posset.

6. Huc revocanda sunt illa, quæ ad pretium pertinent. *Cic. 5. Verr.* Pro frumento in modios singulos, duodenos sestertios exegisse. *idem pro Funt.* Titurius quaternos denarios in singulas vini amphoras portorii nomine exegit. Er hat vier Julier, das ist, 8. Bagen Zoll auf einem jeden Eymmer oder Läger Wein geschlagen. *id. ad Q. Frat. lib. 3.* Is ternis nummis in pedem trans-egisse dicebat.

In modum.

7. In modum] elegantes ac varios usus habet. *Plau. Plin.* Exornetur in peregrinum modum. Auf freinde Weiß oder Art. *Cic. 2. Verr.* Servilem in modum cruciari. Knechtischer Weiß gepeiniget werden, wie man die Knecht pflegt. *id. de Prov. Cons.* Miserandum in modum necari. Jämmerlich, erbärmlich umgebracht werden. *id. 7. Verr.* Hostilem in modum cruciari, necari-que. *Liv. lib. 1.* Vaticinantis in modum cecinit.

nit. Er hat gesungen, wie die Wahrsager pflegen. *Cic. Att. lib. 2.* Miserandum in modum iratus est. *id. lib. epist. 9.* Mirandum in modum gaudeo. item: Mirum in modum, Mirabilem in modum. Wunderbahrlich, auf eine wunderbahrliche oder seltsame Weis.

In hanc, in eam, in eandem sententiam.

8. *Cic. de Div.* Hoc idem significat Græcus ille scriptus in hanc sententiam versus. *idem Attic. lib. 2.* Hac & in eam sententiam cum multa dixisset. Als er diß alles, und viel andere Ding mehr auf diesen Schlag, oder auf die Meynung, gesagt hat.

In speciem.

9. In speciem.] *Cic. 7. Verr.* Præclara classis in speciem, sed inops & infirma &c. Nach äußerlicher Gestalt, im Schein anzusehen. *Liv. 30.* Ducentos: paucos in speciem captivos. *id. lib. 4.* Nec precibus Tribunorum, quæ in speciem modo jactentur, sed auxilio confidere reum. *idem lib. 38.* Tenui vulnere in speciem. *idem. lib. 3.* Dilataque in speciem actione, re ipsa sublata.

In manus sumere.

10. *Cic. Verr. 6.* Iste unumquodque vas in manus sumere. *idem pro Planc.* Procul apparet, non excutitur, non in manus sumitur.

In manu tenere.

11. *Cic. pro Cluent.* Cum Licinius pixidem teneret in manu. *idem 1. Tusc.* Cum pæne in manu mortiferum illud peculum teneret.

In

In manibus esse.

12. In manibus esse] per translationem multa significat. *Cic. Att. lib. 6.* Res est in manibus, id est, Jam agitur. *Liv. lib. 4.* Cum tantum belli in manibus esset. Als ein großer Krieg vorhanden, oder im Werck war. *Cic. Attic. lib. 4.* De libris Oratoriis factum est à me diligenter, diu multumque in manibus fuerunt, id est, expoliti sunt. *idem de Am.* Sed & audivistis, & est in manibus oratio. id est: Vulgo habetur. Die ist schon in Händen: Ist schon unter die Leuth kommen. *idem 2. Verr.* Libelli nominum vestrorum in manibus erant omnium. Waren schon jederman bekant, giengen schon allenthalben herum. *Liv. lib. 35.* Victoria est in manibus. Der Sieg ist in der Hand, man ist des Siegs gewiß.

In manibus habere.

13. *Cic. 2. Verr.* Quam nunc spem habeat in manibus. War ungeweifelter Hofnung, er sehe, wie gewiß er die Hofnung in seiner Hand habe. *idem Att. lib. 4.* Ex iis libris quos in manibus habeo. *id. Attic. lib. 13.* Omisi ea, quæ in manibus habebam: quod iusseras, edolavi. *idem 5. Tusc.* Philosophi quamcunque rem habent in manibus, in eam quæ converfant, converunt omnia.

In orbem, pro Per vices.

14. *Liv. libr. 5.* Senæ horæ in orbem operi attributæ sunt. Ein jeder nach der Ordnung hat

hat sechs Stund sollen arbeiten. *id. lib. 1.* Decem imperitabant, unus cum insignibus imperii & lictoribus erat: quinque diebus finiebatur imperium, ac per omnes in orbem ibat. Das Regiment geht nach der Ordnung um.

De Adverbiis INDE, & INDIDEM.

C A P. LXXVI.

Inde, pro Deinde.

1. **S**Æpè (inde) ponitur, pro (Deinde) *Liv. lib. 1.* Agrippa inde Tiberini filius. *Cic. in Brut.* Deinceps inde multi. Ihrer viel, einer nach dem andern. *idem pro Mur.* Quid tum inde.

Inde ad tempus relatum.

2. Nec ad locum solum, sed etiam ad tempus refertur. *Cic. de pro Cons.* Jam inde à principio hujus imperii. Von Anfang des Regiments her. *idem 2. de Nat. Deor.* Jam inde ab ortu. *idem pro Arch.* Quoad longissime potest mens mea respicere spatium præteriti temporis, &c. inde usque repetens.

Inde, unde.

3. Inde unde) & ad locum, & ad alia per translationem accommodatur. *Cic. lib. 13. ep. 39.* Nec inde venit, unde malle. *idem 1. de Inv.* Si inde incipimus narrare, unde necesse erit. *id. ibid.* Si unde necesse erit, inde initium sumetur.

Indidem, ex eodem loco.

4. Indidem, est, ex eodem loco. *Cic pro Rosc. Am.* Quos homines indidem Ameria, an hosce

ex urbe sicarios? Eben von selbiger Art America her: Eben daher. *idem* 1. *de Div.* indidemque eadem quæ oriuntur de integro, atque eodem occidunt.

Unde, indidem.

5. *Cic.* 3. *de Orat.* Unde simile duci potest, indidem verbum translatum lumen afferret orationi.

De Adverbio INIBI.

C A P. LXXVII.

1. **I**nibi, ex (in & ibi) factum est, in eodem loco. *Cicer.* 2. *Agr.* Luxuries Annibalem Capuæ corrumpit, superbia nata inibi esse ex campanorum fastidio videtur.

De Adverbio INFRA.

C A P. LXXVIII.

1. **I**nfra) contrarium habet [Supra.] *Cic.* lib. 6. *de Republ.* Supra lunam sunt omnia æterna, infra autem nihil est, nisi mortale. *idem Attic. lib.* 9. *epist.* 6. Et quidem supra me Atticus, infra me Verrius familiares tui. *id.* 6. *Verr.* Ipse ad mare infra oppidum expectabat. *idem in Orat.* Non his solum locus est, sed horum vel secundis, vel etiam infra secundos, *idem pro Quinto.* Non modo ex numero viverum exturbatur, sed si fieri potest, etiam infra mortuos amandatur.

Infra se judicare, ducere, arbitrari.

2. Illa translata. *Cic.* 3. *Tusc.* Ut omnia quæ homini accidunt, infra se esse judicet. *idem* 3. *de*

de Fin. Infra se humana omnia ducens. *idem 2. Tusc.* Humanas res despiciere, atque infra se positas arbitrari.

Infra pro Post.

3. Interdum pro Post usurpatur. *Cic. in Brut.* Homerus non infra superiorem Lycurgum fuit.

*De Adverbio INTERIM, &
INTEREA.*

C A P. LXXIX.

1. **I**nterim & interea] vim habent eandem, sed [interim] ferè absolute ponitur. *Cic. pro Lig.* interim Varus Uticam venit. *idem 2. de Orat.* Hoc interim spatio conclave illud concidit.

Raro (Dum) adsciscit. *Cæs. lib. 5. de bell. Gall.* interim dum de conventionibus inter se agunt. *Unterdesseu, hier zwischen, weil sie.*

Interea dum, interea quoad.

2. Interea) sæpè quidem absolute ponitur: frequentius tamen quàm (interim) assumit (Dum) *Cic. 2. Phil.* Interea dum tu habes, qui dies ille Collegæ tui? *id. 2. de Orat.* interea tamen dum hæc, quæ dispersa sunt, coguntur. *Cæs. lib. 5. de bell. Civ.* interea manerent induciæ, dum ab illo rediri posset.

3. Interdum (Dum) antecedit. *Cicer. pro Quinct.* Hæc dum Romæ geruntur, Quintius interea.

4. Nonnunquam pro (Dum) reponitur [Quoad,] *Cæs. lib. 1. de bell. Civ.* interea quoad fides

esset data ; Cæsarem facturum , quæ polliceretur.

De Præpositione INTRA.

C A P. LXXX.

1. **I**ntra] contrarium habet (Extra) ac sæpe statum in loco declarat. *Cic. de Univ. intra coelum geniti Dii. id. Attic. lib. 3. epist. 14. Quod facile fuisset : nisi intra parietes meos de mea perniciæ consilia inirentur. idem ad Brut lib. 1. epist. Cum tantum insideat intra urbem mali.*

2. Alias motum ad locum. *Cic. Attic. lib. 8. epist. 36. Qui regionibus exclusi , intra præsidia , atque intra arma aliena venissent. id. 2. de Or. Artis est, nosse regiones, intra quas venire debeas, ut peruestiges , quod quæras.*

Admonitio.

3. Quoties intus , vel intro significandum est , si casus accedat , intra , dici oportet , quia (intus, & intrò) cum adverbia sint, casum non admittunt.

Intra , pro Citra.

4. Sæpe intra usurpatur pro Citra. *Cicer. pro Sext. Antiochus intra montem Taurum regnare iussus est. Hier seits, hierwärts des Bergs. id. 1. Verr. Locus jam intra Oceanum nullus est, quo &c. idem pro leg. Man. Nullam intra Oceani ostium prædonum navim esse audiat. Hier seits oder werts des Meers.*

5. Illa per translationem dicta, *Cicer. lib. 9. epist. 26. Epulamur non modo , non contra legem,*

gem, sed etiam intra legem, id est, intra fines leges. *idem lib. 4. epist. 13.* Modicè hoc faciam, aut etiam intra modum. Ich will eher weniger, als mehr thun.

6. Interdum ad tempus accommodatur. *Cic. 2. Verr.* Quæ intra decem annos, posteaquam judicia ad Senatum translata in rebus judicandis, nefariè flagitiosèque facta sunt.

De Pronomine IPSE.

C A P. LXXXI.

*Me ipse, & Mihi ipse, pro Me ipsum,
Mihi ipsi, &c.*

1. **I**ipse) quamvis antecedit (Me) aut (Mihi) (Te) aut (Tibi,) (Se) aut (Sibi) eleganter in recto efferri solet. *Cic. lib. 4. epist.* Frangerem jam ipse me. *idem lib. 4. epist. 8.* Non ita abundo ingenio, ut te consuler, cum ipse me non possim. *idem lib. 6. epist. 10.* Agam per me ipse & moliar. *idem ibid.* Quanti me à te fieri intellexerim, sum mihi ipse testis. *Terent. Adel. Prol.* Judicio de se ipse erit. *Cic. pro Syl.* Nihil audacter per se ipsi sine P. Sylla facere potuerunt, id est, (per se ipsos.)

Iipse pro Omnino.

2. Ipse] interdum usurpatur pro [Omnino] *Cic. Att. lib. 3.* Triginta dies erant ipsi, cum dabam has literas, per quos nullas à vobis acceperam. Es waren eben, oder grad 30. Tag. *idem in Brut.* Mortuus est annis octoginta tribus ipsis

ante me Consulem. Er ist grad vor 80. Jahr gestorben, ehe ich Bürgermeister gewesen bin.

De Pronomine IS.

C A P. LXXXII.

Is, pro Hic, vel ille.

1. **I**S] sæpe usurpatur pro (Hic, vel ille.) Cic. 5. Verr. Polemarchus est Murgentinus, vir bonus, atque honestus, is cum &c. idem 1. de Nat. Deor. Ejus auditor Strato, is qui Physicus appellatur. id. 3. de Or. Quorum princeps Socrates fuit, is, qui &c.

Is, post pronomen Qui.

2. Sæpe [is] post pronomen [Qui] collocatur. Cic. 2. Phil. Nihil turpius, quam quod, qui Magister equitum fuisse tibi videret, is per municipia &c.

Is qui, pro Talis qualis.

3. Is qui) pro [Talis qualis] eleganter ponitur. Cic. Attic. libr. Itaque ego is in illum sum, quem tu me esse vis. ibid. lib. 3. epist. Quod si essem ea perfidia, qua sunt ii, qui in nos hæc conferunt. id. lib. 15. epist. 19. Si ii nos sumus, qui esse debemus.

Is ut, is qui, pro Talis ut.

4. Is ut, is qui) pro [Talis ut] sæpius usurpatur. Cic. ad Brut. epist. 9. Nec tamen is sum, ut mea me maximè delectent. Ich bin nicht der: Ich bin nicht also beschaffen, daß mir nichts besser als das meine gefalle. id. lib. 1. epist. Is enim tu vires, & eum me esse cupio, ut &c. id.

lib.

lib. 6. epist. 1. Ea perrurbatio est omnium tempo-
rum, ut suæ quemque fortunæ maximè pœni-
teat. *id. lib. 1. epist. 6. & 8. & libr. 10. epist. 8.* Is
ego sum, cui vel maximè concedant omnes.
Ich bin eben der, dem alle andere fürnehmlich
weichen, nachgeben.

Is quasi, pro Is ut Si.

5. *Cic. Attic. lib. 1. epist. 8* Proinde eo animo
te velim esse: quasi mei negotii causa in ista loca
missus esses. *idem ibid.* Me autem cum & offen-
des erga te, & audies: quasi mihi, si qua par-
ta erunt, non modo te præsente, sed per te
parta sint.

Id ætatis, pro Ea ætate.

6. *Id ætatis*) eleganter usurpatur pro (*Ea
ætate*) & accommodatur tum ad senes, tum ad
pueros, vel adolescentulos. *Cic. Attic. lib. 4. epist.*
Si hominem *id ætatis* in jam longo sermone
retinuisset. *idem 1. de Orat.* Quoniam *id nobis*,
Antoni, hominibus *id ætatis*, oneris imponitur.
id. pro Cluent. Se in balneis cum *id ætatis* filio
fuisse. *id. pro Rosc. Am.* Duo filii *id æta-
is*.

7. Adsciscit interdum (*Ut.*) *id. lib 6. ep. 21.*
id ætatis jam sumus, ut omnia, &c. fortiter
ferre debeamus. Wir seynd nunmehr in dem
Alter, daß wir alle Ding tapffer und unverzagt
sollen ausstehen, wir seynd nunmehr zu diesen
Jahren kommen, wir haben das Alter, die
Jahr erreicht.

Id temporis, pro Id tempus, vel Eo tempore.

3. *Cic. 2. de Orat.* Sed nunc quidem, quoniam id temporis est surgendum censeo. Weil nunmehr die Zeit vorüber: Weil es nunmehr so spät ist, dünkt mich man soll aufstehen. *id. pro Mil.* Deinde profectus est id temporis, cum jam Clodius (si quidem eo die Romam venturus erat) redire potuisset. *idem 5. de Fin.* Maximè quod is locus ab omni turba id temporis vacuus esset. *idem Att. lib. 13. epist.* Venit enim ad me, & quidem id temporis, ut retinendus esset. Er ist zu mir kommen, und zwar eben um die Zeit, daß ich ihn hab müssen bey mir behalten.

De Pronomine ISTE.

C A P. LXXXIII.

1. **I**Ste) propriè ad secundam personam pertinet, ut, Hic, ad primam. Itaque (iste) dicitur, qui ad te spectat, ut (hic) qui ad me. *Cic. 2. Phil.* Tu istis faucibus, istis lateribus, ista gladiatoria totius corporis firmitate tantum vini, &c. *id. lib. 2. epist.* Ut mihi verba deessent, nec solum ista vestra Oratoria.

Ipse, contemptis.

2. Ponitur autem sæpè hoc pronomen in rebus, quas contemnimus, tanquam alienis à nobis. *Cic. pro Do.* Lex, quam iste tulerat. *id. de Sen.* Ita ex ista vita discedo, tanquam ex hospitio. *idem lib. 1. de Nat. Deor.* Pecudum greges diliguntur isto modo.

Istius.

Istiusmodi pro Tale.

3. Istiusmodi quoque contemptum ferè continet. *Cic. 3. Verr.* perfacile verò apud istiusmodi Prætorem, qui &c. *idem 2. Verr.* Malitiosè necesse erit istiusmodi rationi aliquo consilio obistere. *idem 1. de Or.* Adduxissem huc Græculum aliquem, qui nos istiusmodi disputationibus oblectaret.

Isthac, isthuc, pro Ista, & istud.

4. Isthac, pro (ista) & (istuc) pro (istud) Tulliana sunt *Cic. Att.* Si ille circum isthac loca commorabitur. *idem Attic. lib. 12.* Primum tibi persuade, me isthuc non curare. *1. Acad.* Istuc quidem considerabo. *idem Quinct.* Quo die vadamonium istuc factum esse dicis. *idem lib. 2. de Nat. Deor.* Præcipitare istuc quidem est, non descendere.

De Coniunctione ITA.

CAP. LXXXIV.

Ita, pro Adeo, aut Valde.

1. **I**Ta sæpè usurpatur pro (Adeo.) *Cic. pro Deiot.* Dii te perdant fugitivè, ita non modo nequam & improbus, sed & fatuus, & amens es. *Witt straffe dich, du Landläuffer, du bist nicht allein ein Schalk und Lotterbub, sondern auch ein Tölpel und unbesinnter Mensch.* *idem in Orat.* Rarus incessus, nec ita longus. *idem 6. Verr.* Simulacra, sed non ita antiqua. Nicht so gar alt. *idem 1. Phil.* Nec ita multum provectus,

rejectus Austro sum in eum ipsum locum, unde conscenderam. *idem in Brut.* Non ita multi sunt. *idem 4. Verr.* Tardius non ita multum tecum fuit. Ist nicht so gar lang bey dir gewesen. *id. 1. de Nat. Deor.* Quorum quanta mens sit, difficile est æstimare: ita multa meminerunt. *idem in Brut.* Fimbria non ita se diu jactare potuit. *idem in Orat.* Non ita lato interjecto mari. *idem 2. Acad.* Hoc tibi non ita decorum est. Das steht dir nicht wohl an.

Ita, pro itaque, sive Atque ita.

2. Alias pro [itaque] *Cic. 5. Tusc.* Ita nobilissima civitas Græciæ, & olim potentissima, sepulchrum civis sui ignorasset, nisi, &c. Und hat also ihres Bürgers Grab gewußt. *idem pro Quinct.* Ita fit, ut ego, qui tela depellere, & vulneribus mederi debeam, tum id facere cogar.

Ita, jurantis.

3. Interdum in jurejurando usurpatur. *Ter. Eun.* Ita me Dii ament, honestus est. Fürwahr, gewißlich, helff mir Gott, er ist schön. *Cicer. Attic. lib. 5.* Ita vivam, ut maximos sumptus facio. So wahr ich lebe, ich verthue viel. *idem 1. Verr.* Ita mihi Deos omnes propitios esse velim, ut, &c. Also helff mit Gott.

Ita ut, ita ut si, pro Adeo ut, adeo ut si.

4. *Cic. Attic. lib. 1. epist. 42.* Ita sum afflictus, ut nemo unquam. *idem lib. 13. epist. 21.* Mihi molestissimis temporibus ita benevole, fideliterque præsto fuit, ut si esset à me manumissus.

Ita

Ita quasi, vel tanquam.

5. *Cic. lib. 7. epist. 4.* Ita mecum locutus est, quasi non dubium bellum habeamus. Er hat also mit mir gered, als hätten wir ungezweifelt ein Krieg. *idem pro Quinct.* Quasi domi nummos haberet, ita constituit Scapulis se daturum. *idem 6. Verr.* Neque enim ita se gessit in rebus, tanquam rationem aliquando esset redditurus.

Ita quemadmodum, vel quomodo.

6. *Cic. de Vat.* Ita certe evenit, quemadmodum sit futurum. *idem Att. lib. 13. epist. 20.* Quare facies, ut ita sit in libr. quemadmodum fuit. *id. 2. Agr.* Neque me tantummodo Consulem, sed ita fecistis, quomodo pauci nobiles in hac civitate Consules facti sunt.

Ita si, pro hac conditione si.

7. *Cicer. de Sen.* Ita enim senectus honesta est, si se ipsa defendit, si jus suum retinet. Daß Alter ist alsdann, oder der gestalt ehrenwürdig, wann es sich selbst schützt und bey seinem Recht bleibt. *id. 1. Offic.* Nam hoc ipsum ita iustum est, si est voluntarium. *idem lib. 15. ep. 20.* Crebris literis nos appellato, atque ita, si idem fiet à vobis. *id. Att. 16.* Sed ita si redeam. Aber der gestalt, mit dem Beding, wann ich wieder komme. *id. lib. 13. epist.* Ita, etiamsi ædificaturus esses. Der Gestalt: wann du schon bauen würdest.

Ita ne, ut ne, ut non, Daß nicht.

8. *Terent. Heaut.* Ita tu isthæc misceto, ne me admisceas. *Cic. lib. 16. epist. 9.* Sed ita velim,

ut ne quid properes. *id. lib. 7. epist. 26.* Cum quidem biduum ita jejunus essem, ut ne aquam quidem guttarem. *idem 2. Officiorum.* Nec ita claudenda est res familiaris, ut eam benignitas aperire non possit. Das Gut soll nicht also, oder dermaßen eingeschlossen werden, daß es keine Freygebigkeit mehr könnte aufthun.

Ita ne, ita ne verò.

9. Ita ne, (ita ne verò) urgentis sunt, aut etiam stomachantis. *Cicer. 2. de Div.* Itane censes? *idem ibid.* itane si quis ex sua re, &c. *id. 2. de Nat. Deor.* itane verò? ego injustus, qui & consul rogavi, & augur, & auspicato? *id. 7. Verr.* itane verò, ut tua pericula communi periculo defendes? Also? willst du aber also deine eigene Gefahr mit der gemeinen Gefahr schützen, und verfechten?

De Adverbio ITEM & ITIDEM.

C A P. LXXXV.

1. **I**tem] est (Similiter.) *Cic. 5. Verr.* Litteræ istæ mittuntur à patre vehementes, ab amicis item. Dergleichen auch von den Freunden. *id. 2. de Div.* Solis defectione, item lunæ prædicuntur. *id. in Brut.* Romulus Augur cum fratre item Augure. *id. de Amic.* itaque ex me quærent, credo item ex hoc Scævola. Sie fragen mich: wie auch den Scævola.

Item ut, item uti, item atque.

2. Item) sæpè cum (Ut, Uti, Atque) jungitur. *Cic. in Orat.* ita fit, ut non item in
Ora-

oratione, ut in versu numerus exstet. *id. 6. Verr.* Fecisti item uti prædones solent, qui &c. Du hast eben gethan wie die Räuber pflegen.

Item quam, item quemadmodum.

3. Raro cum (*Quam*) & (*Quemadmodum*) jungitur. *Cic. lib. 14. epist. 12.* id erat quondam quasi necesse, nunc quoquo modo se res habet, non est item, quam dudum. Es ist nicht wie vor der Zeit. *idem 4. Verr.* Causa componitur; ut item *Palestritæ* ridentes peterent ab *Epicrate* hæreditatem, quemadmodum *Palestritæ Syracusani* ab *Heraclio* petissent. Sie sollten eben wie: Gleich wie.

Ut, item, Sicut, item, Pro ita.

4. Interdum (*item*) postponitur. *Cic. 1. Acad.* Ut enim in sensibus, item faciunt de reliquis. *idem 1. de Or.* Sicut in foro bonos Oratores, item in theatro actores malos perpeti. Gleich wie: Eben also.

Non item.

5. Item) cum negatione sæpè in extremam conjicitur clausulam: ut res quæ conferunt, diversas esse appareat. *Cicer. in Orat.* Nam omnium magnarum artium, sicut arborum altitudines delectant, radicesque stirpesque non item. *idem 4. Tusc.* Sic illi in morbum & incidunt tardius, & recreantur ocius: hebetes non item. *idem Attic. libr. 1.* Spectaculum tibi uni jucundum, cæteris non item. Ist dir lustig, den andern aber nicht also.

Itidem.

6. *Itidem*, est (Similiter) id est (Eodem modo.) *Cic. Part.* Temperantia in rebus incommendis est *itidem* duplex. Ist ebenmäßig zweyerley. *idem 3. de Nat. Deor.* Vincetus *itidem* à filio Saturnus. *idem 2. de Div* Ea quæ movent sensus, *itidem* movent sensus omnium. Eben auf eine Weis, eben einer Gestalt.

Itidem & , itidem ut.

7. Adsciscit autem interdum conjunctionem *Et*, aliàs *Ut*. *Cic. 2 de leg.* Quia nunc *itidem* ab eodem, & à cæteris Diis immortalibus sunt ducenda primordia, *Ter. Hecyr.* *Itidem* mulieres sunt ferme, ut pueri, *levi sententia.*

De Adverbio ITERUM.

C A P. LXXXVI.

Iterum, pro Secundo.

1. **I**terum pro (Secundo) eleganter ponitur; *Cic. Att. lib. 4.* Flaminius Consul iterum. *idem pro Sest.* L. Saturnius iterum Tribunus. *id. in Brut.* Livianæ fabulæ vix dignæ, quæ iterum legantur.

Semel item ; Semel atque iterum ; Semel aut iterum.

2. Aliàs adsciscit (iterum.) *Cic. 5. Verr.* Duobus pretiis unum & idem frumentum vendidisti, semel civitatibus, iterum populo Rom. *id. pro Dom.* Audierat ex illo se à me bis salutem accepisse, semel separatim, iterum cum universis. *idem pro Cluent.* Ut re semel atque iterum præjudi-

judicata condemnatus in judicium venerit. Daß er einmahl oder zwey durch vorgehende Urtheil in gleichen Sachen schon verdammt, für Gericht kommen sey. *idem in Brut.* Antistius & Piso sæpe dicebant minus, sæpe Pomponius, raro Carbo, semel, aut iterum Philippus.

Iterum ac tertium; iterum ac tertio.

3. Assumit autem vel [Tertium, vel Tertio.] *Cic. lib. 1. de inu.* Primum quidem decipi incommodum est, iterum stultum, tertium turpe. *Cic. 2. de Div.* Nemo est, quin sæpe jactans, Venereum aliquando jaciat, nonnunquam etiam iterum ac tertium.

4. Nonnunquam etiam (iterum ac tertio) *id. pro Deiot.* Ille iterum, ille tertio auctionibus factis pecuniam dedit. *id. pro Rosc. Am.* Iterum, ac tertio nominavi. Zwey oder dreyemahl, zum zweyten oder dritten mahl.

Iterum ac sæpius.

5. Nonnunquam additur (Sæpius) *Cicer. Att. lib. 13. epist. 42.* id ut re experiatur, iterum ac sæpius te rogat. *id. pro lege Man.* Testis est iterum, ac sæpius Italia, quæ &c. *idem pro Fron.* Semel atque iterum, ac sæpius. Einmahl, zwey oder öfter.

De Præpositione JUXTA.

C A P. LXXXVII.

1. **J**uxta] est [Apud] *Cic. Attic.* Sepultus est juxta viam Appiam ad quintum lapidem *Virg. lib. 6. Æneid.* Furiarum maxima juxta Accubat.

Juxta

Juxta pro Æquè.

2. Sæpè usurpatur pro (æquè.) *Salust. Jugurt.*
 Juxta boni, malique obtruncati sunt. *idem ibid.*
 Plebi, patribusque juxta charus Cives hostes-
 que juxta metuere. *libr. Plin. lib. 9. cap. 35. & 41.*
 A foeminis juxta virisque gestarentur. Sollen
 eben so wohl von Weibern, als von Männern
 getragen werden.

Admonitio.

3. Hæc familiaria sunt Historicis, Oratori-
 bus non item, qui [æquè] libentius, quàm
 (Juxta) usurpare solent, lege Æquè.

Juxta, Juxta atque.

4. (Juxta ac, Juxta atque) itidem historica
 fermè sunt. *Liv. lib. 6.* Absentium bona, juxta
 atque interemptorum divisa fuerunt. *idem ibid.*
 Trucidant inermes juxta, atque armatos.

Admonitio.

5. Quod minus verisimile, aut usitatum est
 id antecedere solet. *Liv. lib. 5.* Et se juxta hye-
 me, atque æstate bella gerere posse.

Juxta ac si.

6. (Juxta ac si) Ciceronianum est. *Cic. post
 red. in Sen.* Tum reliquis officiis juxta ac si meus
 pater esset, sustentavit, id est, Non secus, ac
 si. Gleich als wäre er mein Bruder.

Juxta cum.

7. (Juxta) interdum assumit (Cum) apud
 Historicos, & Poëtas. *Salust. Catil.* Quo in loco
 res nostræ sint, juxta mecum omnes intelligitis,
 id

id est (æquè ac ego.) Ihr versteht es eben so wohl als ich. *Plaut. Aul. Juxta mecum rem tenes. id. Persa. Juxta tecum, si tu nescis, nescio.*

Juxta, pro Secundum, vel Post.

8. Juxta pro (Secundum) historicum itidem est. *Tac. lib. 5. Juxta Deos in tua manu est. id. ibid. Juxta libertatem, paucorum dominatio, regiæ ibidem propior. Mechst oder nach der Freyheit ist das Regiment der wenigen (Oligarchia genant) dem Königlichen gar ähnlich, oder gleich, ist fast, oder ben nah ein Ding.*

De Adverbio LICET.

C A P. LXXXVIII.

1. **L**icet pro [Etsi] rerum est. *Cic. Attic. lib. 13. epist. 2. Licet tibi ut scribis, significatam, ut ad me veneris Sidona, tamen intelligo, &c. idem in Vat. Veritas licet in causis nullum patronum, aut defensorem obtineat, tamen per se ipsa defenditur.*

Admonitio.

2. Quoties sequitur (Tamen) satius est usurparer (Etsi, Tametsi, Quanquam.) Nam [licet] hac significatione, ut diximus, rarum est, nisi cum significatione, ut diximus, rarum est, nisi cum concessioni servit.

Licet, absolutè positum.

3. Licet sæpissime absolutè ponitur, & servit concessioni. *Cicer. Attic. lib. 10. epist. 4. Sed omnia licet concurrant, Idus Martiæ consolantur.*

Aber

Aber man schon alles zu Grund gieng, so ge-
 tröste ich mich doch *id. de Am. Quantumvis li-*
cet excellas. Ob du schon fůrtrefflich sehest,
 Du sehest so hoch geschoren, als du wollest. *id.*
Attic. libr. 1. Ex qua licet pauca degustes. Du
 magst ein wenig darvon versuchen, ein Prob
 darvon nehmen. *id. Attic. lib. 5.* Vel ipsi, hoc
 dicas licet, humanitatem meo iudicio illi de-
 fuisse. Du magst meinenthalben ihm wohl selbst
 sagen, es hab ihm, meines Erachtens, an
 Freundlichkeit gemangelt. *id. Att. lib. 2. epist. 24.*
 Proinde isti faciant licet, quos volent, Consu-
 les. Sie mögen machen wenn sie wollen. *idem*
de leg. Quantumvis enumeres multos licet nul-
 los tamen &c. Du magst zehlen so viel du wilt.
id. de Ar. resp. Quam volumus licet P. C. ipsi
 nos amemus, tamen nec numero Hispanos, &c.
 Wir mögen uns unseres Gefallen lieb haben, so
 werden doch.

Licet per me, per te, per illum, &c.

4. Sæpe adjicitur (Per me, per te, per illum)
 & alia ejusmodi. *Cic. 2. Acad.* Per me vel stertas
 licet (inquit Carneades) non modo quiescas.
 Du magst meinenthalben nicht allein rewen,
 sondern auch wohl gar schnarchen. *id. 1. de Orat.*
 Per me appellet Oratorem licet. Meinenthal-
 ben mag er wohl ein Redner nennen. Ich mag
 lenden, bin zufrieden. *Plaut. Afin.* Afinaria vult
 esse, si per licet. *Ter. Adel.* Sinatis hunc facere,
 dum per ætatem licet. Last ihn machen: weil
 ihm

ihm Alters halben zugelassen wird, oder hingehet, Alters halben geschehen kan.

Licet, pro Etiamſ.

5. Nonnunquam (*Licet, pro Etiamſ.*) videtur usurpari. *Cic. pro Sest.* Licet omnes me terrores impendeant subito. *id. post red. in Sen.* Licet corpus abesset meum, dignitas iam in patriam reverterat. Obschon, wiewohl, der Leib abwesend war.

Licet cum infinito pro possumus.

6. Alias infinito modo junctum usurpatur pro (*Possumus.*) *Cic. 1. Offic.* Man kan eines zornigen Angesicht ansehen. *id. 2. de Div.* Mirari licet, quæ sint animadversa à medicis herbarum genera. Ist wohl zu verwundern, ist ein Wunder. *id. lib. de Div.* Videre licet nationes quasdam.

Admonitio.

7. (*Cicer. pro*) Videre est, (intelligere est) quæ poëtica, aut historica sunt, dicere solet. Videre licet (intelligere licet)

De Adverbio LONGE.

CAP. LXXXIX.

Longe pro Procul.

1. **L**onge) propriè est (*Procul.*) *Cic. lib. 2. epist.* Longè absum: audio serò. *id. ad Q. Frat. lib. 2.* Isti Norvii quàm longè sunt nescio. *Att. lib.* Tu autem abes longe gentium. Du aber bist weit oder ferne von dannen *id. pro Flac.*
Longè

Longè omninò à Tiberi ad Cajum. *idem* I. *de Fin.* Audi ne longè abeam moriens quid dicat Epicurus. Damit ich nicht gehe, damit ichs nicht weit suche. *id.* 4. *Verr.* Epicrates longè mihi obviam processit. *id.* *de Amic.* Ut nos longè prospicere oporteat futuros casus Reipubl. Die künftige Sâll, lang zuvor oder weiter fürsehen.

Longè latèque.

2. [Longè latèque] assumuntur ad significandam longitudinem, ac latitudinem spatii. *Cic.* 2 *de Natur. Deor.* Nam Solis candor illustrior est, quam ullus ignis, quippe qui immenso mundo, tam longè latèque collucet. *idem* *pro leg. Man.* Ita tantum bellum tam diuturnum, tam longè, latèque dispersum. *id.* 2. *de Divin.* Quæ autem est alia causa erroris tam longè latèque diffusi, nisi quod. Weit und breit ausgegossen.

Longè pro Valdè.

3. Interdum (Longè) pro (Valde) aut (Multum) usurpatur. *Cic.* I. *Acad.* Totaque ea res longè cæteris & studiis, & artibus antecedit. Gehet, oder zeucht ihnen weit vor: thuts ihnen bey weiten, um ein gutes vor. *id.* *pro Font.* O fortunam longè disparem M. Formeii. *id.* *pro Syll.* Et erat huic judicio longè dissimilis illa contentio.

Longè Multumque.

4. Nonnunquam assumit, Multum, significandi gratia. *Cic.* 5. *de Fin.* Quàm longè multumque præstet mens atque ratio.

Longè

Longè pro Multo.

5. Longè, pro (Multo) sæpe usurpatur, nec raro cum superlativo jungitur. *Cic. pro Dom.* Longè aliter, atque à me dicta erant, detulerunt. Habens viel anderst, als ich gesagt, fürgebracht, &c. *id. pro Planc.* Quòd est longè secus. *id. 3. de Orat.* Nam est longè aliter in versibus. *id. 1. de Orat.* Longè omnium in dicendo & gravissimo, & eloquentissimo Platoni. Ubertrifft alle andere ben weitem. *id. in Brut.* Vir longè post homines natos improbissimus. *id. pro Rosc. Am.* Hominem longè audacissimum nuper habuimus in civitate C. Fimbriam. Viel kühner und verwegener, als alle andere. *id. lib. 2. epist. 14.* Pætus longè Princeps municipii Lucensis. *id. 4. Verr.* Longè primus civitatis est Epicratus. *id. pro Brut.* Longè plurimum ingenio voluisse videatur.

De Adverbio MAGIS.

CAP. XC.

Magis quàm.

1. **M**Agis) plerumque cum [Quàm] copulatur. *Cic. 2. de Orat.* Magis adeò id felicitate, quàm ulla mea culpa contingit. *idem Attic. lib. 2.* Etsi magis est quod gratuler tibi, quàm quod te rogem. *id. pro Mll.* Nisi forte magis erit parricida, qui consularem patrem, quàm si quis humilem necaverit.

Admonitio.

Non temerè (Magis) pro (Plus) usurpandum est : Magis enim plerumque ad comparisonem per-

pertinet, & potius, significat plus autem sæpe refertur ad magnitudinem, & contrarium habet (Minus) ut, plus virium, plus jucunditatis, item plus posse, plus efficere, & alia ejusmodi, quibus locis [Magis] usurpare licet. Lege PLUS.

Magis, absolute positum.

2. Sæpe absolute ponitur, sed ita ut (quam) ferè intelligatur. *Cic. lib. 16. epist. 14.* Exspecto tuas literas, te ipsum multò magis. *idem Parad.* Nihil huc addi potest, quo magis virtus sit. *id. pro Planc.* Magis Ædilis fieri non potuisset, id est: Quàm factus *id. lib. 1. epist.* Cum Pompejus ita contendisset, ut nunquam magis.

Magis si.

3. Nonnunquam assumit [Si.] *Cicer. de Am.* Tum magis id diceres Fanni, si nuper in hortis Scipionis affuisses. *Plaut. Mil.* Magis dicas, si scias, quod ego scio. *Terent. Heaut.* Magis, si magis nôris, putes ita rem esse.

Magis, magisque, magis, ac magis.

4. Interdum (Magis) iteratur rei magis declarandæ gratia. *Cic. lib. epist.* Sed mihi quotidie magis magisque de suis rationibus cogitanti placet. *id. 1. Phil.* Quotidie magis magisque perditii homines tectis, templisque urbis minitarentur. *id. Att. lib. 14.* Itaque de Græcia quotidie magis ac magis cogito. *id. Att. lib.* Magis ac magis suspicor te in Epirum profectum. *Je länger, je mehr, alle Tag mehr.*

Nibilo magis. Vide Nibilo.

Magis, cum Minus comparatum.

5. Aliquando (Magis) cum (Minus) comparatur. *Cic. 1. Offic.* Capeffentibus Rempubl. nihilo minus quàm Philosophis, haud fcio an magis etiam despicientia adhibenda est rerum humanarum. *Terent. Adel.* Omnes, quibus res sunt minus secundæ, magis sunt natura quodammodo suspiciosi.

Maximè, iteratum.

1. *Cic. lib. 1. epist.* Et eos maximè, qui te maximè debuerant, & plurimum potuerunt juvare.

Quàm Maximè.

2. [Quàm maximè] rem plurimùm auget. *Cic. 1. de Orat.* Dicere quàm maximè ad veritatem accommodare. Der Wahrheit gemäß, oder ähnlich zu reden, so viel als immer möglich ist.

Vel maximè.

3. Vel maximè, idem pene quod (Quàm maximè.) *Cic. 2. de Nat. Deor.* Mihi videtur vel maximè confirmare. *id. Part.* Quæ quidem vel maximè suspicionem movent. Macht oder bringt mehr Argwohn als alle andere Ding, macht mehr Verdacht, als.

Ut cum maximè.

4. Ut cum maximè ad tempus refertur. *Cic. ad Q. Fr. lib. 2.* Domus celebratur ut cum maximè. Mehr als nichts.

Quam

Quàm qui maximè.

5. (*Quàm qui maximè*) ad personam. *Cicer. lib. 5. epist.* Tam sum amicus Reipubl. quàm qui maximè. Ich bin der Gemeinden so hold, als einer seyn mag.

Ut quisque maximè, ita potissimum.

6. *Cic. 1. Offic.* Ut quisque maximè opus indigeat, ita ei potissimum opitulari. Wie mehr einer Hülff bedarff, je mehr sol man ihm Hülff thun.

De adverbio MAGNOPERE.

C A P. XCI.

1. **M**agnopere, ex (*Magno*) & (*Opere*) factum, usurpatur [*Multum*] aut [*Valde.*] *Cic. lib. 15. epist. 14.* Ego cæterarum rerum causa tibi Romam magnopere properandum censeo. *id. pro Rosc. Com.* Quorsum recidat responsum tuum, non magnopere laboro. Wie dein Antwort fällt, ist mir nicht viel daran gelegen. Ich frage nicht viel darnach was du antwortest, gibt mir nicht viel zu schaffen. *id. 7. Ver.* Quid, inquam, magnopere potuit Cleomenes facere, istius avaritia navibus exinanitis? *idem de lege.* Philosophis magnopere author fuit, ut, &c. *id. lib. 6. epist.* Magnopere putavi oportere.

Magnopere.

2. Interdum hoc adverbium dividitur in ea, ex quibus conflatur. *Cic. Att. lib. 13.* Magnopere accersitus. *id. lib. 13. epist.* Magnoque opere abs te peto. Und bitte dich aufs bestigste, ganz fleißig.

De adverbio MALE, & Interjectione
MALUM.

C A P. XCII.

Malè accipere.

1. **M**alè accipere est, (Malè tractare) & refertur tum ad verba, tum ad facta.

Cicer. 3. Verr. Malè accepit verbis Rabonium. Hat ihn hart gestraft, gescholten, hat ihn wohl hierdurch gelassen, den Buben wohl gepuht. *id. 4. Ver.* Epicrates homines multis verbis malè à se acceptos dimisit. *Lentulus Ciceroni lib. 12. epist. 14.* Exclusus enim ab Antiochia Dolabella, & in oppugnando malè acceptus.

Malè mulctare.

2. Malè mulctare [idem quod] pugnare, verberibusve malè accipere *Cic. in Brut.* Addebant etiam Scriptores illos malè mulctatos exisse cum Galba. *id. 6. Verr.* Qui primò obistere conarentur, malè mulctati clavis, ac fustibus repelluntur. Mit Faust, Hämmeren, und Stecken wohl abgebläut, übel oder heftlich zugericht.

Malè audire.

3. (Malè audire) & [Bene audire] ferè ad malam, aut bonam famam pertinent? nam cui maledicatur, is malè audit: cui benedicatur, audit bene. *Cic. Att. lib. 6.* Qui me idcirco putant bene audire velle, ut ille malè audiat. *idem 5. Tusc.* Sudaster erat M. Crassus, sed aliud molestius, quod malè audiebat, etsi, ut mihi vi-

debatur injuria. Er hat ein böß Geschrey, man redet ihm nicht viel gutes nach.

Malè sit, Deus malè faciat

4. Malè sit [Dii malè faciant] malè precans erat. *Catulus*

At vobis malè sit, male tenebræ.

Cic. Att. lib. 13. Malè mihi sit, si unquam quicquam jam enitar. *id. Att. lib. 15.* Malè sit Antonio, siquidem Buthrotiis molestus est. *id. lib. 11. epist. 1.* Dii isti Segulio malefaciant, homini nequissimo.

Malè narras.

5. Malè narras (est) Tristem nuntium affers. *Cic. Att. lib. 16.* Du bringst böse Zeitung, oder Botschaft von ihm. Cui opponitur [Narras bene.]

MALUM.

6. Malum sæpe interjectio est indignantis. *Cic. 1. Phil.* Quænam, malum, est ista voluntaria servitus. *idem 3. Verr.* Quæ (malum) est ista tanta audacia, atque amentia? Weit ein gut Jahr, was ist das für eine Frechheit.

De adverbio MINUS.

C A P. XCIII.

Minus pro Parum, aut Rarius.

1. **M**inus sæpe pro (parum) usurpatur. *Cic. de Amic.* Si minus intelligitur, quanta vis amicitiae sit, ex discordiis percipi potest. Wan es nicht gnug verstanden wird, wans nicht gnug am Tag ist, was die Freundschaft für

für mächtige Ding sey. *idem Dola ad Cicer. lib. 7.*
 Terrentia minus bellè habuit. Ist nicht so gar
 wohl auf gewesen, hat sich etwas schwach be-
 funden. *Cic. lib. 12.* L. Cotta minus in Senatum
 venit. Kommt wenig oder selten in Rath. *id. de*
Amic. Quodque minus per se quisque posset,
 id acciperet ab alio. *Cæs. lib. 1. de bello Gallico.*
 Ut & minus late vagarentur, & minus facile
 finitimis bellum inferre possent. Nicht so weit
 umschweiffen, und nicht so leichtlich mit Krieg
 angreifen.

Minus, pro Non.

2. Minus interdum pro (Non) ponitur, præ-
 fertim cum antecedit (Si.) *Cic. Phorm.* At non-
 nunquam quæ prædicta sunt, minus eveniunt.
 Geschicht nicht. *id. 3. Ver.* Si minus necari aut
 custodiri oportebat, Lege [Si minus.]

Minus quàm, minus ac, minus atque.

3. (Minus) assumit (Quàm) apud Oratores,
 interdum (Ac) vel (Atque) apud Poëtas. *Cic.*
lib. 15. epist. 10. Si mihi tecum minus esset,
 quàm est cum tuis omnibus. *Virg. 5. Æn.* Haud
 minus ac jussi faciunt. *Hor. lib. 2. Satyr. 7.* Qui
 peccat minus atque ego.

*Nihilominus, Vide Nihilominus, mi-
 nusque.*

4. Ut Magis, ita Minus iteratur interdum. *Te-
 rent. Heaut.*

Nam mihi jam minus, minusque obtemperat.

Minimè.

5. Minimè, plus est quàm Minus, sed non

penitus negat, si vim ejus propriam spectes. *Cic. in Brut.* Sed mihi placebat Pomponius maxime, vel minime displicebat. Hat mir am allerwenigsten mißfallen. *Cæs. lib. 1. de bel. Gal.* Minimeque ad eos mercatores sæpe commeant. *id. lib. 13. epist. 4.* Homo minime ambitiosus, minimeque in rogando molestus. Gar wenig. Am wenigsten ehrgeizig und verdrießlich, oder überlästig. *id. 7. Verr.* Etsi in hac quadriremi minime multi remiges & milites deerant.

Minimum.

1. (Minimum) cum (Maxime) comparatum. *Cic. Amic.* Ut quisque minimum firmitatis habeat, minimumque virium, ita amicitias appetere maxime. Je weniger einer Macht, Zug, und Recht hat, je mehr sucht er Freundschaft.

Vel Minimum cum, plurimum, comparatum.

2. Comparatur interdum Minimum cum (plurimum.) *Cic. in Orat.* Hoc in genere nervorum est vel minimum, suavitatis autem vel plurimum.

Minimum, pro eo, quod minus Latine dicitur
(*Ut minimum.*)

3. *Cic. de Univ.* Ita fiunt omnes partes minimum octoginta una. Zum wenigsten, wenigst. *id. in Orat.* Non loquor de uno pede extremo, adjungo [quod minimum sit] proximum superiore.

De Adverbiis MIRE , MIRIFICE , &
MIRUM.

C A P. X C I V.

1. **M**ire parum usitatum est. *Cicer. Att. libr.* Puero manicipia mire favent , pro quo (Mirifice) usurpatur. *Cic. Acad. 2.* Quas mirifice Plato erat amplexatus. *id. 1. de Orat.* Ac jam tum erat adolescentulus his studiis mirifice deditus. *id. lib. 1. de nat. Deor.* Te mirifice ab eo diligi intelligebam.

2. [Mirum] etsi proximam vim habet , tamen ad nomen magis videtur accedere. *Cicer. ibid.* Hoc igitur mirum quiddam valet. *id. lib. 2. de Orat.* Idem permirum mihi videtur te &c.

Mirum si , mirum ni.

3. [Mirum] interdum assumit [Si , vel Ni] *Cic. de Aruf. resp.* Nec mirum , si hoc vobis ridiculum videtur. *Terent. Eun.* Mirum , ni tu credas , quæ iste dicat. *Muß ein Wunder seyn , wenn du nicht glaubest , was der sagt ? Cic. 2. Orat.* Quid ploras Pater ? mirum , ni cantem , ex poëta. *Es ist ein wunder , daß ich nicht singe.*

Mirum quàm , mirum quantum.

4. Interdum jungitur cum (Quam) aut (Quantum.) *Cic. Att. lib. 13. epist.* Mirum quàm inimicus ibat , ut ego objurgarem. *Liv. lib. 1.* Mirum quantum illi viro hæc nuncianti fides fuerit.

Mirum unde.

3. Aliàs cum unde. *Cic. de Orat.* Mirum mihi videtur , unde tu inveneris.

De adverbio MODO.

CAP. XCV.

Modò, Allererst, vor einer kleiner Weil.

1. **M**odò ad tempus relatum, non est idem quod Nunc, sed aliquantò ante. *Cic. 7. Verr. Quid dico nuper? immò verò modo, atque adeò paulò ante. id. lib. 4. epist. 13. In qua urbe modò gratiâ, authoritate, & gloriâ floruimus, in ea nunc iis quidem omnibus caremus. Unlångst, vor eine Weil. id. 5. de Fin. Modò enim fuit Carneades.*

Modò, modò, pro nunc, & nunc.

2. Modò iteratum significat idem quod (Nunc) vel (Alias) iteratum. *Cic. 1. de Nat. Deor. Cotta meus modò hoc, modò illud. Jetzt dieses, jetzt jenes, jetzt eines, bald ein anders. id. 2. de Nat. Deor. Modò his, modò illis partibus. id. Att. lib. 13. Att. lib. 1. O Academiam volaticam, modò huc, modò illuc. Jetzt dahin, jetzt dorthin. id. 2. de Nat. Deor. Quod si horum vi cælum, modò illo modo temperatur.*

Modò, pro Tantummodo, vel Dummodo.

3. Interdum (Modò) pro Tantummodo, vel Dummodo usurpatur. *Cic. in Orat. Hi unum modò quale sit, suspicantur. Eins allein, nur ein Ding. Ter. Adelpb. act. 53. Modò facito, ut illam ferves: Allein siehe zu, daß du sie verwahrest.*

Si modo, pro, Si tamen.

4. (Si modo) interdum est (Si tamen.) *Cic. Att.*

Att. lib. 2. Contudi enim animum , & fortasse vici , si modò permanfero. Ich hab ihm das Hertß zerschlagen , und vielleicht überwunden , wan ich nur verharren möcht , allein daß ich beständig bleibe. *id. lib. 10. epist. 9.* Omnia ei obsequia polliceor , si modò rempubl. respicere volet. *id. lib. 1. epist. 5.* Si Pompejus modò ostenderit sibi placere. Wan er sich nur ein klein wenig zu verstehen gibt , daß ihm gefalle.

Modo, pro Dummodo, modò me, modò ut.

5. Alias est Dummodo. *Cic. 6. Verr.* Concedo ut impune emerit, modò ut bona ratione emerit. *idem 1. Off.* Quæ placet Peripateticis , & rectè placet , modò ne laudarent iracundiã. *idem Att. lib. 5. epist. 4.* Modò ne illa exceptio in aliquem incurrat bene meritum. *id. pro Flac.* Quis ignorat? modo unquam mediocriter ista scire curaverit.

Modo cum, modo ubi.

6. *Plaut.* Modo cùm dicta in me ingerebas. Gleich jetzt , vor einer kleiner Weil. *Terent. And.* Damnum modo timere sensi , ubi nuptias futuras esse audivit.

Modò adverbio MOX.

C A P. XCVI.

1. **M**Ox] est Paulo post. Sic enim differunt. Modo, Nunc, & Mox , quod (Nunc) de tempore præsentis dicitur , Modo de eo, quod paulo post sequitur. *Cic. 1. de Orat.* Verùm illa mox , nunc de ipsa exercitatione , quid sentias, quærimus. *idem 1. de Div.* Discedo paulisper à

fomniis, ad quæ mox revertar. *id. Ast.* Jussitque mihi nunciari, mox se venturum. *Alsbald, von Stund an.*

Quàm mox, quanto post.

2. *Plaut. Bacch.* — Quàm mox navigo? *Wie bald werde ich schiffen.* *Dum. Terent. Phorm.* Exspecto, quàm mox veniat. *Liv. lib. 5.* Concione dimissa corpora curant intenti, quàm mox signum detur. *Cic. pro Rosc. Com.* Exspecto, quam mox Cherea hac ratione utatur.

De Conjunctione NAM & NAMQUE.

C A P. XCVII.

Nam, & Namque in anteoccupatione.

1. **N**am, & Namque [ut à trito, vulgatoque usu abeamus] interdum anteoccupationi serviunt. *Cic. 1. de Inu.* Nam Hermagoras quidem, nec quid dicat attendere, nec quid polliceatur, intelligere videtur. *id. Phil. 8.* Nam quod me tecum iracundè agere dixisti solere; non est ita; vehementer me agere fateor, iracundè nego. *id. 1. de Orat.* Namque illud quare Scævola negasti te fuisse laturum? Quibus locis ad ea, quæ adversarius objecerat, vel auditor, lectorve objicere poterat, respondetur.

Nam, in enumeratione.

2. Sæpe [Nam] in enumeratione postremum locum obtinet, ut subjiciat, quod requirere posset auditor. *Cic. ad Q. Fr. lib. 1. epist. 1.* Nam quid ego de Gratidio dicam? *id. lib. 14. epist. 1.* Nam quid ego de Cicerone dicam, qui.

Nam,

Nam, subjectum in interrogatione.

3. Interdum subjicitur in interrogatione. *Cic. partit.* Numquid nam restat? *id. Att. lib.* Quinque cohortibus quidnam se facturum arbitratur. Was meint er dan, daß er damit machen wolt?

De adverbio NÆ.

C A P. XCVIII.

1. **N**Æ) graviter affirmantis est, usurpatur pro [Verò] sed ferè pronomini præponitur. *Cic. 1. de nat. Deor.* Næ ego incautus, qui cum Academico, & eodem Rhetore congredi conatus sum. Ich bin je, oder ja freylich ein unfürsichtiger Mensch. *id. lib. 7. epist.* Scilicet ista quidem summa, næ ego multò libentius emerim diversorium Terracinæ. *id. lib. 7. epist.*
 1. Næ tu haud paulo plus delectationis habuisti, quàm quivis nostrum. Du zwar, hast nicht ein wenig mehr, als wir, Lust gehabt. *id. 12. Tusc.*
 Næ ille vir sapiens lætus morietur. *id.* Næ ista præclara sapientia non magno æstimanda est. *id.*
 2. *Catil.* Næ illi vehementer errant.

Admonitio.

A Plauto, ac Terentio etiam sine pronomine usurpatur, à Cicerone non item.

De adverbio NE.

C A P. XCIX.

Ne, cum Vereor, Timeo, Metuo.

1. **V**Ereor 1. ne) est Nolim, sed metuo. *Cic.*
 2. *Asad.* Vereor ne subarroganter facias,

si dixeris tuam. *id. Att. lib. 4.* Vereor, ne nihil habuerit. *Terent. And.* Tum autem hoc timet, ne deservas se. *Cic. pro Mil.* Metuebat scilicet ne indicaretur. Er trug Sorg, es möcht an Tag kommen, er fürcht daß es offenbahr werde.

Non vereor ne, Non metuo ne.

2. Non vereor ne, (hoc est, Nolim) sed Non timeo. *Cic. lib. 2. epist.* Non vereor, ne quid temere, ne quid stultè facias. *id. 2. Acad.* Itaque non metuit, ne confundere omnia videatur.

Vereor, ne non, Timeo, ne non.

3. (Vereor, ne non) idem est, quod (Vereor, ut) id est: Velim, sed timeo. *Cic. Att. lib. 7.* Vereor, ne exercitum firmum habere possis. *id. Att. lib. 9.* Sed timeo, ne non impetrem. Lege: Vereor ut.

Non vereor, ne non. Non metuo, ne non.

4. (Non vereor ne non) est [Velim, sed non timeo] *Cic. lib. 2. epist. 1.* Non enim vereor, ne non scribendo te expleam. Ich Sorge nicht, daß ich dir nicht gnug wol schreiben. hoc est: Ich trag keine Sorg, ich will dir oft gnug schreiben, ich will dich mit schreiben ersättigen. *idem 6. Verr.* Non vereor, ne hoc officium meum P. Servilio Judici non probem. Ich fürcht mir nicht, der Richter wird mit meinem Dienst zufrieden seyn.

Ne, pro, Ut non.

5. (Ne) pro [Ut non] usitatus est, quam ut exemplis illustrandum videatur. Satis est admonere pro (Ut non) usurpandum esse (Ne,)

Us

Ut ne.

6. Interdum præponitur, *Ut. Cic. 1. Offic. Justitiæ primum munus est, ut ne cui quis noceat. Id lege: Ut ne.*

Néve, & Nen.

7. Néve conflatum est ex *Ne, & Ve*, pro *Vel.* Ex Néve, factum est *Neu*, fuga postremæ litteræ.

Ne, & Néve.

8. *Cæs. 1. de Bell. Civ. Ne labori suo, neve periculo parceret. Cic. ad Q. Fr. lib. 1. Hoc te primum rogo, ne contrahas ac demittas animum, neve te obrui tanquam fluctu &c. finas.*

Ne, neu, neve, neve.

9. *Salust. Catil. Ne quis postea ad Senatum referat, neu cum populo agat. Cic. 3. de orat. Neve asper eorum concursus, neve hiulcus sit. id. lib. 1. ep. 9. Peto à te, ut id ad me neve in hoc reo, neve in alio requirat.*

Ne multa, ne multis.

Mit einem Wort, kürzlich davon zu reden.

10. *Ne multa, ne multis, sunt brevitatis notæ in narrationibus. Cic. 5. Verr. Ne multa Jud. his contumeliis scitote Q. Lollium ad Apronii leges, conditionesque venisse. idem pro Clu. Ne multa, perquiritur à coactoribus, invenitur ea ferrula ad Stratonem pervenisse. id. ibid. Ne multis Diogenes emitur.*

Ne, prohibentis, cum Coniunctivo.

11. Ne, cum prohibentis est, Coniunctivo & Imperativo modo adijungi solet. *Plaut. Mil.* Ne me moneatis, necmini ego officium meum. *idem Pseu.* Ne doce. *Ter. Ant.* Ne nega. *Cic. 2. de leg.* Ne cogito quis stirpem, præter Idææ, matris famulos.

Admonitio.

12. Cicero libentius usurpat, Noli, & Cave. *Cic. Att. lib.* Noli putare me quicquam maluisse, quam &c. *idem pro Flac.* Nolite existimare eos, &c. *idem lib. 10. ep. 2.* Cave enim putes ullas literas unquam gratiores, quam suas esse in Senatu recitatas. *idem 4. epist.* Sed cave, si me amas, existimes me.

Ne vivam, jurantis.

13. *Cicer. lib. 6. epist.* Sed ne vivam, si tibi concedo. Das soll mein letztes Wort seyn: Gott laß mich nicht leben, wan ich dir weiche, wan ich dir etwas bevor gib. *idem Att. lib. 4.* Quid poteris, inquit, pro his dicere? ne vivam, si scio.

Ne, supplicantis, aut detestantis.

14. *Cur. lib. 5.* Ne Dii siverint, ut hoc decus mei capitis, aut demere mihi quisquam, aut condonare possit. *idem lib. 10.* Ne Dii siverint, inquit, ut Alexandri fortuna, tantique regni fastigium in istos humeros ruat: homines certe non ferent. Da sey Gott vor, das wolle Gott nicht, dafür behüte uns Gott.

Ne dicam.

15. Ne dicam) est correctio, antequam dicatur. *Cic. libr. 1. de nat. Deor.* In tam leves, ne dicam ineptas sententias incidisse. *Hät schier gesagt, ungeschickte. idem libr. 2. epistol. ultim.* Tu tibi fac, ut persuadeas, non esse me tam imbecillo animo, ne dicam inhumano, ut &c.

Ne dum.

16. Ne dum) plerumque subjicitur, & servit parti deteriori. *Cic. pro Cluent.* Optimis temporibus non potuerunt, &c. ne dum his temporibus, &c. *id. lib 4.* Quæ tantum habent mysteriorum, ut ea ne librariis quidem committamus, nedum cuilibet. *Daß wir es auch nicht unsern Buchschreibern oder Secretariis zuschreiben, zugeschweigen einem jedweden, vertrauen. h. e. viel weniger andern Leuten, die nicht so geheim seynd. id. pro Planc.* Ego verò ne immortalitatem quidem accipiendam putarem, nedum emori cum pernicie Reipubl. *id. in 2. Agr.* Vir privatus vix se continet, ne dum isti non conquirituri sint aliquid sceleris. *idem pro Dom.* In scelere religio non valeret, ne dum valeat id, quod imperitus adolescens, &c. fecisse dicatur.

Admonitio.

17. Nedum) subjici non solet, nisi cum antecedit negatio: quod ex appositis exemplis apparet. Nam cum affirmamus, (Non modo) aut (Non solum) adhibetur. *Cic. lib, 4. epist. 14.*

Secundas etiam res nostras, non modò adversas pertimescebam. *id. lib. 12. epist. ult.* Vultus tuos mihi expressit omnes, non solum animum, ac verba pertulit. Nam illud ex 7. *lib. epist.* (erat enim multò domicilium hujus urbis aptius humanitati tuæ, quam Peloponnesus, ne dum patriæ) tacitam videtur negationem continere. Ne dum rarò usurpatur in principio, pro (Non dicam) aut (Non modò) *Cic. Att. lib. 9. ep. 27.* Nedum hominum humilium, ut nos sumus, sed etiam &c.

Ne quidem, pro nec quidem.

16. Ne quidem) usurpatur pro (Nec quidem) cum negando aliquid augemus. *Cic. Att. ne si velim quidem, id facere possem. Wan ich schon gern wolte, könte ichs doch nicht thun. id. 3. Catil.* Ne dici quidem opus est, quanta cum dimicatione civium. *id. Att. lib. 6.* Si tu judicabis: ne ad Catonem quidem provocabo. *id. 1. de Natur. Deor.* Nefando quidem auditum est. *idem pro Dejot.* Dejotarius nunquam succumbet inimicis: ne fortunæ quidem. *id. 1. Offic.* Victoriæ jacturam ne minimam quidem facere velent, ne republica quidem postulante. *idem pro Mil.* Ergo illi ne causa quidem itineris, etiam causa manendi. *idem 1. Verr.* Non enim prætereundum est, ne illud quidem. Es soll auch das nicht umgangen werden, oder nicht verschweigen bleiben.

Ne quidem, cum Nedum, vel Non modò.

17. *Cic. lib. 9. epist. 26.* Me quidem nihil istorum ne juvenem quidem movit unquam, nedum senem. *idem lib. 14. epist. 19.* Cui facile persuasi, mihi quod rogaret, ne licere quidem, non modò liberè.

Admonitio.

18. Ne, cum [quidem] ita conjungitur, ut semper verbum aliquod interponatur.

De Conjunctione NE, Enclytica.

C A P. C.

NE conjunctio Enclytica, tum interrogationi servit, tum dubitationi. *Cic.* Putares ne unquam fieri posse, ut mihi verba deessent? Hättest du auch gemeint, daß mir je etwa an Worten solte mangeln? *id.* Tamen ne arbitraris id te posse obtinere? *idem pro Dem.* Jedoch meinst du daß es mög erhalten werden? Ut videamus satis ne ista sit justa defensio. *1. Acad.* Ob die Verantwortung billig gnug sey.

Ne, An.

2. Sæpe (post Ne Encliticam) subjicitur [An] *Cic. lib. 16.* Romam ne venio, ac hic maneo? an Arpinum? Sol ich gen Rom ziehen, oder hier bleiben, oder gegen Arpinum gehen? *idem lib. 16. epist. 1.* Tria sunt autem: maneam ne Arpini, an propius accedam, an veniam Romanam. *idem lib. 2. epist. 5.* Unum nescio, gratuler ne tibi, an timeam. Eins weiß ich nicht, ob ich dir Glück wünschen, oder deinenthalben mir fürchten soll.

Ne,

Ne, nec ne, non, an non.

3. Aliàs additur [nec ne] vel (an non) *Cic. pro Rosc. Com.* Quæro enim, potueritne Roscius ex societate partem suam quærere, nec ne. *id. lib. 2.* Parthi transierint, nec ne, præter te video dubitare neminem. *Terent. Hæc.* Sed is nec est, quem quæro, an non?

Admonitio.

4. Cum antecedit (Ne) Enclitica, non subjicitur Aut, sed An.

De Conjunctione NEC & NEQUE.

C A P. CI.

Nec, pro Non.

1. **N**Ec) sæpe ursurpatur pro (Non) *Cic. pro Quinct.* Quo mortuo, nec ita multo post in Galliam proficiscitur. Nicht so gar lang darnach. *id. lib. 1. de Nat. Deor.* Nec opinatum patrociniū à vobis esse suspectum. Unverhofften Schutz. *id. lib. 13.* Ei nec opinanti voluntatem tuam tantam per literas detulisse. Da er auch nicht daran gedacht.

Nec nec, neque neque.

2. Nec, & Neque sæpe iterantur, etiamsi antecedit negatio, *Cic. de Am.* Nec enim melior vir fuit Africano quisquam, nec clarior. *idem lib. 8. epist.* neque absolutus, neque damnatus. *idem 1. Off.* Nulla enim vitæ pars neque publicis, neque privatis, neque forensibus, neque domesticis in rebus, neque si tecum agas quid, neque si cum alio contrahas, vacare officio potest.

test. *id. lib. 5. epist.* Nullo loco deero, neque ad consolandum, neque ad levandum fortunam tuam. *id. Att. libr. 9.* Non medius fidius præ lachrymis possum reliqua nec cogitare, nec scribere.

Neque, nec.

3. Interdum neque cum nec copulatur. *Cic. libr. 15. epist. 1.* Neque opibus satis firmi, nec voluntate sunt. *idem lib. 3. epist. 5.* Neque enim obscuris personis, nec parvis in causis res agitur.

Nec, & neque &.

4. Aliàs [nec] & [neque] cum (Et) junguntur. *Cic. lib. 10. epist. 1.* Furnium nostrum tanti à te fieri, nec miror, & gaudeo. *id. lib. 4. ep. 6.* Nec à me alieni, & tibi amicissimi. *idem 1. de Orat.* Homo nec meo judicio stultus, & suo valde prudens.

Nec sed, neque sed.

5. Aliàs [Sed] assumunt. *Cic. lib. 9. epist. 24.* Nec ad id voluptatem refero, sed ad communitatem vitæ, atque victus. *id. lib. 1. epist. 9.* Neque Respublica Consules haberet, sed mercatores provinciarum.

Ne dùm, neque dùm.

6. Nedùm) & (neque dum) est quod insulè dicitur [Et non dum.] *Cic. Att. lib. 6.* Cassius ineptas literas misit: ne dum Bibuli erant allatæ. *id. Att. lib. 14.* Neque dum Roma es profectus. Bist noch nicht von Rom gerückt.

Nec enim, neque enim.

7. Nec enim) & (neque enim) usurpantur eleganter pro (non enim.) *Cic. de Am.* Nec enim illa prima vera est. *idem 5. Verr.* neque enim hoc possum negare. *id. de Amic.* neque enim sunt isti audiendi, qui &c.

Nec verò, neque verò.

8. Nec verò, neque verò] interdum gravius negant. *Cic. 3. Phil.* nec verò illum similiter, atque ipse eram, commotum esse vidi. Aber ich hab ihn die Wahrheit zu sagen, nicht so bewegt gesehen, wie ich war. *id. 1. de Orat.* Neque vero mihi quicquam præstabilius videtur &c.

9. Sæpe serviunt anteoccupationi. *Cicer. 2. Philip.* nec verò tibi de versibus respondebo. *idem libr. 1. de Orat.* neque vero istis tragoediis tuis, quibus uti Philosophi maximè solent, Crasse, perturbor. *idem ibid.* neque vero hoc solum dixit, sed ipse & sensit & fecit.

Nequaquam, & neutiquam.

10. Nequaquam) & (neutiquam) vehementius negant. *Cic. 1. de Fin.* nequaquam ista amicitia est. Durchaus nicht, keines wegs. *id. 1. de Natur. Deor.* nequaquam fatis explicatae sunt. *id. Att. libr.* Cui te socium neutiquam puto esse oporteret. *idem de Univ.* Indissolubiles vos quidem esse non potestis: neutiquam tamen dissolvemini. *Ter. And.* neutiquam esse officium liberi puto.

De Adverbio NEMO.

CAP. CII.

Nemo quin, nemo qui non.

1. **N**emo) interdum cum (Quin) aut (Qui non) jungitur. *Cic. lib. 6. epist. 4.* Nemo est, qui cogitet, quam sit metuendus iratus, victor armatus. *idem 5. Tusc.* Adhuc neminem novi Poëtam, qui sibi non optimus videretur.

Nemo, nisi.

2. Aliàs cum (Nisi.) *Cic. lib. 10. epist. 6.* Quorum nemo Consularis habitus, nisi qui animo extitit in Remp. Consulari. *id. de Amic.* Nocere tamen nemini potest, nisi ei, qui eam recepit, eaque delectatur.

Nemo, præter.

3. Nonnunquam cum [præter] *Cicer. lib. 1. epist. 5.* Amicum ex Consularibus tibi neminem esse video, præter Hortensium. *idem Att. lib. 1. epist. 1.* Sed hæc præter me, nemini videntur.

De Adverbio NEMPE.

CAP. CIII.

Nempè in principio pro Certè.

Fürwahr, dem ist also, es ist nicht anders.

1. **N**empè (in principio est, Certè, aut Scilicet.) *Cic. in Brut.* nempe, cum dicis, qui &c. Fürwahr, nemlich: Du meinst eben den, der 2c. *idem 5. Verr.* nempe ita dicis propter decumas, *idem Partic.* nempe igitur ea restant, quæ

quæ. *pro Flac.* Si tantam pecuniam Flacco dat, nempe idcirco. *id. 2. Phil.* Sed effugi insidias, nempe in conspectum Antonii veniendum est. Es kan nicht anders seyn, man muß ihm unter die Augen treten.

Nempe pro Nonne.

2. Interdum interrogat atque usurpatur pro [nonne.] *Plaut. Ruden.* nempe hic tuus est? *idem Menech.* nempe jubes? *Cic. 5. Tusc.* nempe negas ad beatam vitam satis esse virtutem? Ist nicht also, du leugnest, daß die Tugend zum seligen Leben gnug sey.

Nempe approbantis.

3. Nonnunquam in responsione est approbantis. *Plaut. Trinum.* Bene ego illi volo facere, si tu non abnuis. Pl. nempe de tuo. Ja zwar, aber aus deinem Sackel, von dem deinem. *Id apud Arch. lochum* ego ero argentarium. D. nempe in foro. *Cic. 3. Phil.* At hujus avus Tuditanus ille nobilis; nempe ille, qui &c.

Nempe, interrogationi subiectum, vim habet amplificandi.

4. Sæpè interrogationi subjicitur. *Cicer. 10. Phil.* Legiones abducis à Bruto. Quas? nempe eas, quas ille ab Antonii scelere abruptit. *idem pro Mil.* In qua tandem urbe hæc homines stultissimi disputant? nempe in ea, quæ &c. *idem 1. Phil.* Cn. Pompeji Consulatus, quibus in actis consistit? nempe in legibus. *idem 7. Verr.* At quo

quo tempore futurum est? nempe cum &c. *U*ber
wan wird das geschehen, zwar eben man, &c.

Admonitio.

5. Nempe) pro (Id est) raro admodum
 usurpari solet in explicatione, aut enumeratio-
 ne multarum rerum: sed ejus loco (nimirum)
 aut (videlicet) usurpatur. *Cic. pro Rosc. Amer.*
Opinor esse in lege, quam ad diem proscriptiones,
venditionesque fiant, nimirum ad Calend.
Junias. Lege [Nimirum, & Videlicet.]

*NIHIL.**C A P. CIV.**Nihil pro Non.*

1. **N**ihil interdum usurpatur pro (Non) *Cic.*
1. Phil. Nihil dico, quis fuerit Brutus.
id. 2. Agr. Beneficio isto legis nihil utitur. idem
Parad. Hoc tamen opus in apertum ut referas,
nihil postulo. Ich begehre nicht.

Nihil, nisi.

2. Nihil sæpissimè assumit (nisi) *Cic. lib. 10.*
epist. 6. Nihil laboro, nisi ut salvus sit. id. lib.
9. epist. 15. Nihil video, quod timeam, nisi quod
omnia sunt incerta.

Nihil præter, nihil præterquam.

3. Interdum [præter.] *Cic. lib. 4. epist. 4. Ut*
si Romæ sis, nihil te præter tua delectare possit.
Liv. lib. 2. Cum Valerio nihil, præterquam de
lege loqueretur.

Nihil aliud nisi, nihil quam.

4. Nihil aliud, nisi) usitatissimum est. *Cic.*
pro

pro Rosc. Am. Nihil aliud fecerunt, nisi rem detulerunt. Sie haben sonst nichts gethan, dan daß sie die Sach. *id. Attic.* Nihil aliud me consolatur, nisi quod illum non arbitror, &c. *idem Q. Fr. lib. 2. ep. 9.* Nihil dicam aliud, nisi verebor, ne quando tibi ego molestus sim.

Aliud quam] minus usitatum est apud Ciceronem: apud Cæsarem, & alios frequentius. *Cic. pro Rab.* Agitur enim in hac causa Quir. nihil aliud, quam ut nullum sit post hac in rep. consilium.

Nihil, ne quidem.

5. Nihil] quamvis assumat (Ne quidem) vim tamen negandi retinet. *Cic. Att. lib. 9. epist. 1.* Mirabar nihil allatum esse, ne rumoris quidem. Mich wundert, daß nichts herkam, ja auch nicht das wenigste Gassengeschrey. *id. ad Quinct. Fr. lib. 3. ep. 1.* Ad eas ego litteras nihil scripsi, ne gratulandi quidem causa. Auf das Schreiben hab ich nichts geantwortet, ja auch nicht, daß ich ihm Glück gewünscht hab.

Nihil, quid nihil, quod non.

6. *Cic. ad Qu. Fr. lib. 3. epist. 3.* Nihil prætermisi quadam epistola, quin enucleatè ad te perscriberem. *idem Att. libr. 2. epist. 17.* nihil est, quod non timendum sit. *idem 2. Phil.* Ego nihil prætermisi, quin Pompejum à Cæsaris conjunctione avocarem, id est, (Quo minus.)

Nihil, quo minus, quamobrem non.

7. *Cic. Brut. ep. 16.* Nihil affertur, quo minus summa supplicia nobis timenda sint. *idem lib. 6.*

epist.

epist. 13. Considerare debes, nihil tibi esse committendum, quamobrem eorum, quos laudes, non te similem præbeas.

Nihil cur, quare, quamobrem.

8. *Cic. lib. 9. ep. 6.* Quod ego cur nolim, nihil video. Ich sehe nicht, warum ich das nicht soll wollen. *idem lib. 6. ep. 21.* Nihil est, cur te advenientibus offerre gestias. Ist nicht vonnöthen, daß du dich anzubiethen begehrest. *idem lib. 11. ep. 24.* Mihi quidem nihil in mentem venit, quare id putem fieri posse. *idem pro Cluent.* Nihil excogitem, quamobrem Oppiniaco damnari necesse sit. *idem 5. de Fin.* nihil est enim, quamobrem nihil percipi posse videatur.

Nihil minus.

6. *idem Att. lib. 2. ep. 4.* Nihil minus velim, quam Pomponium, & puerum versari in timore ruinæ. Ich wolte nichts ungerners, als daß Pomponia, und der Knab in Furcht solten stehen, daß sie nicht zu grund gehen.

Nihil, cum Comparativo.

10. Nihil eleganter etiam cum locis, & personis comparatur. *Cicer. Attic. libr. 4.* nihil dulcius, nihil amœnius. *idem Att. libr. 7.* Tyronem ægrum Patris reliqui, adolescentem probum, nihil vidi melius.

Nihil potius, nihil antiquius.

11. Nihil antiquius, nihil potius eandem vim habent. *Cic. lib. 6. de rep.* nihil mihi potius fuit, quam ut Massiniam convenirem. *id. Attic. lib. 2.*

Ue

Ut omnes intelligerent, nihil sibi antiquius amicitia nostra fuisse.

Nihilo cum Comparativo.

12. Nihilo) semper cum comparativo copulatur. *Cic. de Fin.* nihilo beatior Jupiter, quam Epicurus, dempta aternitate, *idem 7. Verr.* nihilo diligentior esse ad classem ornandam coepit.

Nihilo magis, nihilo minus.

13. *Cic. lib 2. de Div.* Sed ea sumitis, quibus concessis, nihilo magis efficitis, quod vultis. *idem 3. de Fin.* Ut enim qui demersi sunt in aqua, nihilo magis respirare possunt, si non longè absint à summo, &c. *idem pro Mil.* Minus dolendum, te non perfecta: sed puniendum certè nihilominus. *idem lib. 2. de Inu.* Quo non adscripto, nihilominus hæredi caveretur. *idem Phil.* Legati proficiscantur: bellum nihilominus paretur. *Man* laß die Gesandten gehen, und rüstet sich nichts desto weniger zum Krieg.

Admonitio.

14. Nihilominus pro (Tamen) cum antecedit (Etsi, Quanquam) aut aliquid simile, usitatum non est.

15. Nihilominus tamen) non temerè usurpandum.

De adverbio NIMIRUM.

C A P. CV.

1. **N**imirum, ex (ni, & mirum) factum videtur ordine inverso, pro Mirum ni, usurpatur pro (Certè, Videlicet, Scilicet.) *Cic.*

Tusco

Tusc. nimirum igitur, ut in causis, sic in ægritudine, &c. *idem* 1. *de Div.* Hoc nimirum est illud, quod de Socrate accepimus. *idem* *Att. lib.* 9. Itaque nimirum hoc illud est, quod Cæsar scribit in ea epistola. 1. *de Orat.* Sed nimirum majus est hoc quiddam, quam homines opinantur. *idem* in *Brut.* Et nimium is princeps ex Latinis ista tractavit. *idem* *de Amic.* Hæc enim est Tyrannorum vita, nimirum in qua nulla fides.

De adverbio NIMIUM.

C A P. CVI.

1. N imium) sæpè adverbium est, idèmq̃ declarat, quod [nimis.] *Cicer.* 5. *de Fin.* nemo nimium beatus est. *idem* 1. *Catil.* nimium diu te Imperatorem illa tua Manlina castra desiderant. *idem* *pro Cluent.* ne autem nimium multi pœnam capitis subirent. Idcirco illa sortitio comparata est. Damit aber nicht gar zu viel um den Hals kämen. *idem* 2. *de Fin.* Quod vos interdum, vel nimium sæpe dicitis. *idem* 2. *de Orat.* Verbis effervescentibus, & paulo nimium redundantibus. Ein wenig zu viel.

Nimium, quantum.

2. Nimium quantum) est (Mirum quantum) *Cic.* 2. *de Orat.* Sales, qui in dicendo nimium quantum valent. *idem* *lib.* 4. *de Fin.* Sed differre inter honestum & turpe, nimium quantum, nescio quid immensum. Ist über die massen viel, ist so viel, daß nicht zu sagen.

Nimio plus.

3. Nimio plus significantius, quam [nimium.]
Cic. Att. lib. 10. Sed quia nimio plus te diligo.
 Weil ich dich aber mehr als zu viel lieb hab.

De Conjunctione NISI.

C A P. CVII.

1. **N**isi (proprie est) Si non. Es sey dan,
 oder wo nicht. *Cic. pro Cluent.* nomen ju-
 dicum amittimus, nisi ex his ipsis ju-
 dicabimus. *idem Attic. lib. 1.* Dominus (nisi me
 omnia fallunt) de se incredibiliter pertimuit.

Nisi, pro Prater, vel Præterquam, vel
 Veruntamen.

Dan oder weder allein daß, aber doch:

2. Interdum pro (præter) usurpatur, *Cicer. de
 Amic.* negat enim quemquam virum bonum esse,
 nisi sapientem. *id. pro Sest.* Quem unquam eivem
 Senatus, nisi me rationibus exteris commenda-
 vit. *id. 1. Tuscul.* Quid, inquam, tum agimus,
 nisi animum ad se ipsum vocabimus? Was thun
 wir dan anders, als daß wir das Herz in sich
 selbst jagen, treiben. *id. lib. 3. epist. 73.* De re
 nihil possum judicare, nisi illud mihi persuadeo.
id. de Am. Sed hoc primum sentio, nisi in bonis
 amicitiam esse non posse. *Cicer. Att. lib. 11. epist. 6.*
 6. Omnino hæc eodem modo ex hac parte fiunt,
 nisi illud erat infinitum. *Cato cap. 89.* Eodem
 modo anferem alito, nisi prius dato bibere. Eben
 auf die Weiß solst du die Gans äßen, doch gib
 ihr vor zu trincken. *Terent.* Quo pacto, aut un-
 de

de hac hic rescivit? D. nescio, nisi me dixisse memini. Ich weiß nicht, allein daß mich bedünkt, ich hab's gesagt.

Nisi quod.

3. *Cic. lib. 13. epist. 1.* Cum Patrone Epicureo mihi omnia sunt, nisi quod in philosophia vehementer ab eo dissentio. *id. Att. lib. 1.* Hoc me delectat, nisi quod &c.

Nisi ut, nisi ne.

4. *Cic. pro Cael.* Quid est aliud, quod nos patroni facere debeamus, nisi ut eos qui insectantur, repellamus. *Idem pro Mil.* Tum neminem ducebat, nisi ut virum à viro lectum esse diceret. *id. lib. 13. epist. 20.* Quicquam ne putas curare, nisi ut ei ne defint.

Nisi si, pro nisi.

5. Nisi) interdum adsciscit (Si) elegantiae causa. *Tarent. And.* nisi si id est, quod suspicor. Aliquid monitri alunt. Es sey dan, wie mich bedünkt, daß ein Schalk darhinder stecke. *id. Adel.* nisi si me in illo credidisti esse hominum numero. Es sey dan, daß du mich für der Gefellen einen haltest. *Cic. 1. de Orat.* Miseros illudi nolunt, nisi si se jactent. Sie wollen nicht, daß man der Armen soll spotten, es sey dan daß sie sich überhaben und rühmen.

Nisi quis, nisi si quis.

6. Pro (nihil aliquis, nisi quis) vel (nisi si quis) eleganter dicitur. *Cic. Att. lib. 1.* nisi quis

ros Deus respexerit. *idem* 1. in *Brut.* nisi quid de Epaminonda suspicari licet. 2. *Catil.* nisi verò, si quis est, qui Catilinæ similes cum Catilina sentire non pūtet. *idem* *Att. lib. 1.* nisi si quid erit, &c. Es sey dan etwas daran, es steckt dan etwas darhinder.

Non nisi, nisi non.

7. *Plaut. Amp.* non loquar, nisi pace facta. *Cic. lib. 1. epist. 1.* Quoniam tu, nisi peracta re, de me non conquiesci. *Cæs. libr. 3. de bell. Civ.* Juravit se, nisi victorem in castra non rediturum.

Nisi fortè, & nisi verò.

8. Nisi fortè) & [nisi verò] in principiis, ferè Ironiæ serviunt. *Cic. de Par.* nisi fortè volumus Epicureorum opinionem sequi. Es sey dan, daß wir vielleicht dem Epicuro wollen bepfallen. *id. pro Mil.* nisi fortè magis erit paricida, si quis consularem partem, quam si humilem necaverit. *idem pro Mil.* nisi verò existimavimus dementem P. Africanum fuisse, qui &c. *idem pro Flac.* nisi verò paucos fuisse putatis, qui &c. Ihr meinet dan, es seyen wenig gewesen.

De Conjunctione NON.

C A P. CVIII.

Non at, non sed, non verum.

1. **N**ON) assumit sæpe (At, Sed, Verum)
Cic. pro Planc. non valuit rebus iisdem, quibus fortè nonnulli: at valuit assiduitate,

tate, ac valuit fervandis amicis, valuit liberalitate. *idem lib. 1. epist. 9.* Tantum dicam non mihi exercitum; sed duces defuisse. *idem 6. Verr.* Erant præterea duo signa non maxima, verum eximia venustate.

Interdum additur (Certè) aut (Tamen) *Cic. Att. lib. 9. epist. 9.* Tum poterimus deliberare, non quidem integrare, sed certè minus fracta. *idem 1. Offic.* Tenenda sunt sua cuique non vitiosa, sed tamen propria.

Non, etiam.

2. Aliàs adsciscit (Etiam) *Cic. in Orat. extr.* Sed ejusmodi tamen infantia; ut ea, qui utantur, non stulti homines haberi possint, etiam plerumque prudentes. Sie mögen nicht für Narren: Ja wohl noch darzu weise Leuth, gehalten werden.

Non dico, sed non dicam, sed.

3. *Cic. lib. 11. epist. 17.* Magna ejus in me non dico officia, sed merita. *idem pro Sext.* Repugnarem potius cum fomno non dicam exitio, sed periculo certè vestro. *idem Attic. lib. 4. epist. 3.* Magna querela, & gemitu non dicam bonorum: sed plane omnium. *id. post reditum in Sen.* non dicam complecti orando, sed percensere numerando. *id. Attic. lib. 6. epist. ult.* Ut ea, non dicam comprobes, sed studiosè libentèrque comprobes.

Non quin, pro non quod non.

4. *Cic. lib. 16. epist. 24.* Non quin considerem diligentia tua, sed rei me magnitudo move-

bat. Nicht daß ich deinem Fleiß nicht vertrauete. *Idem ad Quinct. Fr. libr. I. epist. I.* non quin possint multi esse provinciales viri boni, sed hoc, &c.

Non quin, sed quia, vel sed quod.

5. *Cic. Att. libr. 7. epist. ult.* Non quin rectum esset, sed quia multo rectius fuit, &c. *id. libr. 4. epist. initio.* non quin ab eo ipse dissentiam, sed quod ea te sapientia esse judicem, ut, &c. Nicht daß ich ihm nicht zuwider sey: nicht daß ichs mit ihm halte? Sondern daß ich dich für so weiß achte, daß.

Non quod, sed quod, vel, sed quia.

6. *Cic. in Orat.* Non quod sola exornent, sed quod excellant. *id. 2. de Orat.* In quo ego non quod libenter malè audiam, sed quia causam non libenter relinquo, &c.

Non quo, pro non quod, sed tamen.

7. Non quo) sæpè usurpatur (non quod) insequente (Sed, vel Sed tamen) *Cic. Att. libr. 16. epist. 14.* non quo ea sit mihi quicquam carius, non esse debeat, sed desperatis &c. Nicht der Meinung, daß mir etwas liebers sey, oder seyn soll, sondern. *id. in Brut.* non quo illa Lælii quicquam sit dulcius, aut &c. Sed multò tamen vetustior, & horridior ille quam Scipio.

Non quo, sed quod, vel quia.

8. Etiam sequente [Quod, vel Quia] *Cicer. libr. 6. epist. 1.* non quo ego certò scirem, sed quod non difficilis erat conjectura. *idem libr. 12. epist.*

epist. 17. Quam ut conserves, non quo de tua constantia dubitem, sed quia mos est ita rogandi, rogo. Nicht daß ich deine Beständigkeit in zweiffel setze, sondern, dieweil es also der Brauch ist.

Non quo, Sed ut, vel, Verum quia.

9. Alias sequente [*Sed ut, aut, Verum quia*] *Cic. Att. libr. 4. epist. 4.* non quo haberem magnopere quod scriberem, sed ut loquerer tecum absens. *id. pro Cæcin.* non quo idem sit servulus, quod familia, verum quia non quibus verbis quidque dicatur, quæritur, sed quæ res agitur.

Non si propterea, vel, Idcirco.

Nicht wie: also auch: Nicht so darum auch, nicht darum daß.

10. *Cicer. Top.* Non enim si sine patribus filii esse non possunt, propterea. *id. 2. de Orat.* non si Opimium defendisti Carbo, idcirco te isti civem bonum putabunt. Sie werden dich nicht darum für einen frommen Bürger halten, daß du den Opimium beschützt hast.

Non modò sed vix, etiam, verum etiam.

11. (*Non modo*) & (*neque modo*) adsciscit (*Sed vix, Sed etiam, Verum etiam*) *Cic. lib. 41. epist. 1.* Itaque mihi venire in mentem nihil potest, non modo quod sperem, sed vix jam, quod audeam optare. *id. de Sen.* Tenebat non modò authoritatem, sed etiam imperium in suos. *id. lib. 16. epist. 6.* non modò dignitas nulla erat,

sed etiam summa deformitas. *idem pro Mil.* neque auxilium modò, verum etiam præsidium pollicentur.

Non solum, sed, sed etiam, sed quoque, verum etiam.

12. Non solum) jungitur cum (Sed, Sed etiam, Sed quoque, Verum etiam) *Cic. lib. I. ep. 6.* Qui omnibus negotiis non interfuit solum, sed præfuit. *id. de Am.* non solum fortuna cæca est, sed eos etiam plerumque efficit cæcos, quos complexa est. *id. pro Cæc.* Dixi non solum re, & sententia, sed verbis quoque. *id. lib. I. de nat. Deor.* non Poëta solum suavis, verum etiam cæteroquin doctus. *id. lib. 4. epist. 3.* neque id solum meâ sponte, sed multo etiam magis monente, ac denunciante.

Non modò non, sed etiam, verum etiam.

13. Non modo non] junctum cum [Sed etiam, Verum etiam] Idem est, quod (Tantum abest, ut.) *Cic. lib. 3. epist. 15.* Dies non modo non levat luctum hunc, sed etiam auget. *id. epist. 12.* Ex tuis litteris non modo non restructum bellum, sed etiam inflammatum videtur. *idem Att. lib. 16. epist. 6.* Tu id non modo non prohibebas, verum etiam approbabas.

Admonitio.

14. Videndum, ne temerè altera negatio, cum requiritur, omittatur. Neque enim rectè diceretur. Tu id non modò prohibebas, verum etiam approbabas, & alia eodem modo.

Nota

Non modò , sed ne quidem , pro non dico.

15. Non modò] pro (non dico) interdum assumit (Sed ne quidem.) *Cicor. libr. 1. epist. 9.* non modò dignitatis , sed ne libertatis quidem partem reliquit. *idem lib. 3. epist. 8.* nullam partem tuorum meritorum non modò referenda , sed ne cogitanda quidem gratia consequi possum. *idem lib. 12. epist. 24.* Ego nullum locum omitto non modo laudandi tui , sed ne ornandi quidem. *idem lib. 4. epist. 24.* nunc non modo agendi rationem nullam habeo , sed ne cogitandi quidem. nec quicquam posthac non modo tantum , sed ne tantulum quidem prateritis. *Attic. libr. 5. epist. 27.* Du solst nicht allein nichts wichtiges, sondern auch nicht das geringste dahinden lassen.

Non modò non , sed ne quidem.

16. Non modo non , sed ne quidem.) usurpari solet pro (Tantum abest:) *Cic. lib. 10. epist. 10.* Cujus rei non modo non prateriit tempus, sed ne maturum quidem etiam nunc meo judicio fuit. *idem lib. 13. epist. 29.* non modo ut non praeesset ulli negotio, sed etiam ut ne interesset quidem.

Non modò , pro non modò non.

17. Interdum tamen (non modo) ut Paulus Manutius observavit. *lib. 1. epist. fam. epist. 9.* (usurpatur pro non modo non.) *Cic. lib. 19. epist. 6.* Regnum non modo Romano homini , sed ne Persae quidem tolerabile. *idem lib. 11. epist. 24.* Mihi non modo irasci gravissima injuria accepta,

sed ne dolet equidem impune licet. *lib. I. de Orat.*
neque solum inscientiam meam, sed ne rerum
quidem magnitudinem perspicit.

*Non modò, postpositum post nedum, aut ne
dicam.*

Will viel weniger geschweigen.

18. Interdum (non modo) subjicitur pro (ne-
dum.) *Cic. 2. Phil.* Quos clientes nemo habere
velit, non modo esse eorum cliens, *idem lib. I.*
epist. 9. nullum meum minimum dictum, non
modo factum pro Cæsare intercessit, quod ille,
&c. *idem Attic. lib. 8.* nihil prætermisum, quod
non haberet sapientem excusationem, non mo-
do probabilem.

19. Aliàs (ne dicam.) *Cicer. lib. 2. epist. 19.*
Magis herculè quàm vellem, non modo, quàm
putaram. *id. lib. 4. epist. 14.* Secundas etiam res
non modo adversas pertimescebam. Will nicht
sagen, zugeschweigen.

Non solum postpositum.

20. (Non solum) interdum subjicitur, item
ut (non modo) pro (ne dicam) *Cicer. lib. 12.*
epist. ult. Vultus suos mihi expressit omnes, non
solum animum, ac verba protulit. *idem lib. 2.*
epist. 21. Ut ipse etiam sibi, non iis solum, qui
oderant, displicebat.

De Pronomine NULLUS.

C A P. CIX.

1. **N**Ullus) dictus quasi (non ullus) latius
patet quàm [nemo] Quippe [nemo]
de

de hominibus tantum dicitur, nullus, nulla, nullum de rebus omnibus.

Nullus, pro, non.

2. (Nullus) interdum pro (non) usurpatur. *Terent. Eun.* nemini, tametsi nullus monens. *Plaut. Baechid.* Is nullus venit. *Cic. Att. lib. 12.* Philotimus non modo nullus venit, sed ne per litteras quidem, aut per nuncium certiores me fecit. Id est, nondum venit. *id. 1. de Orat.* Quod nisi fecisset, Rempubl. quam nunc vix tenemus, jamdiu nullam haberemus. *id. 1. Tusc.* Miseri ob idipsum, quia nulli sunt.

Nullus, pro nullius momenti.

3. Alias (nullus) est (nullius momenti.) *Cic. lib. 7. epist. 9.* Ex eo tempore vir ille summus. Imperator nullus fuit. Hat nichts getaugt, ist nichts werth gewesen. *idem pro Dom.* ne illa quidem, quæ nulla esset, esse lex putaretur. *idem Attic. lib. 14.* Admiseram, seu nullam potius rempubl. *id. Att. lib. 14.* Copias, quas nullas habemus. *id. 2. de leg.* Igitur Titias, & Apuleias leges nullas putas? Meinst du sie gelten nichts, seyen nichts werth.

Nullus, nisi, extra, præter.

4. Jungitur sæpe (nullus) cum (nisi, extra, præter, præterquam) *Cic. lib. 5. epist. 5.* Statueram nullas tibi literas mittere, nisi commendatitias. Ich hab mir vorgenommen, ich wolte dir keine andere, als Befelchs- oder Forderungs-Brieff schreiben. *id. in Orat.* nullus est igitur nu-

merus extra Poeticos. *idem lib. 5. epist. 3. de Art.*
Ad quas litteras tibi rescribi velis nescio, nullas
enim acceperam, præter eas, &c.

Nullus quin: qui non in quo.

5. *Cicer. Att. lib. 1. epist. 1.* Dies ferè nullus est,
quin hic Satyrus domum meam veniret. *Er
kommt fast alle Tag zu mir, es ist schier kein
Tag, daß er nicht zu mir komme. id. Att. lib. 6.*
Nullam intermissem diem, quin &c. *idem lib. 2.
epist. 16.* Nulla est acerbitas, quæ non omnibus
impendere videatur. *id. de Prov. Cons.* Nullum
bellum civile fuit, in quo &c.

De Coniunctione NUNC.

C A P. CX.

Nunc cum, nunc dum, nunc quando.

1. **N**unc] sæpè adiciscit (Cum, aut Dum,
aut Quando.) *Terent. Heaut.* Nunc cum
hinc magno interimento non potest haberi. *idem
Adelpb.* Sineres nunc facere, dum per ætatem
licet. *Cic. lib. 13. epist. 56.* Nunc quando mihi a-
mico officiosissimo tantum oneris imponitur.

Nunc, tum, nunc, olim.

2. Aliàs assumit [Tum, aut Olim] *Cic. lib. 6.
epist. 1.* Tu illum animum nunc adhibe quaeso,
quo me tum oportere esse censebas. *Ter. Heaut.*
Ex sua libidine moderantur, quæ est nunc, non
quæ olim fuit.

Nunc, pro Modò.

3. Interdum usurpatur pro Modò. *Cicer. Att.
lib. 1.* Nunc reus erat apud Crassum divitem Ve-
stius

etius de vi. *id. in Brut.* Vidī nuper & nunc videbam de ea re.

Nunc jam.

4. Nunc jam) *Cic. lib. 12. epist. 12.* Nunc jam sum expeditus. *Nummehr bin ich fertig. idem 6 Verr.* Patior non moleste Jud. eam vitam, quæ mihi suâ sponte ante jucunda fuerit, nunc jam meâ lege, & conditione necessariam futuram.

Nunc verò, post Si.

5. Nunc verò) subjici solet in comparatione rei fictæ, augendi gratiâ. *Cic. pro Font.* Si M. Fonteiū Jud. in causa deficerent omnia, &c. tamen esset vobis magnopere providendum, &c. Nunc verò cum lædat nemo bonus, &c. *idem 7. Verr.* Si hoc non apud cives Roman. &c. si ad saxa, & solitudines conqueri, ac deplorare vellem: tamen, &c. commoverentur. Nunc verò cum loquor apud Senatores popul. Roman. &c.

De Conjunctione NUM.

C A P. CXI.

Num cum Interrogatione, num ne.

1. **N**UM) interrogationi plerumque servit, & tum initio ponitur, tum subjicitur. *Cic. Acad. 2.* Num censes Ennium dixisse? *Meinst du dan, Ennius habß gesagt? idem de Orat.* Quid in Numa Pompilio, num quod eloquentiæ vestigium apparet? *id Casil.* Interrogas me num in exilium? non jubeo.

2. Interdum adfciscit (Ne) vehementius interrogandi gratia. *Cic. lib. 6. de Repul.* Num ne aspicias, quo in templo verferis? *id. 1. de Natur. Deor.* Deum ipsum numne vidisti? Hast du auch etwa Gott selbst gesehen?

Num quis, num quæ, num quod, num quid.

2. (Num) sæpe jungitur cum pronomine (Quis, Quæ, Quod) *Terent. Eun.* Num quis hic est: nemo est. *Cic. Att. 13.* Num quis fundus in agro nolano venalis sit. *idem pro Dejot.* Num quæ trepidatio? num qui tumultus? num quid, nisi moderatè; *id. 2. Acad.* Nunquam horum probat noster Antiochus?

Num quid vis, discedentis.

3. (Num quid vis) interrogatio erat in discessu usitata. *Terent. Eun.* Hæc dum dicit, abiit hora. Rogo, num quid venit. *Cic. Att. lib. 6. epist. 14.* Neque cum postea in castra venisset, atque inde discederet, num quid vellem, rogavit. *id. Att. lib. 5. epist. 66.* Num me spectans è sua villa, num quid vellem, rogasset. *id. ad Q. Fr. lib. 2. epist. 6.* Te puto sæpe habere, qui num quid Romam velis quærant. Ich halt, es werden dich oft Leute fragen, ob du etwa gegen Rom wollest.

Numquid nam.

4. [Numquid nam] vehementius interrogat. *Terent. Eun.* Numquid nam hic, quod nolis, vides? Siehst du nichts hier, daß dich verdriest? *Cic. 2. de Orat.* Numquid nam: inquit, novi. Ist auch

auch etwas mehr vorhanden. *id. Partit.* Numquid nam de Oratore ipso restat?

Numquid præterea.

5. (Numquid præterea) ad extremum urgentis est. *Cic. pro Rosc. Am.* Numquid præterea? Ist auch noch etwas mehr vorhanden

De Conjunctione NUNQUAM.

C A P. CXII.

Nunquam dum.

1. **T**erent. *Adelpb.* Nunquam, dum ego adero, hic te tanget. So lang ich hier bin, wird er dich nicht anrühren.

Nunquam ni, vel nisi.

2. *Liv. libr. 2.* Nunquam unum Militem habiturum, ni præstare ut fides publica. *Cic. Att. lib. 2. epist. 16.* Nunquam huc venissent, nisi ad alias res pestiferas sibi aditum compararent. *idem Att. lib. 6. ep. 6.* Nunquam nisi honorificentissimè Pompejum appellat.

Nunquam quin.

3. *Cic. lib. 2. epist. 10.* Equidem nunquam domum nisi unam epistolam, quin esset ad te altera. Ich hab nie heim geschrieben, daß ich dir nicht auch geschrieben hab. *Terent. Adel.* Nunquam unum intermittit diem, quin semper veniat. Er unterlast kein Tag, daß er nicht komme: bleibt kein Tag auß.

De Adverbio NUSQUAM.

Nirgend, an keinem Orth.

CAP. CXIII.

1. **N**usquam est [nullo in loco.] *Terent. Eur.*
 Ille autem bonus vir nusquam apparet.
 Der Gesell laßt sich nirgend sehen. *Cic. 1. Tusc.*
 Ego verò nusquam esse illos puto. *idem de Sen.*
 Nolite arbitrari me, cum à vobis discessero, aut
 nusquam, aut nullum fore. *idem 1. lib. de Lege.*
 Sive est illa (Lex) scripta usquam, sive nus-
 quam.

Nusquam, nisi.

2. *Cic. ad Brut. epist. 14.* Spes libertatis nus-
 quam, nisi in vestrorum castrorum præfidiis est.
id. Acad. Scientiam autem nusquam esse censebat,
 nisi in animi notionibus.

Admonitio.

3. (Nusquam, Usquam, vel Usquam) ele-
 ganter usurpantur pro [Nullibi, & Ullibi] quæ
 minimè usitata sunt.

De Interjectione O.

CAP. CXIV.

1. **O** Non solum vocantis est, sed etiam appel-
 lantis. *Cic. Att. lib. 14.* O mi Attice, ve-
 reor ne, &c. *id. lib. 10. epist. 26.* O mi Fauni,
 quam tu causam suam non nôsti.

O admirantis, & prædicantis.

2. Sæpè fervit exclamationi, quæ non unus
 est modi. nonnunquam enim admirantis est, &
 prædicantis. *Cic. 5. Verr.* O consuetudo precandi,
 quam

quantam habes jucunditatem in improbis, & audacibus? *id. pro Mil.* O terram illam beatam, quæ illum exceperis.

O, indignantis, ac detestantis.

3. Interdum indignantis. *Cic. 2. Philip.* O incredibilem audaciam, ô impudentiam prædicandam. *id. Att. lib. 8.* O rem turpem, & eâ rem miseram. *id. ibid.* O rem lugubrem, itaque intercludor dolore. *1. Catil.* O tempora, ô mores.

O, dolentis.

4. Aliàs dolentis. *Cic. lib. 14. epist. 4.* O me perditum. *idem 7. Verr.* O spectaculum miserum, atque acerbum.

O, exultantis, aut letantis.

5. Aliquando gaudio exultantis. *Cic. 4. Phil.* O solem ipsum beatissimum, qui fugientem vidit Antonium. *Terent. Andr.* O factum bene, beasti me. *Cic. Attic. lib. 12.* O gratas tuas mihi jucunda que litteras.

O, optantis.

6. Aliàs optantis. *Cic. 2. Cat.* O fortunatam Rempubl. si quidem hanc sentinam urbis ejece-rit. *Virg. Æn. 8.* O mihi præteritos referat si Jupiter annos.

O, implorantis.

7. Non raro implorantis. *Cic. 7. Verr.* O nomen dulce libertatis, ô jus eximium nostræ civitatis. ô leges portiar, legesque Somproniar.

O, ex-

O, execrantis.

8. Quandoque execrantis. *Cicer. II. Phil. O* multo magis miserior Deibelsta, quàm ille ipse, quem tu miserrimum esse voluisti. O scelus, ô portentum in ultimas terras asportandum. 3. *Verr.*

O, irridentis.

9. Denique interdum irridentis. *Cic. 3. Phil.* ô præclarum custodem ovium, ut ajunt, lupum. *idem 6. Verr.* ô Dii immortales, præclaram defensionem. *id. 2. Verr.* ô commemoranda judicia, præclaram extinctionionem nostri ordinis.

De Præpositione OB.

C A P. CXV.

Ob, pro, propter.

1. **O**B, sæpe est (propter) significat autem, tum causam efficientem, tum finem. *Cic. pro Marc.* Ut mihi quidem videantur Dii immortales, etiam pœnas à populo Roman. ob aliquod delictum appetiverunt, &c. *id. pro Ant.* Ob aliquod emolumentum suum si qui aliquid cupidius dicere viderentur. *id. 4. Verr.* Quanto illud flagitiosus eum, à quo absolvendum, pecuniam acceperis, condemnare.

Ob, pro, Ante.

2. Interdum est (Ante) *Cic. pro Rab. postb.* Ob oculos mihi sæpe mors versata est. *id. pro Sext.* Mihi ob oculos exitium versatur. Das Elend schwebt mir vor den Augen um, geht mir vor dem Gesicht um.

De adverbio OLIM.

CAP. CXVI.

1. **O**lim sæpe assumit (Cum) *Terent. And.*
 Olim istuc, olim, cum ita animum induxit tuum. *Cic.* Si ullæ essent necessariae literæ, ut erant olim, cum brevioribus diebus, tamen respondebant tempore tabellarii.

Olim nunc, olim tum.

Aliàs (nunc, vel tunc.) *Cic. lib. 15. epist. 4.* Et eum honorem neglectum à meo olim nunc mihi expetendum puto. *Terent. in Phorm.* Olim cum honestè potuit, tum non est data: nunc viduam extrudi, turpe est.

De pronomine OMNIS.

CAP. CXVII.

1. **O**mnis] sæpe usurpatur pro (Totus) *Cic. pro Cluent.* Sanguinem omnem profunderè mater cupit. *id. 1. de Nat. Deor.* Vim vitalem per omnem mundum pertinentem. *idem 2. Tusc.* In profundenda voce omne corpus contenditur. *id. in Brut.* Omni huic sermoni propositum est.

Omnis pro Quicumque.

2. Aliàs pro (Quicumque.) *Cic. pro Rosc. Am.* Non omnem frugem, neque arborem in omni agro reperire possis. *id. 1. de Natur. Deor.* Omne, quod ortum est, mortalitas consequitur.

Omnis per traductionem iteratum.

3. Eleganter omnis, per Traductionem iteratur. *Virg. 1. Geor.* Non omnis fert omnia tel-

lus.

lus. *id. Ecl. 4. & Lucr. lib. 5.* Non omnia possumus omnes. *Cicer. in Orat.* Par est omnes omnia experiri.

4. Sæpe valet hæc Transductio ad breviter amplificandum. *Cic. pro Rab. postb.* Omnes omnium ordinum homines. *id. 5. Tusc.* Omnes philosophi omnium disciplinarum. *idem Att. lib. 5.* Omnia omnium miseriarum plenissima. *idem 2. Phil.* Ex omnibus omnium flagitiis nullum turpius vidi, nullum audiui, quàm quod, &c. *id. lib. 9. evist.* Omnibus omnes opes concesseram. *idem 2. Agr.* Decem viros partitores omnibus omnium fortunis constitui.

De adverbio OMNINO.

C A P. CXVIII.

Omnino, in numero.

1. **O**Mnino] ab (omnis) dictum, ac sæpe refertur ad numerum. *id. ad Q. Fr. lib. 1.* Omnino ad ducentos. *Ueberall bey zweyhundert. idem pro Cluent.* Quinque omnino fuerant, qui illum absolverunt.

Omnino, pro: prorsus.

2. Sæpe (omnino) est (prorsus) quasi, omni ex parte. *Cic. de Sen.* Epulabar cum sodalibus omnino modicè. *Ich hab mit der Gesellschaft gar, durchaus mäßig gelebt: hab mich bey der Gasterey gar mäßig gehalten. id. 1. Offic.* Omnino fortis animus, & magnus duabus rebus maxime cernitur.

Omnino.

*Omnino, cum Aut certè, Aut magna ex parte,
nequaquam.*

3. Assumit autem (Aut certè, vel aut magna ex parte) vel (Nequaquam) aut aliquid ejusmodi. *Cic. 1. Tusc.* Omnino, aut magna ex parte liberatus. *Durchaus, oder aber mehrerentheils. idem pro Bal.* Omnino, aut certè faciliùs labore alicujus, ac studio consequi. *id. de Am.* Q. verò Maximus fratrem suum virum egregium omnino; sibi nequaquam parem. Ein gar trefflichen, außbündigen Mann, aber ihm selbst gar nicht zu vergleichen.

Omnino, pro Ullo modo.

4. Sæpe etiam usurpatur pro [ullo modo] nimirum cum additur negatio, aut aperta, aut occulta. *Cic. 7. Verr.* Is omnino servus in illa familia non erat. *id. lib. 1. epist. 5.* Ne quis omnino regem reducere. Es sollte ihn gar niemand einsetzen. *id. pro Cluent.* Nego illum adolescentem omnino illo die esse mortuum. *idem pro Quint.* Mihi perdifficile est contra tales Oratores non modò tantam causam perorare, sed omnino verbum facere. Es kommt mir schwer an wider solche Redner ein einiges Wort zu reden: den Mund aufzuthun,

*Omnino, cum non, nihil, vix, numquam,
& nusquam.*

Reineswegs, durchaus nicht.

5. Jungitur autem (Omnino) pro (Ullo modo, cum, non, nihil, vix, numquam & nusquam.) *Cic. 2. de Orat.* Poëtas omnino non conor attingere.

id.

id. Tusc. Ut non multum, aut nihil omnino Græcis cederetur. *idem Att. libr. I.* Vix, aut omnino non posse fieri. *id. de Amic.* Hæc autem omittamus, quæ omnino nusquam reperiuntur. *id. 2. de Orat.* Theopompus, & Ephorus omnino causas nunquam attigerunt.

Omnino, pro Nimirum.

6. Interdum (Omnino) idem est quod (nimirum) quia omni ex parte res affirmatur. *Cic. de Am.* Omnino est amans sui virtus. *idem 4. Verr.* Omnino præclare te habes. *idem de Amic.* Aptissima omnino sunt arma senectutis artes. *id. lib. I. Offic.* Miserrima est omnino ambitio, honorumque contentio.

Omnino, pro Tandem.

7. *Cic. pro Marc.* Quid enim est omnino ipsum diu, in quo est aliquid extremum?

Omnino, junctum cum Omnis.

8. (Omnino) junctum cum omnis, gravem æquè, ac brevem amplificationem continet. *Cic. de Amic.* Omnino omnium horum vitiorum atque incommodorum una cautio est. *2. de Orat.* Omnino omnis eruditionis expers. *idem Att. lib. 3.* Omnino omnia me facturum recepit.

De Nomine PAR.

C A P. CXIX.

1. **P**Ar (Æqualis) propriè est, ac sæpè absolute ponitur. *Cic. lib. I. de Natur. Deor.* Cui celebritati par nulla ne cogitari quidem potest. *id. lib. 4. epist.* Aut par, aut certè proximus sum

sum illi. *id. pro Bal.* Ingenium minimè voluntati par. *id. pro leg. Man.* Jam verò virtuti Cn. Pompeji quæ potest par oratio inveniri? *idem in Brut.* Gracchus, si vixisset, eloquentia nescio an habuisset parem neminem. *idem de Div.* Cratippus, quem ego parem summis peripateticis judico. *id. de Orat.* Erit rebus ipsis par, & æqualis oratio. *id. I. de Orat.* Virtutes ipsas esse inter se æquales, ac pares.

Admonitio.

2. Quoties ætas, tempusque spectatur, non (par alicui, aut alicujus) [nisi] addatur (Ætate, annis, aut aliquid hujusmodi) sed Æqualis dici solet.

Par Cum.

3. Nonnunquam adsciscit (cum.) *Cicer. pro Quint.* Tu par tibi jus cum Alpheno fuisse non putas. *id. 3. de Natur. Deor.* Nec mihi par cum Lucio ratio est.

Par, ac par atque, par &.

4. Interdum par, assumit (Ac, Atque, Et.) *Plaut. Mil.* Si parem sapientiam hic habet, ac fortunam. *Cicer. 3. de Natur. Deor.* Nec mihi par cum Lucio ratio est, ac tecum fuit. *id. lib. 2. de Inu.* Si par in nobis hujus artis, atque in illo picturæ scientia fuisset. *Cæs. 3. de Bell. Civ.* Pari atque antea ratione egerunt. *Cic. in Brut.* Omnia fuisse in Themistocle paria, & Coriolano.

Par est, pro Æquum est.

Ist billig, gebührt sich.

5. *Cic. de Am.* Par est autem primum ipsa esse

esse bonum, deinde, &c. *id. pro Mur.* His rebus fretum ad Consulatus petitionem aggredi par est. *idem Att. lib. 9.* Mihi dubitanti quid me facere par sit. *id. pro Rab. perd.* Quod ei præmium dari par fuisset.

De Adverbio PARITER.

C A P. CXX.

1. **P**ariter) à pari ductum est (Æquè.) *Ter. Heaut.* Quem pariter uti his decuit, aut etiam ampliùs.

Pariter, ac, & atque, ut.

2. Pariter, Ac, Et, Atque, Ut, usitata sunt pro (æquè ac.) *Ter. Phorm.* Pariter nunc opera me adjuvas, ac dudum re opitulata es. *Cicer. Parad.* Qui domui tuæ videt pariter accusatorum, & Judicum confociatos greges. *Liv. lib. 2.* Vir omni vita pariter patribus, ac plebi carus. *Terent. Adelph.* Nunc tu mihi es germanus, pariter corpore, & animo. *Plut. Menec.* Pariter hoc, atque alias res solet. *Salust. Jugur.* Vultu, colore, ac motu corporis pariter, atque animo varius. *Plaut. Aul.* pariter moratus, ut pater, avusque hujus fuit,

Pariter, ac si, pariter, atque ut.

3. *Salust. Jugur.* pariter ac si hostes adessent, munito agmine incedere. *Plaut. Amph.* pariter hoc fit, atque ut alia facta sunt.

Pariter cum, pro Simul cum.

4. Pariter, interdum usurpatur pro (Simul) & assumit [cum.] *Cic. 5. Tusc.* Animus & præsen-

sentem voluptatem percipit pariter cum corpore & prospicit venientem. Die Seel fühlt den gegenwärtigen Wollust zugleich mit dem Leib, und vorsicht den Zukünftigen. *Sall. Jug.* Eum adoptavit, & pariter cum filiis hæredem instituit. Hat ihn zugleich mit seinen Kindern zum Erben eingesetzt. *Cicer. 1. Tusc.* pariter enim cum vita sensus amittitur. *id. 2. de Div.* Conciliis omnibus contingit, ut cum luna crescant pariter, pariterque decrescant. *id. post redit. in Sen.* Secum pariter me respubl. reportavit. *id. 3. Off.* Ut qui hæc non vidit, & vixisse cum Republ. pariter, & cum illa extinctos esse videatur.

De adverbio PARUM.

C A P. CXXI.

Parum, Nimum.

1. **P**arum) contrarium habet (Multum, aut Nimum.) *Cic. in Orat.* Omnibus magis offendit nimium, quàm parum.

Parum, pro Non satis.

2. Sæpe usurpatur pro [Non satis.] *Plaut. Rud.* Duas dabo, una si parum est. Nimm eine nicht, will ich dir zwey geben. *id. ibid.* Si parum intellixisti, dicam denuo. Hast du es nicht genug verstanden, will ichs noch einmahl sagen. *Cic. 2. de Nat. Deor.* Quæram ex te ea, quæ parum accepi. Was ich nicht genug begriffen hab, will ich dich darum fragen. *id. 1. Tusc.* Nemo parum diu vixit, qui virtutis perfectæ functus est munere. *idem Att. lib. 10.* Vide, nedum te pudet

parum optimatum esse, parum diligenter, quod optimum sit, diligas.

Parum est, quod.

3. *Cic. pro Sexs.* Parum ne est piso, quod tantum homines fefellisti? ut &c. Ist's nicht genug? *Terent. Phorm.* Sed parum ne est, quod omnibus nunc nobis successit senex?

De adverbis Parumper, & Paulisper.

C A P. CXXII.

1. **P**arumper] ex (parum) factum est, sed ad tempus accommodatum. *Cic. 1. de Orat.* parumper continuit, & à cæteris silentium fuit. Hat eine kleine Weil still geschwiegen. *idem 1. de Div.* Discedo parumper à somniis, ad quæ mox revertar. *idem 1. de Amic.* Tu velim à me animum parumper avertas.

Parumper, Dum.

2. Interdum adjicitur (Dum.) *Plaut. Amp.* Cui voluptas parumper data est, dum &c. *Terent. And.* Dum ex eo, parumper opperire hic. Verziehe ein kleines, biß ich.

Paulisper.

3. Paulisper à (paulò) dictum, idem est quod (parumper.) *Cæs. lib. 3. de bel. Civ.* Hic paulisper est pugnatum. *Salust. Jugur.* Cognitis insidiis, paulisper agmen constitit. Der Hauff ist eine kleine Weil still gestanden. *Cic. 6. Verr.* Abesse domo paulisper maluit, quam illud optimè cælatum argentum emittere. *id. ibid.* Lectica paulisper deposita.

Paulisper, Dum.

4. Paulisper quoque item ut parumper, assumit [Dum] *Cic. pro Mil.* paulisper dum se uxor [ut fit] comparat, moratus est. *Plaut. Mil.* paulisper tace, dum ego, &c.

Admonitio.

5. Quoties exiguum tempus significatur, non (parum) aut (paulum) sed (parumper, & paulisper) dici solet. Itaque non dices Expecta parum, sed [parumper & paulisper.]

De præpositione PER.

C A P. CXXIII.

Per, ad personam relatum.

1. **P**ER] vulgò ad locum, sed sæpè etiam ad personam refertur. *Cicer. Att. lib. 4.* Nihil interest, utrum per procuratorem agas, an per te ipsum. *idem pro Rosc. Am.* per alium transigam, recede de medio. *id. 1. de Orat.* plura detrimenta publicis rebus, quàm adjumenta per homines eloquentissimos importata.

Per se, sine alterius ope.

2. Sæpè tamen) per se (est Sine alterius ope) *Cic. de Sen.* Homo per se cognitus; nulla commendatione majorum. *Der durch sich selbst bekannt ist. idem pro Syl.* Nihil audacter ipsos per se, sine P. Sylla facere potuisse. *idem pro Sest.* per se ipsa splendet virtus semper, neque alienis unquam fordibus obsolescit. *idem de Am.* Amicitia per se, & propter se expedita.

Per, ad tempus relatum.

3. Alias refertur ad tempus. *Cicer. 7. Verr.* per eos dies, cum iste. Eben zu der Zeit, da. *idem Att. lib. 2. epist. 2.* Nulla abs te per hos dies epistola inanis aliqua re utili, & suavi venerat. *idem 2. Verr.* Nulla res per triennium, nisi ad nutum istius est judicata. Drey Jahr lang, ist kein Urtheil, ohn seinen Willen ergangen. *idem pro leg. Man.* Quam provinciam tenuistis à prædonibus liberam per hosce annos. Die Jahr her. *id. in Brut.* Duo fratres per idem tempus dissimiles inter se.

Per admodum.

4. Sæpè admodum accommodatur. *Cicer. 6. Verr.* Cùm iste ab se hydriam Beori manu factam per potestatem abstulisset. Durch habenden Gewalt, in Krafft seines Gewalts, seines hohen Amts. *id. 6. Verr.* Symphoniaco servos adducebat per injuriam. Unbissiger Weiß. *id. ibid.* Quod eum per insidias toties interficere voluistis. Durch Verrätheren. *idem 3. Verr.* per scelus, & latrocinium ex favis auferre. *idem pro Rosc. Am.* per luxuriam effundere atque consumere, quod per scelus sit adeptus. *id. 3. Verr.* Q. Optimum per ludum ac jocum fortunis omnibus evertit. Schimpf, oder scherzweiß. *id. pro Rosc. Am.* per summum dedecus vitam amittere. Hat mit höchster Schand das Leben gelassen. *id. 7. Verr.* per ludum, ac negligentiam ad honores pervenire. Ist durch Scherz und Nachlässigkeit zu grossen Ehren kommen.

Per simulationem, per speciem, per causam.

5. Per simulationem, per speciem, per causam idem fere significant. *Cicer. post Red. ad Quir.* per simulationem amicitiae nefarie prodiderunt. Haben durch erdichte, gestifte Freundschaft, unterm falschen Schein der Freundschaft, schädlich verrathen. *id. 6. Verr.* per simulationem aeditutis statuas auferre. Unterm Schein des Baumeister-Amtes. *Liv. lib. 1.* per speciem alienae fungendae vicis suas opes firmavit. Mit Fürgeben, Schein, Fürwort: *id. ibidem.* Fratres filiae Rheæ Sylviae per speciem honoris (cum Vestalem legisset) perpetua virginitate spem partus ademit. *id. lib. 24.* per speciem prædandi ex hostium agro, permissu Magistratum ab Capua profecti. *Liv. libr. 2.* per causam renovati ab Aequis belli. Unterm Schein des erneuerten Kriegs. *id. lib. 24.* Ut cum appropinquaret januae rex, per aliquam causam sustineret à tergo agmen.

Per Litteras.

6. Idem est, quod Litteris. *Cicer. in Pis.* Is à Senatu supplicationem per litteras postulavit. *idem Attic. libr. 1.* Antonius purgat se mihi per litteras. Entschuldiget sich schriftlich, durch schreiben.

Per ætatem, pro Ob ætatem.

Alters halben.

7. *Terent. Euv.* Neque sciebat, neque per ætatem etiam poterat. *Cic. lib. 13. ep. 30.* Ut primum

per ætatem judicium facere potueris. *id. pro leg. Man.* Nam cum antea per ætatem hujus auctoritatem loci contingere non auderem. *idem pro Dom.* Factus es ejus filius contra fas, cujus per ætatem pater esse potuisti.

Per, pro propter.

8. Per) interdum est [propter] *Cic. 3. de Orato.* per invidiam depelli Tribunatu. *id. 1. Tusc.* per iram aliquid facere, quod nos pœniteat. *Aus* Born etwas thun, das uns gereuet.

Per, obsecrantis.

9. Nonnunquam obsecrantis est. *Cicer. Att. lib. 13.* Ad quæ recuperanda per fortunas incumbe. So lieb dir dein Glück und Wohlfahrt, Gut und Blut ist, wende Fleiß an, daß du es wieder bekommest. *idem ad Brut. epist. 15.* Sed propterea per Deos. Um Gottes Willen eile dich.

Per, concedentis.

10. Alias concedentis. *Cic. 4. Acad.* per me vel stertas licet. Meinenthalben magst du auch schnarchen. *id. Att. lib. 4.* per me ista pedibus trahantur. *idem 4. Phil.* petit ut tibi per me liceat quendam ab exilio reducere. Er begehret, daß du mit meinem guten Willen mögest. *idem pro Mil.* Clodium nihil delectat, quod aut per naturam fas sit, aut per leges liceat. Ihn gelüst nichts, was die Natur, oder die Gesatz zulassen.

Per valetudinem.

Gesundheit halben.

11. *Cic. 2. Phil.* Omnes consulares, qui per
vale-

valetudinem exsequi cladem istam, fugamque potuissent. *id. lib. 7. epist. 1.* per valetudinem cum posses venire; tamen noluisti. *idem lib. 16.* Cum per valetudinem, & anni tempus navigare poteris, ad nos veni.

De Adverbio PERINDE.

C A P. CXXIV.

Perinde ac, si, atque ut.

1. **P**erinde, usurpatur pro [Atque, vel Ita] jungitur autem sæpè cum (Ac, Ac si, Atque ut) *Cic. 1. Tuscul.* Philosophia non perinde, ac de hominum est vita merita, laudatur. Wird nicht gelobt gleich wie sie verdient, nicht nach ihrem Verdienst. *idem Partit.* Quæ perdifficilia sunt, perinde habenda sunt, ac si effici non possint. *Cæs. lib. 1. de bell. Civ.* perinde ac si virtute vicissent. Gleich als hätten sie mit Macht überwunden. *Cic. pro Mar.* Vereor, ut hoc quod dicam, perinde intelligi auditu possit, atque ipse cogitans sentio. Ich besorge, es werde nicht verstanden, gleich wie ichs meine. *idem lib. 9. epist. 15. initio.* Non perinde ut est reapse, ex literis percipere potuisti.

Perinde ut, pro prout.

Gleich wie.

2. Perinde] ferè usurpatur pro (prout) *Cic. de Orat.* Sed hæc omnia perinde sunt, ut aguntur. *id. in Brut.* Hæc perinde accidunt, ut eorum, qui audiunt, mentes tractantur. *id. 3. off.* Habes à patre munus. M. fili mea quidem sen-

rentia magnum: sed perinde erit, ut acceperis.
 Wird dir eben also dienen, nachdem du es an-
 nimmst.

Perinde, Quasi.

3. Perinde quasi) est [perinde ac si] *Cic. 5. Verr.* Atque hæc perinde loquor, quasi in eo sit iniquitas ejus reprehendenda. *id. Cæl.* perinde valebit, quasi armatissimi fuerint. Wird eben so viel seyn, oder gelten, als man sie gar wohl gerüst wären gewesen.

Perinde quasi, per Ironiam.

4. Perinde quasi) sæpè Ironiam continet. *Cic. pro Mil.* perinde quasi Appius ille cæcus viam munierit, non quâ populus uteretur, sed ubi impunè sui posteri latrocinarentur. *idem 1. Tusc.* Metelli sperat sibi quisque fortunam, perinde quasi certi quicquam sit in rebus humanis. *Idem pro Cluent.* perinde quasi exitus rerum, non hominum consilia legibus vindicentur. *id. 3. Verr.* perinde quasi exscribendi potestatem non haberet.

De adverbis PROINDE, & PROIN.

Derowegen, Deshalben.

C A P. CXXV.

1. **P**Roinde, seu proin [quod decurtatum est] significat (Ideo, vel Quamobrem.) Proinde si sapias. Vide *Cicer. 4. Verr. id. lib. 12. epist.* Proinde fac magnum animum habeas. *Terent. Eun.* proinde tu, dum est tempus, etiam atque etiam cogita.

Admonitio.

2. Proinde) pro (perinde) si quando usurpatur easdem conjunctiones, eosdem usus habet, sed videndum est, ne subsit mendum, & (proinde) legatur, pro (perinde.)

De adverbio PLANE.

C A P. CXXVI.

Planè, pro Clarè.

Klar, hell, gut teutsch, rund.

1. **P**lanè, idem est quod [Clarè, & Apertè.]
Cic. 2. de Fin. Epicurus autem, ut opinor, nec non vult planè, & apertè loqui. *id.* Sed tu dixisti istud bene Latinè, parum planè. *id. Att. lib. 8.* Explicari mihi tuum consilium planè volo, ut intelligam.

Planè pro Certè, vel Sanè.

Sürrwahr, zwar.

2. Interdum usurpatur pro (Certè, vel Sanè.) *Cic. lib. 1. de leg.* Sed ego planè vellem, me arbitrum inter eos datum. *Plaut. Most.* Ipsane ea est? Sc. Immo planè est.

Planè, pro Omnino.

3. Sæpè usurpatur pro (Omnino.) *Cic. Att. lib. 12.* Accepi Atticam planè belle se habere. Ich hab verstanden, sie sey gar wohl auf, gar frisch und gesund. *id. lib. 14. epist. 4.* Si te habeo, non mihi videbor planè periisse. Wan ich dich kan haben, will ich meynen, ich sey noch nicht gar zu Grund gangen, oder verstorben. *idem lib. 16. epist. 1.* Ut te Leucadem deportares, ut

ibi planè te confirmares. Daß du dich daselbst gar wiederum erholtest, zu deinen Kräften kämest. *idem 3. Verr.* Nam iste eam, nisi planè nihil sapit, numquam proferet. Wan er nicht gar ein Narr ist: Er sey dan gar ein Narr. *id. in Brut.* Effice id, quod jam propemodum, vel planè potius effeceras. Mach vollends aus, was du schier oder besser zu sagen, gar außgemacht hättest.

De adverbio PLUS.

C A P. CXXVII.

Plus, pro Amplius.

1. **P**lus] magis accedit ad nomen, quam [Magis] proinde non temerè pro (Magis) usurpandum est. *Cicer. de Amic.* Mehr als sich gebührt. *id. Att. libr. 6.* Dimidio plus scripsit Clodia. Hat den halben Theil zu viel geschrieben.

2 Sæpè autem usurpatur pro [Amplius.] *Cic. 1. de nat. Deor.* Molestum est uno digito plus habere. Um ein Finger mehr haben, ist verdrießlich. *id. 1. Phil.* plus una me nocte retinere non potuit. *idem pro Sext.* Tribunum pleb. plus viginti vulneribus acceptis, jacentem vldistis. *id. pro Rosc. Am.* Neque unquam plus triduo fuit. *id. pro Quinct.* Ist über oder länger als ein Jahr bey dir gewesen.

Plus, quam plus, plus quantum.

3. Adsciscit interdum (Quam) & (Quam quantum) *Cicer. lib. 6. epist. 1.* Ego habeo, cui plus,

plus, quam tibi debeam, neminem. *idem* 1. *de Orat.* Quæ existimas plus, quam artem ipsam prodesse posse. *Idem.* Et plus frumenti imperabatur, quam quantum exararant. Hat ihnen mehr zu geben gebotten, als sie erbauet, als sie eingesamlet hatten. *idem* 3. *de Orat.* plus multò vidisse videntur, quam quantum nostrorum ingeniorum acies intueri potest. *idem* libr. 9. *epist. ultima.* Si te intelligerem plus conatum esse rei-publicæ causa muneris, quam quantum præstare potuisses

Non, plus quam.

4. Non plus, quàm] comparisonem quandam continet subobscuram. *Cic. de Am.* Non tantum valet, ut tollat è vita amicitiam; non plus quam ut virtutes, quia nonnullas curas, & molestias afferunt, repudientur.

De præpositione PORRO.

C A P. CXXVIII.

1. **P**orro est (Deinde postea) *Ter. And.* Move ocyus te; ut quid agam porro intelligas. Heb dich bald hinweg, daß du darnach verstehst was ich thue. *Cicer. 3. Verr.* Hominibus & natura, & consuetudine, & disciplina levissimis: porro autem populi Rom. conditione sociis, fortuna servis. Zu dem aber, über das, darnach. *idem* 4. *Verr.* Sic porro nostros homines diligunt. Zu dem haben sie unsere Leuth so lieb.

Porro, pro Autem.

2. Sæpè pro (Autem) usurpatum, continuæ orationem. *Cic. pro Mil.* Occurrebat mancam, ac debilem Præturam suam futuram, Consule Milone. Eum porro summo consensu populi Rom. Consulem fieri videbat. Ueber das hat er vermerckt, er wurd. *id. pro Planc.* Nihil porro tam inhumanum &c. *idem 7. Verr.* Age porro tu, qui te tam religiosum existimari voluisti interpretem foederum. Wohlán weiter. *id. pro Quinct.* Clamabat porro Quinctius, *id. Att. lib. 1.* porro autem neque mihi accidit.

Porro, pro Ultra.

3. Nonnunquam ponitur pro (Ultra.) *Liv. lib. 1.* Ex loco infesto agere porro armentum occœpit. Hat das Viehe aus dem unsicheren Ort angefangen weiter zu treiben. *Cic. 4. de Fin.* Perge porro: nam de isto magna defensio est.

De præpositione POST.

C A P. CXXIX.

1. **P**ost quoties casum regit, præpositio est cui (ante) opponitur. *Cæs. lib. 3. de Bel. Gall.* Repentè post tergum equitatus cernitur. Plerumque ad tempus accommodatur. *Cic. Att. lib.* Hic magistratus multis annis post decem viros institutus. *idem pro Rosc. Am.* Aliquot post menses is occisus est. *Liv. lib. 5.* Annum post quintum decimum creati Consules.

Post, cum participio præteriti temporis.

2. Eleganter copulatur cum participio præteriti

teriti temporis. *Cic. de Aruf. Resp.* Mea domus, quam Senatus unam post hanc urbem constitutam ex arario ædificandam putavit. Nach dem die Stadt aufgebauet, so lang die Stadt gestanden, ist allein mein Haus, aus des Raths Befehl von gemeinem Schatz aufgericht. *idem Catil.* Causa enim est post urbem conditam, hæc inventa sola, in qua &c. *idem de Aruf. Resp.* Nego unquam post sacra constituta, tam frequens collegium judicasse. *idem 1. de Div.* Sexennio post Veias captas.

Post homines natos, post hominum memoriam.

3. Huc illa pertinent, post homines natos, post hominum memoriam. *Cicer. in Brut.* Longè autem post homines natos improbissimus C. Servilius Glaucia. *idem pro Mil.* Unius post homines natos fortissimi viri. So lang die Welt gestanden. *id. de Opt. gen. or.* Optimus longè post homines natos. *idem pro Bal.* post genus hominum natum pauci reperti sunt, qui &c. *idem in Pis.* Instant post hominum memoriam apparatissimi, magnificentissimique ludi. *idem 2. Catil.* Bellum intestinum, ac domesticum post hominum memoriam crudelissimum, & maximum. *id. 5. Verr.* Quod nemo unquam post hominum memoriam fecit. Bey Manns gedencen.

Post, præpositio cum Quam.

4. Præpositio (post) interdum assumit (Quam) *Cic. Att. lib. 9.* post diem quartum, quam ab urbe discessimus. *idem pro Mil.* post diem tertium

gesta res est, quam dixerat. Ist geschehen drey Tag nachdem er es gesagt hat.

De adverbio POST.

C A P. CXXX.

1. **P**ost adverbium, nullum casum regit, etsi sæpè jungitur cum ablativo temporis. *Cic. in Brut.* Ita recepi me biennio post. *idem*

2. *de Div.* Anno post Paulus periit. *idem libr. 1. epist. 9.* paucis post diebus quam Luca discesserat. *idem pro Flac.* Multis post annis pecunia recuperata est. Das Geld ist viel Jahr darnach wieder zu Handen gebracht.

Admonitio.

2. [Post] quoties ablativo jungitur, adverbium est. Neque enim casus ille à (post) regitur, sed absolutè ponitur, quippe ablativus temporis. Semper autem, aut postponitur, ut [paucis diebus post] aut interponitur (paucis post diebus.)

De adverbio POSTEA.

C A P. CXXXI.

1. **J**ungitur interdum (postea) cum interrogatione. *Terent. Hæc.* Quid tum postea? Was ist dan mehr? *Cic. pro Mur.* Cedo, quid postea: Sag an, was mehr?

Postquam, posteaquam, postea verò quam.

2. Post, & postea] sæpè adsciscunt (Quam) *Cic. lib. 12. epist. 48.* Heri non multò post, quàm tu à me discessisti. *idem libr. 13. epist. 30.* post præ-

prætor factus est Tuditanus, quam consul Memmius. *idem pro Planc.* posteaquam de meo cursu Reipubl. sum voce revocatus. Nachdem ich von der Reiß wieder zurück bin beruffen worden. *idem lib. 5. epist. 2.* postea verò quam profectus es.

Post Ubi, vel Ut.

3. Interdum assumit (Ubi, vel Ut.) *Salust. Catil.* post ubi contagio, quasi pestilentia, urbem invasit. Darnach, als die Seuche, wie eine Pest die Statt überfallen. *Cic. in Orat.* post sensum incedens, Judices, ut vidit arduos, exultavit audacius.

Postquam, posteaquam cum Illico, Extemplo, Repente.

Als bald, von Stund an.

4. Postquam, vel posteaquam] adsciscit interdum [Illicò. Extemplo. Repente] aut aliquid ejusmodi. *Terent. Heaut.* At postquam aspexi, illico cognovi. *idem Hecyr.* postquam introii, extemplo ejus morbum cognovi miser. *Cic. 7. Verr.* Hæc posteaquam acta, & constituta sunt; procedit iste repente ex prætorio.

De adverbio POSTERIUS.

C A P. CXXXII.

1. **P**osterius pro (postea) usitatum est, contrarium enim habet (prius) & ad tempus refertur. *Cic. Verr.* Jubet iste posterius illos ad se reverti. Er schafft, sie sollen darnach wieder zu ihm kommen. *idem in Brut.* Ipse enim Thucidydes, & posterius fuisset, & maturior

turior esset & mitior. *idem de Leg.* Sed hæc posterius. *idem pro Quinct.* posterius, inquit, ista videbimus: nunc &c.

De adverbio POSTHAC.

C A P. CXXXIII.

1. **P**osthac, idem est, quod [In posterum] contrarium habet (antehac) *Cic. lib. 7. epist. 27.* posthac igitur erimus cautiore.

Fortan, füran wollen wir behutsamer seyn. *idem Catil.* Caput autem literarum, nihil sibi cum illa posthac accedere possit, providendum est. Daß es fortan nicht mehr geschehe, soll Fleiß angelegt werden. *idem Attic. lib. 2 epist. 34.* Scribam posthac ad te planius. Wil hinführo ausdrücklicher schreiben.

De adverbio PRÆ.

C A P. CXXXIV.

1. **P**ræ) est, Ante. *Cic. 2. Phil.* Hic qui stillantem præ se pugionem tulit. Hat den blutigen Dolchen vor ihm hergetragen. Hla per translationem. *id. 1. Off.* Nisi speciem præ se boni viri ferat. Wan er nicht thut, sich nicht erzeigt: sich nicht stellt, als sey er ein frommer Mann. *idem lib. 2. epist. 1.* præ te ferres perspectum mihi quidem, sed tamen dulcem & optatum amorem tuum. *idem 2. de Nat. Deor.* Noli quælo præ te ferre, vos planè expertes esse doctrinæ. Lieber thue nicht dergleichen, stelle dich nicht gleich als wäret ihr in der Lehr gar unerfah-

fahren: als wäret ihr gar Kinder. *idem* 2. Agr. Vocem præ vobis judicem vestrarum voluntatum tulistis.

Præ, in comparatione.

2. Præ, sæpè usurpatur pro (In) in comparatione. *Terent. Eun.* Hic ego illum contempni præ me. Hab ihn gegen mir zu schätzen verachtet. *Cicer. 2. de Agr.* Illi Romam præ sua Capua irridebant. Sie haben Rom gegen ihrem Capua verlacht. *idem pro Rosc. Am.* Ut neminem præ se hominem putet. Er meint es sey kein ander Mensch als er. *id. 4. Verr.* Tu ausus es præ tua præda pro nihilo tot res sanctissimas ducere? *id. 4. Verr.* Omnium minas, atque omnia pericula præ salute sua levia duxerunt. Sie haben gegen ihrem Hehl alle Gefahr gering und schlecht geschätzt, in Wind geschlagen. *idem lib. 4. epist. 4.* Non tu quidem vacuus molestiis, sed præ nobis beatus. *idem pro Rab. Perd.* Quæ si in illo minima fuissent, tamen præ suis facultatibus maxima putarentur. *idem 2. Verr.* Ut ipse Consul in hac causa præ me minus etiam quam privatus esse videatur.

Præ, pro propter.

3. Præ, sæpè usurpatur pro (propter.) *Ter. Heaut.* præ gaudio (ita me Dii ament) ubi sum. nescio. So wahr mich Gott Lieb hat, vor Freud weiß ich nicht wo ich bin. *Plaut. Amp.* Neque miser commovere me possum præ formidine. *Cicer. 1. Tusc.* Solem præ sagittarum multitudinæ non videbitis. *idem Attic. libr.* præ cura jocari

non poteram. Für Sorg möchte ich nicht scheitern. *idem Verr.* præ cupiditate officii rationem non habet. *idem Att. lib. 9.* Non medius fidius præ lachrymis possum reliqua nec cogitare, nec scribere. Præ fletu, & dolore. *Attic.*

Præ ut.

4. Præ ut, est (in comparatione) *Plaut. Amph.* parum etiam præ ut futurum est, prædicas. Du sagst noch wenig gegen dein, daß geschehen wird. *Terent. Eun.* Ludum, jocumque dices fuisse illum alterum, præ ut hujus rabies quæ dabit. Was jener gethan hat, ist ein Kinderwerk, gegen dessen Wüten und Rasen.

De præpositione PRÆTER.

C A P. CXXXV.

1. **P**Ræter est (Anæ) sed motum adsignificat. *Cic. 5. Verr.* præter oculos Lolli omnia ferebantur. Vor den Augen, oder Gesicht hin. *Liv. lib. 33.* præter Caralitem paludem agmen ductum. *idem lib. 38.* præter ripam euntibus Galli Matris Magnæ à pessinunte occurrere. Am Ufer hin. *id. lib. 3.* præter oram Hetrusci maris Neapolim transmisit. Am Gestatt des Meers hin.

Præter, pro Extra.

2. Interdum usurpatur pro (Extra) *Cicor. 1. phil.* Multa autem impendere videbantur præter naturam, præterque fatum. *idem Catil.* Cum ei nihil adhuc præter voluntatem ipsius, cognationemque acciderit. Als ihm noch nichts wider seinen Willen und Gedanken widerfahren. *id.*

in Pis. Illud etiam accidit, præter optatum meum, sed valdè ex voluntate. *id. lib. 2. epist. 8.* Quod quoniam præter opinionem mihi acciderat. *idem Attic. lib. 5.* præter spem si quis erit, facies, ut sciam. *idem 2. de Div.* præter modum crevit lacus Albanus. Ist über die Maß gewachsen.

Præter, in exceptione.

3. Interdum (præter) excipit, similiter ut (Extra) *Cic. lib. 1.* Amicum sibi ex consulibus neminem esse video, præter Lucullum. Außerhalb oder ausgenommen den Lucullum, ist ihm keiner hold. *id. pro Cluent.* Omnibus sententiis præter unam, Scamander damnatus est. Durch alle Stimmen eine aufgenommen, ist er verdammt.

Præter, pro Supra.

4. Sæpè declarat (Supra) *Cic. 1. Offic.* Testis est Phalari, cujus præter cæteros est nobilitata crudelitas. Ist über, oder übertrifft die andere alle. *idem ad Q. Fr. lib. 1. epist. 1.* Quod si ut optimum nomen consequeremur, unus præter cæteros adjuvisti. *id. in Orat.* Attici in eo genere præter cæteros excellunt. *idem pro Syl.* Hoc mihi præcipuum est præter cæteros. *idem 5. Verr.* Loquebantur enim Decumani, & præter cæteros ii, qui apud istum plurimum poterant. Die reden mehr als die andern alle, welche bey ihm am besten dran waren.

Præterea.

Sonst keinen.

5. Præterea dictum quasi (præter ea) ad personas quoque accommodatur, etiam numero singulari. *Cic. lib. 4. epist. 3.* A me verò sic diligitur, ut tibi uni concedam, præterea nemini, id est, præter te. *Dir allein, sonst keinen. id. pro Mil.* Hunc unum ab hostibus metui, præterea neminem, id est, præter eum, *idem 1. phil.* Num qui exules restitui? unum aiebat, præterea neminem. *Einen, nicht mehr.*

Præterquam, pro nisi.

6. præterquam, pro (Nisi) usurpari solet. *Cic. lib. 3. epist. 7.* Nullas iis, præterquam ad te, dedi litteras. *Ich hab zu keinem, dan allein zu dir geschrieben. idem 3. Catil.* pro tantis rebus nullum à vobis præmium postulo, præterquam hujus diei memoriam sempiternam. *idem 2. de Dio.* Juno munera, à qua præterquam de sua plena, quid unquam moniti sumus?

Præterquam quod, pro Nisi quod.

7. *Cicer. ad Q. Fr. libr. 2. epist. 13.* Ego me in Cumano, & Pompejano, præterquam quod sine te, cæterum satis commodè oblectavit. *idem lib. epist.* Neque quod displiceat, committam, præterquam quod nominis mihi conjunctissimi doleo gravem casum. *Ich will nichts thun, daß mißfallen möge, allein daß mir der schwere Fall meines besten Freunds wehe thut.*

Præterquam quod, pro Non modo.

8. Interdum usurpatur pro (Non modo.)
Cic. Att. libr. 15. epist. 15. Suram autem, præterquam quod nefarium hominem cognovi, præterea in me contumacem. *idem 1. de Div.* At id præterquam quod fieri non potuit, ne fingi quidem potest. Aber neben dem, daß es nicht geschehen kan.

De adverbio PRIDIE, & POSTRIDIE.

C A P. CXXXVI.

1. **P**ridiè dictum quasi (prior die) Ein Tag darvor. (postridiè, postero die) Einen Tag darnach.

Pridiè & postridiè quam.

2. Æque utrumque copulatur cum (Quam)
Cicer. de Am. pridie quam excessit è vita. Einen Tag vor seinem End. *id. lib. 14. epist. 6.* postridie intellexi, quàm à vobis discessi. *id. lib. 2. de Orat.* postero die quam illa erant acta.

Pridiè, & postridiè ejus diei.

3. Interdum assumunt [Ejus diei.] *Cic. lib. 1. epist. 4.* Sententiam Bibuli de tribus legatis pridie ejus diei fregeramus. Ein Tag darvor. *id. lib. de re Rust.* Cato postridiè ejus diei villicum vocat. *id. lib. 13. epist. 46.* Dolabella venit ad me postridiè Iduum.

Pridiè, postridiè, Idus, Nonas, Calendas.

4. Plerumque Idus, Nonas, Calendas, quarto casu adsciscunt. *Cicer. libr. 13. epist. 25.* Ego Romanam

mam pridie Idus. *idem lib. 13. epist. 14.* Si me in Tusculano postridie Nonas mane convenerint.

De adverbio PRIMUM, & PRIMO.

C A P. CXXXVII.

1. **P**rimum, & primò) hoc ferme differunt, quod (primum) ad ordinem rerum pertinet, (primò) ad tempus.

Primum, cum Deinde, vel post, vel Tum.

2. Ac primum, sæpè adsciscit [Deinde] vel (post Tum) *Cic. de Amic.* primum ut monitio acerbitate careat, deinde ut objurgatio contumelia careat. *Sürs erst, erstlich, zum ersten. idem libr. 3. epist. 5.* primum ut ipse tu, cuique omnes; deinde etiam ut reliqui scire possint me &c. *id. lib. 3. epist. 9.* Pompejum reditus intercesserat in gratiam per Pompejum. post autem Cæsaris, ut illum defenderem, mira contentio est consecuta. *idem lib. 6. epist. 5.* Te valere tua causa primum volo, tum mea. *Erstlich deinet, darnach meinethalben.*

Primum, tum, post, vel deinde, in Enumerationibus.

3. In tripartita enumeratione rerum sæpè usurpantur (primum, tum, post, vel deinde) *Cic. lib. 1. Offic.* primum igitur est de honesto, tum de utili, post de comparatione eorum differendum. *idem.* Quæ primum bene parata sit, tum quam plurimis se utilem præbeat: deinde augeatur ratione, diligentia, parsimonia.

Pri-

Primum, deinde, tum, vel postremo.

4. Aliàs (primum, deinde, tum, vel postremo.) *Cic. pro Leg. Man.* primum mihi videtur de genere belli, deinde de magnitudine, tum de Imperatore diligendo esse dicendum. *idem lib. 5. epist. 4.* primum otium Parthicum, deinde confectæ pactiones publicanorum, postremo seditio militum sedata ab Appio.

Primum, deinde, tum postremo.

5. In quadripartita autem partitione, sæpè adhibentur, (primum, deinde, tum, postremo) *Cic. lib. 15. epist. 14.* primum ut te tanto intervallo viderem; deinde ut tibi possem præfens gratulari; tum ut quibus de rebus vellemus, nos communicaremus, postremo ut amicitia nostra confirmaretur vehementius. *Idem lib. 7. epist. 2. & 3. de Natur. Deor. & ad Quint. Fr. lib. 1. epist. 2.*

Primum, tum, deinde post, tum deinde.

6. Enumerationes verò longiores, solent esse liberiores. *Cic. 5. de Fin.* Et ipsa charitas generis humani serpit sensum foras, cognationibus primum, tum affinitatibus, deinde amicitiiis, post vicinitatibus, tum civibus, deinde totius complexu gentis humani.

7. Interdum etiam (primum) omittitur, & pro (postremo) subjicitur (Tum ad extremum.) *Cicer. 2. de Orat.* Quinque faciunt quasi membra eloquentiam, invenire quid dicas, inventa disponere, deinde ornare verbis, post

man-

mandare memoriae, tum ad extremum agere, & pronunciare.

Primum, absolute positum.

8. Interdum (primum) absolute ponitur, quia (Tum) aut (Deinde) aut tale aliquid non subjicitur. *Cicer. lib. 2. epist. 9. primum tibi, ut debeo, gratulor, lætorque &c. id. lib. 7. epist. 23. primum ipsas ego Musas nunquam tanti putassem. Lege Paulum Manutium ad hunc locum.*

Primo, deinde, vel post.

9. [primo] ut diximus, ad tempus pertinet, cui itidem (Deinde) respondet, aut post. *Cic. pro Cluent. Ea igitur primo, neque ad ipsum diu quoquo modo poterat, in illa cupiditate continebatur, deinde ita flagrare coepit amentia, ut eam non pudor &c. Anfanglich, &c. Darnach, &c. id. de Amic. Videtis in tabella jam ante quanta sit facta labe, primo Gabinia lege, biennio post Cassia.*

Primus, alter, tertius. primus, secundus, tertius.

10. Primus, alter, tertius, eleganter dicitur, tamen pro [Altero Secundus] interdum ponitur. *Cic. 1. Phil. primo, altero, tertio, denique reliquis consecutis diebus. id. lib. 1. epist. 1. Cum sententia prima Bibuli pronunciata esset, ut tres legati regem reducerent, secunda Hortensii ut tu sine exercitu reduceres, tertia Volcatii, ut Pompejus reduceret.*

Prior,

Prior, & posterior.

11. (Prior, & posterior) de duobus dicuntur. *Cic. in Pis.* Me Ædilem priorem, & prætorem primum populus Roman. fecit. *idem pro Quinct.* priore loco dicere. *idem 3. Verr.* Id jam priore actione, cum hæres testes dicerent, intellexi. *Cic. in Brut.* primas etsi utriusque, priores tamen deferunt Lælio. *idem 1. de Fin.* Qui posterius priori non convenit? *idem lib. 5. epist.* priora tempora in ruinis Reipubl. nostrisque jacerunt.

De præpositione PRO.

C A P. CXXXVIII.

Pro, & Contra.

1. **P**RO) sæpè contrarium habet (Contra.) *Cic. 3. de Orat.* Hoc non modò pro me, sed contra me est potius. Ist nicht für mich, ist nicht mit mir dran. *Idem pro Cluent.* partim nihil contra habitum valere, partim pro hoc esse. *idem Att. lib. 11.* Non tam pro se, quàm contra me laborare dicitur.

2. Interdum usurpatur pro (Ante) *Cicer. 2. Phil.* Hæc posita pro æde Jovis Statoris, bona Cn. Pompeji acerbissimæ voci subjecta præconis. *id. ibid.* Nonne audiente populo Roman. sedens pro æde Castoris dixit. Er hat vor dem Tempel sitzend gesagt. *id. pro Mil.* Illa præsidia, quæ pro templis omnibus cernitis.

Pro, pro In.

3. Aliàs pro (In.) *Cæs. lib. 6. de Bel. Gall.* Hac
I re

re pro suggestu nunciata. Als diß von der Kanzel oder Predigstuhl verkündiget. *Liv. libr. 38.* Laudati quoque pro concione omnes sunt. Seynd alle vor der Gemeind, vor männiglichen gelobt worden.

4. Huc illud referri potest. *Cic. pro Cluent.* Cor-
dius pro testimonio diligentissime laudavit, id
est. Hat ihn in seinem Zeugnuß auß fleißigste
gelobt.

Pro, pro Vice, aut Loco.

5. Nonnunquam est Vice, aut loco. *Cic. 6.*
Verr. Tibi Marcelli statua pro patibulo fuit.
Marcelli Bildstock ist dein Galgen gewesen,
hat dir zum Galgen gedient. *idem, Attic. lib. 2.*
Unus Cato mihi est pro centum millibus. Der
einige Cato ist mir so gut, als hundert tau-
send. *id. Att. lib. 1.* Hoc pro mercede, vel præ-
mio tibi erit. Item illa trita: pro nihilo habere,
ducere, putare, esse. Für nichts halten, schä-
ken, achten.

Pro, in comparatione.

6. (Pro) in comparatione sæpè idem est,
quod (Si spectes.) *Cicer. pro Sest.* Quid esset,
quod pro tantis opibus reipub. tantaque digni-
tate imperii, nequaquam satis multi cives forti,
& magno animo invenirentur. Was wär es,
wan gegen so grossen Reichthum der Gemeind,
und gegen so großer Würde der Herrschaft,
mit nichten viel genug dappere und herzhafte
Bürger gefunden würden? *idem 3. Phil.* Sunt
im-

impii cives pro charitate reipubl. nimium multi, pro multitudine bene sentientium admodum pauci. Es seynd der verruchten gottlosen Bürger gegen der Liebe der Gemeind gar zu viel, gegen der Menge der wohlmeinenden gar wenig. *id. pro Do.* Quid mihi pro expectatione populi Roman. pro Cn. Pompeji meritis, pro ratione mei temporis faciendum fuerit.

Pro, pro Secundum.

7. Aliàs est (Secundum.) *Cicer. 7. Verr.* Civitatibus pro numero militum pecuniæ summas describere. Die Stådt nach der Zahl der Kriegss-
Leuth schätzen. *id. lib. 1. ep. 12.* Non dubito autem pro tua singulari prudentia, quin perspicias. *id. 5. Verr.* Quorum vobis pro vestra sapientia, Quirites, habenda est ratio diligenter. *idem pro Mur.* Ego vos pro mea summa, & vobis cognita in rempublic. diligentia moneo, pro auctoritate consulari hortor, pro magnitudine periculi obtestor, ut &c.

Pro meo, tuo, suo jure.

8. Pro suo jure facere, aut dicere aliquid, est idem quod jure suo, ac pro potestate, quam habeat in aliquam rem, dicere aliquid aut facere sine reprehensionis metu, quod nemo possit id jure reprehendere. *Cicer. Attic. lib. 3. epist. 42.* Ubi pro meo jure diutius esse possem. Da ich mit
Sug und Recht länger möchte seyn. *id. pro Flac.* Pro meo jure dico. *Plaut. Rud.* Nempe pro tuo jure orat. *Cic. 7. Verr.* Tum deprecabitur à vo-
bis,

bis, tum etiam pro suo jure contendet, ne &c.
 Er wird euch erstlich bitten, darnach auch
 seines Jugs, oder wie er befugt ist, mit Ernst
 anhalten.

*Pro re, pro re nata, pro tempore, pro
 opibus.*

9. Eodem pertinent illa [pro re, pro re nata, pro tempore, pro opibus.] *Virg. 4. Æn. pro re pauca loquar. Cic. Attic. lib. 7. Animadvertentem posse pro re nata te non incommode ad me in Albanum venire. Du köntest nach Gestalt der Ursach mit guter Gelegenheit zu mir kommen. Cæs. Consilium pro tempore ac re ceperat. Er ist nach Gelegenheit der Zeit und der Sach zu Rath worden, hat sich nach der Zeit, und Sach bedacht. Cic. pro Dom. Nemo fuit, qui non me pro suis opibus in illa tempestate defenderit. Ist keiner gewesen, der mich nicht in selben Ungewitter nach seinem Vermögen beschützt hat. Ita (pro dignitate.)*

Pro mea, tua, sua parte.

10. Item illa, pro mea, tua, sua parte (alia ejusdem modi.) *Cic. lib. 5. epist. 8. Ut ita fieret, pro mea parte adjuvi. Ich hab meines Theils, so viel in mir gewesen, darzu geholffen. idem pro Syl. Omnes qui adsunt pro sua parte, & auctoritate defendunt. Cicer. 1. Tusc. pro sua quisque facultate parant. Ein jeder nach seinem Vermögen.*

Pro

Pro se quisque.

11. (Pro se quisque) idem est, quod [pro sua quisque parte.] *Cic. 3. Off.* pro se quisque, quod ceperat, affererebat. Ein jeder seines Theils, wie er angefangen. *idem 3. Verr.* pro se quisque manus affert. Ein jeder braucht die Saust seines Vermögens. *Liv. lib. 26.* pro se quisque aurum, argentum, & æs publicum conferunt.

Pro virili parte.

12. Pro virili parte) est, pro eo, quantum unus vir potest. *Cicer. pro Sest.* Hæc qui pro sua parte virili defendunt. *Cic. 13. Phil.* Tum me ejus beneficio plusquam pro virili parte obligatum puto. Ich achte mich seinen Gutthaten mehr verbunden zu seyn, als ich vermag.

Pro portione, pro rata portione, pro rata parte.

13. (Pro portione) idem est, quod pro rata portione, vel parte. *Cic. 2. de Orat.* Sed oportet, ut ædibus, ac templis vestibula, & aditus; sic causis principia proportionem præponere. *idem lib. 6. de Republ.* Qui intervallis conjuncti imparibus, sed tamen pro rata portione distinctis. *Cæs. lib. 1. de Bel. Civ.* Quadringenta in singulos jugera, & pro rata Centurionibus, evocatisque. So viel einem jeden, nach seiner Gestalt, gebührt. *Cic. 1. Tuscul.* Omnia ista perinde, ut cuique data sunt, pro rata parte, à vita, longa, aut brevia ducuntur.

Pro ut, pro eo, ac, pro eo ut.

14. Pro ut, pro eo ac, pro eo ut) idem declarant. *Cicer. 6. Verr.* prout facultates hominis Thermitani ferebant. Nach seinem Vermögen, so viel sein Vermögen leyden mag. *idem 4. Cassil.* primum debeo sperare Deos omnes, qui huic urbi præsident, pro eo mihi, ac mereo: relatu-ros esse gratiam. *idem 5. Verr.* pro eo ut temporis difficultas, aratorumque penuria tulit.

Pro eo quod, pro eo quantum, in comparatione.

15. *Cic. pro Planc.* Vereor, ne parum tibi pro eo, quod à te habeo, reddiderim. *id. pro Cluent.* pro eo, quod se non suis solum commodis, sed etiam suorum municipiorum natum arbitrabatur. *id. lib. de Fin.* pro eo quantum in quibusque sit ponderis, æstimanda sunt. *id. lib. 3. epist. 3.* Equidem pro eo quanti te facio, quicquid feceris, approbabo. Weil ich so viel von dir halte, wil ich mir all dein Thun lassen wohlgefallen.

Pro eo, absolute.

16. *Cicer. libr. 4. epist.* Quod erit ejusmodi, ut si à Cæsare, quod speramus, impetraverimus, tuo beneficio nos id consecutos esse judicemus: sin minus, pro eo tamen jam habeamus. Wo nicht, wollen wirs dannoch besser halten.

Pro, pro Ob, vel propter.

17. Interdum usurpatur pro (Ob, vel propter.) *Plaut. Aul.* Pro vapulando hercle à re mercedem petam. *id. Mest.* Ut pro hujus peccatis ego
sup-

supplicium sufferam. Ich muß sein Schuld mit meiner Haut bezahlen. *Tarent. Eun.* Heri minas viginti pro ambobus dedi. *Cic. Att. lib. 1.* Misi qui pro vectura solveret. Ich hab einen geschickt, der den Fuhrlohn bezahle. *id. 2. de Orat.* Dixit se dimidium, quod pactus esset, pro illo carmine daturum.

Pro Interjectio.

18. (Pro) sæpè interjectio est exclamantis, admirationi, aut indignationi serviens. *Cicer. 2. Phil.* Quæ res (pro sancte Jupiter) in terris gesta major? *idem pro leg. Man.* pro Dii immortales, tantum ne unius hominis incredibilis, ac divina virtus lucis afferre Reipubl. potuit? *id. 5. Verr.* pro Deum atque hominum fidem. *Liv. lib. 22.* Tantum (pro dolor) degeneramus à majoribus nostris. Ita nos dicamus licet (pro Deus immortalis) (pro sancte Deus.) O gütiger Gott.

De præpositione PROPE.

C A P. CXXXIX.

Prope, Juxta.

1 **P**rope) est (Juxta.) *Cicer. in Brut.* Cum plebs prope ripam Anienis confedisset. Als sich das Volk neben dem Wasser an dem Ufer gesetzt. *id. lib. 7. epist. 24.* Ut non modò prope me, sed planè mecum habitaret. Nicht allein nah, sondern gar bey mir. *Liv. lib. 1.* Eo majore gaudio, quo prope mecum res fuerat.

Prope, pro Non procul.

2. Interdum cum ablativum casum adsciscit, usurpatur pro [Non procul.] *Cicer. 7. Verr.* At cum bellum in Italia, tam prope ab Sicilia gereretur, tamen in Sicilia non fuit. *id. 6. Verr.* Tantum civium Roman. tam prope ab domo, tam bonis fructuosisque rebus detineri. *idem in Pis.* prope à meis ædibus sedebas. Du sassest nicht weit von meinem Hauß.

Prope, sine casu.

3. Dum sine casu ponitur adverbii vicem obtinet, & contrarium habet procul. *Cic. lib. 9. ep. 7.* Volebam prope alicubi esses. In der Nähe. *id. de Sen.* Adolescentia magis delectatur, etiam senectus, eas procul adspectans. In der Nähe. *Plaut. Casin.* Nemo audet prope accedere. Keiner darf nah hinzugehen.

Prope est, ut.

4. (Prope est, ut] est [parum abest, quin.] *Liv. lib. 2.* Jam prope erat, ut in summum cli- vum evaderent. Es war an dem, hat wenig um ein kleines gefehlet. *idem ibid.* Appius vicit, ac prope fuit, ut Dictator ille idem crearetur. Hat wenig gefehlet.

Prope est factum. Nihil propius est factum.

5. *Liv. lib. 25.* Prope est factum, ut in iussu Prætoris, signis convulsis, in aciem exirent. Um ein kleines waren sie ungeheissen ausgezo- gen. *Cicer. ad Q. Fr. libr. epist. 2.* Propius nihil est factum, quam ut occideretur. Ist nichts so nahe gewe-

gewesen, als daß er wäre untkommen, war an dem, daß er untkame. *idem* 3. *Verr.* Nec quicquam propius est factum, quam ut illud Uticense exemplum de Hadriano transferretur Syracusas.

Prope adest, ut, vel cum.

6. Prope, adest (est) (Non longè abest.) *Plaut. Aul.* prope adest, ut fiat palam. Es ist an dem, es stehet darauf, daß es gemein werd, daß es auskomme. *Terent. And.* Prope adest, cum alieno more vivendum est mihi. Es ist an dem, daß ich nach eines andern Willen muß leben.

Propius absum.

7. [Propius absum] *idem*, quod (minus longè absum.) *Cic. de Sen.* Quod eo melius cernere mihi videor, quod ab ea (morte) propius absum. Mich dünkt ich verstehe es darum besser, weil ich nicht mehr so weit vom Todt bin. Weil ich etwas näher zum Todt gerückt. *Cic. Att. lib. 1. epist. 1.* Quoniam propius abes.

Proximus A, vel post.

8. [Proximus alicui] fermè dicitur. *Cic. in Brut.* Crasso & Antonio L. Philippus proximus accedebat. *id. pro Cluent.* Eques dignitate Senatori proximus. *id. lib. 10. epist. 15.* Laudem Planco proximam consecutus es.

9. Interdum tamen præpositionem A, vel post, assumit. *Cic. in Orat.* Proximus à postremo. *Plin. libr. 10. cap. 7.* Somnia à vino, & à cibis proximè. Auf Speiß und Tranc, folgt alsbald

daß Träumen. *Cic. 1. Offic.* Qui Praefectus classis proximus post Lyfandrum fuit. Der nächst nach ihm. *id. de Sen.* Tum hic fratre tuo Censore, qui proximus ante me fuerat. Der nächst nach mir.

Proximas, pro proximè antecedenti.

10. Interdum (proximus) est, proximè antecedens. *Cic. pro Leg. Man.* Qui anno proximo legati fuerunt. Im nächst verfloffenen Jahr.

Proximus superior, proximus inferior.

11. Proximus, interdum confertur cum (Superiore) ut (Superior) sit, qui sunt ante proximos. *Cicer. pro Arch.* Est enim obscurum proximis Censoribus hunc cum L. Lucullo apud exercitum fuisse: superioribus cum eodem Quaestore fuisse in Asia: primis nullam partem populi esse centeam. *id. 1. Catil.* Quid proxima, quid superiore nocte egeris. Was du die nächste und vorige Nacht gethan habest.

12. Alias (proximus superior) conjunguntur. *Cic. lib. 1. epist. 9.* proximis superioribus diebus. Die nächst verschiedene Tag. *idem de Nat. Deor.* Huic proximum inferiorem orbem tenet. Den nächst folgenden Himmel.

Proximus, pro Insequenti.

13. Nec solum ad tempus praeteritum (proximus) refertur, saepe etiam ad futurum, ut proximè insequentem, aut consecutum declaret. *Cic. pro Mil.* Clodius reliquit annum suum, seseque in proximum transtulit. *idem libr. epist.*

Sci;

Scilicet id agitur, utrum hac petitione, an proxima Prætor fias. *id. in Brut.* Hunc proximo sæculo Themistocles infecutus est.

Proximus in ordine.

14. Interdum proximus refertur ad ordinem. *Cic. de Inu.* Summa necessitudo honestatis, huic proxima incolumitatis: tertia & levissima commoditatis. *id. 1. Off.* Ad hanc rationem naturam vim maximam habet fortuna proximam. *id. Att. libr. 1.* Satyrus observat Domitium maximè, me habet proximum.

Proximus in cognatione.

15. Interdum (proximus alicujus) dicitur, qui cognatione eum proximè attingit. Namque proximi conjunctiores sunt, quàm propinqui. *Cicer. 2. de Inu.* Tyranno occiso, quinque ejus proximos cognatione magistratus necatos. *idem de Amic.* Si quam præstantiam consecuti sunt, impertiat eam suis, communicet cum proximis. *id. Terent.* Cum hæc omnia tuis proximis plana fecero. *Deinen nächst-Verwandten.*

Proximè cum accusativo.

16. (Proximè) item ut [prope] ex quo factum est, accusandi casum interdum habet. *Cic. lib. 5. epist. 2.* Cùm proximè Romam venisti. *Als du nechst bey Rom kommen.* *id. 10. phil.* Brutus operam det, ut cum suis copiis quam proximè Italiam sit. *So nahe zu Italia rück als möglich.* *id. de Univ.* Proximè terram ambit lunæ

cursu. Der Mond umgreift das Erdreich mit nächsten.

Proximè, pro Maximè.

17. Interdum usnrpatur pro [Maximè] *Cicer. lib. 11. epist. 21.* Sed velim tibi persuadeas, &c. Me huic tui virtuti proximè accedere. In dieser Tugend bin ich der nächst nach dir. *idem 4. Vorr.* Ut proximè ad nostram disciplinam illam, veterem, non hanc, quæ nunc increbuit, videantur accedere. Vergleichen sich besser: kommen besser überein, mit unsern alten Sitten.

Proximè, pro Novissimè, aut ultimo loco.

18. Aliàs pro [Nuperrimè] aut ultimo loco. *Cic. 2. phil.* Proximè est mortuus Ist neulich gestorben. *id. 2. de Natur. Deor.* In Capitolio proximè dedicavit. *idem lib. 5. epist. 5.* In iis literis, quas proximè à te accepi. In meinem letzten Schreiben.

Proximè superior.

19. *Cic. 2. de Natur. Deor.* Musæ eodem numero, quo proximè superiores.

Proximè in ordine.

20. *Cic. in Brut.* Sapientissimus est, cui quod opus sit, ipsi veniat in mentem, proximè accedit, qui alterius bene inventis obtemperat. *id. 2. Off.* Proximè autem, & secundum Deos homines hominibus utiles esse possunt. Nächst Gott, seynd die Menschen einander am meisten nutz.

Proximè, atque.

21. *Cic. lib. 9. epist. 13.* Non possum non aut
proxi-

proximè, atque ille, aut etiam æque laborare. Ich kan nicht unterlassen, mich nächst ihm, oder auch gleich ihm zu bemühen, und zu bearbeiten.

De præpositione PROPTER.

C A P. CXL.

Propter, Causa efficiens, aut finis.

1. **P**ropter, plerumque causam efficientem declarat. *Cicer. in Brut.* Eaque suspicio propter eam causam fuit. *id. pro Rosc. Am.* Susceptum onus aut propter perfidiam abjicere, aut propter imbecillitatem animi deponere. Interdum finem significat. *Cic. Attic. lib. 7.* Tyronem propter humanitatem & modestiam salvum, quam propter usum meum. Ubi (propter usum) finem declarat. *idem 1. de Fin.* Virtus per se, & propter se expetenda. Die Tugend soll für sich selbst, und von ihrentwegen begehrt werden.

Propter, pro prope.

2. (Propter) sæpe usurpatur pro [prope.] *Cic. 3 de Nat. Deor.* Vulcanus tenuit insulas propter Siciliam, quæ Vulcaniæ appellantur. Nahe bey Sicilia. *id. in Brut.* In Pratulo propter Platonis statuam consedimus. *idem 6. Verr.* Fanum ipsum est in agro propter ipsam viam, qua Asforo itur Ennam. *idem 4. Verr.* Propter Ædem Vulcani. *idem 6. Verr.* Etenim propter est spelunca quædam. Dan nahe darben ist ein Grub. *idem pro Rosc. Am.* Duo filii propter patrem cubantes. *idem in Pis.* Hic vir clarissimus, qui

propter te sedet L. Gellius. Der nah bey dir
sitzt.

Admonitio.

3. (Propter) pro (prope) usurpari solet, cum status in loco significatur: nam cum declaratur motus (præter) dici solet. Nam illud in primo libr. de Inu. [Fluvius Eurotas, qui propter Lacedæmonem fluit] videndum est, ne mendum contineat, & pro (propter, præter) legendum sit. Unde præterfluere conflatum esse constat.

Propterea, quod, propterea, ut.

4. Propterea, ex propter & ea factum esse apparet: usurpatur pro (Idcirco) & fere cum (Quod, vel Ut) copulatur. *Cic. lib. 5. epist. 28.* Propterea quod nullam rem gravius jam diu tuli. *id. lib. 6. epist. 18.* Cum essem otiosus in Tusculano, propterea quod discipulos obviam miseram. *idem libr. 13. epist. 6.* Propterea scripsi, ut me non sine causa laborare intelligeres. *idem pro Ligar.* Atque hæc propterea de me dixi, ut mihi Tubero, &c. cognosceret.

De adverbio QUA.

CAP. CXLI.

Quaqua, pro Tum tum.

1. **Q**Ua, propriè est, per quem locum, ut planum est. *Cic. 3. Phil.* Ipse in templum nescio qua per cuniculum ascendit. Sæpè tamen iteratur, ut significet (Tum tum.) *Cic. ad Quinct. Fr. sib. 3. epist. 17.* Topiarium laudavi,
ita

ita omnia convestivit hedera, qua basim Villæ, qua intercolumnia ambulantis *idem Att. lib. 15.* Intelligo, te diligentissimum esse, qua de Buthrotii, qua de Bruto. So wohl die Buthrotius, als den Brutum belangend. *id. Att. lib. 9.* Quam expedita tua consilia, quam evigilata tuis cogitationibus, qua itineris, qua navigationis, qua congressus, sermonisque cum Cæsare. Wie richtig deine Anschläge seyen, wiewohl bedacht die Gedanken, die Reiß belangend, so wohl zu Lande, als zu Wasser, ja auch das Gespräch mit dem Cæsare.

Quacunque.

2. (Quacunque) est (per quemcunque locum.) *Cic. 3. Verr.* Quacunque iter fecit, ejusmodi fuit, ut non legatus populi Romani, sed ut quædam calamitas pervadere videretur. Mithenthalben, wo er durch vorüber gezogen, hat er sich gehalten, nicht als, 2c. *Illud translate. idem lib. 5. de Fin.* Quacunque ingredimur, in aliquam historiam vestigium ponimus. An allen Orten, da wir hinkommen, werden wir allzeit einer alten Geschichte erinnert, finden wir alte Geschichte.

De pronomine QUALISCUNQUE.

C A P. CXLII.

1. Qualiscunque) ex (Quali) factum, plerumque ejus vim extenuat. *Cicer. Att. lib. 3.* Turpe enim est nobis, illum qualiscunque est,

est, hoc primo anno regere. *id. Attic. 14.* Sed homines benevolos, qualescunque sunt, grave est insequi contumelia. Es ist ein schwer Ding, gutwilligen Leuthen, ist nur wer sie wollen, schmäählich antasten, oder verfolgen.

Qualiscunque Talis.

2. Interdum refertur ad (Talis) *Cic. 3. de leg.* Qualescunque summi civitatis viri sunt, talis est civitas.

De adverbio QUAM.

CAP. CXLIII.

Quam, tam.

1. **Q**uam) sæpe adsciscit [Tam] cum comparatio intercedit. *Plaut. Cap.* Quam tu filium tuum, tam pater me meus desiderat. *Cic. 2. Verr.* Quod si quam audax ad conandum, tam esset obscurus ad tegendum. *idem lib. 16. epist. 1.* Xenomenes hospes tam te diligit, quam si vixerit tecum. Er hat dich so lieb, als hät er mit dir gelebt.

Quamdiu, Tamdiu.

2. *Cicer. 2. de Orat.* Quorum quamdiu mansit imitatio, tamdiu genus illud dicendi, studiūque vixit. Lege (Tamdiu.)

Quam mox, lege Mox, Quam pridem.

3. *Terent. Eun.* Huc evasit, quam pridem pater mihi, & mater mortui essent? dico jam diu. Ist endlich darauf kommen, wie längst meine Eltern gestorben seynd? *Cicer. pro Rosc. Com.*
Quæso

Quæso quam pridem hoc nomen Fanni, in anniversaria retulisti. En lieber, wie, vorlängst hast du es in den Schreib-Taffeln aufgezeichnet.

Quam, pro Valde, cum positivo, & interrogatione.

4. Quam cum positivo sæpe, & interrogatione junctum significat (Valde.) *Cic. Att. lib. 8.* Suam in Senatu operam, authoritatémque, quàm magni æstimat. Wie theur schätzt er seine Mühe und Ansehen im Rath. *id. 3. de Natur. Deor.* Soles ipsi quam multi à Theologis proferruntur? *idem lib. 12. epist.* Te igitur imitabor, quàm multa, quàm paucis? Wie viel Ding mit wenig Worten.

Quam cum superlativo.

5. Quam cum superlativo usitatissimum est. *Cic. Part.* An est mi Cicero, quod ego malim, quam te quam doctissimum esse? Soll ich etwas lieber haben, dan daß du der allergelehrteste seiest. *idem de Am.* Commodissimum est quam laxissimas habere habenas amicitiae. Es ist das best, daß man der Freundschaft den Zügel last so lang man kan. *idem Attic. lib. 16.* Sed peto à te, ut quam celerrimè mihi librarius mittatur. *id. 3. Verr.* Quo quam minimè multi de istius nefario scelere audire possent. So wenig als möglich.

Quam, optantis.

6. *Cic. Attic. lib. 6. epist. 2.* Quam vellem domi mansisse? *id. Attic. lib 7.* Quam vellem &
nunc

nunc in provincia morari. Wie gern wolte ich noch jetzt, was gab ich darum, daß ich noch jetzt. *id. 3. de Fin.* Quam vellem, ut te à Stoicis inclinasses. O wie wolte ich daß du, O wie lieb war mir.

Quam, admirantis.

7. *Cic. Attic. libr. 7. epist. 1.* Quam non est facilis virtus? *id. de Fin.* Quam cupiunt laudari ut putet vinci. *idem Att. lib. 9. ep. 2.* Quam nihil prætermittis in consilio dando?

Quam, cum possum, & superlativo.

8. *Cic. pro Dom.* Dico igitur, & quam maxima possum voce dico. So sage ich nun, so laut als ich kan. *idem de Sen.* Convivium ad multam noctem, quam maximè possumus, vario sermone producimus. So lang wir können. *idem 2. de Natur. Deor.* Aves nidos construunt, eosque quam possunt mollissime substernunt. *idem 1. de Div.* Exposui quam brevissime potui oracula. So kurz als ich vermöchte.

Quam, cum volo, pro quantum.

9. Quam) cum verbo (Volo) usurpatur pro Quantum. *Cic. pro Cæl.* Quam velit sit potens. Er seye so mächtig, als er wolle. *id. pro Cæl.* Quam volent in conviviiis faceri. *idem 2. de Nat. Deor.* Hic quam velit Epicurus, jocetur. Er mag scherzen, so lang er wil. *Idem pro Cæl.* Quam voletis multi, dicent. Ihr möcht sagen, so viel ewer wollen.

Quam

Quam quantum.

10. Quam) in comparatione sæpè assumit (Quantum) Cic. 3. de Orat. Ut majus quiddam de L. Crasso, quam quantum à nobis exprimeretur, suspiceretur. id. 5. Verr. lis plus frumenti imperabatur, quam quantum exaraverant. Hat ihnen mehr auferlegt, als sie erbaut hatten. idem 4. Verr. Hic majorem pecuniam Prætori pollicetur, quam quantam tu dedisti. idem 4. Verr. Sexies tantum, quam quantum satis sit, ablatum esse. id. 1. de Orat. Alter plus petebat, quam quantum lex permittebat.

Quam quod, quam ut.

11. Jungitur interdum cum [Quod, vel Ut] Cic. Att. 11. Sed ex omnibus nihil tamen magis desideratur, quam quod in Africam non irem. id. 2. de Orat. Sed hoc majus est quiddam, quam ut ab iis postulandum sit. Man mutet ihnen etwas mehr zu, als billig: es ist etwas größers als das man von ihnen sollt begehren. idem 1. de Natur. Deor. Hæc sunt dicta subtilius, quam ut quivis ea possit agnoscere. id. 3. de Orat. Hoc est altius, quam ut nos humi prostrati perspicere possimus. Es ist höher oder wichtiger, als wir hier auf Erden begreifen mögen.

Quam quomodo.

12. Cicero. de Senect. Multa præclara in eo viro cognovi, sed nihil admirabilius, quam quomodo ille mortem Marci filii tulit. idem 3. de Orat. Cras-

Crassum pleniorẽ fuisse putet, quam quomodo à nobis inductus est.

De Adverbio QUANDO.

C A P. CXLIV.

1. **Q**uando (propriè est) Quo tempore.
Cic. 1. de Orat. Quando me ista curasse arbitramini ? idem pro Leg. Agr. Tum quando Alexandro mortuo legatos Tyrum misimus. idem 2. Offic. Utinam tunc essem natus, quando Romani dona accipere cœpissent. idem pro Dom. Quando igitur est turpe ? quando est pœna peccati ?

Quando, & quandoquidem, pro Quoniam.

Diemcil, sintemahl.

2. *Cic. lib. 10. epist. 12. Quam quando complexus es, & tenes. idem de Sen. Quando te id video desiderare. id. in Brut. Quandoquidem tu istos Oratores tantopere laudas, vellem, &c. idem 2. Verr. Urbes, ac sedes suas relinquerent, quandoquidem agros jam ante istius injuriis exagitari reliquissent.*

Admonitio.

3. Frequentius tamen in soluta oratione usurpatur (Quoniam) Vide infra Cap. CLI.

De Conjunctione QUAMQUAM.

C A P. CXLV.

Quamquam tamen, quamquam sed.

1. **Q**uamquam plerumque quidem [Tamen] adsciscit, quod exempla passim docent, verum.

veruntamen interdum assumit (Sed) *Cic. lib. 12. epist. 1.* Quamquam egregios consules habemus: sed turpissimos consulares. *idem lib. 13. epist. 32.* Quamquam à te quidem cumulate satisfit, sed sic velim existimes. *idem libr. 10. epist. 10.* Quamquam ipsum non videram, sed ex familiarissimo ejus audiebam.

Quamquam, sed tamen, sed certè, veruntamen.

2. *Cicer. 3. de Orat.* Quamquam sunt omnes virtutes æquales, & pares: sed tamen est species alia magis alia formosa, & illustris. *Wie wohl alle Tugenden gleich seyn, aber jedoch ist.* Quamquam tua quidem causa, &c. ut debeo, iactor, sed certè, &c. *idem lib. 5. epist. 21.* Puto autem mea non nihil interesse, quamquam id ipsum quid intersit, non sane intelligo, veruntamen quicquid, &c.

Quamquam, absolute positum.

3. Quamquam interdum absolute ponitur, nimirum, quia addicta magis respicit, quam ad ea, quæ dicenda sunt. *Cicer. libr. 12. epist. 25.* Si licebit, more nostro tuebimur: quamquam admodum sumus jam defatigati. *idem de Amic.* Quamquam ille quidem nihil difficilius esse dicebat, quam amicitiam usque ad extremum vitæ diem permanere.

Admonitio.

4. Huc plerumque pertinent illa, quæ modo

do exposui, eum pro (Tamen) reponitur (Sed.)

De Conjunctione QUAMVIS.

C. A. P. CXLVI.

Quamvis pro Etiamfi, cum (Tamen, Attamen, Certè.)

1. **Q**uamvis non tam significat (Quanquam) apud Ciceronem, quam (Etiamfi) assumit autem (Tamen, attamen, certè.) *Cic. lib. 7. epist. 3.* Si me audissent quamvis iniqua pace, honestè tamen viverent. *idem 2. Phil.* Res bello gesserat, quamvis Reipublicæ calamitosas, attamen magnas. *id. Att. lib. 16. epist. 6.* Quamvis non fueris impulsor, & suasor profectionis meæ; approbator certè fuisti.

Admonitio.

2. Quamvis pro Quanquam, in principiis maximè, à Cicerone rarò admodum usurpatur.

Quamvis, pro quantumvis.

3. Sæpissimè Quamvis nominibus, & adverbis junctum, pro (quantumvis) ponitur. *Cicer. Att. lib. 12.* Quamvis prudens ad cogitandum sit, sicut est, tamen. *idem pro Rosc. Am.* Quasi verò mihi difficile sit, quamvis multos nominatim proferre. Gleich als wäre es mir schwär, so viel du wilt, mit Nahmen anzuzeigen. *idem lib. 3. epist. 20.* Quamvis parvis Italiæ latebris contentus essem. Wollt mich mit einem Wincklein

lein so klein, als du wilt, begnügen lassen. *id.*
 4. *Verr.* Quamvis facere in ejusmodi rebus, quam-
 vis calide, quamvis audacter, quamvis impru-
 denter. So lustig, so feck, so unverschämt als
 du wilt: Oder, als es seyn kan.

*De adverbiiis QUANTUM, & QUANTO-
 PERE.*

C A P. CXLVII.

Quantum, absolute. So viel als.

1. **Q**uantum) adverbium ex nomine, sæpe
 absolute ponitur. *Cicer. lib. 5. epist. 8.*
 Quamobrem tu quantum tuo judicio tribuendum
 esse putes, statues ipse. *idem libr. 6. epist. 11.*
 Quantum quidem ego intelligere potueram. *id.*
lib. 1. de Orat. Ego (quantum auguror conjectura)
 non despero fore aliquem. *idem libr. 3. de Leg.*
 Hac lex Attico nostro non placet, quantum ex
 vultu ejus intelligo. *idem 2. de Orat.* Sed tamen
 est eorum doctrina, quantum judicare possum,
 per ridicula.

Quantum in me, in te, in ipso est.

So viel an mir, dir, ihm gelegen, was ich
 kan, was mich anlangt.

2. Huc pertinent illa (quantum in me, in te,
 in ipso est. *Cic. ad Q. Fr. lib. 1. epist. 1.* Quantum
 in me erit. *id. lib. 1. de Natur. Deor.* Non igitur
 quantum in te fuit, intellexi Deos esse. *idem*
lib. 5. epist. Quantum esset in ipso. *idem pro Flac.*
 Nam nomen civium Romanorum, quantum in
 ipsis

ipsis fuit, sustulerunt. *idem pro Arch.* Huic profecto ipsi, quantum est situm in nobis, opem ferre debemus.

Quantum possum.

3. Sæpè (Quantum) jungitur cum verbo (Possum.) *Cic. in Pis.* Pompejus, quem, quantum potui, multis sæpè orationibus ornavi. *id. pro Flac.* Ut afflictæ reip. quantum posset, mederetur. *idem 3. de Phil.* Quamobrem Quirites consilio, quantum potero, labore plus pænè quam potero, vigilabo pro vobis.

Quantulum, & Quantulumcunque in extenuatione.

4. Quantulum, & quantulumcunque) extenuationi serviunt. *Cic. 5. Verr.* Nos, qui jam, & qui facere, & quantulum judicare possemus, ostendimus. Was in unserm Vermögen, oder geringen Verstand sey. *idem 2. Agr.* Etenim quantulum interest, utrum in massici radices, an in Italiam, aliove quopiam deducamini. Vielleicht ist ein geringer Unterschied, oder wenig daran gelegen, ob ihr. *id. 1. de Orat.* Ut ne plus nos assequamur, quam quantulum in dicendo assecutus es. *id. 2. de Divin.* Misit conjectori quantulum visum est de argento. Hat ihm wenig Geld eingeschickt, so viel ihm.

5. Quantulumcunque apertius extenuat. *Cic. 4. Verr.* Sed tamen quidquid erit in his libellis, quantulumcunque videbitur esse, hoc quidem certè manifestum erit. *idem 4. de Orat.* Ex eo quod

quod dico, quantulumcunque, id est, quid faciam, judicari potest. Es sey so wenig als es wolle. *id. in Orat.* Easque nos primi quicunque eramus, & quantulumcunque dicebamus, convertimus.

Quantum tantum, vel tantandem.

6. Interdum adsciscit (Tantum, vel Tantundem. *Cicer. lib. 16. epist. 4.* Quantum me diligis, tantum fac, ut valeas. *id. lib. epist.* Quantum me diligis, tantum adhibe diligentiae. Wie lieb ich dir bin, so grossen Fleiß lege an. *idem lib. 6. epist. 19.* Quantum de illo libro, tantum de mei judicii fama detrahatur. *id. lib. 15. epist. 11.* quantum tibi omnes debent, quo minus tantundem ego unus debeam, non recuso. Auch bin ich nicht in Albred: Ich gestehe es, daß ich allein dir so viel, als die andern alle schuldig bin.

Quantoperè pro quantum, vel quam.

7. Quantoperè) refertur ad (Tantopere. & Quantum, aut Quam) significat. *Cic. 2. de Orat.* Neque enim tantoperè desiderabam, &c. quantoperè delector, &c. *idem 5. Verr.* Perspicere vos certè scio, quantopere Siculis hoc expediat. *idem Attic. lib. 14.* Dici non potest, quantopere gaudeant. Ist nicht zu sagen, wie grosse Freud sie haben.

De Adverbio QUASI.

CAP. CXLVIII.

Quasi, pro Tanquam, vel Sicut.

1. **Q**Uasi] adverbium est similitudinis, & (Tanquam) significat. *Cicer. 3. de Orat.*

K

Phi-

Philosophia laudandarum omnium artium procreatrix quædam, & quasi parens. *id. 3. de Natur. Deor.* Quasi cruentæ guttæ imbrium. *idem lib. 1. de Natur. Deor.* Epicurus quasi pueri delicati nihil cessatione melius existimat. *id. de Sen.* Nec verò velim, quasi decurso spatio, à calce ad carceres revocari. *id. 5. Tusc.* Sic eas exponam, quasi agatur res, non quasi narretur.

Quasi sic, quasi ita, pro Sicut, vel Non secus, ac.

2. Interdum est [Sicut] vel (Non secus, ac) & assumit (sic, aut ita.) *Cic. lib. 9. epist. 16.* Ut quasi aurum igne, sic benevolentia fidelis periculo aliquo perspicui possit. Gleich wie das Gold im Feuer. *idem de Senect.* Litteras Græcas sic avidè arripui quasi diuturnam sitim explere cupiens. Ich hab das Griechisch so begierig ergriffen, als wolte ich einen langwierigen Durst löschen. *id. pro Quinct.* Quasi tua res, aut honos agatur, ita laboras. Du thuest eben, als wär dir dein Ehr und Gut daran gelegen, gleich als gelte es Gut und Ehr. *idem 2. Agr.* Sed plane quasi ea res nobis salutis futura sit, ita cogit, atque imperat, ut &c. Er dringt und zwingt eben, als lege oder stünde unser Wohlfahrt darauf.

Quasi, & quasi verò, per Ironiam.

3. Quasi, & quasi verò, sæpe ironiam continent. *Cicer. 2. Phil.* Medico tria millia jugerum, quasi te sanum facere potuisset. Gleich als hätte er dir können helfen, oder dich gesund ma-

machen. *idem* 2. *de Fin.* quasi me pudeat istorum, aut non possim quemadmodum dicantur, ostendere. *idem* 3. *Verr.* quasi verò id cupiditate defendendæ nobilitatis ac studio partium fecerit. *idem* lib. 3. *epist.* 7. quasi verò ad cognoscendum ego ad illos, non illi ad me venire debuerint.

Quasi, pro Ferè.

4. Interdum usurpatur pro (Ferè.) *Cicer.* 2. *Verr.* Ex his quasi decem fiscos ad Senatorem illum relictos esse. Daraus sollen den zehn Geldsack bey dem Rath's-Herrn hinterlassen seyn. *idem* 2. *Acad.* Quantulus vobis videtur? mihi quidem quasi pedalis. Meines Bedünkens fast oder ungefehr, ein Schuh lang.

Admonitio.

5. Quasi) pro (Ferè) cum contrahitur numerus, spatium, aut aliud ejusmodi, apud Ciceronem rarum admodum est. Ejus loco [Fere, ferme, pane, prope, propemodum] usurpari solent.

De adverbio QUATENUS.

C A P. CXLIX.

Quatenus ad quem terminum.

I. **Q**uatenus) est (Ad quem terminum.) Cui respondet [Eatenus] *Cicer.* *de Amicit.* Quamobrem id primum videamus, quatenus amor in amicitia progredi debeat. Wie weit sich die Lieb in der Freundschaft erstrecken soll. *idem* *in Orat.* In omni re videndum est quatenus, etsi enim suus cuique modus est: tamen magis offen-

dit nimium, quàm parum. *id. de Amic.* Est enim quatenus amicitiae dari venia possit. Es hat sein gewisses Ziel und Maß, wie weit, oder wie viel man der Freundschaft nachsehen oder verzeihen möge.

2. Interdum ad tempus refertur. *Cic. I 4. Phil.* quibus auspiciis istos fasces Augur acciperem, quatenus haberem, cui traderem. So lang biß daß ich einen bekäme, dem ichs möchte übergeben.

Quatenus, pro qua ex parte.

3. Interdum usurpatur pro [qua ex parte.] *Cic. lib. 1. epist. 2.* Postulatum est, ut Bibuli sententia divideretur, quatenus de religione dicebat, &c. Bibulo assensum est. So viel die Geistlichkeit belanget.

De adverbio QUEMADMODUM.

C A P. CL.

Quemadmodum, pro quomodo.

Wie, was gestalt, oder massen.

1. **Q**uemadmodum factum ex tribus verbis. [quem ad modum] idem est, quod [quomodo.] *Cicer. Att. lib. 1. epist. 5.* Velim cogites, quemadmodum Bibliothecam nobis conficere possis. *idem Att lib 7. epist. 24.* Hæc res quemadmodum ceciderit, &c. velim ad me scribas.

Quemadmodum, sic, vel ita.

Gleich wie, also auch.

2. Interdum assumit Sic, vel Ita. *Cicer. ad Q.*

Fr.

Fr. lib. 1. epist. 1. Ut quemadmodum gubernatores optimi vim tempestatis, sic illi fortunæ impetum superare non possent. *idem de Amic.* Si quemadmodum soles de cæteris rebus, cum ex te quærentur, sic de amicitia disputari. *idem ad Q. Fr. libr. 2. epist. 14.* Tu quemadmodum me censes oportere esse in Rep. ita & esse, & forte auricula infima molliorem scripto.

Quemadmodum, sed.

3. Aliàs (Sed) *Cic. pro Flac.* Nunquam laborant, quemadmodum præbent, quod dicunt, sed quemadmodum se explicent dicendo. *idem 3. Verr.* quærat non solum quemadmodum nostro crimini, sed etiam quo pacto suæ confessioni medeatur.

De Pronomine QUIS, vel QUI.

C A P. CLI.

1. **Q**uis) fervit interrogationi, vel dubitationi. *Cicer. de Am.* Quis clarior in Græcia Themistocle? quis potentior? interdum assumit (Qui.) *Cic. 7. Verr.* Jam hoc, quis dum fuit Syracusis, qui non audierit?

2. Huc spectant illa. *Cic. pro Rosc. Com.* Considera, quis quem fraudasse dicatur. *Bedend, wer den andern soll betrogen haben.*

Qui, pro quis.

3. Qui) sine interrogatione, ac dubitatione adhiberi plerumque solet. *Cic. 1. de Offic.* Nego jus esse, qui miles non sit, pugnare cum hoste.

idem 2. Phil. Nisi, qui hoc diceret pro familiaritate.

4. Interdum tamen Qui pro Quis usurpatur. *Cic. pro Dom.* Qui tantus fuit labor? quæ similitas? *id. 2. Philip.* Qui vir, & quantus fuisses? *idem in Pis.* Vereor, ne qui sit. *idem pro Marc.* Si diligenter, qui vir ille fuerit, considerabis.

Qui, pro Ut.

5. Interdum [qui, quæ, quod] usurpatur pro (Ut.) *Cicer. pro Dom.* Nec sum tam insolens, qui Jovem esse me dicam. Ich bin nicht so stolz und übermüthig, daß ich mich für einen Gott außgebe. *idem libr. 10. epist. 6.* Talem autem te esse oportet, qui primum te disjungas.

Qui, pro qualis.

6. Aliàs pro (Qualis.) *Cic. Attic. 1.* Sed illum eum esse puto, qui esse debet. Lege pronomen [Is.]

Quis, pro Aliquis.

7. Quoties antecedit Si, Nisi, Ne, pro Aliquis eleganter dici solet. *Cic. 2. Phil.* Si te in judicium quis adducat. *id. Attic. libr. 1. epist. 11.* Nisi quis nos Deus respexerit. *idem in Brut.* Nisi quid de Epaminonda suspicari libet. *idem lib. 2. de Leg.* Ne quis agrum consecrato. *id. lib. 1. Offic.* Ut ne qua re agerent.

Qui, quæ, quod, præpositum.

8. Qui, quæ, quod, eleganter præponitur; subjicitur autem Hic, vel Is. *Cic. libr. 2. epist. 1.* Sic ad nos confirmatus revertere; ut quam expecta-

speculationem tui concitasti, hanc sustineri ac tueri possis. *idem lib. 6. epist. 8.* quæ ad te pertinere arbitrabor, ea mea sponte faciam. *idem lib. 6. epist. 23.* quæ didicisti, iis hoc tempore utere. *idem lib. 2. epist. 4.* quarum laudum gloriam adamaris, quibus artibus eæ laudes comparantur, in iis esse laborandum.

Qui, idem.

9. Interdum subjicitur (idem) aut nonnullis vocibus interjectis, aut etiam proximè. *Plaut. Asina.* Fortiter malum qui patitur, idem post patitur bonum. *Cic. lib. 2. epist.* Ut qui libertati finis erit in illa urbe, idem sit urbi. *idem 5. Verr.* qui mille modium suæ partis in cellam gratis dedisset, idem nunc, &c. *idem 3. Phil.* quod idem fecit L. Philippus vir, avo, patre, majoribusque suis dignissimus.

Quid hominis, quid mulieris.

10. Quid hominis) pro (quis homo,) [quid mulieris] pro [quæ mulier] eleganter dicimus. *Ter. Heaut.* Quæso, quid tu hominis es? Lieber, was bist du für ein Mensch? *idem Eun.* quid hoc homini? quid hic ornatus est? *Plaut. Amp.* quid sit hoc hominis? *Cicer. 4. Verr.* Exponam vobis breviter, quid hominis sit. Ich wil euch fürklich anzeigen, was er für ein Mensch sey. *Terent. Hecyr.* Sed quid mulieris uxorem habes?

11. Ejusdem generis sunt illa (Quid animi) pro (quis animus,) (quid rei) pro (quæ res,) & alia ejusmodi. *Plaut. Marcel.* quid sit ei animi.

Terent. Eun. quid cum illa tibi rei est? Was hast du mit ihr zu thun? *Cæs. I. de bell. Civ.* quid sui consilii sit, ostendit. Was seine Meinung oder Rath sey, zeigt er an. *Terent. And.* quid isthuc gaudii est? Was ist doch das für eine Freud.

Quid, pro Cur; quid ita, pro Cur ita.

12. *Quid*) sæpè ponitur pro (*Cur.*) *Ter. Heaut.* Quid ego factum nesciam? Warum soll ich nicht wissen, was geschehen ist?

Quid tantum Oceano properent se mergere soles?

Cicer. pro Rosc. Am. Accusatis Sex. Roscium. quid ita? quia de manibus nostris effugit. Warum? Was Ursach? *idem de Natur. Deor.* quam molestum est uno digito plus habere? quid ita? quia, &c. *idem pro Mil.* Sed quid ego argumtor? quid plura disputo? Aber was disputiere ich lang, und mache viel Wesens?

Quid est, quod, vel Cur, vel quamobrem.

13. Jungitur interdum cum *Quod*, vel *Cur*, vel *Quamobrem*. *Terent. Eun.* quid est, quod trepidas? Was bedeut es, daß du dich fürchtest? *Idem ibidem.* quid est, quod lætus sis? *Cicer. 4. Verr.* quid est, quod tu alios accuses? *Cicer. I. de Fin.* quid est, cur verear, ne ad eam non possim accommodare Torquatos nostros? *idem pro Cluent.* quid est, quamobrem quisquam nostrum censorias subscriptiones omnes fixas, & in perpetuum ratas, putes esse oportere?

Quid,

Quod, quid si interrogantis, aut stantis.

14. Sæpè est interrogantis, vel instantis. *Cicer. pro Cæcin.* Testes quid erunt? *Plant. Cap.* quid pater? vivit ne; *Cic. ad Q. Fr. lib. epist. 2.* Quid si inficiatur? quid si omninò non debetur? quid? Prætor solet judicare deberi? quid? ego Fundanio non cupio? *idem Pard.* quid duo propugnacula belli punici C. & P. Scipiones &c. quid Africanus minor? quid major? quid inter horum ætates interjectus Cato? quid innumera- biles alii? nam domesticis exemplis abundamus, an cogitasse unquam putamus, &c.

Quid, quod.

15. Interdum adsciscit (quod) vehementius instandi gratia. *Cic. pro Leg. Man.* quid quod sa- lus sociorum summum in periculum, ac discri- men adducitur? Was wollen wir dan dazu sa- gen, daß unserer Mitgenossen Wohlfart in äußerste Gefahr eingeführt ist? *idem 4. Acad.* quid quod si ista vera sunt, ratio omnis tolli- tur?

Quid quod sæpius iteratum.

16. Nonnunquam (quid quod) sæpius ite- ratur. *Cic. 2. de Nat. Deor.* quid quod ejusdem hominis imagines in meum aliæ, aliæ in tuum? quid quod earum rerum, quæ nunquam omni- nò fuerunt, neque esse potuerunt, ut Scyllæ, ut Chimæræ? quid quod hominum, locorum, urbium earum, quas nunquam vidimus? quid quod simul ac mihi collibitum est, præsto est

imago? quid quod etiam ad dormientem veniant non vocatæ?

Quid enim.

17. Aliquando adsciscit (Enim.) *Cicer. 2. de Fin.* quid enim? summus dolor plures dies movere non potest. Was ist dan? Warum dan?

Quid loquar, quid dicam, in reticentia, pro Sileo, taceo.

18. Quid loquar? quid dicam?) Usum habent in reticentia. *Cic. 3. Verr.* quid ego de M. Marc. loquar? qui, &c. quid de L. Scipione? qui &c. quid de Faminio? qui &c. quid de Memmio? qui &c. Vereor, ne hæc fortè minus antiqua & jam obsoleta videantur. P. Servil. &c. Was soll ich sagen? *idem 2. de Natur. Deor.* quid dicam, quantus sit amor bestiarum in educandis &c.

Quid quæris, quid multa.

19. Cum rem in pauca conferimus, eleganter dicimus, (quid quæris, quid multa) pro [quid plura.] *Cicer. Att. lib. 7.* quid quæris, & si mihi crebro occurrebat: tamen levabar cura, &c. Was willst du mehr? Was darfst vieler Wort. *idem lib. 1. epist. 9.* quid multa, questus est graviter. Huc pertinent illa, Quid verbis opus est? quid multis opus est? Et alia ejusmodi.

Quod pro quantum.

20. Quod] nonnunquam significat (Quantum.) *Cic. Att. lib. 1.* Nunc vero censeo, (quod com-

commodo tuo facere poteris) venias ad tempus. *idem Attic. lib. 14.* Ipse, (quod commodo tuo fiat) cum eo colloquere. Mit guter Gelegenheit. *idem lib. 4. epist. 5.* Tu velim, (quod commodo valetudinis tuæ fiat) quam longissimè poteris, nobis obviam properes. *id. lib. 13. epist. 24.* quod absque molestia tua fiat. Doch daß ohn deine Ungelegenheit geschehe. *idem Att. lib. 1. epist. 3.* quæ tibi mandavi, velim (ut scribas) cures, quod sine molestia tua facere poteris. *idem 4. Verr.* Ut se tota res habeat, quod ad eam civitatem attinet, demonstrabitur.

Admonitio.

21. Non dicitur Latine (quo ad hoc) quo ad illud. Sed quod ad hoc spectat quod ad illud attinet.

Quod, pro quantum ad id, quod.

22. Quod in principiis pro (quantum ad id, quod) frequentissimum est. *Cicer. Att. lib. 1. epist. 3.* quod ad me scribis de Hermathena, mihi gratissimum est. Was du von H. schreibest, ist mir gar angenehm gewesen. *idem Attic. lib. 1. epist. 2.* quod ad me sæpè scripsisti de nostro amico placando, feci, & expertus sum omnia.

Quod, pro quare.

23. Quod) non rarò tanquam adverbium usurpatur pro (propter quod) vel (quare) *Terent. And.* quod ego te per hanc dextram oro & genium tuum. Darum bitte ich dich. *Cicer. lib. 14. epist. 4.* quod utinam minus vitæ cupidus

fuissemus; certè nihil, aut non multum in vita mali vidissemus. *Hor. lib. 1. epist. 17.* quod te per genium dextramque, Deosque penates obsecro. *Virg. 6. Æn.* quod te per cœli jucundum lumen, & auras, per genitorem oro.

Quod, Conjunctio Daß.

24. Cum antecedit (Hoc, illud, id, aut aliquid ejusmodi,) conjunctio (quod) eleganter subjicitur. *Cic. in Brut.* Hoc ipsum posui pro argumento, quod ille solutè egisset. *idem pro Quinct.* Illud quoque nobis accedit in commodum, quod M. Janius hoc tempore abest. *idem Att. lib. 8.* Omitto illa vetera, quod istum in Rep. ille aluit, auxit, armavit. *idem in Brut.* Si id dolemus, quod eo jam frui nobis non licet, nostrum est id malum. *idem Att. lib. 1.* Accedit aliud incommodum, quod illa opinio. *id. Attic. libr. 4. epist. 25.* Nosque malo solatio, sed nullo tamen consolamur, quod ipsius vicem minimè dolemus.

25. Verba etiam multa sunt, quæ conjunctionem (Quod) libenter adsciscunt. *Cic. 2. de Div.* Cato mirari se dicebat, quod non rideret Aruspex, Aruspicem cùm vidisset. *Bewunderte sich, daß er nicht lachet. idem 1. de Leg.* Sanè gaudeo, quod te interpellavi. *Ich erfreue mich, daß ich dir bin in die Red gefallen.* Quibus locis (quod) causæ vim videtur obtinere. *idem 3. de Fin.* Bene facis, inquit, quod me adjuvas. *Du thust wohl daran, daß du mir hilfst. idem Att.*

Attic. lib. Fecisti mihi pergratum, quod Serapionis librum ad me misisti. Du hast mir einen grossen Gefallen daran gethan, daß du mir das Buch geschicket hast. *id. Attic. lib. epist. 9.* Accedit eo, quod mihi non est visum, ut quisque, &c. Zu dem, bedünkt mich nicht. *idem libr. epist.* Accessit huc, quod postridie ille venit. *idem 6. Verr.* Non tibi objicio, quod hominem omni argento spoliasti. *id. 1. de Nat. Deor.* Apparet, quod aliud à terra sumpsimus, aliud ab humore. Quamquam verbum [apparet] sæpius infinito modo gaudet, in exemplis autem propositis, intelligi videtur (hoc, illud, vel aliquid ejusmodi.)

Nihil est, quod.

26. Frequentissime (Quod) jungitur cum [Nihil est.] *Cicer. in Pis.* Nihil est, quod me invites. Ist nicht vonnöthen, daß du mich ladest. *idem pro Syl.* Quare nihil est, quod ex tanto comitatu virorum amplissimorum me unum abstra-
has. *id. lib. 14. epist.* In viam quod te des hoc tempore nihil est.

Quod pro quia.

27. Quod) pro quia, notius est, quam ut exemplis illustrandum esse videatur. Gaudet autem etiam indicandi modo. *Cic. 5. Tuscul.* qui enim beatior Epicurus, quod in patria vivebat, quam Metrodorus, quod Athenis?

Quod eò.

28. Interdum adsciscit [Eò] pro (idcirco.)

Cic. 3. Verr. An quod probare populo Rom. fidem vestram & religionem non potueritis, eò vobis judicandi potestas adempta sit?

Quod si, certè vel profectò.

29. Quod si] sæpè assumit (Certè) aut (Profectò.) *Cic. Att. libr. 1. epist. 14.* Quod si unquam sum visus in temp. fortis; me certè in illa causa admiratus esse. *idem Att. 10.* quod si in eam me partem incitarem, profectò jam reperirem resistendi viam.

Quod si, tamen; tamen certè.

30. Aliàs adsciscit (Tamen) aut (Tamen certè.) *Cicer. pro Arch.* Quod si ipsi hæc neque attingere, neque sensu nostro gustare possemus: tamen ea mirari deberemus. *idem libr. 3. epist. 10.* Quod si essem ea perfidia, qua sunt ii, qui in nos hæc conferunt: tamen ea stultitia certè non fuisset.

Qui cum, & quo cum.

31. Etsi (Qui cum) usitatus est: tamen [quo cum] inusitatum non est, utrumque autem usurpatur pro [cum quo] quod usitatum non est. *Cicer. 1. Offic.* Eam quo cum bellum geras, tam molli nomine appellare. *idem libr. 4. epist. 1.* Nemo est omnium, quo cum potius mihi quam tecum communicandum putem. *idem ad Attic. lib. 4. epist. 9.* Sic litteris sustentor ac recreor, maloque in illa tua sedecula, quam habes sub imagine Aristotelis federe, quam in istorum sella curuli: tecumque apud te ambula-

bulare, quam cum eo, quo cum video esse ambulandum.

Qui, pro quomodo.

32. Qui) pro [quomodo] usitatum est fermè in interrogatione. *Cicer. 2. de Fin.* qui fit, ut ego nesciam; sciant omnes, quicunque Epicurei esse voluerunt? Wie kommt? Wie ist's möglich, daß ich's nicht weiß, und alle andere wissens. *idem 1. de Nat. Deor.* qui possumus Deum non nisi sempiternum intelligere? *idem 7. Phil.* qui enim convenit, ut qui in rebus improbis populares fuerint, iidem, &c. Wie reimt es sich zusammen, daß. *idem 2. de Fin.* qui igitur convenit ab alia voluptate dicere naturam proficisci, in alia &c. Wie vergleicht es sich miteinander.

Quicunque, pro quisquis.

33. Quicunque idem est, quod (quisquis) sed ejus usus latius patet. *Cicer. lib. 1. ad Q. Fr. epist. 1.* Quoscunque de te quæri audiui, ratione placavi. *id. 1. de Orat.* quicquid erit, quacunque de re, quocunque de genere.

Quicunque, pro qualiscunque.

34. Quicunque] sæpè imminuit, & usurpatur pro [Qualiscunque.] *Cicer. in Orat.* Orator si modo sum, aut etiam quicunque sum. *idem ibid.* Easque res non primi, quicunque eramus, & quantulumcunque dicebamus, &c. *idem post red. in Sen.* Is est Epicureus non penitus illi disciplinæ, quæcunque illa sit, deditus. Sie sehen
be-

beschaffen, wie sie wolle. *idem pro Mil.* quemcunque casum fortuna dederit, & quæcunque fortuna erit oblata. Es gehe, wie es wolle. Auf einen jedwedern Glücksfall, es trage sich ein Fall zu, wie es wolle.

Quicumque, pro quantuscunque.

35. Aliàs auget, ut sit [Quantuscunque] *Cic. in M. Cal.* Quæcunque in equite Romano dignitas esse potest. *id. Att. lib. 8.* Quodcunque militum contrahere potestis, contrahatis.

Quicquid, cum (Id, Idem, Id totum, Id omne.)

36. *Quicquid*) adsciscit (Id, Idem, Id totum, Id omne.) *Cic. de Amic.* In amicitia quicquid est, id & verum & voluntarium est. *Plaut. Menoch.* Mulier quicquid dixerat, idem ego dicebam. *Cic. lib. 10. epist. 5.* His difficillimis reip. temporibus, quicquid subveneris, id erit totum & proprium tuum. *idem Ter. Phorm.* Quicquid præter spem evenit, omne id deputabo esse in lucro.

De adverbio QUIA, & QUONIAM.

C A P. CLII.

I. **Q**uia causam reddit plerumque, & respicit (Quare.) *Cicer. de Sen.* Ut bene vixisse videar, qui cum Scipione vixerim. Quoniam, plerumque rei statum, aut conditionem declarat. & est idem, quod Siquidem vel Quando, seu Quandoquidem. *Cic. 1. de Leg.* Quo-

Quoniam in populari ratione omnis nostra versatur oratio, populariter interdum loqui necesse erit. Weil all unser Reden dem gemeinen Mann zu gut gemeint, müssen wir auch reden wie der gemeine Mann redet. *idem pro Planc.* Quoniam tu ita vis, nimium me gratum esse concedam. *idem Attic. lib. 2. epist. 26.* Quoniam quidem ea, quæ scribimus, &c. te etiam delectant.

Quia, cum [*Eo, Idcirco, Ideo, propterea.*]

2. Interdum [*Quia*] præponitur, & cum [*Eo, Idcirco, Ideo, Propterea*] jungitur. *Cic. Attic. lib. 10. epist. 15.* Quia scripseras te proficisci cogitare, eo te hæere censebam. *idem lib. 12. epist. 21.* Quæ omnia quia Cato extulerat in cælum, idcirco in ejus sententiam est facta discessio. *idem libr. 13. epist. 7.* Sed quia condo, mihiq; persuadeo, &c. Ideo à te non dubitavi contendere, ut &c. *idem lib. 12. epist. 11.* Quia semper animadverti studiosè te, &c. propterea non dubitarem, quin, &c. Diemeil ich allezeit vermerckt, daß du mit Fleiß &c. Derowegen, derhalben setze ich in kein Zweifel.

Admonitio.

3. Quoniam) pro (*Quia*) nimirum cum causa redditur, rarum est. *Cicer. 3. Tusc.* Qui fortis est, idem est fidens, quoniam confidens mala consuetudine in vitio ponitur. *Servius. Cic. lib. 4. epist. 5.* Tamen ei moriendum fuit, quoniam
homo

homo natus erat. Quanquam his locis , & aliis ejusmodi (Quoniam) pro Siquidem positum videri potest.

De pronomine QUIDAM.

C A P. CLIII.

1. **Q**uidam] certum hominem , aut rem declarat. *Terent. Eun.* Nec tibi obstat, quod quidam facit. *Cic. pro Cluent.* Quidam ex amicis Saffix. *idem 2. de Orat.* Tu pudore à dicendo, ac timiditate ingenua quadam refugisti.

Certus quidam.

2. Interdum magis significandi gratia, (certus,) adjungitur. *Cic. 1. de Orat.* Quod si ille adstrictus certa quadam numerorum moderatione, ac pedum. *idem 3. de Orat.* Cum sit quædam certa vox Romani generis, atque Urbis propria.

Quidam per emphasim.

3. Quidam) sæpè vim, atque Emphasim addit., significatque rem tantam esse, ut verbis exprimi non possit. *Cicer. libr. 1. ep. 9.* Quoniam tibi incredibilem quendam amorem, & omnia in te ipsum summa, & singularia studia deberem. *idem 2. de Orat.* Incredibili quadam magnitudine consilii Atheniensis Themistocles. *idem 2. de Orat.* Crassi quidem responsum excellentis cujusdam est ingenii, ac singularis. *id. de Prov. Consul.* Quod magni cujusdam hominis, & per-
sapient.

sapientis videtur. *idem* 1. *Acad.* Ut in his quid divinum esse diceret. *id. lib. 1. epist. 9.* Commo-
randa quædam, & divina Cæsaris liberalitas.

Major quidam.

4. *Cic. Att. lib.* Sed audio majorem quendam in urbe timorem esse. *id. 2. Agr.* Verbum mihi deest, cum ego hanc regiam potestatem appello: sed profectò major est quædam. *id. 1. de Orat.* Sed nimirum minus, quàm vulgò opinantur. Aber das ist etwas grössers, als der gemeine Mann dafür hält.

Cujusdam modi.

5. *Cic. 5. de Fin.* Jam verò animus non esse so-
lum, sed etiam cujusdam modi esse debet.

De Adverbio QUIDEM.

C A P. CLIV.

Quidem, cum nominibus propriis absolute.

1. **Q**uidem] nominibus propriis eleganter jungitur in propriis. *Cicer. 3. de Orat.* Cyrus quidem apud Xenophontem in eo sermone &c. de Sen. *idem* Theophrastus quidem Tauriscum quoddam dixit.

Quidem, cum pronominebus absolute.

2. Sæpiùs pronominebus: sed in fine magis, aut in medio, quàm in principio. *Cicer. pro Planc.* Fortiùs tu quidem quàm nonnulli, &c. *id. 1. Phil.* Nimis iracundè tu quidem, & valde intemperanter. *id. pro Mel.* Quanquam de morte

P.

P. Clodii fuit quaestio non satis prudenter illa quidem constituta. *idem Attic. lib. 2. epist. 34.* Tantum doleo, & mirificè quidem.

Quidem, cum Sed tamen, Veruntamen.

3. Plerumque assumit [sed] aut aliquid ejusmodi. *Cic. lib. 3. epist.* Superiorem quidem nunquam, sed parem me vobis speravi esse factum. *idem lib. 9. epist. 18.* Cæteri quidem sæpè perierunt, at Cato præclarè. *idem lib. 6. epist. 2.* Misera est illa quidem consolatio, &c. sed tamen necessaria. Es ist zwar ein armseliger, aber doch ein nothwendiger Trost. *id. Attic. libr. 6. epist. 2.* Sed est varium illud quidem, veruntamen multiplex pueri ingenium. Der Knab hat gleichwohl einen wandelbahren und unbeständigen, aber doch zu vielen Dingen tauglichen Kopf.

Quidem certè pro Saltem.

4. Quidem certè] pro (saltem) subjicitur. Adhibetur autem, cum res dubia antecedit. *Cicer. Att. lib. 1. epist.* Spero me tibi causam probasse, cupio quidem certè. Zum wenigsten ist's mein begehren. *idem 6. Verr.* Si minus &c. Illa quidem certè rapiebantur. *idem pro Quinct.* Qui ut summa haberem cætera, temporis quidem certè vix satis habui. Wan ich anderer Ding ein Ueberfluß hätte, so hab ich doch schier keine Zeit genug. *idem de Prov. Cons.* Quam sapienter non disputo, constanter quidem, & fortiter certè.

Qui.

Quidem profectò.

5. Quidem profectò] vehementiùs affirmat.
Cicer. Attic. lib. 6. Nunc quidem profectò Romæ est.

De Pronomine QUISPIAM, & QUISQUAM.

C A P. CLV.

1. **Q**uispiam) interdum aliquem significat.
Cic. pro Cluent. Quæret fortasse quispiam.
Wöchte einer sprechen. *idem pro Quinct.* Pecuniam si cuipiam fortuna ademit. *idem 2. Tusc.*
Aliquod quodpiam membrum. *id. 3. de Natur. Deor.* Nec si uredo, aut grando quidpiam nocuit.

2. Quisquam) occultam quandam augendi vim habet, idémque penè est, quod (Ullus) ac sæpè in comparatione adhibetur.

Quisquam in comparatione.

3. *Cic. lib. 14. epist. 7.* Nisi vos fortiores cognovissem quàm quempiam virum. *idem Attic.*
Neuter quenquam omnium pluris facit, quàm me. Ihrer keiner hält von einigem Menschen mehr als von mir. *idem 7. Verr.* Petrior hic Tyrannus Syracusis fuit, quàm quisquam superiorum.

Quisquam, cum interrogatione.

4. Iungitur interdum cum interrogatione.
Cicer. 10. Phil. Ab hoc igitur quisquam bellum timet? Ist auch einer der sich des Kriegs von ihm besorget? *idem pro Dom.* Hanc Deam quisquam

quam violare audeat? *idem pro leg. Man.* Et quisquam dubitavit, quid virtute perfecturus sit, qui &c. Ist auch jemand der in Zweifel setze? *idem pro Cluent.* Et est quisquam, qui cum hoc cognôrit, suspicari possit, &c.

Quisquam, cum si.

5. Alias cum (si.) *Terent. Eun.* Si quisquam est, qui placere studeat bonis. *Cic. Attic. lib. 14.* Si quispiam est facilis, hic est Ist ein gutwilliger verträglicher Mensch, mit dem auszukommen, so ist ers.

Quo hoc, quo eo, pro Tanto, quanto.

6. Quo hoc, quo eo, pro (Tanto, quanto) eleganter ponuntur. *Cic. ad Quint. Fr. lib. 3. epist. 1.* Sed quò erant suaviores, eò majorem dolorem ille casus afferebat. *idem 1. Offic.* Quò difficilius, hoc præclarius. Je schwerer, je vorzrefflicher.

Quo, absolute cum comparativis.

7. *Cicer. pro M. Marc.* Quo gratior tua liberalitas, C. Cæsar, nobis, qui illa videmus, debet esse. Desto angenehmer soll uns deine Freigebigkeit seyn. *idem pro leg. Man.* Quo etiam mihi indignius videtur obrectatum esse adhuc Gabinio dicam? An Pompeio? An utrique?

Quo, pro Ut, cum Idcirco.

8. Quo] pro (Ut) interdum assumit (idcirco.) *Cicer. Att. libr. 1. epist. 17.* Quo facilius probaret illa Romani hominis esse, idcirco, &c. Auf daß,

Daß, oder, damit er desto leichter beweisen möchte, darum ic.

Quo minus, pro Ne. Daß nicht.

9. Quo minus) dicitur pro (Ut minus) id est (Ne) sed ferè certis cum verbis jungitur. *Cic. Vib. 1. de Flm. Nihil impedit, quominus id quod maximè placeat, facere possimus. id. 2. de Oret. Non repugnabo, quominus omnia legat, idem Tusc. 1. Mors non deterret, quominus, &c. id. Attic. libr. 2. Nihil desideramus quominus Epirum ipsam possidere videamur. id. pro Dom. Nihil de me tulistis, quominus in civium numero. idem lib. 1. epist. 10. Nullis ut terminis circumscribas jus suum, quominus liceat vagari, quominus honoratus sim; dum ne interpellent, quominus Respublica à me commodè administrari possit. idem in Pis. Nemini civi ulla, quominus adesses, justa excusatio est visa. Kein Bürger hat deines Ausbleibens einige Entschuldigung gutgeheischen. id. 1. Catil. Quæ religio C. Mario fuerit, quominus C. Glauciam Præto-rem occideret. Was für ein Gewissen hat ihn verhindert, daß er den Schultheisen nicht hat hingericht.*

Quominus, pro quantominus.

10. Sæpè (Quominus) usurpatur pro (Quan-
tominus) *Cic. pro Quinct. Nam quominus inge-
nio possum; subsidio mihi diligentiam compa-
ravi. idem lib. 4. epist. 13. Quominus facilis sum,
hoc sum ad investigandum curiosior. id. 1. Of.*

Quo?

Quominus multa patent in eorum Philosophorum vita, quæ fortuna feriat, & quominus multis rebus egent.

Non quo, pro Non quod, cum Sed.

11. Non quo] pro [Non quod] interdum adsciscit [Sed, sed quia, sed quod.] *Cic. lib. 16. epist. 14.* Non quo ea sit mihi quicquam carius, sed desperatis etiam Hippocrates vetat adhibendi medicinam. Nicht daß mir etwas lieber sey, als :c. *idem lib. 12. epist. 17.* Non quo de tua constantia dubitem, sed quia mos est ita rogandi, rogo. *idem lib. 6. epist. 4.* Non quo ego certò scirem : sed quod non difficilis erat conjectura. Nicht daß ich für gewiß müste, sondern daß.

Non quo, sed tamen. Non quo, sed ut.

12. Interdum assumit (sed tamen) vel (sed ut.) *Cicer. in Brut.* Non quo illa (oratione) Lælii quicquam sit dulcius, sed multò tamen vetustior, atque horridior, quam superiores. *idem lib. 7. epist. 15.* Non quo haberem magnopere quid scriberem : sed ut loquerer tecum absens. Nicht daß ich etwas besonders hab zu schreiben, sondern.

Quoad. Wie lang, wie weit.

13. Quoad] refertur ad [Quousque] & terminum plerumque temporis, loci, alteriusve rei declarat. *Cicer. Att. lib.* Quousque inquires? quoad erit integrum Wie lang? So lang man kan. *idem 3. Verr.* Domi suæ piratæ à quo tempore

pore capti sunt, quoad per me licitum est, fuerint. *idem 2. Casil.* Quoad fuit in urbe, ejus consiliis obstiti. So lang er in der Stadt gewesen. *idem de Sen.* Quoad potuit, restitit. *idem pro Arch.* Quoad longissimè potest mens mea respicere spatium præteriti temporis. So weit ich kan. *idem 11. Phil.* Mihi Antonius pervenisse videtur, quoad progredi potuerit feri hominis amentia. Mich dünckt, er sey so weit kommen, als möglich.

Admonitio.

14. Quoad hoc, Quo ad illud) Latine dici non videtur. Sed (quod ad hoc spectat) quod ad illud pertinet.

Quoad ejus.

15. Interdum adhibetur (Ejus) elegantiae gratia. *Cic. Attic. lib. 10.* Non prætermittes, quoad ejus facere poteris, scribere ad me. *idem lib. 3. epist.* Si eam provinciam quoad ejus facere potueris, quam expeditissimam mihi traderis.

De adverbiiis Quomodo, quoqueversus, quorsum, quocirca, quin, quippe.

C A P. CLVI.

1. **Q**uomodo, adverbium, ex Quo, & Modo factum apparet. *Cicer. pro Rosc. Amer.* Quomodo crimen commentitium confirmaret, non inveniebat. Er fand nicht, wie er das Laster könnte wahr machen, oder beweisen. *idem 2. Orat.*

Orat. Nullum est præceptum, quomodo verum inveniatur, sed tantum quomodo judicetur.

Quomodo admirantis.

2. Interdum servit admirationi. *Cic. Attic. lib. 8. epist. ult.* Qui nunc quomodo occurrunt: quomodo autem se venditant Cæsaris? *idem Att. lib. 7. epist. 2.* Quomodo expectabam epistolam, quam Philotimo dedisses.

Admonitio.

3. Usitatus multò est (Ut) Lege (Ut, admirantis.)

Quomodo pro Ut, vel Sicut.

4. Nonnunquam Quomodo, usurpatur pro (Ut, vel Sicut.) *Cic. lib. 14. epist.* De familia, quomodo amicis placuisse scribis, faciemus. *idem pro Rosc. Am.* Postulatio brevis, & quomodo mihi persuadeo, aliquanto æquior. *Wie ichs verstehe. idem de Arusp. Resp.* Hominem, quomodo gloriari solet, ducentis confixum Senatus consultis.

Quomodo, ita, vel sic.

5. Aliàs adsciscit Ita, vel sic. *Cic. 3. de Fin.* Quomodo hominum inter homines juris esse vincula putant: sic homini nihil juris esse cum bestiis. *Plaut. Cistel.* Necesse est, quo tu me modo vis esse, ita esse mater.

Quomodo nunc, pro Prout nunc.

6. Quomodo nunc, est Prout nunc. *Cicer. Att. lib. 13.* Nam quomodo nunc est, pedem ubi ponat in suo, non habet. *Wie er jeh beschaffen, kan er keinen Fuß auf dem seinigen setzen. idem*

2. *de Orat.* Quomodo nunc istorum se artes habent; pertimescenda est multitudo causarum.

Quomodocunque.

7. Quomodocunque) est, Quocunque modo. *Cic. 5. de Fin.* Hoc cum in amicitiiis dicitur &c. quomodocunque dicitur, intelligi tamen quidquid dicitur potest. Wo wil das hinaus? Wohin ist das gemeint?

Quoquoversus, & Quoquoversum.

8. Quoquoversus] est, versus quemcunque locum. *Cæs. lib. 1. de bel. Civ.* Ejus imperio classem quoquoversus dimittant. Wohin, oder wohinaus sie wollen? *idem 2. de bel. Civ.* Patebit hæc quoquo versus pedes XXX. Auf allen Seiten 30. Schuh. *idem libr. 1. de bell. Civ.* Naves duplices quoquoversum pedibus XXX. è regione portus collocabat. *Cic. 9. Phil.* Circùmque eam (statuam) locum gladiatoribus, ludisque liberos, posterosque ejus quoquoversus pedes quinque habere. Sunt qui legant (quaquaversus) quam recte, alii viderint.

Quorsum, & quorsus, pro quoversus.

9. Quorsum & Quorsus, facta sunt ex (Quo) & (Versus.) *Cic. Att. lib. 5.* Quorsum id casurum esset, verebar. Ich war sorgfältig, wo es hinaus wolt, was daraus werden wolt. *id. pro Rosc.* Quorsum recidat responsum tuum, non magnopere laboro. *idem 1. de Nat. Deor.* Vestri hæc confirmant interpretando, quorsum quid-

que pertineat. *idem* 1. *de Leg.* Quorsus hæc pertinent.

Quorsum, & quorsus, pro Ad quem finem.

10. Sæpè Quorsum & Quorsus significant Ad quem finem. *Cicer. de Amic.* Quorsum hæc, quia sine fociis nemo quicquam tale conatur. *idem libr. 1. de Leg.* Quorsum tandem ista, aut cur quæris? Was meinst du damit, oder warum fragst du? *idem post redit. ad Quirit.* Quorsum igitur hæc disputo? Quorsum? ut intelligatis &c. *id. 1. Tusc.* Quorsum igitur hæc spectat oratio? Was meint ihr, daß ich hiemit wolle gesagt haben? *idem in Brut.* Quorsus inquam istuc? Non enim intelligo. Wie meinst du das, was wilst du hiemit gesagt haben?

Admonitio.

11. Quorsus) & rærum est, & redolet antiquitatem (quorsum) longè usitatus.

Quocirca.

12. Dictum videtur quasi Circa, quod usurpatur autem pro Quamobrem. *Cic. 1. de Div.* Quocirca bene apud majores nostros Senatus decrevit. *idem de Sen.* Quocirca nihil esse tam detestabile, tamque pestiferum, quam voluptatem.

Quin, cum interrogatione, pro Cur non.

13. Quin adverbium dictum Quasi, quid non? Itaque pro Cur non usurpari solet. *Terens. And.* Quin taces? Warum schweigst du nicht still? Was

Warum hältst du die Zunge nicht? *Cicer. 2. de Orat.* Quin prodis? Warum kommest du nicht heraus? *idem lib. 6. de Rep.* Quid moror in terris, quin huc ad te venire propero? *idem ibid.* Quin tu aspicias ad te venientem Paulum patrem. *idem libr. 7. epist. 8.* Quin tu urges, occasionem istam? *id. Att. lib. 4.* Quin tu huc advolas? Warum eilest du nicht alsbald zu uns. *idem pro Rab. Perd.* Quin continetis vocem indicem stultitiæ vestræ. Warum haltet ihr das Maul nicht, welches euren Wiß verrathet?

Quin, pro quod non, vel quominus.

14. Interdum Quin usurpatur pro Quod non. *Cicer. lib. epist.* Non quin dissentiam, sed quod. Ich sage nicht darum, daß ich der Meinung sey, oder mit ihm halte. *idem Att. lib.* Non quin rectum esset, sed quia. Nicht, daß es unrecht sey, sondern. *idem in Brut.* Non idcirco Isocrates causas non defendit, quin id utile esse, & honestum existimaret. *idem pro Quinct.* Causæ nihil esset, quin secus judicaret.

Quin, cum Dubito, Prætermitto, Possum.

15. Sæpè jungitur (Quin) cum verbis Dubito, Prætermitto, Possum, & aliis ejusmodi. *Cic. lib. 7. epist. 1.* Quo quidem apparatu non dubito, quin æquissimo animo carueris. *idem de Sen.* Quod si acciderit, non dubitat, quin brevi Troja sit peritura. *idem pro Dom.* Non quod dubitaretis, quin nihil in isto, nihil legibus, nihil

jure, nihil religione esset actum. *idem 2. Phil.* Equidem nihil prætermisi, quantum facere potui, quin Pompejum à Cæsaris conjunctione avocarem. *idem pro Quinct.* Causæ nihil dico, quin ita sit. *id. Att. lib. 12.* Facere non possum, quin quotidie ad te mittam. *idem libr. 14. epist.* Prorsus nihil abest, quin sim miserrimus. *Es fehlt auf der Welt nichts, daß ich nicht der allerarmseeligste sey.*

Admonitio.

16. Dubito, cum significat (Audere) adjungi solet cum infinitivo potius, quam cum Quin. *Cic. 1. de Orat.* Mancinus in Senatum introire non dubitavit. *idem 2. Acad.* Te hominem amicissimum, & aliquot annos minorem natu non dubito monere.

At cum dubitationem significat, infinitum respuit apud Oratores. Itaque non dices: (Non dubito te facturum) sed (Quin sis facturus) ita (Quin ille sit venturus) non (illum esse venturum) & cætera eodem modo: siquidem præcedat negatio. Alioquin adsciscit (An, Verum, De, Quid, Hoc) aut aliquid ejusmodi. *Plaut. Cap.* At etiam dubitavi, hos homines emerem, an non emerem diu. *Cic. 5. Verr.* Infinitè dubitare, utrum sit utilius, propter multos improbos uni parcere, an &c. *idem 2. Verr.* Potes de damnatione dubitare. *id. 4. Acad.* Tum verò dubitavit, quid si extremum. *idem 3. Offic.* Hoc non turpe est dubitare Philosophos, quod ne rustici quidem dubitent.

Quin

Quin, pro qui non, Quæ non, quod non.

17. Sæpè (*Quin*) usurpatur pro (*Qui non, Quæ non, Quod non*) *Cic. 7. Verr.* Nemo *Lylibæi* fuit, quin viderit; nemo in *Sicilia*, quin audierit. Niemand ist gewesen, der es nicht gesehen, niemand, der es nicht gehört habe. *idem 6 Verr.* Nego ullam gemmam, aut margaritam fuisse, quin quæsierit, inspexerit, abstulerit, hoc est: *Q*uam non. *idem ad Quinti. Fr. libr. I.* De qua aqua, & via nihil prætermisi quadam epistola, &c. quin enucleatè ad te perscriberem. Pro (*Quod non.*) *idem Ast. lib. I.* Dies fere nullus est, quin hic *Satyrus* domum meam veniret, id est, *Q*uo non.

Quin sine Interrogatione, pro Immo, Quin etiam, pro Immo etiam.

18. Interdum autem adverbium (*Quin*) usurpatur pro *Immo*. *Cicer. lib. epist.* *Quin* hic ipse evolare cupio. *idem pro Mil.* *Quin* sic attendite *Jud.* Nempè hæc est quæstio de interitu *Clodii*. *idem de Amic.* *Quin* etiam necesse erit cupere & optare, ut quam sæpissimè peccet amicus. So viel mehr ist zu wünschen, und zu begehren, daß der Freund sündige? *idem libr. 7. epist. I.* Delectatio nulla existit: quin etiam misericordia consecuta est.

De Adverbio QUIPPE.

C. A. P. CLVII.

Quippè, pro Certè, aut Videlicet.

1. **Q**uippe] idem ferè est, quod (*Certè*) & eodem modo etiam subjicitur, aut

rejicitur in extremum. *Cicer. pro Mur.* Dixisti quippe, jam fixum & statutum est. Ja frenlich du hast es gesagt, das ist gewiß. *idem pro Cæcin.* Recte igitur dicere, te restituisse, quippe. *idem pro Mur.* Ergo ad cœnam petitionis causa; si quis vocat, condemnatur? Quippe, inquit. Ja frenlich, fürwahr, also wil man sagen.

Quippe per Ironiam.

2. *Virg. lib. 1. Æn.* Quippe vetor fatis, Pal-lat ne, &c. *Cic. pro Mil.* Movet quippe me lu-men curiæ. Ja eben also, das Licht des Rathshausß bewegt mich.

Quippe, pro Utpote.

3. Interdum usurpatur pro (Utpote.) *Cicer. 1. de Fin.* Sol Democrito magnus videtur, quippe homini erudito. Als einem gelehrten Mann. *id. in Brut.* Non puto existimare te ambitione me labi, quippe de mortuo.

4. Aliàs pro Quia, vel Nam. *Dan. Cic. 2. Phil.* Hærebat nebulo, quo se verteret, non habebat. Quippe in his ipsis temporibus dicebatur. &c. *id. 2. de Orat.* Leve nomen habet utraque res. Quippe leve est totum hoc risum movere. *idem pro Dom.* Jam fateor, inquit, in Gabinium me nefarium fuisse: quippe vides, &c.

Quippe qui, quæ, quod, pro Utpote qui, quæ, quod.

5. *Cicer. pro Rosc. Am.* Convivia cum fratre non inibat, quippe qui ne in oppidum quidem
nisi

nisi perraro veniret. Als einer der auch nicht.
Idem 1. de Inven. Quippe in lege scripta non sit.

Quippe cum, pro Utpote cum.

6. *Cic. 2. Offic.* Harum igitur duarum ad fidem faciendam iustitia plus posset, quippe cum ea sine prudentia satis habeat authoritatis.

De Pronominibus Quisquis & Quisque.

C A P. CLVIII.

1. **Q**uisquis, est Quicunque. *Cic. in Brut.*

Quisquis est ille, si modo est aliquis.
Es sey, wer da wolle, wenns nur einer ist. *Plaut. Pseud.* Quisquis es adolescens: operam fac, &c.

2. Quisque, idem quod Unusquisque, post-poni autem solet pronomini, aut nomini. *Cic. 2. de Natur. Deor.* Edixit, ut quot quisque à sacris haberet, in suum quodque fanum referret. Ein jeder soll wieder in Tempel tragen. *idem 1. de Orat.* In quo quisque artificio excellit, is in suo genere Roscius dicitur. *id. de opt. gen. Or.* In cæteris suus est cujusque certus sonus. *idem lib. 6. epist.* Sux quemque fortunæ maximè pœniteat. Daß einem jeden sein eigen Weesen und Stand mißfiel, daß keiner mit seinem Stand zufrieden sey. *idem post red. ad Quir.* Nihil dulcius hominum generi à natura datum est, quàm sui cuique liberi. *Idem pro Rab. Perd.* Tertio quoque verbo excitabantur. Alzeit im dritten Wort, waren sie ermahnet. *id. 4. Verr.* Quinto quoque

anno Sicilia censetur. Alle fünf Jahr, allweg im fünften Jahr wird Sicilia geschätzt.

Admonitio.

3. Cùm adest pronomen (se , suus , qui , tertius) aut aliquid ejusmodi , (Quisque) præponi non solet , sed postponi sic , (Se quisque diligit , Sua quemque delectant , Quod cuique obtingit , Octavo quoque die.)

4. Quod si nihil est ejusmodi , liberius usurpatur. *Cic. I. de Nat. Deor.* Principatus , quo nihil in quoque genere potest esse præstantius.

5. Poëtæ autem , cum adest pronomen (Suus) liberiores sunt. *Virg. lib. 6. Æn.* Quisque suos patitur manes.

Ut quisque , cum duobus superlativis.

6. Sæpe [Quisque] cum duobus superlativis copulatur. *Cicer. de Sen.* Optimus quisque æquissimo animo moritur. Je frommer einer ist , je lieber stirbt er. *idem I. de Fin.* Optimam quodque rarissimum est. *idem ad Quinct. Fr. libr. 1. epist. 1.* Ut quisque est vir optimus , ita difficillimè alios esse improbos suspicatur. *idem I. de Orat.* Ut quisque optimè dicit , ita maximè dicendi difficultatem timet. Je beredter einer ist , je forchtsamer ist er zu reden.

Admonitio.

7. Cùm antecedit (Ut quisque) cum suo superlativo , comparativum sine flagitio subjici non potest , sed alterum superlativum reddi oportet.

oportet. Quod si accedit (Quo quisque) tum
verò comparativus geminatur. *Cic. pro Rose. Com.*
Quo quisque est ingeniosior , hoc docet labo-
riosius. Verùm id rarum admodum est , con-
traque (Ut quisque) cum gemino superlativo.

Quotusquisque.

8. Quotusquisque (respicit illum numerum)
Decimus quisque , Centesimus quisque , &c.
id. 1. de Natur. Deor. Quotusquisque enim formo-
sus est. *idem pro Planc.* Quotus enim quisque
disertus? Quotus quisque jure peritus? *id. pro*
Flac. Quotusquisque enim est , qui hanc in Re-
publ. sectam sequatur ; *Idem Tusc. 2.* Quotus
enim quisque Philosophorum invenitur , qui sit
ita moratus , ut ratio postulat? *idem 2. de Divin.*
Quota enim quæque res evenit prædicta ab
istis?

Decimus quisque , &c.

Einer unter zehn , hundert , &c.

9. Decimus quisque , est unus è decem,
[Centesimus quisque] Unus è centum. *Liv.*
lib. 2. Cætera multitudo fortè decimus quisque
ad supplicium lecti.

De Pronomine QUOT, & QUOTUS.

CAP. CLIX.

1. **Q**UOT refertur ad numerum , cui respon-
det (Tot, vel Totidem.) *Cic. 3. de Orat.*
Ut quot Oratores , totidem reperiantur genera
dicendi. Quotus ad numerum ordinandi , pri-
mus,

mus, secundus, tertius. *Hor. 1. epist. 5.* Dic quotus esse velis, rescribe. Der welcher willst du am Tisch seyn? id est, tertius an quartus conviva. *idem 2. Ser. sat. 6.* Hora quota est? *Ovid. 1. de Pont. eleg. 10.* Qui quota terroris pars solet esse mei; id est, vix millesima pars. *Cicer. 5. Verr.* Quotus erit iste denarius, qui non sit deferendus? Id est (Vix centesimus.) plerumque autem Quotus, apud Ciceronem assumit Quisque, ut sit Quotusquisque.

De adverbis Quoties, & Quotiescunque.

C A P. CLX.

Quoties, toties, quotiescunque.

1. **Q**uoties est, quot barbari dicunt (Quot vicibus) & refertur ad Toties. *Cicer. lib. de Orat.* Quoties dicitur, toties de nobis judicatur. *idem Att. lib. 1. epist. 12.* Quoties patriam videret, toties se beneficium meum videre, &c. Interdum assumit [Cumque.] *Cic. pro Cluent.* Quotiescunque dico, toties mihi videor in iudicium venire non ingenii modo, sed etiam virtutis. *idem 2. de Orat.* Quin prodis mi Spuri, ut quotiescunque gradum facias, toties tibi tuarum virtutum veniat in mentem?

Quoties, & quotiescunque absolute.

Wie oft.

2. Interdum absolute ponitur. *Cicer. 1. Catil.* Quoties jam, quoties tibi exorta est fida ista
de

de manibus ? *Cæs. libr. 5. de bell. Gal.* Quoties quæque cohors percurrerebat : ab ea parte magnus hostium numerus cedebat. *idem pro Sext.* Quotiescunque me viderit , ingemiscet. Ubi (Toties) intelligitur.

De Adverbio QUOTIDIE.

CAP. CLXI.

1. **Q**uotidie est (singulis diebus) *Cicer. libr. 1. de Fin.* Quotidie inter nos ea , quæ audiebamus , conferebamus.

Quotidie magis , quotidie plus.

2. Quotidie magis , Quotidie plus] idem quod [in dies magis.] *Cic. lib. 6.* Me quotidie Cæsar magis amplectitur. *idem 1. Phil.* Quotidie magis magisque perdit homines tectis , ac templis urbis minarentur. *id. 4. de Fin.* Alter valet quotidie plus , alter videt. *idem ad Q. Fr. libr. 3.* Quod scribis te à Cæsare quotidie plus diligi , immortaliter gaudeo.

Quotidie cum aliis comparativis.

3. Jungitur etiam cum aliis comparativis. *Cicer. Attic. lib. 5.* Quotidie vel potius in singulos dies , breviores ad te litteras mitto. Ich bin täglich , oder besser zu reden , von Tag zu Tag kürzer im schreiben. *idem libr. 6. epist.* sed hoc intelligimus eum quotidie remissius & placatius ferre.

De adverbio QUOUSQUE.

C A P. CLXII.

1. **Q**uousque] non solum ad locum, sed sæpius ad tempus refertur. *Cicer.* Quousque tandem abutere Catilina patientia nostra? *Wie lang wilt du dich noch unserer Gedult mißbrauchen?* *idem Attic. lib. 5.* Quousque inquires, quoad erit integrum. *idem lib. 1. de Natur. Deor.* Quousque ludis? *idem pro Planc.* Quousque dicis? Nihil, &c.

De RELIQUUM EST, & RESTAT.

CAP. CLXIII.

Reliquum est ut, Reliquum est ne.

1. **R**eliquum est) idem est, quod (Restat) sed Restat, cum Ut, jungitur Reliquum est, etiam cum [Ne.] *Cic. 2. Acad.* Restat ut iis respondeam, qui, &c. *idem ad Quint. Fr. libr. 1.* 1. Reliquum est, ut te orem, ut &c. *idem lib. 9. epist. 16.* Reliquum est, ne quid stultè, ne quid temerè dicam contra potentes.

Reliquum est, absolute.

2. Interdum etiam absolute ponitur. *Cicero libr. 14. epist.* Reliquum est, quod ipsi optimè considerabitis, vestri similes fœminæ sintne Romæ.

3. Nonnunquam [Relinquitur] pro [Reliquum est] usurpatur. *Cic. pro Flac.* Relinquitur illud

illud, quod vociferari non destitit, non debuisse, &c.

Quod reliquum est, De reliquo.

4. Quod reliquum est] idem est, quod (De reliquo.) *Cic. lib. 10. epist. 11.* Quod reliquum est, munus tuum tuere. *idem libr. 13. epist. 20.* Quod reliquum est, velim augeas tua in eum beneficia Das übrig belangend. *idem libr. 13. epist. penult.* De reliquo, si dignum eum tua amicitia, hospitioque cognoveris, peto ut eum complectare.

De Adverbio SATIS.

C A P. CLXIV.

Satis absolute.

1. **S**atis] non est idem quod [Valdè] sed quod (sat est) & sufficit. *Cicer. in Orat.* Animo istuc satis est, auribus non est satis. *idem 2. Phil.* Mihi ferè satis est, quod vixi, vel ad ætatem, vel ad gloriam. *id. lib. 4.* Satis de rebus nostris, vel etiam nimium multa.

Satis, cum nominibus.

2. Sæpè cum nominibus jungitur. *Cic. in Brut.* Cum Latinis litteris, tum Græcis satis eruditus. Lateinisch und Griechisch gelehrt genug. *idem 3. Off.* Homo nec infacetus & satis litteratus. *idem lib. 6. epist.* satis multa, vel plura potius, quam necesse fuit. *idem 1. Offic.* Negabat summam satis magnam esse ei, qui in Republ. princeps vellet esse. Er sagt, es könnte keiner Gelds genug haben, der ein Fürst in der Gemein seyn wolte.

3. In-

3. Interdum tanquam nomen neutrius generis genitivum assumit. Unde illa: satis erit signi: satis temporis non habui, satis ingenii, satis doctrinae.

Satis, cum Verbis & Adverbiis.

4. Sæpè etiam cum verbis & adverbiis copulatur. *Cicer. Attic. lib. 10.* satis mirari non queo hominis negligentiam. *Cicero lib. 12. epist.* Non satis occurrit, quod scribam. *idem 2. Acad.* Non satis intelligebam. Ich verstehe es nicht genug. *Idem lib. 1. de Natur. Deor.* sed cum agellus eum non satis aleret, ut opinor, ludimagister fuit. Weil ihm sein Aeckerlein zur Unterhaltung nicht fleckt, weil er sich davon nicht möchte ernähren, ist er Schulmeister worden. *idem pro Rosc. Am.* Hanc laudare pro dignitate nemo satis commodè posset. Kan nicht genug gelobt werden.

Satis, superque.

5. Satis superque] est (satis, & plusquam satis.) *Cicer. 1. de Natur. Deor.* Contra Epicurum satis superque dictum est. Ist mehr als genug. *idem pro Rosc. Am.* satis superque habeo, quod mihi dederis, &c. Ubrig genug, Nur zu viel. *idem lib. de Orat.* satis superque prudentes sunt, qui &c. *idem 1. de Orat.* Mihi videtur satis superque istorum studio, si modò sunt studiosi, esse factum.

De Adverbio SCILICET.

C A P. CLXV.

1. **S**cilicet dictum quasi [scire licet.] Usurpatur pro (Certè) aut (Videlicet.)
 Ja frenlich, es versteht sich, ist gut zu gedenken. *Cicer. libr. 16. epist. 10.* scilicet id agitur, utrum hac petitione, an proximè Prætor fias. *idem pro Mil.* Me scilicet latronem, ac ficarium abjecti homines ac perditæ designabant: *id. Att. libr. 4. epist. 75.* De Lentulo, scilicet sic fero, ut debeo. *id. Att. libr. 4. epist. 75.* si jaceo oppressus, & captus, quo dolore esse debeo? Pro te scilicet.

Scilicet per Ironiam.

2. Non rarò usurpatur per Ironiam. *Cic. pro Rab. Perd.* scilicet tibi graviolem dolorem patruæ tuæ mors attulit, quàm C. Graccho fratris. *idem 4. Verr.* Consumetur, inquis scilicet, consumetur, legitimum illud quinquennium. *idem Attic. libr. 13. ex Teren.* Id populus curat scilicet. Ja ja, eben also hinter sich.

De Adverbio SECUS.

C A P. CLXVI.

1. **S**ecus) idem est, quod (Aliter.) *Cicer. in Brut.* Nemo dicet secus. *id. libr. 6. epist. 4.* Etsi nonnullis idem videatur secus.

Secus, pro Malè, Unrecht.

2. Interdum negandi vim habet. *Cic. in Pis.* Rectè an secus, nihil ad nos. *idem post red. No-*
 bis

bis aliter videtur, rectè, secus ne, &c. *idem Att. lib. 1. ep. penult.* Affirmat à se nihil cuiquam de te secus esse dictum. *id. lib. 3. epist.* De tuo in me animo, inquis, secus existimandi videris non nihil loci dedisse.

Secus ac, ac si, atque, quam.

3. Sæpè adsciscit (Ac, Ac si, Atque, Quam.) *Cicer. pro Planc.* Cujus ego salutem non secus ac nos tueri debeo. *idem pro Mur.* Non secus ac si meus esset frater. *idem in Orat.* sed si aliquanto secus, atque in tradenda arte dici solet. *idem Att. lib. 6. epist. 2.* Mihi autem erit maximæ curæ, ne quid fiat secus, quam volumus. *Idem in Orat.* Ab his non multò secus quàm à Poëtis hæc eloquentia, quam querimus, revocanda est.

Admonitio.

4. Non secus ac) usurpatur, insequente consonante. Non secus atque, insequente vocali. Non secus quam) tum insequente consonante, tum insequente vocali.

De Præpositione SECUNDUM.

C A P. CLXVII.

1. **P**Ræpositio (Secundum) à Secus, vel Sequor ducta est. Propter autem est Præter. *Cic. Attic. lib. 16.* An iret ad tres legiones Macedonicas, quæ iter secundum Mare superum faciunt. Neben dem Benedischen Meer. *idem Att. lib. 8.* Etsi secundum mare ad me ire

cæ.

coepisset, confestim in Samnium ad me venturum.

Secundum, pro Post.

2. Plerumque pro Post usurpatur. *Cicer. Att. libr. 3.* spem ostendis secundum comitia. Gleich nach dem Reichs-Tag. *idem 1. de Orat.* sed opinor secundum hunc diem. Nach diesem Tag. *idem in Vatin.* secundum ea quaero, fervarisne in eo fidem. Nach diesem frage ich weiter. *idem 3. Verr.* Tua ratio est, ut secundum binos ludos mihi respondere incipias: mea, ut ante primos ludos compaream.

Secundum, pro secundo loco.

3. Sæpè (secundum) usurpatur pro (Post) id est (secundo loco.) *Cic. in Orat.* In actione secundum vocem. vultus valet, id est, primas vox tenet, secundas vultus. Die Stimm ist das fürnehmste, hat den Vorzug: darnach das Angesicht. *idem 2. Offic.* secundum Deum homines hominibus utiles esse. Nächst Gott. *idem Acad. 1.* Quibus ille secundum fratrem plurimum tribuebat. *idem Att. lib. 12.* secundum te nihil est mihi amicitius solitudine. Nach dir ist mir nichts so lieb, als allein seyn.

De Conjunctione Si.

CAP. CLXVIII.

1. **C**onjunctio Si) ut à vulgato usu discedamus, interdum usurpatur pro (Quandoquidem,) *Terent. And.* Si te in germani fratris di-

dilexi loco. *Virg. 6. Æn.* si fratrem pollux alterna morte redemit. *Cicer. 1. Phil.* si illustrantur, si erumpant omnia. *Diemeil, Sintenmahl.*

Si, pro An.

2. Si, pro (An) rarum est. *Cicer. lib. 2. de Orat.* Vide, inquit, Scaure mortuus rapitur, si potes esse possessor. *id. 2. de Div.* Dicitur, si pascuntur aures.

Admonitio.

3. Velim scire, Nescio, Haud scio, Quæro, Dubito, & alia ejusmodi, nisi præcedat negatio, pro, si requirunt, An ne, Utrum, Numquid. *Cic. lib. 13. epist.* Nescio, an ignoscendum sit huic. *idem 3. de Fin.* Quod haud scio, an rectè dixerim. *idem libr. 9. epist.* Illud verò te putabat esse quæsiturum, unum cælum esset, an innumerabilia. *idem libr. 1. epist. 6.* Dubito Romæ ne sis, an jam profectus. [Lege Utrum, & Num.

Si postpositum.

4. Si) eleganter pronominebus præcipue postponitur. *Cicer. Orat.* Hoc nos si facere velimus. *idem lib. 7.* Tantum moneo, hoc si amiseris, te esse nullum unquam reperturum. *idem libr. 14. epist.* Nos quotidie tabellarios vestros expectamus, qui si venerint, fortasse erimus certiores, quid nobis faciendum sit. *idem pro Quinct.* Pecuniam si cuipiam ademit.

Si, pro Etiamfi.

5. Interdum pro [Etiamfi.] *Tarent. Eun. Re-*
deam? Non, si me obsecret. *Plaut. Marc. De-*
cem si vocasset ad cœnam summos viros, ni-
mium obsonavit. *Cicer. pro Quinct.* Et me her-
cule, si nihil diceret, tanto officio me mone-
ret.

Si, cum Tamen, vel Profectò, Verò,
Certè.

6. Nonnunquam adsciscit (Tamen, vel Pro-
fectò) aut aliquid ejusmodi. *Cic. de Sen.* Quæ si
exsequi nequirent, tamen me lectulus meus ex-
sequi oblectaret in ipsa cogitatione. *idem de Fin.*
Atqui, si pulcher est hic mundus, si probus
artifex; profecto speciem æternitatis imitari vo-
luit. *idem lib. 7. epist. 33.* Quod si ut volumus, ex-
ceperimus, ego verò, &c. *idem Attic. lib. 2. epist.*
56. si ulla res est, quæ bonorum animos vehe-
mentius possit incendere, hæc certè est. Ist
etwas, daß der frommen Herzen mag heftiger
anzünden, so ist daß.

Si minus, cum [At, Tamen, Attamen, Certè,
An certè.]

7. Si minus] pro si non jungi solet, cum
At, Tamen, Attamen, Certè. *Cicer. 7. Verr.*
si minus supplicio affici, ac custodiri oportebat.
Hat man ihn nicht wollen richten, sol man ihn
aufs wenigst im Gefängniß verwahret haben.
id. pro Cluent. Non timuisti si minus vim Deorum,
hominumque famam, at illam ipsam noctem.
idem

id. lib. 9. epist. 17. si minus contigerit: tamen non possum eum non diligere. *id. lib. 2. epist. 5.* Nostram suffragationem si minus potentem, at probatam tamen, &c.

Si minus absolute.

8. Si minus) interdum subjicitur, absoluteque ponitur. *Cicer. pro Syl.* Conceditis, ut nobis libertatem retinere liceat, si minus dignitatem. Daß wir unsere Freyheit, wo nicht die Würde und Ansehen behalten mögen. *idem Att. lib. 13.* si hortos inspexeris, dederis mihi, quod ad te scribam: si minus scribam tamen aliquid. Wo nicht, wil ich sonst etwas schreiben.

Si non, pro si minus.

9. Si non, pro si minus, barbarum non est, si rectè adhibeatur. *Cicer. Attic. libr. 1. epist. 14.* Ut qui nummos ex tribu pronunciaverit, si non dederit, impunè sit. *idem libr. 16. epist. 24.* Adamma si non potes omne, partem aliquam velim extorqueas. *Idem 2. de Orat.* Is magnus est Orator, si non maximus.

Si non, At, Attamen, Certè, At certè, At saltem.

10. Si non, pro (si minus) assumit, At, Attamen, Certè, At saltem. *Cicer. lib. 6. epist. 27.* Eorum desiderium si non æquo animo, at fortiteras. *idem lib. 9.* Cum spe si non optima, at aliqua tamen vivere. Sie sollten entweder sterben, oder aber, wo nicht besser, doch zum we-

wenigsten in etlicher Hoffnung leben. *Idem 2. de Orat.* Quæ si imitari, atque exprimere non possumus; attamen qualis esse debeat, poterimus fortasse dicere. *idem Astic. lib. 3. epist. 15.* si non plus ingenio valebas, quàm ego, certè timebas minus. *id. lib. 15. epist. 15.* Putaremus si non totam causam, at certè nostrum judicium definiri. *idem lib. 9. epist. 8.* Utinam aliquo, si non bono, at saltem certo statu civitatis hæc inter nos studia exercere possemus.

Admonitio.

11. Cùm sequitur At, Certè, vel aliquid ejusmodi, non usurpatur (Nisi) sed [si non] vel [si minus.]

Si maximè, concedentis.

12. Si maximè, concedentis est. *Cic. 4. Verr.* Neque enim si maximè statuæ dejectæ essent, eas ego possem vobis jacentes ostendere. Wan sie schon zu Boden geworffen wären. *idem pro Quinct.* si maximè velim. Wan ich schon wolte.

Si nihil aliud, pro si non aliud.

13. Si nihil aliud) pro (si non aliud) dici solet. *Cic. 3. Verr.* Hic venit in judicium, si nihil aliud, saltem ut &c.

Si quisquam, profectò.

14. Si quisquam] adsciscit (Profectò) aut aliquid ejusmodi. *Cicer. lib. 15. epist. 4.* si quisquam fuit unquam remotus, &c. ego profectò is sum.

Si quæris.

15. Si quæris] usurpari solet in iis rebus, quas scire, ad eum, quo cum agimus, non magno perere pertineat. *Cic. 3. Offic.* Ea res, si quæris, magno ei honori fuit. Die Sach, wan du es begehrest zu wissen, ist ihm zu grossen Ehren kommen. *idem lib. 7. epist. 1.* Omnino si quæris, ludi apparatissimi, sed non tui stomachi. Es seynd, wan du es wilt wissen, wan du darnach fragst, gar stattliche Spiel gewesen: Aber nicht deines Magens, nicht nach deiner Lust.

Si quidem, pro Quando quidem.

16. Siquidem) idem est, quod [Quandoquidem.] *Cicer. 1. Tusc.* Antiquissimum è doctis genus sit Poëtarum; siquidem Homerus fuit & Hesiodus ante Romam conditam. *idem lib. 9. epist. 12.* Gratulor Bajis nostris, si quidem, ut scribis, salubres & repente factæ sunt.

Si quidem, pro si tamen.

17. Aliàs distrahitur, & significat (si tamen.) *Cic. pro Flac.* O morem præclarum, quem à maioribus accepimus: si quidem eum teneremus. Was ein feiner Brauch, wan wir ihn hielten. *Idem Catil. 1.* O fortunatam remp. si quidem hanc sententiam ejecerit.

Si Diis placet, indignantis.

18. Si Diis placet) indignantis est. *Cic. 2. de Orat.* Etiam Latini (si Diis placet) hoc biennio dicendi magistri extiterunt. Hinter sich, Pflerling,

Si, wan gefroren ist. *idem* 3. *Tusc.* Qua gloria commotus Epicurus exoritur, cui etiam, si Diis placet, videtur semper sapiens beatus. *idem pro Flac.* Nimis pietatis & summi amoris in patriam nos poenas, si Diis placet, sufferamus.

Sin, pro sed si.

19. **Sin**) est (sed si) & sæpè ponitur post si. *Cicer. lib. 7. epist. 17.* si planè à nobis deficiis; molestè fero, sin Pansæ assentari commodum est, ignosco. *id. Att. lib. 5.* Tu, si modò es Romæ, vix enim puto, sin es, hoc vehementer animadvertas velim.

Sin autem, sin minus, sin aliter.

20. **Sin**, cùm subicitur, sæpè adsciscit (**Autem**) interdum (**Minus**, aut **Aliter**) *Cicer. Att. lib. 10.* si vir esse voles præclara synodia: sin autem: erimus nos, qui solemus. *idem lib. 11. epist. 14.* si ita est: omnia facilia: sin aliter: magnum negotium. *idem ad Quinct. Frat. lib. 8. epist. 10.* si perficiunt, optimè; sin minus; ad nostrum Jovem revertamur.

De Conjunctionibus SIVE, & SEU.

C A P. CLXIX.

Sive, semel positum.

1. **S**ive, ex (si & ve) enclitica conflatum, interdum semel ponitur. *Cicer. Attic. lib.* Nihil perturbatius hoc ab urbe discessu, sive turpissima fuga. *id. ad Q. Fr. lib. 1. epist. 1.* Contraque te erigas, ac resistas, sive etiam obsistas negotijs.

M

Sive

Sive, bis, & sæpius iteratum.

2. Aliàs bis, & sæpius iteratur. *Cicer. de sen.* Venio ad comitia sive magistratum, sive legum placet. *idem I. de Leg.* Illo loco uti libenter soleo, sive quid mecum cogito, sive aliquid scribo. *idem ad Q. Fr. lib. I.* sive tua natura paulò acrior, sive quædam dulcedo iracundiæ, sive dicendi sales valuissent.

Sive, sive non.

3. *Cic. lib. I 2. epist.* sive referent ad me, sive non, mea tamen tibi benevolentia, fidésque præstabitur. *id. de Fat.* sive adhibueris medicum, sive non adhibueris, non convalesces.

Seu iteratum.

4. Seu, ex [sive] contractum est: ac sæpè iteratur. *Cic. pro Quinct.* Quemadmodum solent homines nobiles, seu rectè, seu perperam facere cœperunt: ita in utroque excellunt.

Seu, cum sive.

5. Miscetur interdum cum (sive.) *Cæs. lib. I. de Bell. Civ.* seu verè, quam habuerunt opinionem, proferunt, sive etiam auribus Vari serviunt. *Plaut. Stich.* sive ego taceo, seu loquor, scio scire te.

Seu, semel positum.

8. Interdum semel ponitur. *Cic. pro Quinct.* O fortunatum hominem, qui hujusmodi nuntios, seu potius pegasos habet.

De

De Adverbiis SIC, & SICUT.

C A P. CLXX.

Sic ut, similitudinis.

1. **S**ic ut, sæpè similitudinem declarat. *Cicer. libr. 13. epist. 1.* Pomponium sic amo, ut alterum fratrem. *idem lib. 5. epist. 18.* Ego tuam, Brute, rem sic ago, ut ipse non ageres.

Sic ut si, sic quasi, sic tanquam.

2. *Cicer. lib. 2. epist. 4.* Ejus negotium sic velim cures; ut si res esset tua. Als wan es dein eigene Sach wäre. *id. de sen.* Quas quidem sic avidè arripui, quasi diuturnam sitim explere cupiens. *id. libr. epist.* Apud eum sic fui, tanquam domui meæ. Ich bin bey ihm, wie in meinem eigenem Hauß gewesen.

Sic ut, pro Adeò ut.

3. Aliàs (sic ut) est (Adeò ut.) *Cic. 2. de Nat. Deor.* Multas gentes sic immanitate efferatas, ut &c. *idem lib. 17. epist. 3.* Id mihi sic erit gratum, ut gratiùs esse nihil possit. Das wird mir so angenehm seyn, daß mir nichts liebers seyn möcht. *idem lib. 1. epist. 1.* sic à me contendit, ut nihil unquam magis. Er hält so hefftig bey mir an, als jemahlen.

Sic quemadmodum, pro Ita ut, sic, ne, sic, ut ne quidem.

4. *Cicer. post red. ad Quir.* sic ulciscar singula genera, quemadmodum à quibusque sum pro-

Sive, bis, & sæpius iteratum.

2. Aliàs bis, & sæpius iteratur. *Cicer. de sen.* Venio ad comitia sive magistratum, sive legum placet. *idem I. de Leg.* Illo loco uti libenter soleo, sive quid mecum cogito, sive aliquid scribo. *idem ad Q. Fr. lib. I.* sive tua natura paulò acrior, sive quædam dulcedo iracundiæ, sive dicendi fales valuissent.

Sive, sive non.

3. *Cic. lib. I 2. epist.* sive referent ad me, sive non, mea tamen tibi benevolentia, fidésque præstabitur. *id. de Fat.* sive adhibueris medicum, sive non adhibueris, non convalesces.

Seu iteratum.

4. Seu, ex [sive] contractum est: ac sæpè iteratur. *Cic. pro Quinct.* Quemadmodum solent homines nobiles, seu rectè, seu perperam facere cœperunt: ita in utroque excellunt.

Seu, cum sive.

5. Miscetur interdum cum (sive.) *Cæs. lib. I. de Bell. Civ.* seu verè, quam habuerunt opinionem, proferunt, sive etiam auribus Vari serviunt. *Plaut. Stich.* sive ego taceo, seu loquor, scio scire te.

Seu, semel positum.

8. Interdum semel ponitur. *Cic. pro Quinct.* O fortunatum hominem, qui hujusmodi nuntios, seu potius pegasos habet.

De Adverbiis SIC, & SICUT.

C A P. CLXX.

Sic ut, similitudinis.

1. **S**ic ut, sæpè similitudinem declarat. *Cicer. libr. 13. epist. 1.* Pomponium sic amo, ut alterum fratrem. *idem lib. 5. epist. 18.* Ego tuam, Brute, rem sic ago, ut ipse non ageres.

Sic ut si, sic quasi, sic tanquam.

2. *Cicer. lib. 2. epist. 4.* Ejus negotium sic velim cures; ut si res esset tua. Als man es dein eigene Sach wäre. *id. de sen.* Quas quidem sic avidè arripui, quasi diuturnam sitim explere cupiens. *id. libr. epist.* Apud eum sic fui, tanquam domui meæ. Ich bin bey ihm, wie in meinem eigenem Hauß gewesen.

Sic ut, pro Adeò ut.

3. Aliàs (sic ut) est (Adeò ut.) *Cic. 2. de Nat. Deor.* Multas gentes sic immanitate efferatas, ut &c. *idem lib. 17. epist. 3.* Id mihi sic erit gratum, ut gratiùs esse nihil possit. Das wird mir so angenehm seyn, daß mir nichts liebers seyn möchte. *idem lib. 1. epist. 1.* sic à me contendit, ut nihil unquam magis. Er hält so hefftig bey mir an, als jemahlen.

Sic quemadmodum, pro Ita ut, sic, ne, sic, ut ne quidem.

4. *Cicer. post red. ad Quir.* sic ulciscar singula genera, quemadmodum à quibusque sum pro-

vocatus. *Columel. libr. epist. 6.* stabula sic rodinentur, ne quis humor influere possit. *Cicer. pro Quinct.* Quem tu à puero sic instituisti, ut nobili, ne gladiatori quidem cederet.

Sic, secus, pro Ita, aliter.

5. Sic) cum (secus) interdum jungitur. *Cicer. libr. I. de Leg.* Illa quæ aliis sic, aliis secus, nec semper uno modo facta videntur, ficta esse dicimus.

Sic sum, pro ita factus sum.

6. Sic sum] pro (sic factus sum) eleganter dicitur. *Ter. Phorm.* sic sum, sic placeo, utere. Ich bin also beschaffen : Das ist mein Brauch : ich thu e ihm nicht anders. *Plaut. Aul.* Quid tu vis? sic sum, ut vides. Huc spectant illa, *Ter. Phorm.* sic est ingenium. Pro hujusmodi. Das ist seine Art : also ist er geschaffen : das ist sein Köpflein. *Cic. pro Rosc. Com.* sic est vulgus, ex veritate pauca, ex opinione multa æstimat. *idem pro Rosc. Am.* sic vita hominum est, ut ad maleficio. Also gehts zu : also seynd die Leuth beschaffen : das ist der gemeine Brauch.

Sicut ita, sicut item, sicut sic.

7. Sicut) etsi conflatum est ex [sic & ut] usurpatur interdum pro simplici (Ut,) & adsciscit (Ita, Item sic.) *Cicer. pro Mil.* Hæc sicut exposui, ita gesta sunt. *Idem pro Quinct.* sicut tu semper summè concupisti, item volebat *Alphenus.* *Idem pro Cluent. init.* sicut aliis in locis parum firmamenti, & parum virium veritas habet :

bet : sic in hoc loco falsa invidia imbecilla esse debet.

Admonitio.

8. Frequentius tamen cum similitudo significatur ; usurpatur simplex particula [Ut] sequente : Ita , sic , item , &c. *Cic. 2. Phil.* Ut in feminibus causa est arborum , & stirpium , sic hujus luctuosissimi belli semen tu fuisti. *Id.* Ut fementem feceris , ita & metes. *Id. de sen.* Ut enim infirmitas puerorum est , &c. sic senectutis maturitas naturale quiddam habet , &c. Vide Ut , pro Quemadmodum.

Non sicut , sed ut.

9. *Cic. de Am.* Non sicut vulgus , sed ut eruditi solent appellare sapientem.

Sicut , absolutè.

10. Interdum (sicut) absolutè ponitur. *Cic. ad Quinct. Frat. lib. I epist. I.* Cum jam tibi Asia : sicut unicuique sua domus , nota esse debeat.

De Nomine SIMILIS , & Adverbio SIMILITER.

C A P. CLXXI.

1. **S**imilis , sæpè quidem jungitur genitivo , vel dativo casui , ut passim exempla declarant. Non rarò tamen copulatur cum Ac, Atque, Ut, Tanquam. *Cic. 4. de Fin.* Nec si ille sapiens ad tortoris equuleum à Tyranno cogatur, similem habeat vultum , ac si ampullam perdidisset. *idem lib. I. de Fin.* Itaque & similis finis

erit boni, atque antea fuerit. *id. de sen.* similes sunt, ut si qui gubernationem in navigando agere nihil dicant. *idem 2. de Div.* similes sunt Dii, si &c. tanquam si poeni in senatu nostro sine interprete loquerentur.

Similiter ac, atque, ut.

2. Similiter) quoque jungitur cum Ac, Atque, Ut. *Cicer. 3. de Natur. Deor.* similiter facis, ac si me roges, cur te duobus contuear oculis. Du thuest eben, als wan du mich hättest. *idem 1. Phil.* Neque verò illum similiter, atque ipse eram, commotum esse vidi. *Idem 1. Offic.* similiter facere eos, qui inter se contenderent, ut si naturæ inter se certarent, quis eorum potissimum navim gubernaret.

Similiter absolutè; pro Item.

3. Rarò absolutè ponitur pro (Item) aut (Eodem modo.) *Cicer. lib. 2. de Nat. Deor.* similiter effici potest, sapientem esse mundum, similiter beatum, similiter æternum. *idem 1. de Orat.* similiter petes è Crasso, ut &c. *idem pro leg. Man.* Ita reputo, à nemine istorum ex hoc loco similiter esse laudatum. Ich halte, es ist von ihnen keiner solcher gestalt gelobt worden.

De Adverbio SIMUL.

C A P. CLXXII.

1. **S**imul) idem est, quod [Una, aut Pariter.]

Cicer. Att. libr. Propter propinquitatem, totos dies simul eramus. *idem 3. de Orat.* Et cum
rep.

republ. pariter vixisse , & cum ea simul extin-
ctum esse.

Simul cum.

2. Sæpissimè assumit Cum. *Cic. 5. Tusc.* Quòd
si cui simul animus cum re concidit. Wan aber
einem Gut und Muth miteinander zu grund
gehet. *idem pro Dom.* Senatus authoritas simul
mecum reducta est. *idem ibid.* Volaterrani, &c.
fruuntur nobiscum simul hac civitate. *idem pro*
Front. Nisi aliquoties ex accusatoribus vobis-
cum simul audissem.

Simul iteratum.

3. Interdum iteratur. *Liv. lib. 1.* Adeo om-
nes simul spernebant , simul tantam in medio
crescentem molem sibi ac posteris suis metue-
bant. *idem lib. 22.* Namque Gelo maximus stir-
pis , contempta simul senectute patris, simul post
Cannensem cladem Romana societate , ad Pœ-
nos deficit.

Simul , pro simul ac.

4. Sæpè usurpatur pro (Simul ac) præter-
misso Ac brevitatis gratiâ , Horat.

Qui simul

Struere ventos æquoro fervido.

Depræliantes. Carm. 1. 1. Od. 9.

Cicer. Acad. 1. Simul inflavit tibicen ; carmen
agnoscitur. So bald er angefangen zu pfeiffen.
idem lib. 2. epist. 5. simul quid erit certi , scri-
bam ad te. So bald ich etwas gewisses hab :
wil ich schreiben.

*Simul ac, simul ac primum, simul atque,
simul ut.*

5. Plerumque tamen assumit Ac, Ac primum, Atque, Ut. *Cicer. libr. 1. de Natur. Deor. simul ac mihi collibitum est; præste est imago. So bald mir ein Lust ankommt: so bald er mir in den Sinn kommt. idem 3. Verr. simul ac primum ei occasio visa est. idem pro Rosc. Am. Quod is simul atque sensit, de amicorum, cognatorumque sententia Romam confugit. idem lib. 2. de Fin. Omne autem animal simul ut orum est, & seipsum, & partus suos diligit. idem Att. libr. 10. epist. 4. simul ut videro Curionem.*

Simul cum statim, Illico, Continuo.

6. Interdum ad maiorem rei celeritatem significandam adjicitur [statim, illico] aut aliquid ejusmodi. *Cicer. lib. 16. epist. 16. simul ac cepi à seleuco tuas literas, statim quæsi. So bald ich dein Schreiben empfangen, hab ich an stund gefragt. idem 3. Verr. Verres simul ac tetigit provinciam, statim Messanam literas dedit. So bald er den Fuß ins Land gesetzt, hat er. idem 4. Verr. Qui simul atque ei provincia Sicilia fortè obvenit, statim Romæ, &c. Idem pro Mur. simul atque increbuit suspicio tumultus, artes illico nostræ conticescunt. idem 6. Verr. Qui simul atque in oppidum quodpiam venerat; mittebantur illi continuo Cibiratici canes. So bald er in die Stadt came: Er konnte so bald*

bald nicht in ein Stadt kommen, an Stund
waren ihm zugeschickt.

Simul, pro Deinde, vel Item.

7. Interdum usurpatur pro (Deinde, vel
Item) *Cicer. pro Balb. simul illud nesciebas.*
idem ad Quinct. Fr. lib. 1. epist. 1. simul & illud
cogita. idem pro Rosc. Am. Et simul tibi veniat in
mentem, facito, quemadmodum, &c.

Simul quod, quia, ut, ut ne.

8. Adsciscit autem interdum (Quod, Quia,
Ut, Ut ne.) *Cicer. lib. 1. epist. 7. simul quod vi-*
deo, non ut antehac putabam, novitati esse,
invisum meæ. Sal. Cat. simul quia vobis eadem
bona, malæque esse intellexi. Cicer. 3. Verr. si-
mul ut esset pœna, quod alterius patroni testa-
mento obtemperasset. Salust. Jug. simul ne per
insolentiam quis existimet memet studium meum,
laudando extollere.

De Adverbio SODES.

C A P. CLXXIII.

1. **S**Odes) dictum est quasi (Si audes) sed
usurpatur pro (Quæso, vel Si vis) *En*
lieber. Horat. lib. 1. epist. 7. Vescere fodes. Idem
epist. ad Pis. Corrige fodes, hoc, dicebat, &
hoc. Cicer. Attic. libr 7. Tartesium mihi istum
exeunti jube fodes nummos corare. Varr. lib. 3.
de re Rust. cap. 6. De Gallinis dic fodes Nerula.

De Adverbio STATIM.

CAP. CLXXIV.

1. **S**tatim) à stando dictum , quasi stando significat Illico. Un stund, ohn verzug, alsbald. *Cicer. Att. lib. I.* Philippus ut me salutavit , statim Romam profectus est. *idem de Arus. Resp.* Haud potest à me gravioribus verbis vulnerari , quàm ut statim in facto ipso à gravissimo viro P. Servilio confectus , ac trucidatus. *Idem de Am.* Itaque statim hoc sum aggressus Catone absoluto.

Statim ut , statim atque.

2. Statim ut) satis usitatum est. *Cicer. libr. I. epist. 9.* statim ut ille Prætor est factus. *idem pro Quinct.* Quæsit à te , statim ut Romam rediit Quinctius. *id. lib. 2. epist. 13.* Méque ab eo diligi statim ereptum esse , ut similitatem deposuimus , sensi. Rariùs assumit : Atque.

Statim simul ut , simul ac.

3. Interdum adsciscit (Simul ut) vel (simul ac) *Cic. Attic. libr. 10. epist. 4.* Ego ad te statim habeo quod scribam , simul ut Curionem videro. *idem Att. lib. 15. epist. 12.* statim se iturum , simul ac ludorum apparatus iis , qui curaturi essent , tradidisset. Er wolte sich an Stund das von machen , so bald er was zum Spiel gehört , überantwortet hätte.

De Præpositionibus SUB, SUBTER, &
SUBITUS.

C A P. CLXXV.

1. **S**UB) contrarium habet (supra) *Cicer. 1. de Natur. Deor.* Homines sub terra habitantes. *idem 2. Phil* Nisi te sub scalas tabernæ librariæ coniecisses.

Sub, pro statim post.

2. Sub) sæpè usurpatur pro (secundum) id est, statim post. *Cicer. ad Quinct. Frat. libr. 2. epist. 2.* Mense Decembri sub dies festos. Gleich nach dem Fest. *idem libr. 10. epist. 16.* sub eas literas recitatae sunt tuæ. Nach dem schreiben ist das dein gleich darauf gelesen worden. *Liv. lib. 22* sub equestris finem certaminis, coorta est pugna equitum. *idem lib. 23.* sub adventum Prætoris Rom. Pœnus agro Nolano excessit. So bald der Schultheiß ankommen.

Sub lucem, sub noctem, sub vesperam.

3. Sub lucem, sub noctem, sub vesperam, est incipiente luce, nocte, vespere. *Liv. lib. 9.* Qui sub lucem apertis portis urbem ingrederentur. Da der Tag anbrach, als es taget. *idem lib. 22.* sub ortum fermè lucis, nullo obvio armato, in forum perveniunt. *Cæs. lib. 1. de Bell. Civ.* Pompejus sub noctem naves solvit. *Id. libr. 2. de Bell. Gal.* sub vesperum Cæsar portas claudi militesque ex oppido exire jubet.

Sub idem tempus.

4. Sub idem tempus] est per idem tempus. *Liv. lib. 1.* Utrunque Legati, ferè sub idem tempus, ad res repetendas missi. *Schier zu einer Zeit.*

Sub dio, vel sub divo.

5. Sub dio, vel sub divo est, sub cœlo, vel aëre. Unter dem hellen Himmel. *Cic. 3. Verr.* In sylva disposita [signa] sub dio vidimus. *Var. lib. 3. de re Rust. cap. 4.* Idoneus sub dio capiendus est locus cochleariis. *Colum. libr. 1. cap. 8.* Nullus dies tam intolerabilis est, quo non sub divo tractari aliquid possit.

Sub aspectum, sub sensus cadere.

6. Sub aspectum cadere, est, Aspici posse, sub sensus cadere, sentiri posse, & cætera eodem modo. *Cicer. de Univ.* Cœlum sub aspectum & tactum cadit. Ist sichtbar und greiflich, läßt sich sehen und greiffen. *idem Acad. 1.* sub sensus cadit. *idem de Univ.* sub intelligentiam cadit. *id. lib. de Fin.* sub iudicium sapientis, & delectum cadunt.

Subter.

7. Subter) contrarium habet (supra.) *Cic. libr. 3. de Orat.* Qui omnia hæc, quæ supra & subter unum esse, &c. dixerunt. Was unten und oben ist. *idem libr. 6. de Rep.* Deinde subter mediam ferè regionem sol obtinet. *idem 1. Tusc.* Plato iram in pectore, cupiditatem subter præcordia locavit. *idem 5. Tusc.* Virtus omnia, quæ sedere in hominem possunt, subter se habet.

Sub

Subtus.

8. Subtus) idem significat, ac subter : sed absolute usurpari solet. *Var. lib. 2. de re rust. c. 9. Lucr. 5. Labris sub nigris, aut rubicundis, neque resimis superioribus, neque pendulis subtus, mento suppresso.*

Extemplo subtus frigescit terra coitque. libr. 6.

De Adverbiis SUPER, & SUPRA.

C A P. CLXXVI.

1. **S**uper) contrarium ferè habet [sub, aut subtus.] *Cicer. ad Quinct. Frat. lib. 5. Tectum quod super conclavia non placuerat. idem 1. de Leg. Demetrius super tertæ cumulum noluit quid statui. nisi Columellam. id. 1. de Fin. Et velle imprudentem super eam aspidem addere.*

Super, pro De.

2. Interdum usurpatur pro (De) *Cic. Attic. lib. 16. simulque cogites quid nobis agendum sit super legatione. Was mit den Gesandten zu thun. idem ibid. Hac super re scribam ad te Regio. Von dieser Sach. Virg. 1. Æn. Multa super Priamo rogitans, super Hectore multa.*

Supra.

3. Supra) contrarium habet (sub, subter, aut infra.) *Cic. 1. de Natur. Deor. Mare, quod supra terram est. idem lib. 6. de Rep. supra lunam sunt omnia æterna. idem 2. de Natur. Deor. si essent, qui sub terra semper habitavissent, &c.*

nec tamen existent unquam supra terram. *idem lib. 9. epist.* supra me Atticus, infra Verrius (accubuerunt.) Illa per metaphoram. *Cicer. 2. de Natur. Deor.* Ratio, quæ supra hominem putanda est, Deoque tribuenda. *idem ad Quinct. Fr. lib. 1. epist. 2.* Ecce supra caput homo lenis, ac fordidus.

Supra, sine casu.

4. Interdum ponitur sine casu. *Cic. 1. de Div.* Cotem illam defossam in comitio, supràque impositurum puteal accepimus.

Supra, pro Ante.

5. Supra nonnunquam pro (Ante) usurpatur. *Cic. pro Cæcin.* Ille quem supra deformavi, voluntarius amicus. *idem 2. de Orat.* Illa, quam supra dixi. *idem lib. 6. epist. 10.* Illa polliceor, quæ supra scripsi.

Admonitio.

6. Superius dixi) & alia hujusmodi inusitata sunt, ac fortasse barbara. Pro quibus illa sunt in usu, (Ante dixi, supra dixi, supra scripsi.) Ich hab droben, zuvor geschrieben, gesagt.

Supra quam.

7. Supra interdum adsciscit (Quam.) *Cicer. 2. de Natur. Deor.* Paulò supra, quam ad linguam stomachus annectitur. Ein wenig oben dem Ort, da die Zung. *Salust. Cat.* Corpus patiens inediae, algoris, vigiliæ, supra quam cuique credibile est. Hunger, Frost, Wachen überstehen oder

lenden, mehr als glaublich ist. Ist nicht zu glauben, wie er Hunger, Frost und Wachen fonte aufstehen.

Nihil supra.

8. *Cicer. libr. 14. ep. 1.* Amor in omnes tantus est, ut nihil supra possit esse. *idem Att. lib. 13. epist. 19.* Libros confeci & absolvi, nescio quàm benè, sed ita accuratè, ut nihil supra. Also fleissig, daß nichts darüber ist.

De Pronomine TALIS.

CAP. CLXXVII.

Talis ut, Talis qui.

1. **T**alis) sæpè assumit (Ut, vel Qui) *Cic. de Am.* Vita quidem talis fuit, vel fortuna vel gloria, ut nihil posset accedere. *idem lib. 10. epist. 6.* Talem igitur te esse oportet, qui primum te ab impiorum civium societate sejungas.

Talis ac, talis atque.

2. Aliàs (Ac, vel Atque.) *Cicer. in Vatim.* Honos talis Populi Rom. voluntate paucis est datus, ac mihi. *Terent. Phorm.* Tali, atque hic est infortunio.

Talis, qualis.

3. Nonnunquam adsciscitur (Qualis.) *Cicer. 1. de Orat.* Ut & ipsis, apud quos ageret, talis, qualem se ipse optaret, videretur. *idem de Sen.* Semper agens aliquid, tale scilicet, quale studium in superiore vita fuit. *idem 2. Offic.* Ut quales sumus, tales esse videamur.

Tale

Tale aliquid, tale quiddam.

4. Interdum additur Aliquid, aut Quiddam. *Cicer. Attic. lib. 6.* Non equidem hoc divinavi, sed tale aliquid putavi fore. Etwas dergleichen. *idem 2. Agr.* Omnem eam legem esse laudabilem talibus quibusdam argumentis docent.

Talis, absolute.

5. *Cic. pro Cluent.* Vir tali dignitate præditus. Ein so stattlicher Mann, mit solcher Würde begabt. *id. pro Quinct.* Tot, talesque viri.

De Conjunctione TAM.

C A P. CLXXVIII.

Tam, quam.

1. **T**Am) plerumque assumit (Quam) & comparationem continet. *Cic. lib. 5. epist.*

2. Tam sum amicus Reip. quàm qui maximè. Ich hab die Gemein so lieb, als einer haben kan. *idem libr. 3. epist. 3.* Tam mihi gratum id erit, quàm quod gratissimum. Wird mir so an genehm seyn, als immer ein Ding seyn kan. *idem pro Syl.* Tam sum misericors Jud. quàm vos, tam lenis, quam qui lenissimus.

Admonitio.

2. Cùm duo non tam comparantur, quàm copulantur, non solet usurpari. Tam, quam sed, tum, tam, &, &, vel, vel. Itaque non dices: Cicero declamabat tum Latinè, quàm Græcè, sed tum Latinè, tum Græcè, vel Latinè, vel Græcè. Nec dices: Tam bona naturæ, quàm

quàm bona fortunæ accepta referenda sunt Deo, sed bona & naturæ, & fortunæ &c. bona vel naturæ, vel fortunæ. Item virtus suspicitur tum à bonis, tum à malis, non, tam à bonis, quàm à malis, & alia eodem modo.

Tam, quam, cum diversis verbis.

3. Aliàs in comparatione cum diversis verbis copulatur. *Cic. Attic. lib. 13. epist. 20.* Vellem tam domestica ferre possem, quàm ista contemnere. *idem ad Q. Frat. libr. 1. epist. 1.* Quæ quidem non tam expetenda fuit, quàm tuenda nobis est.

Tam, quam si.

4. Nonnunquam assumit (Quam si.) *Cicer. Attic. libr. 8. epist. ult.* Quicquid mali hic Pistratus non fecerit, tam gratum est, quàm si alium facere prohibuerit. *idem libr. 16. epist. 1.* Xenophanes hospes tam te diligit, quàm si vixerit tecum. Hat dich so lieb, als hätte er bey dir gewohnet.

Admonitio.

5. Tam, Quam, ferè Nominibus & Participiis adhibentur; interdum etiam verbis, nimirum cum comparatio quædam aut similitudo significatur. Et sanè (Tam) & (Quam) adverbia sunt similitudinis. Significant enim (Æquè ac.) Quòd si nulla appareat comparatio, ut similitudo (Tantum, quantum) cum verbis usurpari solet. Lege [Tantum, quantum.]

Tam

Tam ut, uti, ut ne, ut non.

6. Sæpè adsciscit (Ut, vel Uti) *Cæ. lib. 6. epist. 1.* Neque cùm id faciebamus, tam eramus amentes, ut explorata nobis esset victoria. **Wir waren nicht so schlecht, nârrisch, einfältig.** *Idem 2. de Orat.* Non essem tam inurbanus, ac pænè inhumanus, ut ego eo gravarer, quod vos cupere sentirem. **Ich wäre nicht so unhöflich.**

Interdum additur (Ne, vel Non.) *Cicer. pro Sext.* Nunquam enim erit tam oppressus Senatus, ut ei ne supplicandi quidem ac lugendi sit potestas. *idem Attic. lib. 13. epist. 31.* Non puto tam expeditum negotium futurum, ut non habeat aliquid moræ. **Ich halte, nicht, daß es so ein richtig Geschäft seyn wird, daß nicht ein zeitlang werd darauf gehn.**

Tam qui.

7. Non rarò pro Ut, recipit Qui. *Cicer. lib. 9. epist. 2.* Quis est tam lynceus, qui in tantis tenebris nihil offendat? *Idem pro Dom.* Non tam insolens sum, qui me Jovem esse dicam: non tam ineruditus, qui Minervam Jovis sororem, meam esse sororem existimem.

Tam absolutè pro Aded.

8. Aliquando (Tam) absolutè ponitur. *Cicer. Attic. lib. 6. epist. 2.* Græcos reprehendit, quòd tam malè secuti sunt. *Terent. And.* Quandoquidem tam iners, tam nullius consilii sum. **So unerfahren und rathloß.**

Non

Non tam ut, Quam ut, vel, Ut ne.

9. Non tam ut) copulatur cum (Quam ut)
 et (Quam ut ne.) *Cicer. Attic. libr. 9. epist. 2.*
 Eundem igitur est: non tam, ut belli, quam
 ut fugæ socii simus. *idem Attic. lib. 9. epist. 7.* Non
 tam ut illa adjuvem, quam ut hæc ne videam,
 cupio discedere. *Idem 2. de Orat.* Non tam ut
 prosum causis, elaborare soleo, quam ut ne quid
 obsum.

Non tam causa, quam ut, vel quia.

10. Non tam causa) assumit (Quam ut, vel
 Quam quia.) *Cicer. ad Brut. ep. 19.* Neque tam
 ulciscendi causa, quam ut in præsens sceleratos
 cives ab oppugnanda patria detererem *idem Top.*
 Non tam vitandi mei laboris causa, quam quia
 tua id interesse arbitrabar.

Non tam propter, quam propter.

11. Non tam propter) adsciscit interdum
 [Quam propter.] *Cic. Att. libr. 7. epist. 3.* Non
 tam propter periculum meum, quam propter vi-
 tia multa, quæ ibi offendi.

Tamdiu, dum, quoad.

12. Tamdiu] plerumque adsciscit [Dum] in-
 terdum [Quoad.] *Cicer. 2. lib. Offic.* Tibi enim
 Gracchus tamdiu laudabitur, dum memoria re-
 rum Romanarum manebit. So lang man der
 Römischen Ding eingedenkt ist, so lang wird
 Grachus gelobt werden. *idem libr. 9. epist. 12.*
 Tamdiu, dum tu ades, sunt oblita sui. *id. 5.*
Tusc. Corpus tamdiu gaudet, dum præsentem
 sen-

sentit voluptatem. *Idem* 1. *Offic.* Dices, quamdiu, voles : tamdiu autem velle debebis, quoad te, quantum proficias, non poenitebit.

Tamdiu, Quamdiu.

13. Sæpè assumit (*Quamdiu.*) *Cic. Att. lib. 9. epist. 4.* Tamdiu requiesco, quamdiu aut ad te scribo, aut tuas literas lego. So lang habe ich Ruhe, weil ich dir schreib, oder deine schreiben lese. *idem* 3. *Verr.* Quod accusator nolit tamdiu, quamdiu liceat dicere. *id. lib. 12. epist. 19.* Qui se oppido munitissimo & copiosissimo tamdiu tenuit, quamdiu Parthi in provincia fuerunt. Hat sich so lang im besten Flecken gehalten, wie lang der Seind im Land bleiben.

Tamdiu, quam.

14. Interdum alterum [Diu] non ponitur, sed intelligitur. *Cic. in Brut.* Vixit tamdiu, quam licuit in civitate bene beatèque vivere.

Tamdiu absolute.

15. Interdum absolute ponitur. *Cicer. lib. 1.* Abs te tamdiu nihil litterarum. *id. libr. 2. epist.* Ego te abfuisse tamdiu à nobis doleo.

Tam multum, tam valde.

16. Jungitur nonnunquam cum adverbis [Multum, & Valde.] *Cic. 6. Verr.* Etsi non tam multum in istis rebus intelligo, quàm multa vidi. Wiemohl ich mich nicht so viel um die Sach verstehe, als viel ich gesehen hab. *id. 1. de Fin.* Tam valde perhorrescere.

De Conjunctione TAMEN.

C A P. CLXXIX.

Tamen præpositum.

1. **E**tsi (Tamen) plerumque subjicitur, cum antecedit (Etsi) vel aliquid ejusmodi: interdum tamen præponitur. *Cicer. Attic. libr. 7. epist. 17.* Non tamen, etsi hoc te ex aliis audire malo: sic in provincia nos gerimus. Jedoch halten wir uns nicht also im Land. Ubi tamen, non pendet ab (Etsi) sed refertur ad ea, quæ proximè antecedunt, quod idem usu venit in subjectis exemplis.

Tamen, sed, certè, sed certè.

2. Nonnunquam cum (Sed, Certè, Sed certè) copulatur. *Cicer. Att. lib. 6. epist. 2.* Pro Appio nos hic omnia faciemus: honestè tamen, sed planè libenter. *idem Att. lib. epist.* Quem tamen illi esse in Principibus facile sunt passi: evolare altius certè noluerunt. *idem Att. lib. 1. epist. 10.* Neque sum mediocriter commotus, neque tamen credidi, sed certè aliquid sermonis fuit.

Tamen, in principio.

3. Non rarò in principio collocatur. *Cic. lib. 9. epist. 19. init.* Tamen à malitia non discedis. Jedoch stehest du noch nicht von deiner Buberer ab, bleibst noch ein Schalek, lassetst noch nicht von deinen Bubenstücken ab. *idem pro Cluent.* Tamen ne diutius, &c. aggrediar ad crimen.

Ta-

Tamen ne, interrogantis, & arguentis.

4. Tamen ne) interrogando instat. *Cicer. 7. Verr.* Quid si ab Apollonio aliquid commissum est, quamobrem jure in eum animadverteretur, tamen ne hanc rem sic agemus, ut crimini aut invidiæ reo putemus esse oportere. Und doch mit dem allem wollen wir also mit der Sache umgehen. *idem pro Quinct.* Veruntamen, quid si, inquit, habet ejusmodi causam, ut &c. tamen ne vereris, ut possis hæc contra Hortensium contendere. *idem pro Dom.* Quid si pluribus de rebus uno sortitu reulisti? Tamen ne arbitraris id te posse obtinere? *idem libr. 1. de Nat. Deor.* Tamen ne ista tam absurda defende. Nicht desto weniger wirst du solche Gefahr verantworten.

De Conjunctione TAMETSI.

CAP. CLXXX.

1. **T**Ametsi) idem declarat quod (Etsi, Itaque) adsciscit (Tamen) *Cic. Att. lib. 9.* Tametsi jactat ille quidem suum arbitrium: tamen habet quiddam profectò, quod magis in animo ejus insedit. *idem libr. 3. epist. 4.* Meum studium erga te & officium, tametsi multis jam rebus spero esse cognitum: tamen in his maxime declarabo.

Tametsi; absolute.

2. Interdum absolute ponitur, omisso (Tamen) quod idem de (Quamquam, Atque, Etsi) suprà

suprà diximus. *Cicer. lib. 3. epist. 7.* Tametsi id quidem fecerunt ridiculè. *id. Attic. lib. 3. ep. 4.* Facito, ut sciam: tametsi nimis sum curiosus. Thue es mir zu wissen: wiewohl ich gar zu fürwitzig bin.

De adverbio TANDEM.

C A P. CLXXXI.

Tandem instantis.

I. **T**Andem) propriè quidem est adverbium temporis. Verùm sæpè vim habet instanti vchementiùs. *Cicer. I. Catil.* Quousque tandem abutere Catilina patientia nostra. Wie lang wilst du dich noch unserer Gedult mißbrauchen. *idem pro Flac.* Utrum hic tandem disceptationem & cogitationem veritatis, an innocentiae labem aliquam aut ruinam fore putatis. *idem I. de Natur. Deor.* Hoc per ipsos Deos, de quibus loquimur, quale tandem est. *idem Parad.* Quæ tandem est ista tam insolens divitiarum ostentatio? *idem 2. Catil.* Quo tandem illum moerore afflictum esse, & profligatum putatis? *idem I. de Leg.* Quorsum tandem, aut cur ista quæris? Was ist das doch für ein Ruhm und Ehrsucht?

Tandem aliquando, Lege (Aliquando.)

De Adverbio TANQUAM.

C A P. CLXXXII.

I. **T**Anquam sæpè adverbium est similitudinis. *Cicer. in Vatin.* Repentè enim tanquam

quam serpens te è latibulis intulisti. *id. in Brut.* Odyſſea Homeri eſt tanquam opus aliquod Dædali. *idem de Sen.* Ex iſta vita diſcedo tanquam ex hoſpitiſio, non tanquam ex domo. *idem Attic. lib. 2. epist. 1.* Dicit enim tanquam in Platonis politica, non tanquam in Romuli ſece. *idem 2. Phil.* Ut iſtum tanquam ſicut Conſul eſſet, ſalutarent.

Tanquam cum Sic, vel Ita.

2. Tanquam ſæpè jungitur cum (Sic) interdum cum (Ita, vel Itidem.) *Cic. pro Dom.* Crebra tanquam tempeſtatum, ſic ſententiarum commutatio. *idem 5. Tuſc.* Tanquam levia quædam vina nihil valent in aqua, ſic Stoicorum iſta guſtata magis, quàm potata delectant. *idem pro Roſc. Am.* Tanquam ſi effuſa Reip. ſempiterna nox eſſet, ſic tuebant in tenebris.

Admonitio.

3. In comparationibus & ſimilitudinibus Cicero (Tanquam) uſurpat libentiùs quàm (Velut.)

De Adverbio TANTISPER.

C A P. CLXXXIII.

1. **T**Antisper) eſt [Tanto, vel Tantulo tempore. *Plaut. Aul.* Tantisper hic ego ad januam conceſſero. Nur eine kleine Weil wil ich. *Cicer. pro Cæcin.* Cogitare tantisper de aliquo reo.

Tan

Tantisper dum.

2. Interdum adsciscit (Dum.) *Cicer. libr. 9. epist. 2.* Censeo latendum tantisper ibidem, dum defervescat hæc gratulatio. *Plaut. Trucul.* Tantisper dum transigimus hanc comœdiam. *Nur biß wir mit dem Spiel fertig werden. Terent. Adel.* Ego hic tantisper dum exit, te operiar foris.

De Adverbio TANTUS.

CAP. CLXXXIV.

Tantus, quantus.

1. **T**Antus adsciscit (Quantum) Idque vel uno duntaxat verbo copulatum, vel duobus diversis, vel eodem iterato. *Cicer. lib. 5. epist. 8.* Tanta contentione decertavi, quanta nunquam antea in ulla causa. *idem 4. Phil.* Frequentia vestrum incredibilis, Quirites, concioque tanta, quantam meminisse non videor. *idem de Amic.* Amicitia tantas opportunitates habet, quantas non queo dicere. *idem Att. lib. 5. epist. 20.* Ego in vita mea nulla unquam voluntate tanta sum affectus, quanta afficior hac integritate.

Tantus, quantus maximus.

2. Interdum assumit (Quantum maximum) *Cic. de Sen.* Fingere animo jubebat, tanta incitatum voluptate corporis, quanta percipi posset maxima. Er wolte, daß ihm einer einbildete, so eine grosse Leibs Wollust, als einer immer kan.

N

idem

idem de Amic. Tanta est inter eos, quanta maxima potest esse morum, studiorumque dissensio. In Sitten seynd sie einander so ungleich, so weit voneinander, als sie immer können.

Tantus, ut.

3. Nonnunquam assumit (Ut.) *Cic. de Amic.* Tanta vis probitatis est, ut eam etiam in hoste diligamus. *idem Att. lib. 8. epist. 2.* Tantus fuit amor, ut exhaustiri nulla posset injuria.

Tantum, quantum.

4. Tantum, Quantum] non est idem quod [Tam, Quàm] sed (tam multum, quam multum.) Itaque non cum nominibus & participiis, sed cum verbis usurpari solent. Lege (Tam, Quam.) Tantum autem, & Quantum) copulantur tum verbo uno, tum duobus diversis, tum eodem iterato. *Cicer. lib. 4. epist. 7.* Gratia tantum possumus, quantum victi. *idem lib. 5. ep. 13.* Tecum ero, quantum patietur utriusque ætas. *idem lib. 5. ep. 13.* Si huic commendationi meæ tantum tribueris, quantum cui tribuisti plurimum. *Id. Att. lib.* Si me amas tantum, quantum profectò amas. *Id. Att. lib. 1. ep. 16.* Neque tantum est in re, quantus est sermo. Ist nicht so viel im Werck, als in der Red. Mehr Geschren, als Woll.

Interdum pro Tantum, Tantundem dicitur. *Cic. 5. Verr.* Magistratibus tantundem detur in cellam, quantum semper datum sit.

Tantum, ut, uti, utine.

5. *Tantum* assumit (*Ut, uti, utine.*) *Cicer. de Sen.* *Tantum* cibi, ac potionis adhibendum, ut reficiantur vires, non opprimantur. *Cæs. 4. de Bel. Gal.* *Tantum* esse nomen, atque opinionem exercitus Romani, uti etiam ad ultimas Germanorum regiones, &c. *Idem lib. 3. de Bel. Civ.* *Tantumque* à vallo ejus prima acies aberat: uti ne in eam tela, tormentare adigi possent.

Tantum, adverbium absolutè.

6. Interdum absolutè ponitur. *Cicer. ad Q. Fr. lib. 1. epist. 2.* Præsertim cum hi mores tantum jam ad nimiam levitatem & ambitionem incubuerint.

Tantus, & tantum interdum absolutè tantundem.

7. *Tantus* & *Tantum* interdum absolutè ponuntur. *Cic. 3. de Natur. Deor.* Urbs tanta & talis. *idem 1. de Natur. Deor.* *Tantum* ingenium in tam leves sententias incidisse.

Huc pertinent *Tantundem*. *Cicer. 1. Tusc.* Undique ad inferos tantundem viæ est. Zur Hölle ist so weit von einem Ort, als vom andern.

Tantus, & tantum in Epiphonemate.

8. Interdum in Epiphonemate adhibentur. *Cicer. lib. 11. epist. 8.* Ultro se offerent omnes. *Tantus* ardor omnium animos occupavit. *Idem de Sen.* Deducebatur cereo funali & tibicine. *Tantum* licentiæ dabat gloria.

Tantulum, adverbium.

9. Tantulum vim habet extenuandi, *Cicer. 4. Verr.* Quorum oratione ne tantulum quidem commotus est. *Idem pro Rosc. Am.* Is discipulus magistro tantulum de arte concedit. *Id. 7. Verr.* Si quis tantulum de recta regione deflexerit.

Tantulus nomen, cui Quantulus opponitur.

10. *Cicer. 2. Tusc.* Tantulum malum. *Idem 4. Verr.* Si tantulum moræ fuisset, quominus ei pecunia numeraretur. Wenn er nur ein kleine Weil hätte sollen warten. *Idem Attic. libr. 1. epist. 9.* Ut huic tantulæ epistolæ vix tempus haberim.

Tantum abest, ut. tantum abest, ut, vix, etiam.

11. Tantum abest) jungitur cum (Ut.) Interdum assumit (Vix, aut Etiam.) *Cicer. 1. Off.* Tantum abest ab officio, ut nihil officio magis possit esse contrarium. *Idem Attic. lib. 13. ep. 21.* Tantum porro aberat, ut binos scriberent; vix singulos confecerunt. Es hat aber um so viel gefehlt, ein jedes zweymahl abzuschreiben, daß sie es kaum einmahl gethan haben. *id. 5. de Fin.* Qua in vita tantum abest, ut voluptates sectentur: etiam curas, sollicitudines, vigilias perferunt.

Tantum abest ut, cum Ut maximè, ut minimè, ut valdè.

12. Tantum abest ut) adsciscit interdum (ut maximè, ut minimè, ut valdè) & alia ejusmodi.

modi. *Cicer. 2. Acad.* tantum abesse dicebat, ut id consentaneum esset; ut maxime repugnaret. *idem de Amic.* tantum abest, ut amicitia propter indigentiam colatur, ut ii qui &c. minime alterius indigeant. *Idem Attic. libr.* Tantum abest, ut ille meam sententiam moveat; ut valde ego ipsi, quod de sua sententia discesserit, poenitendum putem. *Idem in Orat.* tantum abest, ut enervetur oratio; ut aliter in ea nec impetus ullus, nec vis esse possit. *Idem Brut. epist. 5. & 2. Tusc.* tantum abest, ut Panfa de exercitu suo sibi aliquid tribuat, ut etiam moleste ferat, tam multos ad se ire voluntarios.

Tantum adverb. & tantummodo, pro Solum, vel Duntaxat.

13. Sæpè pro (Solum) aut [Duntaxat] usurpatur. *Cicer. Parad.* Nomen tantum virtutis usurpas: quid ipsa valeat, ignoras. Verùm interdum adsciscit (Modò) *Cic. lib. 2. de Natur. Deor.* Arbores tantummodo per stirpes aluntur suas. *idem 6. Verr.* Neque enim oratorem tantummodo, sed hominem non putant. *idem pro Syl.* Quæ omnia suppressa voce dixit: tantummodo, ut vos, qui ea probaretis, possetis exaudire.

Tantum, cum Dico, Video, aut Dicam.

14. Sæpè (Tantum) jungitur cum (Dico, Video, aut Dicam.) *Cicer. Att. libr. 10. epist. 4.* Qualis fuerit, non audeo dicere. Tantum dico, post &c. *idem lib. 9. epist. 18.* Cujusmodi

sunt nescio, tantum video, nullius adhuc consilia, &c. *id. Att. lib. 11. epist. 17.* tantum dicam, nihil mihi gratius esse, quam quod eam diligis. *idem pro Mur.* Nihil dicam arrogantius: tantum dicam.

15. *Cicer. 1. de Orat.* Non tantum parum commodè, sed etiam turpiter.

Tantum non, pro hoc solum defuit.

16. *Tantum non (est) hoc solum defuit. Liv. lib. 4.* Et cum hostes tantum non accesserint, exercitus conscribi adversus hostes non patiantur, *idem libr. 37.* ut vidit non posse æquare ordinem Romanos, & tantum non jam circumiri à dextero cornu, concitat naves. Id est, propè circumiri. Als er vermercket, an dem zu seyn, daß sie gleich solten eingeschlossen werden. *Suet. Tiber.* Tantum non statim à funere ad negotiorum consuetudinem redit. Allein hat das gemangelt, daß er nicht alsbald von der Leich sich zu seinen Geschäften begeben.

Tantum quod non.

17. Interdum interponitur (Quod) *Cicer. 3. Verr.* tantum quod hominem non nominat. *id. 5. Verr.* tantum quod aratoribus obsides non dedit.

Tanti est, pro Expedit.

18. *Tanti est) pro (Expedit)* eleganter ponitur. *Cicer. 6. Verr.* Hic tibi in mentem non venit jubere, hæc quoque ut referret, &c. fuit tanti, mihi crede: haberes, quod defenderes.

Dir

Dir war so viel daran gelegen. *idem Catil. 2.*
 Est mihi tanti Quirites hujus invidiæ falsæ, &
 iniquæ tempestatem subire, dummodo à vobis
 hujus horribilis belli periculum depellatur. Es
 ist mir so viel daran gelegen. Es ist mir um so
 viel zu thun.

Nihil tanti est, pro Non expedit.

19. Nihil tanti est) pro (Non expedit) aut
 [Non tanti faciendum est] elegantissimè dicitur.
Cic. Attic. lib. 2. Juratus tibi possum dicere, nihil
 est tanti. *idem Attic. lib. 13.* Nunc mihi nihil tanti
 est, faciant, quod volunt. *id. Att. libr. 5. epist.*
 8. Nihil nobis fuerat tanti.

Nihil tanti est, cum ut, vel quo.

20. Interdum adhibetur (ut, vel Quo.) *Cicer.*
Attic. 12. ep. 3. Nihil tamen tanti, ut à te ab-
 essem fuit. Ich habß nicht so hoch geacht, daß
 ich darum von dir wolt absenn, daß ich dich
 darum wolt lassen. *idem pro Quinct.* Tibi certè
 tanti non fuisset, ut socium fraudares. *id. Cæl.*
 tanti non fuit Africam capere, ut carum rerum,
 quæ gesta sunt, spectaculo careres. *Cicer. lib. 8.*
Brut. in epist. Cicer. lib. 16. Nihil tanti fuit, quo
 venderemus fidem nostram.

De Adverbio TANTOPERE.

C A P. CLXXXV.

1. **T**Antopere] ex (tanto opere) conflatura
 est. *Cic. pro Mur.* Istud nescio, quid quod
 tantopere didicisti. Usurpatur pro [tantum.]
Cic. pro Quinct. Neque hoc tantopere quærendum

videretur, hæc summa in illis esse, si in nobis essent saltem mediocria.

Tantopere, Quantopere, tantopere us.

2. Assumit autem interdum (Quantopere, vel Ut.) *Cic. I. de Orat.* Neque enim tantopere hanc à Crasso disputationem desiderarem, quantopere ejus oratione in causis delector. *idem I. Offic.* In quo tantopere apud nostros culta justitia est, ut ii, qui &c.

De Adverbio TEMERE.

C A P. CLXXXVI.

1. **T**emerè] est, quod barbari dicunt, (Casu.) *Cicer. Tusc.* Non enim temerè, nec fortuito facti, & creati sumus. *idem lib. 2. epist.* Non scribo hoc temerè, cui scribam, video. *Das schreibe ich nicht umsonst, vergebens, ohne Ursache.* *idem pro Font.* Audacter hoc dico, non temerè confuso.

Non temerè est.

2. Non temerè est, Terentianum est. Nescio, quid tristis est, non temerè est. *Heaut.* Es ist nicht umsonst. Er hat etwas auf ihm. *id. Phor.* Non temerè est, quod tu tam times, Barbari dicunt: [Non sine quare.]

De Pronomine TOT, & TOTIDEM.

C A P. CLXXXVII.

Tot, quot, tot us.

1. **T**ot] ferè assumit vel (Quot, vel ut.) *Cicer.*
2. *de Orat.* Quot homines, tot causæ. *id.*
Att.

Attic. lib. 4. epist. 9. Quid miserius, quam cum, qui tot annos, quod habet, designatus Consul fuerit, fieri Consulem non posse. *idem lib. 5. ep. 20.* Quæ cum viderem tot vestigiis impressa, ut in his errari non posset, non adscripsi.

Tot, absolutè.

2. Interdum absolutè ponitur. *Cicer. pro Cael.* Tot viri ac tales. *idem 4. Varr.* Tot, ac tantæ, & tam graves civitates.

Admonitio.

3. Tot] ad numerum. [tanti] ad magnitudinem referuntur.

Totidem, quot.

4. Totidem, adsciscit [Quot.] *Cic. de opt. gen. Or.* Sententiarum autem totidem genera sunt, quot diximus esse gradus Oratorum. *id. in Brut.* totidem quot dixi, ut ajunt, verbis, scripta oratio. *idem in Orat.* Vocis mutationes totidem sunt, quot animorum. Die Stimm hat eben so viel Aenderung als der Verstand. Kan eben auf mancherley Weiß verändert werden.

Totidem absolutè.

5. Nonnunquam absolutè ponitur. *Cicer. Att. lib. 6. epist.* Illum ego locum totidem verbis à Licearcho transtuli. *idem 1. de Fin.* Quam (epistolam) modo totidem verbis interpretatus sim. Von Wort zu Wort verdolmetschet. *idem 2. de Div.* Gemini fratres fuerunt, at hi non totidem annos vixerunt. Einer hat nicht so lang als der andere gelebt.

De Adverbio TOTIES.

C A P. CLXXXVIII.

1. **T**oties plerumque absolute ponitur. *Cicer.*
4. Verr. Tot prætores in Sicilia fuerunt,
 toties apud majores nostros Siculi Sena-
 tum adierunt, toties hac memoria, tamen, &c.
idem 7. Verr. Non ipsa præconis voce excitatus
 es, qui te toties juniorum, seniorumque cen-
 turiis illo honore affici pronuntiavit. *idem Attic.*
lib. 7. Interim velim mihi ignoscas, quod ad te
 scribam tam multa toties.

Toties, quoties.

2. Interdum assumit (Quoties.) *Cicer. lib. 7.*
epist. 7. Illud soleo mirari, non me toties acci-
 pere tuas litteras, quoties à Q. Fratre mihi affe-
 rantur. *Mich wundert, daß ich nicht so oft*
von dir, als von meinem Bruder, Schreiben
habe. idem 1. de Orat. Ante condemnentur ii,
 quorum causas receperimus, quam toties, quo-
 ties præcipitur, Præanem, aut Munionem cita-
 rimus.

De adverbio TUM.

C A P. CLXXXIX.

Tum, pro tunc.

1. **T**um, pro (tunc) usitatissimum est. *Cicero*
pro Quinct. Tum mihi Roscius & alii
 multa confirmandi mei causâ dixit. *idem*
1. de Natur. Deor. Non eos solum qui tum erant,
 agebat maledictis.

Adm.

Admonitio.

2. Cicero quidem libentiùs usurpat [Tum,] quàm [Tunc.]

Tum, cum Nunc.

3. Sæpè confertur cum Nunc. *Cicer. de Amic.* Tum est Cato locutus, nunc Lælius. *idem Attic. lib. 9. epist. ult.* Tum enim eramus in maxima spe: nunc ego quidem in nulla. *idem Att. lib. 7.* Nisi fortè hæc illi tum arma dedimus, ut nunc cum benè parato pugnaremus.

Tum cum, cum jam.

4. Sæpè etiam assumit (Cum, vel Cum jam) *Cic. 2. Phil.* Qui tum Rex fuit, cùm Regem licebat. *Der Dazumahl König war.* Cui tum, cùm jam in armis essemus. Consulatus tamen, & triumphus amplissimus deferrebatur. *in Part.*

Tum maximè cum. Tum denique cum.

5. Interdum augendi causa (Maximè) aut [Denique] adjicitur. *Cicer. de Amic.* Fructus enim ingenii & virtutis tum maximè capitur, cùm in proximum quemque confertur. *Des natürlichen Verstands und der Tugend geneußt man am allermeisten, wan sie auf den Nächsten gewendet wird.* *idem Attic. libr. 15.* Tum denique cum illo venimus. *idem 2. de Leg.* Quæ non tum denique incipit lex esse, cùm scripta est, sed orta est. *Idem libr. 5. epist.* Qui tum denique sibi avelli jubet spiculum, cùm.

Tum, tum denique, tum demum, cum Si.

6. Tum, tum denique, tum demum] nonnunquam cum (Si) copulatur, *Cic. lib. 12.* Quæ

ipsa tum esset jucundior, si ulla res esset publica. *idem pro Marc.* Sed tum id audirem, si tibi soli natus esses. *idem ad Quinct. Fr. libr. 1. epist. 1.* Plato tum denique fore beatas respubl. putavit, si aut docti, &c. **Als**dan würde es wohl und recht zugehen in einem gemeinen Regiment, wan. *id. pro Lig.* Qui mihi tum denique salutem se putavit reddere, si eam nullis spoliata ornamentis reddidisset. *Plaut Menoch.* Tum demum sciam rectè monuisse, si tu rectè caveris.

Tum verò, tum demum, tum denique absolute.

7. *Cic. pro Cluent.* Tum verò illa egregia ac præclara mater exsultare lætitia, ac triumphare gaudio cœpit, quòd Demosthenes diceret: **Als**dan hat sie erst angefangen. *idem 1. de Orat.* tum verò virtus atque honestus labor honoribus, præmiis atque splendore decoretur. *Liv. lib. 2.* Tum demum impulsæ Latini, percussæque inclinavit acies. **Da** send sie erst gezwungen worden. *idem ibid.* Utraque re satis experta, tum demum Consules, &c. *Cicer. 2. Verr.* Aliis propè quadraginta diebus interpositis, tum denique se ad ea, quæ à vobis dicta erunt, responsuros esse arbitrantur.

Tum, pro Deinde.

8. Tum) interdum pro (Deinde) usurpatur. *Cicer. lib. 5. epist. 13.* Tum rationes in ea disputatione à te collectæ vetabant me reipubl. penitus diffidere.

Tum

Tum tum geminatum.

9. Interdum iteratur pro Modo, Modo. *Cic. 2. de Natur. Deor.* Nunquam ab Sole longius discedit tum antecedens, tum subsequens. Weicht nimmer weiter von der Sonnen, so wohl vor- als nachgehend. *Idem Top.* Tum hoc, tum illud dicit. Jetzt diß, jetzt jenes. *Idem Attic. lib.* Differo, in utramque partem, tum Græcè, tum Latine. So wohl Griechisch als Lateinisch. *Idem 2. de Natur. Deor.* Isque (aër) tum fuscus & extenuatus in sublimē fertur, tum autem concretus in nubes cogitur.

10. Alias pro [Et.] *Cicer. Attic. lib.* Scripsisti epistolam ad me plenam consilii, summæque tum benevolentiae, tum etiam prudentiae. Voll höchster, so wohl Gutwilligkeit als Klugheit.

De adverbio UBI.

CAP. CXC.

Ubi, pro In quo, vel In qua.

1. **U**BI adverbium loci, sæpè usurpatur pro (In quo, vel In qua.) *Cic. lib. 4. epist. 4.* ut is cuique locus, ubi ipse sit, miserrimus esse videatur. *idem lib. 4. epist. 1.* In ea urbe natus es, ubi nata & alta est ratio, ac moderatio vitæ. *Idem lib. 2. de Orat.* Porticus hæc ipsa, ubi inambulamus.

2. Accommodatur etiam ad personas, & ad numerum multitudinis. *Cic. pro Quinto* Neque nobis adhuc præter te quisquam fuit, ubi no-

strum jus contra illos obtineremus. *idem in Orat.* In his sermonibus, quia Dialogi dicuntur, ubi etiam de industria faciendum fuit. Pro (in quibus.)

Ubi terrarum, ubi gentium.

3. Ubi terrarum, ubi gentium] amplificationem continet. *Cicer. Attic. lib. 5. epist. 97.* Quid ageres, ubi terrarum esses, ne suspicabar quidem. *idem pro Rab.* ubi terrarum sumus? Wo zu Land seynd wir? *Plaut. Men.* ubinam est iste homo gentium? Wo läßt sich der Mann finden?

Ubi, Ibi.

4. Ubi) interdum cum (Ibi) copulatur. *Cic. lib. 6. epist. 4.* Tempus est hujusmodi? ut ubi quisque sit, ibi esse minimè velit. *idem libr. 1. epist.* Ibi malis esse, ubi aliquo numero sis; quàm istic, ubi solus sapere videare.

Ubi, pro Postquam.

5. Sæpè etiam Ubi, pro Postquam usurpatur. *Cicer. in Pis.* ubi Gallorum cantum audivit. *idem pro Rab. Post.* ubi semel quis pejeraverit, ei credi postea, etiamsi per plures Deos juret, non oportet. Wer einmahl falsch schwört, dem ist nicht mehr zu glauben, wenn er schon bey vielen Göttern schwüre.

Ubi cum tum: tum demum: tum denique.

6. Interdum adsciscit Tum, Tum demum, Tum denique. *Cicer. 6. Verr.* ubi dolorem ex illius injuriis cognovi, &c. tum eas hortatus sum, ut &c. Als ich den Schmerzen verstanden, da hab ich sie erst getröst. *Plaut. Pseud.* ubi
expo-

expolivere magis , hoc tum dices , nam etiam rude est. *Cato Cap. 45.* ubi trimæ sunt , tum demum maturæ sunt. Werden erst über drey Jahr zeitig.

Ubi , cum Statim , Continuò , Ibi.

7. Aliàs assumit [*Statim , Continuò , Ibi.*] *Cicer. 3. Verr.* Hæc ubi filio nunciata sunt , statim examinatus ad ædes contendit. Da dem Sohn die Zeitung kommen , ist er an Stund dem Hauß zugelauffen. *Ter. Heaut.* ubi aperuit ostium , continuò hic se conjecit intro. Da die Thür aufgangen , ist er alsbald hinein gewischt. *idem Acad.* ubi te non invenio , ibi ascendit in quendam excelsum locum.

Ubi , cum Quamprimum , Illicò , Subitò , Extemplò.

8. Nonnunquam jungitur cum *Quamprimum* , *Illicò* , *Subitò* , *Extemplò*. *Cat. cap. 64.* Olea ubi matura erit , quamprimum cogi oportet. *Plaut. Amph.* Hæc ubi Legati pertulere , castris illico producit omnem exercitum. *Cæs. lib. I. de Bell. Civ.* ubi Cæsaris castra posita animadvertere , sese subitò proripiunt. *Plaut. Epid.* ubi erit otium , revertere ad me extemplo. Wann du wirst Zeit haben , komm von Stund an zu mir.

Ubi primum , cum tum , illico.

9. *Ubi primum*) jungitur cum (*Tum*) aut (*Illico*) *Cat. cap. 17.* *Ubi primum* incipiunt hiscere , tum legi oportet. So bald dem Sohn die Zeitung kommen , ist er von Stund an dem Hauß

Hauß zugelauffen. *Plaut. Menoch.* ubi primum est licitum ; illico properavi abire de foro.

Ubinam , ubinam gentium.

10. Ubinam) & (ubinam gentium) vim habet augendi. *Cicer. lib. 1. de Natur. Deor.* In qua non video , ubinam mens constans & vita beata possit insistere. **Wo doch das Gemüth.** *idem 1. Catil.* O Dii immortales, ubinam gentium sumus?

*Ubivis , ubicunque , ubicunque gentium ,
ubi ubi.*

11. Ubivis , ubicunque , ubi ubi] eandem penè vim habent. *Cic. lib. 6. epist. 2.* Nemo est, quin ubivis , quàm ibi , ubi est , esse malit. *id. Att. lib. 14.* Qui mihi videntur ubivis tutius , quàm in Senatu fore. **Mich dünckt , sie seyn allenthalben sicherer , als im Rath.** *idem 7. Verr.* Omnes Romani , & qui adsunt , & qui ubicunque sunt , vestram severitatem desiderant. **Sie seyn wo sie wollen.** *idem 2. Phil.* Qui ubicunque terrarum sunt , ibi est omne Reipub. præsidium. *idem libr. 1. de Natur. Deor.* Nihil est virtute amabilius , quam qui adeptus erit , ubicunque erit gentium , à nobis diligetur. *idem 1. Tusc.* Nunc ubi ubi sit animus , certè quidem in te est.

De Conjunctione VEL.

CAP. CXCI.

Vel , vel , pro tum.

1. **V**EL iteratum pro [Tum , tum] usitatissimum est. *Cicer. 1. de Orat.* Res rusticas , vel oblectationis invasere. *id. in Brut.* Multum vel honori , vel periculo inservire.

Vel,

Vel, vel, disjunctivè.

2. Interdum tamen disjunctivè usurpatur. *Cicer. ad Q. Fr. libr. 2. epist. 6.* Sunt ista quidem, vel magna, vel potius maxima.

Vel, sæpius iteratum.

3. Nonnunquam sæpius iteratur. *Terent. Eun.* Hanc tu mihi, vel vi, vel clam, vel precario fac tradas. *Cic. pro Ligar.* Cujus ego industriæ faveo, vel propter propinquam cognationem, vel quod &c.

Vel, pro Velut, de re aliqua præcipua.

4. Vel] sæpè (Velut) usurpatur in re aliqua præcipua. *Terent.*

Nulla est tam facilis res, quæ non deficiilis fiet,

Quam invitus facias: vel hæc deambulatio.

Quam non laboriosa, ad languorem dedit.

Ja eben dieser so geringer Spaziergang hat mich müd gemacht. *idem Hæc.* Vel hic Pamphilus jurabat quoties Bacchidi. *Cicer. libr. 6. epist.*

13. Vel quas proximè acceperam, quam prudentes. *idem lib. 7. epist. 24. init.* Amoris quidem tui quoque me verti vestigia: vel proximè de Tegellio. *Terent. And.* Vel hoc quis non credat, qui te norit, abs te esse ortum? *Cicer. lib. 7. ep.*

15. Quàm sint morosi qui amant, vel ex hoc potes cognoscere. Wie verdrossen die Liebhaber seyen, kanst du eben an dem abnehmen. *idem Att. lib. 14. epist. 16.* Occupationum mearum vel hoc signum erit, quòd literæ sunt librarii manu. Wie ich mit Geschäften beladen, sol dir eben das ein Zeichen seyn, daß.

Vel

Vel quod, in principio, indignantis.

5. Vel quod) in principio, sæpè indignationem continet. *Cicer. pro Flac.* Vel quod est in eodem decreto scriptum, homines clarissimos civitatis amplissimis honoribus utos, hoc Prætor circumvento. *id. ibid.* Vel quod ait Lucæius, L. Flaccum sibi dare cupisse, ut &c. Ist nicht eben das ein feiner Handel, daß er sagt. *idem pro Planc.* Vel quod multò etiam minus est ferendum.

Vel, pro Saltem.

6. Vel) non rarò usurpatur pro (Saltem.) *Ter. Pbor.* Postremò si nullo alio pacto, vel fænore. Kan iá nicht anderst, wil ich es doch mit Bucher zuwegen bringen.

Vel, pro Etiam.

7. Aliàs pro [Etiam.] *Cicer. 3. de Leg.* Nam isto modo vel Consulatus vituperabilis est. *idem 1. Acad.* Per me vel stertas licet, non modò quiescas. Meinenthalben magst du auch wohl gar schnarchen. *idem pro Rosc. Am.* Vel illo asperimo Iudice quærente. *idem de Orat.* Hæc sunt ingenii vel mediocris, exercitationis autem vel maximæ. Darzu ist auch ein mittelmässiger Verstand genug: aber eine sehr grosse Übung.

Vel, cum Superlativo.

8. Sæpè autem superlativo gaudet. *Cicer. 1. de Nat. Deor.* Sophistes temporibus illis vel maximis. *id. in Orat.* Hoc in genere nervorum vel minimum, suavitatis autem vel plurimum. *idem 2. Verr.* Viderit adhuc post legem tribunitiam, unum

unum Senatorem vel tenuissimum damnatum. Ob
er bißher nur einen, auch den allergeringsten
Raths-Herrn hat verdammt gesehen.

Vel maximè, Vel optimè.

9. *Cicer. in Orat.* Cùm id certè sit, vel maxi-
mè Atticum. Er ist zwar gar ausbündig gut
Athenisch. *Idem I. de Orat.* Hoc uno præstamus
vel maximè feris. *idem libr. I. de Fin.* Cùm So-
phocles scripserit vel Electram. Hat außs aller-
beste geschrieben.

Admonitio.

10. Vel) pro (Etiam) affirmando duntaxat
usurpatur: negando (Ne quidem adhiberi solet,
una aut altera voce interposita) Ne tu quidem
[Ne ille quidem] & alia ejusdem modi.

De Adverbio VELUT.

C A P. CXCH.

Velut, pro Sicut.

1. **V**elut adverbium similitudinis. *Liv. lib. I.*
Moram suam æternam velut quadam
Deorum providentia illatam ait. *Cicer. de Arusp.*
resp. Si conabitur, ejus conatum refutabo, velut
externa die.

Velut Sic, vel Ita.

2. Assumit interdum (Sic) vel (Ita.) *Cic.*
I. Tuscul. Velut in cantu fidibus, quæ harmonia
dicitur, sic ex corporis totius natura, & figura
varios motus cierit. Gleich wie im Gesang und
wohlgestimmten Seiten-Spiel, 2c. also, 2c.
Colum.

Colum. lib. 2. cap. 9. Velut Olympicarum equarum, ita aminearum vitium seminibus electis.

Admonitio.

3. In comparatione, itémque in similitudine declaranda, Cicero libentius (Quasi, aut Tanquam) dicit, quàm (Velut.)

Velut, pro exempli causa.

4. Velut) pro exempli causa etiam Cicero-
nianum est. *Cicer. ad Quinct. Fr. lib. 3. epist. 17.*
Ideò conjecta sunt aliud alio tempore Velut hoc,
T. Annius &c. Als Crempels Weiß. *idem 2. de*
Fin. Non elogia monumentorum hoc significant:
velut ad portam. *idem 2. de Natur. Deor.* Bestiæ,
quæ gignuntur è terra, velut crocodili.

De Adverbio VIX.

C A P. CXCIH.

1. **V**ix imminuendi, ac pænè negandi vim
habet. *Cicer. 1. de Orat.* In dicendo vix
paucos proferre possumus. *idem 2. Acad.* Nos
probabilia quidem multa habemus, quæ sequi
facile, affirmare vix possumus.

Vix dum.

2. Interdum assumit (Dum) *Cicer. 1. Cat.* Hac
enim vix dum cœtu nostro dimisso comperi. Als
unser Hauf noch kaum beurlaubt war. *idem lib.*
12. epist. 4. Cum vix dum triginta dies in Syria
fuiſſes. Es waren noch kaum 30. Tag vorüber.

Vix, cum. Vix dum, cum.

3. Vix, & Vix dum) sæpè assumunt (cum.)
Cic. 2. de Orat. Vix annus interceſſerat ab hoc
sermo.

sermone cohortationis meæ, cum iste accusavit Norbanum. *idem Attic. lib. 9. epist. 2.* Vix dum epistolam tuam legeram, cum ad me Posthumius Curtius venit.

Vix, cum Ne dum.

Zu geschweigen.

4. Aliàs additur (Ne dum.) Nam (Vix) continet negationem, quæ præcedere solet (Ne dum.) *Cicer. lib. 16. ep. 8.* Vix in ipsis & oppidis frigus infirma valetudine vitatur: ne dum in mari, & in via sit facilè abesse ab injuria temporis. *Liv. lib. 34.* Vix clamorem eorum, nedum impetum Sueffani tulere.

Vix, cum Ne vix quidem, aut nullo modo.

5. Aliàs additur (Ne vix quidem, aut Nullo modo) vel aliquid ejusmodi. *Cicer. libr. 9. epist. 8.* Mihi verò cum his ipsis vix: his autem detractis, ne vix quidem. Mit ihnen schwerlich, ohne sie gar nicht, keines wegs. *idem Att. lib. 11.* Aut vix, aut nullo modo possum. *idem Att. lib.* Ut vix, aut omninò non possit abrogari. Daß es kaum, oder viel mehr gar nicht mögte abgethan werden.

Vix tandem. Vix, sed tamen.

6. Vix tandem) diuturnam expectationem declarat. *Cicer. lib. 5. epist. 9.* Vix tandem legi literas dignas Appio Claudio. Ich habe kaum einmahl ein Schreiben gelesen. Vix, sed tamen difficultatem rei superatam significat. *id. in Pis.* Gabinus ipse vix, sed tamen se collegit. Er ist

ist kaum oder schwerlich, doch letztlich zu ihm selbst kommen.

De Præpositione ULTRA.

C A P. CXCIV.

1. **U**Ltra) contrarium habet (Citra) & significat Trans. *Cicer. Att. lib. 12.* ultra Syllanam villam est, quam puto tibi notam esse. Ist über oder jenseit des Syllanischen Hofes. *id. Tusc. 4.* Sed adhibet modum quendam, quem ultra, progredi non oporteat. *idem 1. Phil.* Quis Senatorem unquam tanto damno coëgit? Aut quia est ultra pignus, aut mulctam? *idem lib. 2. de Div.* Divinatio conjectura nititur, ultra quam progredi non potest. Erstreckt sich weiter nicht. *Salust. Jugur.* Contendebant Antipodas ultra Æthiopiam cultu Persarum, & justos, & egregios agere. Über oder jenseit Mohrenlands.

Ultra quam.

2. Non rarò assumit (Quam.) *Cicer. 1. Tusc.* ultra enim quo progrediar, quam ut verisimilia videam; non habeo. *idem 2. Tusc.* Qui sequimur probabilia, nec ultra quam id, quod verisimile occurrit, progredi possumus. *idem 1. de Inv.* Longum exordium est, quo plurimis verbis, aut sententiis, ultra quam satis est, producitur. Ein langer Eingang ist, der sich mit Worten oder Sprechen weiter als genug, das ist, zu weit erstreckt.

Ultra, absolute.

3. Ultra] sæpè absolute ponitur. *Cic. de Univ.*
Si

Si probabiliter dicentur, ne quid ultra requiratis. Solt ihr nicht weiters begehren, das ist, solt damit zufrieden seyn. *id. Att. lib. 15. epist. 1.* Est ante oratio scripta elegantissime sententiis, verbis: ut nihil possit ultra cogitari. Das man nicht weiters gedanken kan. Alias diceret (ut nihil supra.)

Admonitio.

4. Ultra) dici eleganter solet, quod vulgò (ulterius) dicunt.

De Adverbio ULTRO.

C A P. CXCV.

1. **U**Ltrò ex contrariis varias significationes accipit. Nam cum coacto opponitur, est Spontè: cum petenti, est. Non petenti. *Cic. libr. 4. epist. 15.* Nec mihi quicquam in mentem venit optare, quod non ultrò mihi Cæsar detulerit. Von, oder für sich selbst, ungebetten. Cum opponitur Vocato, declarat. Non vocatum. *Cicer. 2. de Fin.* Cum sciret nemo eum rogatum à C. Platio Equite Romano splendido Nursino, ultrò ad mulierem venit. Unberuffen. Item illa, ultrò polliceri, mittere, & alia ejusmodi.

Ultrò, pro Insuper.

2. Ultrò] interdum significat (Insuper.) *Terent. Eun.* ultrò etiam irrisum advenit. Ist noch darzu, über das zu verspotten kommen. *Virg. Æn. 1. 9.* Viderit irrumpentem, ultroque inclusit urbi. *Cicer. Catil. 3.* Est etiam in nobis animus Quirites, ut non modo nullius audaciæ cedat.

cedamus, sed etiam omnes improbos ultrò semper laceffamus.

Ultero, citroque, pro ultra, citraque.

3. Ultrò citroque] dicta sunt [ultra citraque.] *Cic. pro Resc. Am.* Postea homines cursare ultro citroque non desisterunt. *idem 7. Verr.* Monumentum sceleris audaciæque suæ voluit esse in conspectu Italiæ, in vestibulo Siciliæ, in prætervectione omnium, qui ultrò citròque navigarent. *Hin und her.*

Ultero, citroque, pro Mutuò, & inter se.

4. Interdum (ultrò, citroque) per translationem usurpatur pro (Mutuò) atque inter se. *Cic. lib. 1. Offic.* Beneficia ultro citroque data & accepta. *Wechsel Gutthaten, eine um die andere. id. lib. 6. de Republ.* Multisque verbis ultro citroque habitis, ille nobis consumptus est dies. *Als wir eine gute Weil miteinander geschwätzt. idem 1. Acad.* Sic naturis iis, ex quibus omnia constant, sursum deorsum, ultro citroque commutantibus, mundi partium conjunctio continetur. *Die Naturen, welche untereinander verwandelt werden.*

De Adverbiis UNDE, & UNDIQUE.

CAP. CXCVI.

1. **U**Nde] etsi propriè est adverbium loci, interdum tamen & ad personas, & ad alias res accommodatur; poniturque eleganter pro (Ex quo, ex qua) vel (ex quibus.) *Cic. 1. de Orat.* De ea re multò dicet ornatiùs, quam ille

ille ipse, unde cognovit. Er wird zierlicher davon reden, als der selbst, von dem er's hat. *id. in Brut. Eloquentia, unde longè absum. id. pro Flac. Adfunt Athenienses, unde humanitas ac doctrina, religio, fruges, jura, leges ortæ, atque in omnes terras distributæ putantur. Hier seynd die Athenienser, daher, oder von denen. Id. libr. 1. de Orat. Equidem vobis fontes, unde hauriretis, atque itinera ipsa putant esse demonstranda. idem pro Syl. Verbum, unde quisque possit offendi. Ein Wort darab sich ein jeder möchte ärgern.*

Undique.

2. Undique) est omni ex parte. De loco propriè dicitur *Virg. Æn. 5. Maria undique, & undique cælum. Cicer. pro leg. Man. A Sicilia multis undique cinctam periculis explicavit. idem pro Sext. Omnes undique flosculos carpam, atque delibem Allenthalben, rings herum, von allen Seiten.*

3. Sæpè autem per translationem usurpatur. *Cicer. 2. de Natur. Deor. Mundus perfectus undique est. Id est, omni ex parte. idem 2. Phil. Aut undique religionem tolle, aut usquequaque conserva. Entweder heb die Religion gar auf, oder handhabe sie allenthalben.*

De Pronomine UNUS.

CAP. CXCVII.

Unus & alter, pro Duo.

1. **U**Nus, & alter pro (Duo) usurpatur. *Cicer. 4. Verr. Dicit unus, & alter breviter. Es*

redt einer und der ander, das ist, zwey. *Idem pro Cluent.* Unus & alter dies, intercesserat, cum &c. *idem Attic. lib. 14. epist. 18.* Adductus sum tuis unis, & alteris literis. Deine zwey Schreiben haben mich bewegt.

Unus, aut alter, pro Unus aut duo.

2. *Cicer. Att. libr. 7.* Quid enim est tantum in uno, aut altero die? Was ist so viel an einem oder zweyen Tagen gelegen. *epist. 8. libr. 2.* Uno, aut altero arrepto, quieturos alios.

Unus, alter distributive.

3. *Cicer. lib. 2. epist. 17.* Uni epistolæ respondi, venio ad alteram. Auf ein Schreiben habe ich geantwortet, ich komme ich auf das andere. *idem lib. 2. epist. 4.* Reliqua sunt epistolarum genera duo: unum familiare & jocosum, alterum severum, grave.

Unus, alter, tertius.

4. Cum res plures duabus numerantur, dicimus (Unus, Alter, Tertius) *Cicer. I. Acad.* Fuit ergo jam accepta à Platone philosophandi ratio triplex: una de vita & moribus, altera de natura & rebus occultis, tertia de differendo. *idem pro Cluent.* Unum, alterum, tertium annum Sallia quiescebat. Ein Jahr, zwey, drey, hat er geruhet. *Idem pro Flac.* Tria Græcorum genera, quorum uni sunt Athenienses, Æoles alteri, Dores tertii nominabantur.

Unus, Alter, plures.

5. Interdum pro (Tertius) reponitur (Plures) aut aliquid ejusmodi. *Cic. 6. Verr.* Dies

unus.

unus, alter, plures non referri. Es verläuft sich einen Tag, zwen, mehr. *idem* 2. *Verr.* unum alterum mentem, prope annum. Ein Monath, zwen, ja schier ein Jahr.

Unus, atque Idem.

6. Jungitur interdum cum (*Idem.*) *Cicer. de Div.* Exitus quidem omnium unus, & idem fuit. Sie haben all ein End, oder Ausgang gehabt. *idem* 7. *Verr.* Una atque eadem nox erat, qua Prætor pop. Rom. amoris turpissima flamma, & classis pop. Rom. prædonum incendio conflagrabat. Es hat sich eben in einer Nacht zugetragen. *Idem de Univ.* Quod unum semper, atque idem est. *idem Catil.* In hac causa omnes unum, atque idem sentiunt. Sie seynd all einer Meinung. *Idem* 2. *Catil.* Quibus hoc præcipiendum videtur unum scilicet, & idem, quod cæteris omnibus.

Unus aliquis, unus ullus, unus quivis.

7. Unus aliquis, unus ullus, unus quivis) fermè extenuandi vim habent. *Cicer. 10. Phil.* Cur nunquam tam frequens Senatus fuit, quo unus aliquis tuam sententiam secutus sit? Da doch einer deiner Meinung wäre gewesen, die Beyfall gethan hätte. *idem* 2. *de Fin.* Utilitati hominum plus, quàm unius alicujus, aut suæ contulit. Er hat mehr Acht auf den gemeinen, als auf eines einzigen Menschen, oder seinen eigenen Nutzen. *idem* 2. *Agr.* Ratum sit, quod vinitor uni illi, à quo missus erit, renunciaverit. Id est, uni cuivis. Einen einzigen, er sey,

wer er wolle. *idem pro Cæcin.* Si tu solus, aut quis unus scuto, &c. id est, Quicumque, modo solus esset.

8. Verum (unus aliquis) interdum pro (Quispiam) usurpatur. *Cicer. 2. Offic.* Confugerent ad unum aliquem virtute præstantem. Sie sollten etwa zu einem Tugendssamen ihre Zuflucht haben.

Unus pro Solus.

9. Unus pro (Solus) rarum non est. *Cic. Att. lib. 1.* Panætius unus omnino comes fuit. Panætius allein. *Idem de Div.* Panætius, qui unus è Stoicis Astrologorum prædicta rejecit. *idem ad Quint. Fr. lib. 1. epist. 1.* In suis summis laudibus excipiunt unam iracundiam.

Ad unum.

10. Ad unum (est) Nullo excepto. *Cic. de Amic.* De amicitia verò omnes ad unum idem sentiunt. *Liv.* Romanos eos in Algido consecutus, omnes ad unum occidit. Hat sie bey einem, alle samt getödtet. *Cicer. lib. 10. epist.* Ego eam sententiam dixi, cui assensi sunt ad unum.

Unus ex omnibus, vel Inter omnes.

11. Unus ex omnibus, vel Inter omnes] magnam vim habet augendi: quia unus conferitur cum omnibus. *Cicer. 2. Catil.* Ille autem unus timendus ex omnibus. Ein einiger unter allen ist zu fürchten. *idem libr. 3. epist.* unus ex omnibus amicia efficiam, ut maximè latere. *idem 1. de Orat.* Cum te unum ex omnibus ad dicendum maximè natum, aptumque cognoscam. *idem 2.*

de

de Orat. Si quæramus, quid unum excellat ex omnibus, docto Oratori palma danda est. *Idem in Orat.* Inter omnes in omni dicendi genere unus eminet Demosthenes. Huc pertinet illud Virgilianum:

*Hanc Juno terris fertur magis omnibus unam.
Posthabita coluisse Samo.*

Unus, cum superlativo.

12. Unus, cum superlativo mirificè auget. Intelligitur enim, omnium *Cicer. lib. 15. epist. 16.* Quamquam qui cum loquer? Cum uno fortissimo viro, qui &c. *Mit dem allerstärksten. idem lib. 1. de Natur. Deor.* Una excellentissima virtus justitia tollatur. *Die allerausbündigste Tugend. Virg. 2. Æn.*

*Justissimus unus
Qui fuis in Teucris.*

Unus omnium, unus totius.

13. Interdum additur (Omnium) aut [Totius.] *Cicer. Attic. lib. 8.* unus omnium loquacissimum, & minimè aptum ad dicendum. *Der allergrößte Schweger. idem pro Rab. Poët.* Virum unum totius Græciæ justissimum Platonem.

De Adverbis USPIAM, & USQUAM.

C A P. CXCVIII.

1. **U**spiam] est Alicubi, seu aliquo in loco. *Cic. de Amic.* Si aliquis nos Deus in solitudine uspiam collocaret. *idem 2. de Fin.* Si scires

res aspidem occultè latere uspiam. **Wan du es wüßtest, daß etwa eine Mäter verborgen läge.**

2. Usquam] est ullo in loco. *Cicer. 6. Verr.* Quam crucem non ausus est usquam defigere, nisi apud eos, &c. *idem pro Flac.* Is cui nullus esset usquam consistendi locus. **Der an keinem Ort bleiben kan.** *idem pro Mur.* Prudentia, quæ neque extra Romam usquam, neque Romæ quicquam valet. Interdum adhibetur [Gentium.] *Terent. Hæc.* An quisquam usquam gentium est æquè miser? **Ist auch unter der Sonnen ein einziger Mensch so armseelig?**

Usquam, pro Alio.

3. Nonnunquam (usquam) est [ullum in locum.] *Cic. 1. de Rep.* Nec verò usquam discedebam. **Ich gienge nirgend hin.** *Plaut. Milit.* Si ea quidem deducta est usquam gentium.

De Adverbio USQUE.

C A P. CXCIX.

Usque, à vel ab, aut ex.

1. **U**sque à, vel ab, cum amplificatione quadam significant locum, unde. *Cicer. pro Cluent.* Illam usque à mari supero Romam proficisci cum magno comitatu. **Vom Benedischen Meer an, bis gen Rom.** *idem 1. de Natur. Deor.* Usque à Thalete enumerâsti sententias Philosophorum. *idem 1. de Divin.* Vetus opinio est usque ab heroicis ducta temporibus. *idem 3. Verr.* Qui usque ex ultima Syria atque Ægypto navigarent.

idem

idem Att. libr. 1. epist. 3. Quod eos usque isthinc exauditores putem. Von dannen, bis hieher.

Usque ad.

2. Usque ad) interdum pari amplificatione declarat locum Ad quem. *Cicer. de Senect.* usque ad adolescentiam meam processit ætate. *idem 1. Cat.* usque ad extremum spiritum. Bis zum letzten Athem, bis ans letzte End, oder letzte Zügen. *idem 6. Verr.* usque ad hoc tempus Syracusis festos dies anniversarios agunt. Halten bis auf diese Stund, Feiertag.

3. Hac pertinet illud. *Cicer. pro Quinct.* Trans Alpes usque transfertur. Bis über das Gebürg.

Usque, pro assidue.

4. Sæpè (usque) assiduitatem & perseverantiam quandam declarat. *Ter. Hecyr.* Ita usque adversa tempestate usi sumus. Ståts, ohne Unterlaß. *Cic. lib. 12. epist. 10.* Mihi quidem usque curæ erit, quid agas. *Plant. Casin.* usque adero domi. *Virg. Eccl. 1.*

Cantantes licet usque minus via lædet, camus.

Usque, dum, quoad, donec.

5. Sæpè (usque) assumit Dum, Quoad, Donec. *Cic. lib. 12. epist. 19.* Mihi quidem usque curæ erit, quid agas, dum quid egeris, sciero. Ich stehe in Sorgen, bis ich vernehme, was du thuest. *idem 3. Verr.* Fateatur se privatum hominem vivos prædonum duces, atque incolumes domi suæ, usque dum per me licuerit, tenuisse. *id. in Brut.* Usque eum, quoad nunciatum esset,

Consules descendisse, omnibus exclusis commentatum fuisse. *Terent. Adelph.* Certum est obsidere usque, donec redierit. So lang bis er wiederkommt.

Usque eo, dum. Usque eo, quoad.

6. Usque eo] jungitur cum [Dum, vel Quoad.] *Cicer. 2. Acad.* Multa facimus usque eo, dum aspectus ipse fidem faciat sui iudicii. Wir thun en viele Ding so lang bis. *idem 2. de Nat. Deor.* usque eo premere earum capita mordicus, dum illæ captum amitterent. *idem pro Deiot.* usque eo se tenuit, quoad à Cn. Pompeio ad eum legati, literæque venerunt. *idem 5. Verr.* Licitati sunt usque eo, quoad se efficere posse arbitrantur. Sie haben so viel darauf gebotten, bis sie es verhofft an sich zu bringen. *idem 2. Agr.* Cum usque eo vicinas proscriberet, quoad.

Usque eo, ut. usque eo, ne.

7. Usque eo, ut) pro (Adeo ut) eleganter usurpatur. Interdum etiam (usque adeo ne.) *Cic. 6. Verr.* Quod ubi iste audivit, usque eo est commotus, ut &c. Ist dermaßen bewegt worden. *idem in Orat.* usque eo morosi sumus, ut nobis non satisfaciat ipse Demosthenes. *Idem pro Quinct.* Inferiorem se esse patitur, duntaxat usque eo, ne cum bonis, fama, fortunisque omnibus Sex. Nævii crudelitati dedatur.

Usque eo, absolute, pro Adeo.

8. *Cicer. pro Rosc. Am.* Usque eo animadverti Jud. eum joculari, antequam Chryfogonum nominavi. *idem pro Rosc. Com.* usque eo te diligis,

gis, & magnificè circumspicis? Hast dich selbst so lieb, und gefällst dir selbst sowohl.

Usque adeo, in Epiphonemate.

9. Interdum adhibetur in Epiphonemate. *Cic. Tusc. 3.* Dionysius quidem Tyrannus, Syraculis expulsiis, Corinthi pueros docebat, usque eo imperio carere non potuit. So gar konnte er nicht ohne Gebiet leben, daß er ein Schulmeister worden.

Usque adeo, ut, vel uti.

10. Usque adeo ut) idem, quod [usque eo, ut.] sed grandius. *Cicer. pro Flac.* usque adeo orba fuit optimatum illa concio, ut princeps principum esset Mæandrius. So gar ist unter den Zuhöreren keiner aus den fürnehmsten gewesen, daß Meandrius der Oberste über alle gewesen. *idem 2. de Inv.* Ipsos quoque tempestas vehementius jactare cœpit, usque adeo, uti navis dominus confugeret in scapham.

Usque adeo, cum Quoad, vel Donec.

11. Usque adeo, quoad) idem quod (usque eo, quoad.) *Cicer. pro Sext.* Atque hæc scitis omnes, usque adeo hominem in periculo fuisse, quoad scitum est Sextium vivere. Bis man gehört, daß Sextius noch bey Leben sey.

Interdum pro (Quoad) adhibetur (Donec) *Terent. And.* Suadere, orare usque eo, donec pertulit.

Usque adeo absolute.

12. Interdum absolute ponitur. *Virg. Eccl. 1.*

usque adeo turbatur agris. *idem* *Æn. lib.* usque adeo mori miserum est?

Usquequaque.

13. *Usquequaque*) est idem ferè quod (ubi-
que, aut undique, & omni ex parte. *Cic. 7. Verr.* Nolite usquequaque eadem quærere. In metu belli furandi locus qui potest esse? *Wollent-
haben, an allen Orten. idem 2. Phil.* Aut un-
dique religionem tolle, aut usquequaque con-
serva. *idem lib. 5. de Fin.* An hos usquequaque
aliter in vita, & non ex maxima parte de tota
judicabitis? *idem lib. 7. epist.* usquequaque sape-
re oportet: id erit telum acerrimum. In allen
Dingen: In allem Thun muß man Wiß brau-
chen.

De Conjunctione UT.

C A P. CC.

Ut, cum Vereor.

1. **V**ereor, ut est, Velim, sed timeo. *Terent.*
Eun. Vereor, ut hic dies mihi satis sit.
Ich sorg der Tag flecht mir nicht. *Cicer. 2. Agr.*
Hoc quia vos fœdus non jusseritis, veretur Hi-
empfal, ut satis firmum sit, & ratum. Er fürcht
es werd kein Bestand haben.

Admonitio.

2. Interdum assumit (Non) idem tamen sig-
nificat. *idem pro Mar.* Vereor, ut hoc perinde
intelligi auditu non possit, atque ipse cogitans
sentio. *idem Tusc.* Et tamen veremur, ut hoc
matura non patiatur. Sed videndum ne mendum

subsit

subsit his locis. Certè longè usitatus est. Vereor ut, Vereor ne non. Itaque à Vereor, ut, non abstinendum videtur, præsertim cùm res non immeritò suspecta sit.

Ut ita, ut sic, ut item.

3. Ut, pro Quemadmodum plerumque adsciscit Ita, vel Sic. *Cicer. libr. 2. epist. 10.* ut optasti, ita est. *idem Att. lib. 3. epist. 3.* ut maxima de re, æquo animo deliberanti, ita des consilium velim. *idem Att. lib. 10. epist. 16.* ut malè posuimus initia, sic cætera sequentur. *idem de Senect.* ut non omne vinum, sic non omnis natura coalescit. *idem 2. de Leg.* ut vir doctissimus fecit Plato; item mihi credo esse faciendum.

Ut, postpositum.

4. Ut) sæpè elegantix causa ex primo loco recipit se in secundum, præsertim si cum Vix, Nullus, Nemo tantum copuletur, Vix ut, nullus, nemo, ut, tantum ut, exempla passim occurrunt.

Ut cum Neve, vel Neu.

5. Ut) interdum copulatur cum (Neve, vel Neu.) *Cic. Attic. lib. 13. epist. 44.* In qua extrema scriptura erat, ut ad ludos omnia pararet, neve committeret, ut frustra ipse properasset. *Cæs. lib. 3. de Bell. Civ.* Pompejus suis prædixerat, ut Cæsaris impetum exciperent, neve se loco moverent *idem ibid.* Has munitiones auxit, ut pro muro objectas haberet, neu pugnare invitus cogeretur.

Ut, pro Quomodo.

6. Ut) sæpè usurpatur pro (Quomodo, vel Sicut.) *Terent. Phorm.* Præfertim, ut nunc sunt mores. Fürnehmlich wie es jetzt zugeht. *Cicer. Attic. libr. 7. epist. 4.* ut principia se dant. Wie es sich im Anfang erzeigt, anläßt.

Ut nunc est, ut nunc habet, ut nunc fit. Wie es jetzt zugeht. Wie es jetzt die Zeit oder Gelegenheit gibt.

7. Huc pertinent illa (ut nunc est, ut nunc habet, ut nunc fit.) *Cicer. Attic. lib. 15.* Mihi quidem deliberatum est, ut nunc est, abesse ex ea urbe. *idem Attic. lib. 12.* Quæ si manebunt, quærenda est excusatio ad Brutum: & ut nunc est, mansura videntur. *idem libr. 1. de Leg.* Hanc vides villam, ut nunc quidem est, lautiùs ædificatam. *id. Att. lib.* Ille, ut nunc se habet, in admirabili gloria est. *idem 2. Acad.* Sed me hercule quidem, ut se nunc causa habet, etsi hesterno sermone labefacta est, tamen videtur esse certissima. *idem lib. 9. epist. 16.* Non ut olim solebat, sed ut nunc fit, mimum introduxisti.

Ut, pro Si spectes.

8. Ut) sæpè in comparatione usurpatur pro (Si spectes.) *Cic. in Brut.* Themistocles, ut apud nos, perantiquus, ut apud Athenienses, non ita sanè vetus. Themistocles, nach unserer Weiß, gar alt: Nach der Athenienser, nicht so gar. *idem ibid.* ut populi Rom. ætas est, senes: ut Atheniensium sæcula numerantur, adolescentes debent videri. *idem de Senect.* Multæ etiam (ut in

in homine Romano) litteræ. *idem in Brut.* Erat cum literis Latinis, tum Græcis, ut temporibus illis, eruditus. Ware Lateinisch und Griechisch, nach Gelegenheit der Zeit, ein gelehrter Mann.

Ut in malis.

9. Ut in malis] identidem est, pro [Si spectes mala.] *Cicer. lib. 12. epist. 2.* Non nihil, ut in tantis malis, est profectum. Wan man den Jammer anseheth, so ist etwas ausgerichtet. *idem ad Q. Frat. libr. 1. epist. 1.* Exorabilis iracundia, ut in malis, acerbitati anteponenda est.

Ut, pro utpote qui.

10. Ut) eleganter usurpatur pro (utpote qui) *Cicer. in Pis.* Dices enim, ut es homo facetus. Wie einer der gar kurzweilig ist. *Idem pro Mar.* Ille, ut fuit semper apertissimus, non purgavit, sed indicavit. *idem pro Rosc. Am.* Homo, ut erat furiosus, respondet. Er antwortet wie ein Narr, der er auch war. *idem 1. Verr.* Illi quidem, ut est hominum genus nimis acutum & suspiciosum, arbitrabantur, &c. Sie zwar, wie dan solche Leute spitzfindig und argwöhnisch seynd, vermeinten.

Ut mirantis.

11. Ut) pro (Quomodo) sæpè admirationi servit. *Cic. pro Mil.* ut contemplit, ut pro nihilo putavit? *id. 5. de Fin.* ut illi efferuntur lætitia, cum vicerint? ut pudet victos? ut se accusari nolunt? *Idem Attic. libr. 7.* Cn. autem noster (O rem miseram & incredibilem) ut totus ja-

cet? *Plaut. Cap.* ut sæpè summa ingenia in occulto latent? *idem Stich.* ut ego te nunc conspicio lubens? ut pro lætitia lachrymæ profiliunt mihi? *Virg. Ecl. 3.* ut vidi? ut perii? ut me malus abstulit error?

Ut, interrogantis, pro Quomodo.

12. Interdum interrogantis, pro Quomodo.
Horat.

Ut valet? ut meminit nostri?

Ut, concedentis. Gesezt.

13. Sæpè etiam infervit concessioni. *Cicer. 5. Verr.* ut illud non cogitares, tamen ad ejusdem ordinis homines te judices esse venturum. *Wan du schon nicht daran gedacht hättest, gesezt, du.* *Idem 2. Agr.* Etenim ut circumspiciamus omnia, quæ populo Rom. grata, atque jucunda sunt. *id. 1. Tusc.* ut enim rationem Plato nullam afferret, vide quid homini tribuam, ipsa autoritate me frangeret.

Ut, cum Tamen, vel Certè.

14. Ut) in concessione assumere solet (Tamen, vel Certè.) *Cicer. Verr.* Verum ut ita sit, tamen &c. *idem Att. lib. 2. epist. 15.* Verum ut hoc non sit, tamen servet rempubl. *Und wan schon das nicht wäre, nicht desto weniger.* *id. 2. Phil.* Quod si pacis, hoc est, timoris nostri nomen audierit; ut non referat pedem, insistet certè. *Gesezt er weicht nicht, wird er außs wenigste still stehen.* *idem 10. Phil.* ut superiora omittam; hoc certè, quod mihi maximam admirationem movet, non tacebo.

Non

Non ut, Sed, Sed ut, Sed quasi.

15. Non ut) assumit interdum (Sed) vel [Sed ut] alias [Sed quasi.] *Cic. ad Quinct. Frat. lib. 1. epist. 1.* Non ut te instituerem, scripsi: sed me in scribendo commemoratio tuæ virtutis delectavit. Dieß habe ich geschrieben, nicht daß ich dich wolte lehren, sondern. *idem de opt. gen. Or.* Orationes converti, non ut interpretes, sed ut orator. *idem libr. 1. de Orat.* Non ut quidam dicendi magister & artifex, sed quasi unus è togatorum numero videar.

Ut ne, pro Ne

16. Ut) passim causæ vim habet, & finem significat: cui opponitur (Ne) verum sæpè [ut ne] usurpatur pro (Ne.) *Cic. pro Mil.* Numquid igitur aliud in iudicium venit, nisi uter utri insidias fecerit? Profectò nihil, si hic illi, ut ne sit impune. Daß er nicht ungestraft bleibe: daß ihm nicht geschenkt werde. *Idem pro Mil.* Opera datur, ut iudicia ne fiant. *idem post red. in Sen.* ut lex Ælia, & Fusia ne valerent. *id. pro Cæcin.* ut ne longius abeam. Damit ich nicht weiter gehe.

Ut non, pro Quin.

17. Interdum [ut non] adhibetur pro [Quin] *Cicer. pro Bal.* Potest igitur Iudices L. Cornelius condemnari, ut non C. Mari factum condemnatur? Kan Cornelius verdammt werden, daß nicht des andern That zugleich verdammt werde? *idem pro leg. Man.* Ruere illa non possunt, ut hæc non eodem labefactata motu concidant?

Ut,

Ut, ut ne.

18. Ut) interdum copulatur cum (ut ne.)
Cic. 1. de Orat. ut iis, quæ habeant, modicè &
 scienter utantur, & ut ne deceat. Unde dermaſſen,
 daß es ihnen nicht übel anſtehe.

Non ut, ſed ut ne.

19. *Cic. lib. 2. epist. 7.* Petivi ſæpè per litteras,
 non ut decernatur aliquid novi, ſed ut ne quid
 novi decernatur. Ich habe in meinem Schreiben
 nicht begehrt, daß man etwas neues beſchlieſſe,
 ſondern daß man nichts beſchlieſſe.

Non ut ne, ſed ut ne.

20. *Cic. 4. Verr.* Postulant enim, non ut ne
 cogantur ſtatuerè, quid igitur, ut ipsis ne liceat.
 Sie begehren nicht, daß ſie nicht gezwungen
 werden; ſondern daß ihnen nicht wird zuge-
 laſſen.

Ut ut, pro utcumque.

21. Ut ut) idem eſt, quod (utcumque.) *Cic.*
lib. 6. epist. Sed, ut ut eſt, indulgè valetudini.
 Ihm ſene, oder es gehe, wie es wolle.

Ut ut, cum Tamen, vel Certè.

22. Interdum adiungit (Tamen) vel (Certè.)
Terent. Phorm. ut ut hæc ſunt, tamen hoc faciam.
 Die Sach ſtehe, wie es wolle, doch wil ich Daß
 thun. *idem ibid.* Nam ut ut erant alia, illi certè
 conſuleres, quæ nunc tuæ eſt domi.

Ut, pro Poſtquam.

23. Ut) ſæpè uſurpatur pro (Poſtquam.)
Cicer. 3. Verr. Romam ut ex Sicilia redii. *idem*
Attic. lib. 7. ut ab urbe diſceſſi, nullum præ-
 ter.

termisi diem , quin aliquid ad te literarum darem. Nachdem ich weggezogen. *id. in Brut.* ut semel Piræo exivit , omnes peragravit insulas. Nachdem er einmahl aus dem Piræo gezogen. *ibidem.* ut enim illas dedisti , nihil à te sanè postea accepimus. Von der Zeit an.

Ut , cum Statim vel Confestim.

24. Interdum assumit (Statim , confestim) aut aliquid ejusmodi. *Cicer. Attic. lib. 12. epist. 18.* Philippus ut heri me salutavit , statim Romam profectus est. So bald er mich gestern gegrüßet , ist er nach Rom verreist. *id. pro Cluent.* ut quidquæ ego apprehenderam , statim accusatos extorquebat è manibus. *Liv. lib. 1* ut Hostilius cecidit , confestim Romana inclinavit acies. *Cic. pro Cluent.* Qui ut se blanditiis & assentationibus in Asinii consuetudinem penitus immerfit ; Oppianicus continuo sperare cœpit.

Ut primum , quam Statim.

25. Ut primum) significantius est , quam ut : declarat enim (simul ac.) Jungitur autem cum [statim.] *Cic. libr. 5. epist. 2.* Illud dico , me ut primum in concione provinciam deposuerim , statim quemadmodum tibi traderem , cogitare cœpisse. *idem pro Cluent.* ut primum Oppianicus ex eo , &c. cœpit sibi suspicari , statim se ad hominis egentis familiaritatem applicavit.

Ut maximè.

26. Ut maximè (ferè est , Etsi maximè.) *Cic. 1. Acad.* Quam ut maximè inveneris.

Interdum est (ad summum.) *Colum. cap. 7.*

Di.

Diversæ autem, quæ supra terram extare debent, ne passus fueris plus quam duas, aut ut maximè tres gemmas habere de arbore. Laß ihnen nicht mehr als zwey, oder zum höchsten drey Augen.

Ut cum maximè.

27. Ut cum maximè) confert tempora inter se. *Cicer. ad Q. Fr. libr. 2. epist.* Domus celebratur ut cum maximè. Wird mehr besucht als vorhin.

Ut quisque

28. Ut quisque occasionem rei quodammodo declarat interdum. *Cicer. Attic. lib. 1.* Mihi quidem non est notum, ut quisque in Epirum proficiscatur. Wie und wann ein jeder in Epirum reysete, ist zwar mir unbekant. *Id. 2. Verr.* Immo verò ut quisque me viderat, narrabat. *idem Att. lib. 15.* Nisi Tironem plures, quibus singulis, ut quisque accidisset, dares litteras. Den allen, nach eines jeden guten Gelegenheit, du möchtest Brief geben.

Ut quisque, cum duobus superlativis. Lege quisque, cap. 158. num. 6. uti pro ut, cum Ita, vel Sic.

29. Ut] pro ut sæpè jungitur cum (Ita) vel Sic. *Salust. Jugur.* Quorum uti cujusque ingenium erat, ita rem difficilem, aut facilem renunciarunt. Ein jeder aus ihnen, nach dem er von Natur geneigt war, hat die Sach schwer oder leicht gemacht. *Idem Conjur.* Cætera uti facto opus sit, ita agant. *Cic. lib. 8. epist. 2.* Sed
uti

uti in urbe retinenda nunc, sic tunc in Italia non relinquenda. *Salust. Jugur.* uti initium, sic finis est.

Utrumque.

30. Utrumque] est Quomodocunque. *Cicer. lib. 1. Offic.* Sed utrumque aderunt res. *idem in Orat.* utrumque se affectum videri, & animum audientis moveri volet, ita certum vocis admovebit sonum. Wie er wolt, daß seine Meinung oder Anmüthung verstanden, und des Zuhörers Gemüth sollte bewegt werden, nach dem muß er die Stimm richten und biegen.

De Pronominibus Uter, & Uterque.

C A P. CCI.

1. **U**Ter] de duobus disjunctim dicitur. *Cic. pro Seß.* Quamobrem uter tandem nostrum Labiene popularis est, tu ne, an ego? Welcher unter uns beyden hält's mehr mit dem Volk, ist der Gemein günstiger? *idem Part.* uter fortius pugnabit; is vincat necesse est. *idem 5. Verr.* Si uter velit, se recuperatorem datum. *idem in Orat.* Reperiam, qui dicat, aut scribat, ultra volet lingua.

Uter, iteratum.

2. Uter interdum iteratur. *Cicer. 1. Off.* Cum Celtiberis, cum Cymbris bellum gerebatur, uter esset, non uter imperaret. *idem 2. de Inv.* utra lex jubeat aliquid, utra permittat. *idem pro Mil.* Reliquum est judices, ut nihil jam aliud quære re debeatis; nisi uter utri insidias fecerit. *Cæs. lib.*

lib. 3. de Bell. Gall. ut neque dijudicari posset, uter utri virtute anteferendus videretur.

Uter cum Altero.

3. Aliàs cum altero copulatur. *Cicer. pro Sect.* Horum utro uti nolimus, altero est utendum. Wir schliessen unter den zweyen aus, wen wir wollen, so müssen wir uns des andern gebrauchen.

Uter cum uterque.

4. Alius cum uterque. *Cicer. ad Q. Fr. libr. I.* Si utros ejus habueris libros (duo enim sunt corpora) an utrosque nescio.

Utrum, cum An, vel An verò de duobus.

5. Utrum, cum (Au) vel (An verò) sæpè dicitur de duobus. *Cicer. libr. I. epist. 7.* Multum enim interest, utrum laus imminuatur, an falus deferatur. *idem libr. 7. epist. 13.* Utrum te superbiorem pecunia facit, an quod te Imperator consulit. *idem Att. libr. 12. epist. 50.* Id autem utrum illi sentiant, an verò simulent, tu intelliges. *idem pro Font.* Videte igitur, utrum sit æquus, hominem honestissimum dedi immanissimis nationibus, an reddi amicis.

Utrum de pluribus.

6. Utrum) interdum de pluribus dicitur. *Cicer. 3. Verr.* Utrum admonitus, an tentatus, an (qua est iste sagacitate in his rebus) sine duce ullo, sine indice pervenerit ad hanc improbitatem, nescio. *idem 4. Verr.* Utrum hoc signum improbitatis tuæ, an trophæum necessitudinis, atque hospitii, an amoris indicium esse voluisti.

Utrum.

Utrum, pro utrumvis.

7. Interdum [utrum] pro (utrumvis) usurpatur. *Cicer. 2. de Div.* utrum igitur eorum accidisset, verum oraculum fuisset. Es hätte sich unter den zweyen zugetragen, welches wolte, so wäre allzeit Gottes Vorsag wahr gewesen.

Utrum, nec ne, an non.

8. Nonnunquam (utrum) cum (Nec ne) vel (An non) copulatur. *Cicer. ad Brut. lib. 2.* Nec aliud decernitur hoc bello, nisi utrum simus, nec ne. *idem in Verr.* Quid interest, utrum hoc feceris, an frumentum non improbatis? *Cæs. lib. 1. de bel. Gal.* utrum prælium committi ex usu esset, nec ne. *Plaut. Mæstel.* Videndum est primum, utrum ex velint, an non velint.

Utrum suppressum.

9. utrum) sæpè supprimitur. *Cicer. Att. lib. 2. epist. 16.* Potueris intercedi, nec ne. *Idem Attic. libr. 12. epist. 15.* Velim scire, quando dicat sponondisse, & pro patre, an ne pro filio? *idem 5. Verr.* Erravit, an potius insanivit Apro-nius. *idem ad Quinct. Fr. libr. 3. epist. 8.* Velit nolit, scire difficile est. Man kan schwerlich wissen, ob er wolle oder nicht.

Uterque.

10. uterque de duobus conjunctim dicitur. *Cicer. de Arusp. Resp.* Horum uterque cecidit vitus. Seynd beyde gefallen, umkommen. *idem ad Quinct. Frat. libr. 2. epist. 8.* Domus utriusque

nostrum ædificatur strenue. *Idem* 1. *Offic.* Magna est vis fortunæ in utramque partem, vel ad secundas res, vel ad adversas. *idem* *pro Mil.* Magna vis est conscientiae in utramque partem. *idem.* Binas habebam, jubeo promi utrasque.

Uterque cum Alter.

11. *Cicer.* 1. *Offic.* Quorum uterque studio delectatus, contempsit alterum.

Uterque, cum Neuter.

12. *Cicer.* *pro Quinct.* Ut uterque inter se, aut neuter fatis daret.

Uterque, iteratum.

13. *Cæs.* 7. *de bel. Gal.* Cum uterque utrique exercitui esset in conspectum. *Terent.* *Phor.* act. 5. *Sc.* uterque utrique est cordi. *idem* *Heaut.* act. 2. *Sc.* 3. Hoc beneficio utrique ab utrisque devinciemini.

Utervis, utercunque, uterlibet.

Ein jeder unter den zweyen.

14. *utervis, utercunque, uterlibet*) voce discrepant, usu eandem vim habent: nisi quod (*utervis*) multò est usitatus. *Cic.* *de Sen.* At minus habet virium, quam vestrum *utervis*. Er hat weniger Kraft, als einer aus euch beyden. *Idem* *pro Rosc. Am.* Quid certum est non facere, dum *utrumvis* licebit. So lange es in meiner Macht stehet, wil ichs, oder kein anders thun. *idem* *pro Rosc. Am.* *utrumvis* salvo officio facere se posse arbitrarentur. *idem* *lib.* 6. *epist.* 4. Mag-

ne utrinque eopie , ita paratæ ad pugnandum esse dicuntur , utercunque vicerit , non sit mirum futurum. *Idem Attic. lib.* In hoc bello utra-
cunque pars vicerit , tamen perituri sumus. *idem pro Quind.* utrumlibet elige. Alterum incredibile est , alterum nefarium.

De Adverbio UTINAM.

C A P. CCII.

*Utinam cum Certè , Profectò , Quidem ,
utique.*

1. **U**Tinam) præter vulgatum usum , copu-
lari solet , cum [Certè , Profecto , Qui-
dem , utique.] Nam quia optatur , incertum est ,
subjicitur aliquid certum. *Cicer. lib. 5. ep. 1.* uti-
nam salutis nostræ consulere possemus : dignitati
certè consulemus. Wolte Gott wir möchten
das Leben behalten , das Ansehen und Würde
wollen wir zwar behalten , können wir nicht bey
Leben , wollen wir doch bey Ehren bleiben. *sa-
luf. Jugur.* Atque hoc utinam à principio tibi
placuisse , profecto , &c. *Cic. lib. 14. epist. 4.* uti-
nam ea res ei voluptati sit , gloriæ quidem vi-
deo fore. *idem Attic. lib. 13. epist. 21.* utinam tu
quoque eodem die. Sin quid , multa enim , uti-
que postridiè.

De Adverbio UTIQUE.

C A P. CCIII.

1. **U**Tique) est (Omnino , vel Certè.) *Cicer.*
Att. lib. 6. utique ad me tabellarios mit-

tas. *idem lib. 13.* Illud vero utique scire cupio.
 Gänzlich, in alle Wege. *idem Att. lib. 13, epist.*
 21. Eodem die, utique postridie. Denselben,
 oder gänzlich für gewiß, den nächsten Tag
 darnach. *idem Att. libr. 12.* Nam & Pilæ satis
 faciendum est, & utique Atticæ. *idem Att. libr. 13.*
 Velim M. Varronis & Lollii mittas lau latio-
 nem, Lollii utique. *idem Attic. libr. 13. epist. 4.*
 Velim ante possis: sin minus, utique simul.
 Wo nicht aufs wenigste, zugleich, oder
 miteinander.

FINIS.

tas. *idem lib. 13.* Illud vero utique scire cupio.
 Gänzlich, in alle Wege. *idem Att. lib. 13. epist.*
 21. Eodem die, utique postridie. Denselben,
 oder gänzlich für gewiß, den nächsten Tag
 darnach. *idem Att. libr. 12.* Nam & Pilæ satis-
 faciendum est, & utique Aticæ. *idem Att. libr. 13.*
 Velim M. Varronis & Lollii mittas lau latio-
 nem, Lollii utique. *idem Attic. libr. 13. epist. 4.*
 Velim antè possis: sin minus, utique simul.
 Wo nicht auß wenigste, zugleich, oder
 miteinander.

FINIS.

Torsellini, Orazio, / Thomasius, Jacob, / Schwartz, Johann Conrad,

De particulis latinae orationis libellus

Colonia 1763

L.lat. 882 e

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10586594-2

VD18 14749777-001